MEMORIALUL REVOLUȚIEI 16-22 DECEMBRIE 1989

CENTRUL NAȚIONAL DE DOCUMENTARE,
CERCETARE ŞI INFORMARE PUBLICĂ DESPRE
REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE 1989

www.memorialulrevolutiei.ro

MEMORIAL 1989

Buletin ştiinţific şi de informare

2 (12) / 2013
Timişoara

Colegiul de redacție:

Redactor şef: Gino Rado (Revoluție)

Secretar general de redacție: Lucian-Vasile Szabo

Redactori: Adina Hornea Abruda (Viața ştiințifică)

Liza Kratochwill (Istorie orală)

Simona Mocioalcă (Evenimente)

Cristina Tudor (Comunism)

Tehnoredactare: Gino Rado

Corectură: Adina Hornea Abruda

Coperta: Traian Abruda

Consiliul consultativ: Ioana Boca – Fundația Academia Civică – Bucureşti, Viorel Marineasa – Universitatea de Vest din Timişoara, Stelian Mândruț – Academia Română, filiala Cluj-Napoca, Silviu B. Moldovan – CNSAS – Bucureşti, Bogdan Murgescu – Universitatea din Bucureşti, Victor Neumann – Universitatea de Vest din Timişoara, Daniel Vighi – Universitatea de Vest din Timişoara, Smaranda Vultur – Universitatea de Vest din Timişoara

www.memorialulrevolutiei.ro

ISSN: 1843-309X

CUPRINS

Cuvânt către cititor 9

Foreword 10

STUDII

Richard Andrew Hall – Rescrierea istoriei revoluției. Triumful revizionismului securist în România de după Ceauşescu II 11

Lucian-Vasile Szabo – Controverse şi senzaționalism în relatările despre victimele revoluției 18

Dumitru Tomoni - Elevii timişoreni în Decembrie 1989 (I) 28

VIAȚA ŞTIINȚIFICĂ

30 Octombrie 1957-30 Octombrie 2013.

57 de ani de la miş carea studenţ ească din Timiş oara (Cristina Tudor) ... 49

Personalități bănățene

Lansare de carte despre Traian Vuia (Simona Mocioalcă) 53

COLAJE DE CELULOID

„Ați mințit poporul cu televizorul!” (Liza Kratochwill) 55

Halatele albe ale Revoluției „Liftul” 67

TEROAREA COMUNISTĂ

Uniunea Tineretului Comunist – organizație de masă (Cristina Pop) 72

Pionierii (Simona Mocioalcă) 94

Aplicarea articolelor convenției de armistițiu pe teritoriul județului Timiş-Torontal (II) (Loredana Tănasie) 101

www.memorialulrevolutiei.ro

DOCUMENTAR

Timişoara – oraş liber în 20 decembrie 1989. Mit sau realitate? Marius Mioc . 113
Securitate – Ceauşescu – Carlos Şacalul – Terorism!! Costel Balint 119
Un erou al zilelor noastre. Despre evoluție, revoluție şi involuție. Adina Abruda 129
Bulgarii bănățeni şi Revoluția din 1989. Simona Mociolcă 150

BIBLIOTECA REVOLUȚIEI

Alexandru Stănescu *Fotografiile unui macedonean din România*, Simona Mociolcă 155
Maria Dobrescu, *Cinci decenii de diplomație, Despre relațiile româno-albaneze într-un dialog cu ambasadorul Gheorghe Micu*, Bucureşti, Editura Privirea, 2011, 256p 163

INSTANTANEE – MEMORIAL

Diplomați la Asociația Memorialul Revoluției 166
Evenimente consecutive la Memorialul Revoluției. Vizita Orchestrei Simfonice de Tineret a landului Saar şi a diplomaților germani: Excelența Sa Werner Hans Lauk, ambasador al Germaniei la Bucureşti, şi Rolf Maruhn, consulul Germaniei la Timişoara 168
„O lume de basm" într-o expoziție de artă fotografică 170
Fără frontiere: Românii din Ungaria 173
Atunci și acum... Prof.dr.Johannes Poigenfürst – salvator de vieți 175
Memorialul-Mereu spre viitor 178
Micherechi- vatra unei comunități româneşti din Ungaria 181

COLABORATORI 182

www.memorialulrevolutiei.ro

TABLE OF CONTENTS

Foreword 9
Foreword 10

STUDIES
Lucian-Vasile Szabo, The Timişoara Syndrome: Heroism and Deception..... 11
Lucian Ionică, Timişoara Revolution Photographers (II) 25

THE SCIENTIFIC LIFE
Double event held at „Alessandro Lombardi" Higher Education Institute of Airola. Opening of the itinerant exhibition "December 1989 – The Timişoara Moment" and screening of two important documentaries: "We Won't Die!" and „Timişoara" (Cristina Tudor)..... 37
The Berlin Wall Moved to Timişoara! Fragments of Recent History Evoked by the Memorial Museum of the 1989 Revolution (Adina Hornea Abruda) 39

COMMANDERS OF REPRESSION
Cornel Pacoste, in December 1989 (Dumitru Tomoni) 52

CELLULOID COLLAGES
The Boomerang – from West to South-West. The witnesses of the decay of the last communist rally speak about the presence of several active protesters from Timisoara and about the influence of the cultural environment (Liza Kratochwill)..... 67

COMMUNIST TERROR
The student movement from Timişoara – October 30th 1956 (3rd Part) (Cristina Tudor)..... 82
Enforcement of the Truce Convention from September 1944 in Timiş-Torontal County (I) (Loredana Tănasie) 105

REVOLUTION LIBRARY

www.memorialulrevolutiei.ro

Col. (retired) Constantin C. Gomboş, *We, the People of Calea Lipovei*, Eurostampa Publishing House, Timişoara, 2012, 285 p. (Liza Kratochwill) ... 117
Teodor Stanca, *Remember 1956*, "VESTUL" Study Circle Library, Series "Resistance", West University Press, Timişoara, 2011, 88 p. (Cristina Tudor).138
Franz Kräuter, *Erinnerungen an Bischof Pacha. Ein Stück Banater Heimatgeschichte. / Memories on Pacha Bishop. A piece of Banat's History*, ADZ Publishing House, Bucharest, 1995, 254 p. (Adina Hornea Abruda)..... 143
Costel Balint, *1989. The Typewriter*, Eurostampa Publishing House, Timişoara, 2012, 386 p. (Liza Kratochwill)..... 155

SNAPSHOTS – MEMORIAL
Scientific activities and events which we had the honour to attend..... 159
The ambassadors are coming! 166
December 20th 2012 – Commemoration of the Revolution of Popeşti-Leordeni 174
Paying tribute to our Heroes by music 176
"Memorialul Revoluției Cup" – The 5th Edition 178
"Memorialul Revoluției Super-Cup" 2012 181
Goals for 2013..... 182
The visit paid by the Minister of National Defence at the "Memorial Museum of the 1989 Revolution"..... 184
Partnership activities 185
The visit paid by the Minister of Culture at the "Memorial Museum of the 1989 Revolution". Clarifications and projects for the future 187
"A Different School Week" at the "Memorial Museum of the 1989 Revolution" 194
Film screening, debates between the young prelates 197
A biking tour of the Monuments of Revolution 199
„Eroii Neamului Cup" – The 3rd Edition..... 201

COLLABORATORS 211

www.memorialulrevolutiei.ro

INHALTSVERZEICHNIS

Vorwort 9
Vorwort 10

STUDIEN
Lucian Vasile-Szabo, Das Temeswar-Syndrom: Heroismus und Lüge 11
Lucian Ionică, Temeswarer Fotografen der Revolution (II) 25

WISSENSCHAFTLICHES LEBEN
Doppelereignis beim Institut für Hoheren Unterricht „Allesandro Lombardi" von Airola. Eröffnung der Wanderausstellung „Dezember 1989 – Moment Dezember" und Vorstellung der Filme „Wir sterben nicht!" und „Temeswar" (Cristina Tudor) 37
Die Berliner Mauer wurde nach Temeswar verschoben! Fragmente von jüngster Geschichte, die bei der Gedenkstätte der Revolution zurückerinnert wurden (Adina Hornea Abruda)..... 39

FÜHRER DER REPRESSION
Cornel Pacoste im Dezember 1989 (Dumitru Tomoni) 52

ZELLULOIDCOLLAGEN
Der Bumerang – vom Westen nach Süd-Osten. Zeugen bei der Zerstörung der letzten Pro-Ceauşescu-Versammlung sprechen über die Anwesenheit einiger aktiven Temeswarer und der Einfluss des kulturellen Millieus (Liza Kratochwill) 67

DIE KOMMUNISTISCHE TERROR
Studentenbewegung aus Temeswar – 30. Oktober 1956 (dritter Teil) (Cristina Tudor) 82
Anwendung der Artikel des Waffenstillstandsabkommens auf dem Gebiet des Landkreises Timiş-Torontal (I) (Loredana Tănasie) 105

BIBLIOTHEK DER REVOLUTION

www.memorialulrevolutiei.ro

Oberst Constantin C. Gomboş, *Wir, diejeingen im Lipovei Weg*, Eurostampa Verlag, Temeswar, 285 S. (Liza Kratochwill) 117
Teodor Stanca, *Remember 1956*, Bibliothek des studienkreises WESTEN, serie „Widerstand", Verlag der Westuniversität, Temeswar, 2011, 88 S. (Cristina Tudor) 138
Franz Kräuter, *Erinnerungen an Bischof Pacha. Ein Stück Banater Heimatgeschichte*, ADZ Verlag, Bukarest, 1995, 254 S. (Adina Hornea Abruda) 143
Costel Balint, *1989. Die Schreibmaschine*, Eurostampa Verlag, Temeswar, 2012, 386 S. (Liza Kratochwill)..... 155

MOMENTAUFNAHMEN BEI DER GEDENKSTÄTTE DER REVOLUTION
Wissenschaftliche Tätigkeiten und Einladungen, die wir mit der Anwesenheit geehrt haben 159
Es kommen die Botschafter! 166
20. Dezember 2012 – Kommemoration der Revolution in Popeşti-Leordeni 174
Durch Musik verehren wir die Helden..... 176
„Fußballcup Gedenkstätte der Revolution" – 5. Auflage 178
„Supercup Gedenkstätte der Revolution" 2012 181
Ziele für das Jahr 2013..... 184
Besuch des Ministers für Nationalverteidigung bei der Gedenkstätte der Revolution..... 184
Partnertätigkeiten 185
Besuch des Ministers für Kultur bei der Gedenkstätte der Revolution Erklärungen und Zukunftprojekte 187
„Die Schule anders" bei der Gedenkstätte der Revolution 194
Filmvorführungen, Erörterungen/Debatten unter den jungen Prälaten 197
Pilgerfahrt mit dem Fahrrad bei den Denkmälern der Revolution..... 199
„Cup der Volkshelden" – 3. Auflage 201

MITARBEITER 211

www.memorialulrevolutiei.ro

Cuvânt către cititor

După cum am promis în numărul trecut, revista noastră poate fi citită şi online în format pdf accesând site-ul nostru www.memorialulrevolutiei.ro secțiunea revista online.

În acest număr la capitolul studii continuăm publicarea tezei de doctorat a domnului Richard Hall, *Rescrierea istoriei Revoluției. Triumful revizionismului securist în România postceauşist.* Tot la acest capitol este prezent şi domnul Lucian-Vasile Szabo cu un studiu incitant despre un subiect care a fost dezbătut de mass-media internă dar şi internațională şi anume numărul morților de la Timişoara. De altfel acest studiu al domnului Szabo face parte dintr-o lucrare mai amplă cu titlul *Sindromul Timişoara 1989: adevăr şi imaginar. Strategii de comunicare mediatică într-o realitate explozivă*, lucrare care în luna decembrie 2013 a fost publicată de editura noastră. Despre rolul avut de elevii timişoreni în Decembrie 1989 ne prezintă domnul Dumitru Tomoni în studiul *Elevi timişoreni în Decembrie 1989,* în acest număr fiind publicat prima parte.

Mai ales pentru tinerii noştrii cititori care nu au fost contemporanii epocii de aur, prezentăm două din organizațiile de masă ale partidului comunist: Uniunea Tineretului Comunist şi Pionierii României.

La capitolul documentar domnul Marius Mioc în lucrarea sa *Timişoara – oraş liber în 20 decembrie. Mit sai realitate?*, încearcă să argumenteze de ce nu este de acord cu afirmația din titlu. Tot la acest capitol avem două documentare care prezintă două personaje aflate în antiteză: un terorist şi un erou. Despre unul din cei mai temuți terorişti al anilor ’80 supranumit Carlos Şacalul ne vorbeşte domnul Costel Balint, portretul eroului Uwe Schwabe fiind prezentat de Adina Abruda. Capitolul documentar este încheiat de lucrarea Bulgarii bănățeni şi Revoluția din Decembrie 1989. Autorul lucrării, Simona Mocioalcă prezintă reacția şi implicarea minorității bulgare din Banat în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

Sigur că nu lipsesc nici în acest număr capitolele consacrate Viața ştiințifică, Colaje de celuloid şi Instantanee – Memorial în care sunt prezentate activitățiile instituției noastre din a doua jumătate a anului 2013.

Gino **RADO**

www.memorialulrevolutiei.ro

Forewort

Starting with this first issue of 2013 (vol. 11), we took a step toward improving the quality of our magazine. Our objective is to satisfy the requirements set out by the National Scientific Research Council (N.S.R.C.) to submit the relevant file for having our magazine formally acknowledged and ranked as soon as possible.

Therefore, every paper, study or review will start with a brief summary in English, followed by the relevant key-words. At the same time, we will use our best efforts to publish the entire magazine in pdf format as well as on our website, www.memorialulrevolutiei.ro, online magazine section.

The section editors, as well as their duties and responsibilities, have already been nominated: Mrs. Adina Hornea Abruda – *The Scientific Scene [Viaţa ştiinţifică]*, Mrs. Lisa Kratochwill – *Oral History [Istorie orală]*, Mrs. Simona Mocioalcă – *Events [Evenimente*], Mr. Gino Rado – *Revolution [Revoluţie]*, Mrs. Cristina Tudor – *Communism [Comunism]*. Like before, a special attention will be paid to the Romanian Revolution, particularly in the following chapters: *Studies, Celluloid Collages* and *Documentary*.

This magazine issue will also foster two interesting studies: *The Timişoara Syndrome: Heroism and Deception*, by Lucian-Vasile Szabo and *Timişoara Revolution Photographers (II)*, by Lucian Ionică. Cristina Tudor comes back with the third part of *The Student Movement of Timişoara – October 30th 1956* in the chapter evoking *The Communist Terror*. One of the latest outstanding achievements of The Memorial Museum of the 1989 Revolution is also the procurement of a fragment of the Berlin Wall which is exhibited in the front yard of the building. Adina Hornea Abruda tells us the whole story behind this action in her fully documented article *The Berlin Wall Moved to Timisoara! Fragments of Recent History Evoked by The Memorial Museum of the 1989 Revolution*.

The last chapter of our magazine, *Snapshots – Memorial* provides exhaustive information as a consequence of the elaborate activity which brought out The Memorial Museum of the 1989 Revolution to the national and international attention.

Gino **RADO**

www.memorialulrevolutiei.ro

STUDII

Rescrierea istoriei Revoluției.
Triumful revizionismului securist în România postceaușistă
Corectat!!!

Nota traducătorului: În nr. 1(10)/2012 al revistei am prezentat un fragment din teza de doctorat a cercetătorului american Richard Andrew Hall cu privire la Revoluția Română. Continuăm acum cu un nou fragment.

Reamintim că teza de doctorat a domnului Hall a fost susținută în fața Universității Indiana în 1996 şi reprezintă opiniile autorului din acel an, analizând doar scrierile despre Revoluție publicate până la acel moment. Domnul Hall este şi în continuare preocupat de Revoluția Română din 1989 şi menține site-ul http://romanianrevolutionofdecember1989.com, consacrat acestei revoluții.

Cu litere cursive, între paranteze drepte, am inserat în text un comentariu personal.

Keywords: revoluție, Securitate, Timişoara, Tőkés

Complicitate a Securității sau greşeală tactică?

Din dimineața de vineri, 15 decembrie, până în după-amiaza de duminică, 17 decembrie, forțele regimului nu au fost în stare să oprească răspândirea protestelor de stradă, care începuseră cu intenția de a împiedica evacuarea pastorului Tőkés. Forțele de ordine par să fi avut mai multe prilejuri de a interveni şi de a pune capăt acestor demonstrații, dar fie au ales să n-o facă, fie au intervenit cu remarcabilă ineficiență. În câteva momente-cheie, forțele regimului par să fi dispărut sau să fi cedat manifestanților controlul străzilor, pentru perioade de timp prelungite. Mai mult, martori oculari sugerează că mulți securişti în haine civile acționau în rândul manifestanților. Chiar dacă Securitatea nu a intenționat să folosească plănuita evacuare a lui Tőkés pentru a provoca demonstrații antiguvernamentale, nu cumva o facțiune a acesteia a încercat să folosească această oportunitate neaşteptată?

În dimineața de 15 decembrie, ziua plănuită pentru evacuarea pastorului Tőkés, mici grupuri de 3-4 persoane dintre enoriaşii săi au

www.memorialulrevolutiei.ro

început să se adune în fața locuinței parohiale din Piața Maria. Mulțimea a început să crească treptat, până la sute de persoane. În această fază, cea mai mare parte a manifestanților erau încă etnici maghiari. Spre seară însă, mulți români s-au alăturat mulțimii, care a depăşit 1000 de oameni. Interesant că mulți din aceşti români erau membri ai comunităților baptiste şi penticostale din Timişoara. Ceva mai devreme în săptămâna respectivă, un membru al parohiei lui Tőkés a informat acele comunități religioase despre plănuita evacuare a lui Tőkés, şi ei au venit în susținerea acestuia. Spre seara de 16 decembrie mulțimea a crescut prin adăugarea liceenilor şi studenților şi contingentele ei radicalizate au hotărât să mărşăluiască spre principalele clădiri guvernamentale din oraş[1].

Trei factori care au favorizat geneza acestei demonstrații merită menționați aici. Timişoara, situată la mai puțin de 80 de kilometri de granițele cu Iugoslavia şi Ungaria, are un climat cosmopolit neobişnuit în această parte a lumii. De-a lungul anilor, majoritatea românească şi minoritățile de unguri, germani şi sârbi au trăit în relativă armonie. Absența tradițională a tensiunilor interetnice, în mod clar, a întărit şansele ca protestul să treacă peste granițele etnice. Faptul că nucleul inițial al manifestațiilor din Timişoara a fost asigurat de membri ai unor comunități religioase – şi în special acele comunități care erau prigonite datorită identificării lor cu un grup etnic sau pentru că sunt în afara curentului principal (creştin ortodox în România) – este, de asemenea, important. În lumea comunistă, după o perioadă inițială în care s-a încercat distrugerea instituțiilor religioase, regimurile comuniste au ajuns să tolereze în silă existența lor (dar sub control strict) şi chiar să le vadă ca un instrument folositor pentru absorbirea nemulțumirilor populare față de regim.

Însă într-o țară precum România – unde aproape orice altă instituție a societății (indiferent cât de mică şi aparent inofensivă) a fost distrusă, scoasă în afara legii sau i s-a anulat autonomia, instituțiile religioase slujeau ca un loc unic pentru asociere şi rezistență. Astfel, chiar şi ungurii nereligioşi au ajuns să considere instituțiile religioase maghiare ca apărătoare ale identității etnice ungureşti. Simțul comunitar existent în cadrul acestor instituții religioase mai prigonite de regim a oferit o bază prin care o demonstrație a unui mic număr de unguri a putut să se prefacă într-o mare mulțime, în care românii erau majoritari. În sfârşit, apropierea Timişoarei de Ungaria şi Iugoslavia, care a îngăduit locuitorilor să prindă transmisiile TV maghiare şi iugoslave (cele din urmă retransmițând emisiuni

[1] Pentru informații despre evoluția evenimentelor în 15 decembrie, vezi László Tőkés cu David Porter, *With God, for the People: The Autobiography of László Tőkés*, Editura Hodder and Stoughton, Londra, 1990, pp. 1-20.

www.memorialulrevolutiei.ro

ale CNN în timpul nopții), a însemnat, foarte probabil, că populația Timişoarei era mai bine informată decât în alte părți ale României despre prăbuşirea comunismului în restul Europei de Est.

Cum a putut un protest al câtorva zeci de enoriaşi sfioşi să evolueze într-o mulțime radicalizată de mii de persoane în numai 36 de ore? Răspunsul pare să stea în imaginea clişeu a regimului totalitar, prea încrezut în sine, prea îmbătat de propria propagandă, care a fost prins nepregătit de cea mai mică exprimare a rezistenței deschise şi a calculat greşit potențialul unor tulburări ulterioare. Asemenea regimuri sunt înclinate mai puțin spre o înăbuşire sângeroasă şi impulsivă a demonstranților decât spre un amestec confuz de violență şi concesii, care reflectă propria confuzie şi şovăială caracteristică regimului. Mesajul neclar transmis de un asemenea răspuns confuz pare să fi avut efecte contrarii şi să fi încurajat protestatarii din Timişoara care, după întâmplările din alte părți din Estul Europei, ajunseseră să creadă că orice este posibil.

După ceea ce Tőkés descrie ca o „încercare fără tragere de inimă de a impune controlul" din dimineața de 15 decembrie, spre miezul zilei, oamenii Miliției şi Securității s-au retras din zonă. Paznicii care fuseseră postați de săptămâni în fața locuinței lui Tőkés au dispărut. Au luat cu ei chiar şi automobilele în care se încălzeau în timpul operațiunilor de supraveghere. Că asta a fost doar o retragere tactică este clar prin ceea ce s-a întâmplat mai târziu, în seara respectivă. La aproximativ 10,30 seara, când circa 1000 de persoane blocau intrarea în clădirea parohială, autoritățile au reapărut.

Primarul Petre Moț şi o mică delegație de demnitari au ajuns la fața locului. Moț s-a prefăcut neştiutor cu privire la ordinul de evacuare a lui Tőkés. Totuşi, el a făcut nişte făgăduieli: că va aranja o viză de flotant pentru Tőkés, că soția lui Tőkés, care era însărcinată şi se simțea destul de rău, va putea să vadă un doctor şi că geamurile – care fuseseră sparte în mod misterios cu săptămâni înainte, lăsând acum aerul de iarnă să intre în casă – vor fi reparate imediat. Concesiile propuse şi-au atins rezultatul şi mulțimea a început să se împuțineze. Numai vreo 150 de persoane au rămas să vegheze în timpul nopții. Securişti în civil au acționat apoi cu bastoane şi au dispersat acești demonstranți rămaşi. În această primă zi, tactica „morcov şi băț" a regimului a izbutit. Situația amintea de ceea ce se întâmplase la Motru în 1981 şi la Braşov în 1987. Țintele urii poporului – Securitatea şi Miliția – au dispărut până când scena a fost în avantajul lor[2].

[2] *Ibidem*, pp. 1-20.

www.memorialulrevolutiei.ro

În dimineața de sâmbătă, 16 decembrie, atât demonstranții, cât şi delegația primarului Moț s-au întors la locuința lui Tőkés. Securitatea şi Miliția par să fi stat la distanță. Echipe de lucrători au început să înlocuiască geamurile sparte – o privelişte interesantă, căci geamurile lipseau de pe piața Timişoarei de luni de zile. Mulțimea a cerut o confirmare scrisă de la Moț că evacuarea lui Tőkés va fi anulată. Moț şi delegația sa au plecat, făgăduind că se vor întoarce cu o confirmare scrisă. Dar la scurt timp după plecarea lor, la protestatari a ajuns vestea că o asemenea confirmare scrisă era imposibilă, deoarece departamentul legal de la Bucureşti, care se ocupa cu asemenea treburi, e închis, fiind sâmbătă![3] Între timp, mulțimea creştea încet.

Moț nu s-a mai întors, a venit, în schimb, viceprimarul. O negociere furtunoasă a avut loc între viceprimar şi 10 reprezentanți ai mulțimii (6 români şi 4 maghiari, o dovadă a caracterului multietnic al demonstrației). Viceprimarul a plecat, spunând că va determina Bucureştiul să trimită prin fax documentele necesare, pentru a se înceta pașnic demonstrația. Tőkés observă: „N-am întrebat cum se face că Bucureştiul era, dintr-odată, capabil să trimită documentele într-o sâmbătă”[4]. Însă în locul documentelor, primarul a trimis un ultimatum: dacă mulțimea nu se împrăştie până la ora 5 după-masă, vor fi folosite tunuri de apă împotriva protestatarilor.

Deşi Tőkés a îndemnat oamenii să meargă acasă, el însuşi admite că, la acel moment, protestul căpătase o dinamică proprie şi nu mai ascultau apelurile sale sau ale oricui altcineva. Conform lui Tőkés: „Deşi oamenii mă priveau ca pe conducătorul lor, în realitate eram prizonierul mâniei lor”[5]. Spre seară, alăturarea liceenilor şi studenților a radicalizat clar mulțimea. Încurajați de simțământul puterii lor crescânde – de data asta, absența de la fața locului a forțelor de ordine a avut rezultat neașteptat – protestatarii au început să strige „Jos Ceauşescu!”, „Jos regimul!”, „Jos comunismul!” şi să cânte imnul „Deşteaptă-te, române!”, care fusese de mult timp interzis[6]. Aproximativ 1000 de demonstranți s-au separat de restul grupului şi au mers la Catedrala Ortodoxă română din centrul oraşului. Manifestanții păreau să creadă că regimul va fi mai puțin înclinat să recurgă la violență lângă o biserică.

În drumul lor, protestatarii au devenit tot mai agresivi şi au început să distrugă panourile propagandistice prezente peste tot, care clamau bucuria de a trăi în „epoca de aur” Ceauşescu. Rândurile lor au fost întărite cu mii de

[3] *Ibidem*, pp. 145-151.
[4] *, Ibidem*, p. 153.
[5] *Ibidem*, p. 155.
[6] *Ibidem*, pp. 154-157. O dovadă a solidarității rare manifestată în acest moment este faptul că ungurii au cântat, de asemenea, acest imn național românesc.

www.memorialulrevolutiei.ro

studenți veniți din zona așa-numitului Complex Studențesc *[de fapt, nu erau numai studenți; o coloană de demonstranți ajunsese anterior în Complexul Studențesc cu scopul de a atrage studenții, apoi acea coloană s-a întors, unindu-se cu restul manifestanților]*. Inițial, aceşti studenți au fost împiedicați să părăsească Complexul de cordoane de oameni ai Securității. Dar pe măsură ce rândurile lor au crescut şi ei au devenit mai furioşi, securiştii s-au găsit, deodată, în clară inferioritate numerică şi au hotărât că cea mai bună vitejie este să fugă. Aceasta a încântat şi încurajat protestatarii[7].

Cele două grupuri de protestatari şi-au continuat drumul spre sediul Comitetului Județean de Partid. L-au găsit părăsit, cu luminile stinse şi nepăzit, cu excepția a două maşini de pompieri cu tunuri de apă (pompierii aparțineau de Ministerul de Interne). Tunurile de apă s-au întors spre protestatari şi mulțimea a răspuns cu un atac furios împotriva maşinilor şi a clădirii partidului. Demonstranții au spart geamurile clădirii şi au încercat să distrugă orice simbol al regimului pe care l-au putut găsi. Brusc, la fața locului au apărut milițieni cu bastoane şi gaze lacrimogene. Protestatarii au fost bătuți cu sălbăticie şi mulți au fost arestați. Cam în acelaşi timp, în Piața Maria au ajuns 200 de ofițeri şi subofițeri de Miliție (unii în uniformă, alții în haine civile). Au avut loc altercații violente: au fost sparte vitrine şi mai multe autoturisme din zonă au fost cuprinse de flăcări. Demonstranții au aruncat cu pietre de caldarâm, sticle sau cu orice obiecte pe care au putut pune mâna. Au fost făcute numeroase arestări. Confruntări între manifestanți şi forțele regimului au avut loc şi în alte părți ale oraşului[8].

Pierdut în relatarea revizionistă a evenimentelor din decembrie este faptul că Securitatea şi Miliția au dus până la capăt evacuarea pastorului Tőkés. În jurul orei 3,00 din dimineața de duminică, 17 decembrie, un grup numeros de milițieni şi securişti în uniforme sau în haine civile au intrat cu forța în locuința parohială. Familia Tőkés a căutat refugiu în biserică. László Tőkés a fost capturat în interiorul bisericii şi bătut, apoi dus înapoi la apartament, unde îl aşteptau ofițeri de Miliție şi Securitate, secretarul local de partid şi ministrul Cultelor din Bucureşti. După cum notează Tőkés, în ciuda faptului că îşi pătase cu sânge sutana preoțească, „exista o aparență de respectare a procedurilor. Unul dintre cei aflați în birou era un executor

[7] Miodrag Milin, *Şapte zile care au zguduit România (II),* „Orizont”, 13 ianuarie 1990, p. 2; idem, *Şapte zile care au zguduit Romania (III)*, „Orizont”, 19 ianuarie 1990, p. 2; Mircea Bălan, *Au tras cu disperare ca să înăbuşe revoluția*, „Cuvântul”, nr. 36 (2-8 octombrie 1990), p. 8.

[8] Miodrag Milin, *Şapte zile care au zguduit România (II)*, „Orizont”, 13 ianuarie 1990, p. 2; idem, *Şapte zile care au zguduit România (III),* „Orizont”, 19 ianuarie 1990, p. 2.

www.memorialulrevolutiei.ro

judecătoresc şi au fost respectate anumite forme ale procedurilor oficiale”[9]. Tőkés şi soţia sa au fost duşi cu o maşină în afara Timişoarei. Iniţial, au crezut că vor fi omorâţi[10]. Dar, pe măsură ce continuau drumul, şi-au dat seama că se îndreaptă spre nordul Transilvaniei, la satul Mineu, locul stabilit pentru surghiunul lor.

Dacă autorităţile au calculat greşit intenţiile şi hotărârea manifestanţilor din 15 şi 16 decembrie, duminică, 17 decembrie, ele n-au mai lăsat nimic la voia întâmplării. În noaptea de 16/17 decembrie, întăriri de trupe de Armată şi Securitate au ajuns în Timişoara din alte părţi ale ţării. Dimineaţa, mii de demonstranţi (vreo 7000-8000) s-au întors în centrul oraşului şi au strigat pentru libertate, pâine şi sfârşitul regimului Ceauşescu. Într-o demonstraţie de forţă prost gândită, Armata a defilat prin oraş cu sunet de fanfară, numai pentru a fi lovită cu pietre şi huiduită de locuitorii oraşului. Ca şi în noaptea precedentă, manifestanţii s-au îndreptat spre sediul Comitetului Judeţean de Partid.

Demonstranţii au găsit clădirea cu geamurile reparate, lozincile care fuseseră scrise pe ziduri şterse, florile şi iarba din zonă replantate şi copacii care fuseseră rupţi în noaptea de dinainte legaţi cu sârmă![11] Aceasta este lumea fantastică a totalitarismului, în care regimul face eforturi absurde să convingă lumea că albul e negru şi negrul e alb, pentru a-i face chiar şi pe martorii oculari ai unui eveniment să se întrebe dacă nu cumva au visat. Spre deosebire de noaptea trecută, de data asta, clădirea era mai bine păzită. Totuşi, numărul neaşteptat de mare de protestatari a covârşit, iniţial, forţele regimului, manifestanţii începând să devasteze clădirea. Ca şi în noaptea trecută, forţele de ordine s-au regrupat repede şi au intervenit brutal: Miliţia şi Securitatea au apărut la faţa locului şi au început să lovească cu sălbăticie şi să aresteze demonstranţi. Primele victime ale evenimentelor au apărut în acest moment[12].

Totuşi, demonstranţii au continuat să se adune în alte părţi ale oraşului. Numărul lor probabil a depăşit zece mii. Caracterul politic al protestelor era limpede prin lozincile scandate, chemând pentru înlăturarea lui Ceauşescu şi alegeri libere. După cum sugerează Mircea Bălan, mulţi demonstranţi erau pregătiţi pentru ce ar putea fi mai rău: „Foarte mulţi

[9] László Tőkés, *op. cit.*, p. 165.
[10] Soţii Tőkés consideră că numai publicitatea internaţională a cazului lor a împiedicat regimul Ceauşescu să-i ucidă în acel moment (Martyn Rady, *Romania in Turmoil: A Contemporary History*, Editura IB Tauris & Co, New York, 1992, p. 88).
[11] Mircea Bălan, *Masacrul*, „Cuvântul”, nr. 37 (9-15 octombrie 1990), p. 7.
[12] Ibidem; mărturia Floricăi Curpaş, asistent medical, în Titus Suciu, *Reportaj cu sufletul la gură*, Editura Facla, Timişoara, 1990, pp. 62-63.

www.memorialulrevolutiei.ro

aveau sacoşe în mâini sau copii cu ei. Era gândul naiv că, dacă vor fi arestați de forțele de ordine, ar putea să scape pretinzând că au mers la cumpărături sau la plimbare”[13].

Probabil din cauză că în mai multe situații soldații au fugit în loc să confrunte mulțimea şi din cauza larg răspânditei impresii că era posibil să se facă apel la simpatia soldaților, mulțimile au început să strige insistent „Armata e cu noi!”. Protestatarii au provocat soldații cu fraze precum „Noi suntem poporul, voi pe cine apărați?” şi „Şi voi aveți soții şi copii!”. În mod clar, demonstranții nădăjduiau să provoace insubordonare în rândurile Armatei şi să creeze o ruptură în forțele regimului. Conform lui Rateş, în după-amiaza şi seara de 17 decembrie, „din motive neexplicate, protestatarii s-au gândit că fie autoritățile nu vor îndrăzni să masacreze poporul, fie că armata nu va asculta ordinele de a trage în manifestanți”[14]. Comentariul lui Rateş pare să fi apărut pe baza mărturiilor unora dintre demonstranți. Un zvon (bizuit pe comentarii ale unui fost ofițer de Armată) s-a răspândit, conform căruia deoarece starea de urgență sau război nu a fost declarată, armele soldaților nu erau încărcate cu muniție reală[15]. În mod tragic, zvonul a fost neadevărat.

(Va urma)

Richard Andrew **HALL**
Traducere: Marius **MIOC**

www.memorialulrevolutiei.ro

[13] Mircea Bălan, *op. cit*.
[14] Nestor Rateş, *Romania: The Entangled Revolution*, Editura Praeger, New York, 1991, p. 29.
[15] Titus Suciu, *op. cit.*, pp. 75, 104.

Controverse şi senzaţionalism în relatările despre victimele Revoluției

CORECTAT!!!

La Timişoara nu a fost pur şi simplu minciună şi înşelăciune în privința morților, ca număr, şi a modului în care şi-au pierdut viața. Fenomenul este mult mai complex, iar dacă tenta manipulativă nu poate fi exclusă, este evident că asistăm, în egală măsură, la profesionalism deficitar, favorizarea prezentărilor în cheie senzaționalistă, ba chiar naivitate în documentare şi editare.

Cercetătorii de profesie ai mass-mediei, ai comunicării sau care activează în domeniul social şi filosofic provin mai ales din mediul academic, ei intrând uneori în coliziune cu mulțimea de analiști din diverse domenii, foarte prezenți în media, uneori adevărate vedete. Este contextul în care Jean Baudrillard va fi des invocat, analist al evoluției mediatice cu dese intervenții în câmpul mediatic, mai ales în ceea ce priveşte televiziunea. El se va apleca şi asupra *The Timişoara syndrome*, cu referire la raportările media, care vorbeau de mii de morți, exemplificând cu cadavre aflate într-o stare deplorabilă. Concluziile sale vor fi urmate şi de alți investigatori, devenind un punct de referință atât în domeniul studiilor academice, cât şi în contextul mediatic şi cultural (postmodern) general.

Keywords: Timişoara, 1989 Revolution, victims, television, Paupers Cemetery.

www.memorialulrevolutiei.ro

Cine verifică dacă s-a verificat?

Ceea ce se remarcă imediat atunci când privim mai de aproape susținerile lui Jean Baudrillard[1] este faptul că el nu a făcut o cercetare, de genul: verificarea modului în care jurnaliştii au verificat informațiile primite despre victimele Revoluției române, cu referire directă de la Timişoara. El va exprima opinii luându-şi exemplele şi argumentele tot din relatările mediatice, ceea ce nu reprezintă o garanție. O mai bună analiză a ceea ce s-a întâmplat atunci va realiza Benjamin Young[2]. Realizarea este cu atât mai importantă cu cât va fi o abordare indirectă a fenomenului morților de la Timişoara. Sau poate de aici să vină suficienta detaşare şi distanțare de

[1] Jean Baudrillard, *The Timişoara syndrome: The Télécratie and the Revolution*, *Columbia Documents of Architecture and Theory*, New York, 1993, pp. 61-71.

[2] Benjamin Young, *On Media and Democratic Politics: Videograms of a Revolution*, în Thomas Elsaesser (editor), *Harun Farocki: Working on the Sightlines*, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2004, pp. 245-260.

incandescența evenimentelor, pentru a le desluşi sensul cu claritate. Autorul va merge pe firul faptelor prezentate în filmul *Videogramele unei revoluții* (*Videograms of a revolution*, *Videogrammen einer Revolution*), realizat de Haron Farocki şi Andrei Ujică.

Young va fi de părere că acele corpuri scoase din mormintele prăpădite au avut un rol important în mediatizarea Revoluției române, stârnind sentimente profunde în opinia publică. În acest mod, mass-media internațională a avut rolul de a mobiliza factorii de decizie şi de a contribui la prăbuşirea regimului comunist. Este o mică eroare aici. Contribuția presei tipărite, a radiourilor şi televiziunilor a fost de un real ajutor în susținerea cauzei protestatarilor, însă nu s-a făcut prin prezentarea acelor corpuri dezgropate din Cimitirul Săracilor. Ele au putut fi filmate doar în 22 decembrie 1989, atunci când Ceauşescu nu mai era la putere, iar jurnaliştii străini au putut intra în România. Autorului nu-i va scăpa nici faptul că Televiziunea Română (singura care emitea atunci pe teritoriul național) nu a transmis acele imagini, ele fiind difuzate doar de televiziunile străine[3]. Mai departe, autorul va descrie şi cum a fost posibilă inflația mortuară: "First picked up by East German and Yugoslav news agencies, the figure of 4500 dead in the Timişoara massacre, buoyed by images of bodies being exhumed from a gravesite, was later amended by Romanian doctors and international aid workers to a few hundred. Of the two dozen bodies uncovered in the pauper's cemetery in Timişoara, some appeared to have died of natural causes, while others had been bound with wire or bore the marks of torture, perhaps dumped there by the secret police before the uprising"[4]. Condițiile generale ale presei din România, în contextul mediatic al țărilor cu regim comunist din Europa revoluționară a anului 1989, sunt subliniate succint de Garton Ash: monopolul partidului, limbă de lemn (newspeak), cenzură şi subordonare ideologică[5]. Apariția revoluționarilor la televiziune va fi un eveniment mai important decât câştigarea bătăliei militare: "Everything that had to do with the word, either the press, with television, was of the first importance to these crowds. The semantic occupation was a offensive to them as military occupation"[6].

Sindromul Timişoara are o structură complexă, căci a apărut prin exagerările produse în presa străină (cu referire la victimele represiunii), însă fenomenul de suprasaturație mediatică şi de acțiune în direct, când

[3] Idem, p. 245.
[4] Idem, p. 257.
[5] Timothy Garton Ash, *The Magic Lantern: The Revolution of '89 Witnessed in Warsaw, Budapest, Berlin and Prague*, Vintage Books, New York, 1993, p. 137.
[6] Idem, p. 138.

www.memorialulrevoluției.ro

istoria se făcea efectiv sub ochii telespectatorilor, avea să fie amplificat după 22 decembrie 1989 prin contribuțiile decisive ale Televiziunii Române. Iar când vorbim de „revoluție televizată", de „revoluție în direct" ne referim, în primul rând, la ceea ce se întâmpla în celebrul Studio 4 al Televiziunii Române. Imaginile au fost preluate şi redifuzate în lumea întreagă, fiind completate cu filme realizate de corespondenții străini intrați în România după 22 decembrie ori din cele preluate de la cameramanii amatori sau semiprofesionişti din Timişoara. În acea perioadă nu exista posibilitatea transmiterii de imagini prin internet. Jurnaliştii plecau acasă cu filmele, materialele fiind înregistrate pe casete video, acestea fiind cele mai performante suporturi media din acele timpuri. În aceste condiții a avut loc amplificarea mediatică cunoscută sub numele de „Minciuna de la Timişoara". Părea că telespectatorii, care trăiau suspansul în fața micului ecran, ştiau mai multe decât protagoniştii din stradă, implicați în confruntări. Iluzia cunoaşterii faptelor era însă completă.

O altă neadecvare: *The Bloody Bacchanalia*

Capitolul dedicat evenimentelor tragice de la Timişoara se intitulează la Peter Siani-Davies *The Bloody Bacchanalia*. Formularea nu corespunde în totalitate cu realitatea, căci bacanala presupune euforie bahică şi dezlănțuire erotică. Nu a fost aşa. Prezentând cifrele morților şi răniților din timpul Revoluției române, Siani-Davies coroborează mai multe surse şi precizează că, în Revoluția română, au decedat 1104 persoane, iar alte 3552 au fost rănite. Sunt date impresionante! Mai departe, autorul precizează că doar 162 de persoane au murit înainte de fuga lui Ceauşescu, petrecută în miezul zilei de 22 decembrie 1989, când a zburat cu un elicopter de pe acoperişul clădirii care adăpostea Comitetul Central al PCR. Urmează o statistică, de unde reiese că în Timişoara au fost, după înlăturarea lui Ceauşescu, 19 decedați[7]. Autorul nu precizează însă că diferența de aproape o sută de morți din acest oraş e rezultatul acțiunilor represive executate până în 22 decembrie, înainte ca Ceauşescu să-şi ia zborul, ceea ce confirmă acțiunea brutală a trupelor de represiune.

Din cele consemnate de Siani-Davies putem desprinde ideea că unele relatări despre ceea ce, ulterior, se va numi „Masacrul de la Timişoara" au putut fi induse şi de ceea ce s-a întâmplat în oraş şi în alte localități ale României după căderea lui Ceauşescu. Atunci frontierele au fost redeschise, iar jurnaliştii străini, aflați deja într-o stare de surescitare

[7] Peter Siani-Davies, *The Romanian Revolution of December 1989*, Cornell University Press, Ithaca, London, 2005, p. 97.

www.memorialulrevoluției.ro

(din cauza ştirilor strecurate cu greu până la ei în timpul blocadei informaționale) şi de frustrare (deoarece nu puteau afla mai mult şi nici nu puteau verifica ceea ce ajungea la ei), vor veni în România în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989. Nu vor avea prea mult timp pentru a culege informații despre ceea ce s-a întîmplat deja (în primul rând despre victime şi despre numărul lor), căci vor fi obligați să înfrunte prezentul, adică marea provocare a confruntării cu „teroriştii", fără îndoială cel mai mare mister al Revoluției române din 1989. În seara zilei de 22 decembrie, la Timişoara, reporterii străini vor asista la puternice schimburi de focuri, vor vedea tancuri trecând în viteză prin oraş, vor consemna agitația militarilor şi civililor înarmați, care vor deschide focul în rafale de armă automată de mai multe ori şi în mai multe locuri. Era noapte, era frig, teamă şi multă incertitudine, astfel că relatările acestor corespondenți de presă vor fi încărcate de dramatism.

Terorişti şi victime după fuga lui Ceauşescu

Cifrele cu morți și răniți prezentate de Siani-Davies sunt, în mare parte, cele consemnate şi de Ruxandra Cesereanu, un analist extrem de echilibrat al Revoluției române din 1989[8]. Vorbind despre victimele din rândurile structurilor de forță, autoarea precizează: "The Army had 260 dead and 545 wounded, while the forces of the Interior Ministry registered 65 dead and 73 wounded"[9], cele mai multe fiind înregistrate după fuga lui Ceauşescu. Militarii deveneau astfel, ca şi mulți civili, victimele așa numiților teroriști. Despre aceştia există referiri generice, niciunul nefiind identificat ca atare şi definit în mod cert ca terorist. Cesereanu precizează că "1425 people were suspected of terrorism, 820 of them members of the Army, 580 civilians, and 25 foreign citizens"[10]. Au fost şi victime printre aceste persoane suspecte, însă par a fi rezultat mai mult din confuziile făcute de militarii şi civilii înarmați pentru a apăra noua libertate şi care, în momente de confuzie ori manipulate deliberat de persoane din vechiul aparat comunist, au tras unii în alții.

Atmosfera va fi surprinsă de un reporter belgian, care ulterior va deveni cercetător în domeniul jurnalismului. Experiența de teren este esențială pentru Rudi Vranckx, căci îi va permite să analizeze cu exactitate ceea ce s-a întâmplat în fiecare din teatrele de conflict în care a fost,

[8] Ruxandra Cesereanu, *Decembrie '89: Deconstrucția unei revoluții*, Editura Polirom, Iaşi, 2009 şi *Ceauşescu's Trial and Execution*, www.metabasis.it, mai 2009, anul IV, nr. 7.
[9] Idem, *Timişoara (15-20 December 1989) and Bucharest (21-22 December 1989)*, www.metabasis.it, noiembrie 2010, anul V, nr. 10.
[10] *Ibidem*.

www.memorialulrevolutiei.ro

oferindu-i repere de care alți cercetători vor fi lipsiți. A avut experiența Revoluției române, iar după mai bine de un deceniu se va întoarce asupra evenimentelor cu instrumentele specialistului. Profunzimea trăirii se va evidenția şi după 12 ani de la evenimente: "December 1989. Nagylak, the border between Romania and Hungary. A grey winter's day. No light in the sentry post. There's shooting on the other side. A young man just turned 30 stands with his thumb out. A rental car stops for him – three photographers en route to Timişoara, give him a lift. They want to see the mass grave of Timişoara, cradle of the Romanian Revolution. The young man is me. It is my first big assignment"[11].

După aproape 20 de ani, va exista şi o altă poziție față de întâmplările sângeroase de la Timişoara. Vladimir Tismăneanu se va referi strict la victimele dictaturii într-un articol care va consemna rezultatele activității Comisiei Prezidențiale de Investigare a Dictaturii Comuniste. Autorul, care a fost preşedintele acestei Comisii, va indica şi responsabilități pentru unele persoane din fostul aparat de stat şi de partid: "Individuals whom the *Final Report* identifies as guilty of crimes against humanity or as former members of Nicolae Ceauşescu's last Politburo, directly involved in the bloody crackdown against demonstrators in Timişoara and Bucharest in 1989, have long been pardoned and continue to defend the old regime"[12]. Raportul final al Comisiei conduse de Tismăneanu a fost dat uitării. A fost făcută o declarație de condamnare a comunismului de către preşedintele Traian Băsescu, însă fără niciun fel de consecințe în justiție. Dosarele nu au fost finalizate, în afară de câteva, ceea ce reprezintă o parte extrem de redusă față de numărul impresionant de fapte neclare din timpul Revoluției române din 1989.

Noul regim: confuzie şi manipulare

Manipularea opiniei publice mondiale a avut loc, însă confuziile rămân. A fost făcută această manipulare de cineva interesat sau ea a decurs din evoluția situației? Cine sunt manipulatorii? Cine sunt beneficiarii? Suspect este, după unii autori, noul regim, care ar fi avut nevoie de aceste imagini cu un profund impact emoțional pentru a se putea instala. Atunci de ce imaginile cu morții vechi din Cimitirul Săracilor nu au fost transmise şi de Televiziunea Română, singura, la acea dată, din țară, devenită şi o armă

[11] Rudi Vranckx, *Now truth is the first target*, "British Journalism Review", vol. 13, nr. 3, 2003, pp. 71-74.

[12] Vladimir Tismăneanu, *Democracy and Memory: Romania Confronts Its Communist Past*, "The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science", vol. 617, 2008, pp. 166-180.

www.memorialulrevolutiei.ro

redutabilă în mâna noii puteri? În fapt, TVR (Liberă) a devenit centru de comandă militar, sediu al guvernului, adică singurul centru de putere. Este greu de crezut, aşa cum încearcă să argumenteze un autor, că reprezentanţii noului regim au putut influenţa ziariştii străini şi instituţiile media internaţionale, mizând pe morţii inventaţi de la Timişoara: "For the first time in the history of humankind, corpses that had just been buried or lined up on the morgue's tables were hastily exhumed and tortured in order to simulate, in front of the video cameras, the genocide that legitimized the new regime"[13].

Şi alţi autori vor face legătura dintre noii lideri ai României şi nevoia lor de a se consolida în funcţii cu campania publică de demonizare a lui Ceauşescu şi a regimului reprezentat de el. Nu discutăm aici în ce măsură şi care dintre faptele invocate sunt adevărate. Higley şi Burton vor lega acest context şi de protestele înregistrate în România în ianuarie 1990, generate de societatea civilă şi de partidele istorice, a căror activitate începea să se revigoreze[14]. Preocupaţi să-şi consolideze poziţiile, noii lideri ai României erau mai puţin dispuşi să răspundă cerinţelor radicale de democratizare şi de aflare a adevărului în legătură cu crimele de la Timişoara: "In Romania, a two-session 'round table' at the end of January 1990 was a smokescreen for reorganizing relations among the party and military elites that toppled and executed Nicolae Ceauşescu and his wife at Christmas 1989 after a popular uprising spread from Timişoara in the preceding weeks. Painting the Ceauşescus as the source of most evils, Ion Iliescu and Petre Roman consolidated power and won a landslide electoral victory in May 1990 over weak and dubiously credible traditional parties that had resurfaced"[15].

Nici Krishan Kunar nu va lega protestele înecate în sânge de la Timişoara cu imaginile oribile prezentate ulterior de mass-media occidentală. Nu va vedea nimic suspect în confruntările dintre demonstranţii neînarmaţi şi forţele de represiune. Ofensiva mediatică, cu toate exagerările ei, nici măcar nu va fi amintită: "Therefore, when protest erupted in Timişoara and Bucharest there was not – as in other East European contries – a restraining Soviet hand laid on the military and the police. Hence the bloodiness of the ensuing conflict between the people and the Securitate"[16].

www.memorialulrevolutiei.ro

[13] Georgio Agamben, *Means without Ends: Notes on Politics*, traducere de V. Binetti şi C. Casario, Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 80-81.
[14] John Higley and Michael Burton, *Elite Settlements and the Taming of Politics*, "Government and Opposition", vol. 33, Issue 1, 1998, pp. 98-115.
[15] *Ibidem*.
[16] Krishan Kunar, *1989: Revolutionary Ideas and Ideals*, "Regents of the University of Minnesota", 2001, p. 46.

Tot despre idealuri şi generozitate în acţiune vorbise şi János Mátyás Kovács, subliniind importanța protestelor de la Timişoara pentru România, pentru tot contextul revoluționar european în 1989 şi ca o contribuție la prăbuşirea generală a sistemului comunist: "In this respect the demonstrations of hundreds of thousands in Leipzig, Berlin, Prague and Sofia, the reburial of the martyrs of the 1956 revolution in Budapest and the self-sacrificing Timişoara protest, launching the Romanian changes, played a significant role in the collapse of the Soviet bloc"[17].

Timişorenii nu sunt vinovați...

Întoarcerea la origini, adică la faptele din Decembrie 1989 şi de la începutul anului 1990, ne permite să descifrăm ceea ce s-a întâmplat atunci şi cum a fost posibilă înşelătoria. Fenomenul este complex, timpul trecut de atunci fiind perceput ca un factor de influență negativ, căci unele aspecte au fost uitate, iar alte amănunte au fost netezite şi plasate în contexte diferite. Avem însă acum suficientă detaşare pentru o analiză obiectivă, la rece, cum se spune. Există şi numeroase relatări şi referințe la cele întâmplate, modul de receptare, interpretare şi caracterizare a faptelor fiind important, mai ales prin valorificarea rezultatelor şi ipotezelor avansate în diverse arii de cercetare. Experiența personală, chiar marcată, pe alocuri, de un anumit subiectivism, este importantă, căci am trăit acea perioadă pe viu. Am fost martor la multe dintre evenimente, iar apoi am putut urmări modul de propagare mediatică a celor întâmplate. Ceea ce reprezintă un paradox imposibil de rezolvat este faptul că Timişoara şi locuitorii săi nu au nicio vină în ceea ce s-a întâmplat, minciuna, *Sindromul Timişoara* producându-se împotriva voinței lor. Complexa eroare din acest caz reprezintă o pată pentru oamenii locului şi umbreşte, într-o anumită măsură, puritatea luptei lor pentru libertate.

În pofida acestor caracterizări dureroase, este important să amintim că Timişoara a trăit evenimente tragice în perioada respectivă. Durerea pierderii unor persoane dragi, teama de a fi împuşcat pe stradă, în scara blocului sau în propria casă i-au covârşit pe locuitorii oraşului, punând asupra lor o presiune existențială greu de suportat. Situația a fost similară pentru cei răniți, aflați în spitale sau acasă, striviți de spaima că vor muri din cauza rănilor ori executați de agenții Securității, temuta poliție secretă a regimului comunist. Mai erau cei arestați sau puşi în libertate de curând, temându-se că vor fi din nou ridicați sau executați. Se adăuga suferințele

[17] János Mátyás Kovács, *Transition to Capitalism?: The Communist Legacy in Eastern Europe*, Transactions Publishers, New Jersey, 1994.

www.memorialulrevolutiei.ro

familiilor acestora, terorizate de teama că vor avea de suferit. Situaţia e mult mai complexă, iar o analiză a faptelor originare de atunci nu poate fi făcută fără această plasare în context. Căci, deşi *Sindromul Timişoara* a fost creditat cu 60.000 de morţi, aici au murit 107 persoane, iar alte câteva sute au fost rănite. Sigur, diferenţele sunt mari, însă Timişoara şi-a trăit imensele-i tragedii şi spaime cu cei 107 morţi, sutele ei de răniţi şi cu mii şi mii de alte persoane aflate în suferinţă. În 2005, vor mai fi autori care, analizând exagerările privind numărul de morţi din Revoluţia română, vor susţine că numele de Timişoara este sinonim cu manipularea: ”In France, if not in Britain, the word ‘Timişoara‘ has become a byword for media manipulation. A massacre was reported in that Romanian town in 1989, setting off a series of events that led to the overthrow of Nicolae Ceauşescu. First reports spoke of ‘3.000 to 4.000‘ dead; the numbers climbed swiftly through ‘12.000‘ to ‘70.000‘. Only when regime change had been accomplished was the real number of dead in the clashes established at less than 200[18]”.

Presa comunistă a tăcut

Relatările mincinoase au fost făcute de alţii, în special de corespondenţi ai unor mari instituţii media (ziare, radiouri sau televiziuni). Presa scrisă din Timişoara, reprezentată de trei publicaţii foste ale organizaţiei judeţene a Partidului Comunist Român, nu a furnizat astfel de date exagerate. Radio Timişoara, staţie reintrată în funcţiune în 22 decembrie 1989, după mai mulţi ani de întrerupere a emisiei, s-a dovedit, încă de la început, reţinut în relatări, în ciuda faptului că în direct intrau persoane diverse, vorbind despre întâmplări greu de controlat. Atmosfera generală era marcată de entuziasmul cauzat de înlăturarea cuplului dictatorial, dar şi de preocupările pentru căutarea celor morţi ori dispăruţi, precum şi pentru constituirea unor organisme administrative ale noii puteri democratice. 22 decembrie 1989 a fost ziua în care corespondenţii de presă străini au putut intra în România, după ce aşteptaseră câteva zile în Ungaria sau Serbia (atunci Iugoslavia). Au ajuns repede la Timişoara, căci oraşul în care a început Revoluţia română este aproape de graniţa cu aceste două state. Atunci s-a declanşat totul. Modul de acţiune este foarte interesant.

Analizele ulterioare, făcute la rece, cu mijloacele obiective ale cercetării, nu vor fi lipsite de uimirea generată de dimensiunea exagerării: ”At the most hyperbolic moment of the revolution, on December 24, 1989,

[18] John Laughland, *Enemies bought, friends Sold: The Uzbek upheaval is seen as a 'people power' movement but is likely to cement US control of the region*, ”The Guardian”, 19 mai 2005.

www.memorialulrevolutiei.ro

Hungarian Radio reported, 'According to authoritative sources, so far there have been 70.000-80.000 deaths in the Romanian revolution. The number of injuries reaches 300.000'! Even if that number had been true, Ceauşescu's acussers would have still had to prove some intent to wipe out a group in order for the charge of genocid to be credibile"[19]. Autorul consideră că instanța excepțională care i-a judecat pe soții Ceauşescu avea nevoie de consolidarea acuzației de genocid pentru condamnarea lor la moarte. Este posibil să fi existat o astfel de intenție, însă existau multe alte motive care justificau pedeapsa capitală pentru cei doi. Aubin îşi argumentează poziția făcând o confuzie des întâlnită în acest caz: în procesul cuplului Ceaușescu a fost trecut un cap de acuzare, cel de a fi contribuit la uciderea a 60.000 de persoane. Cifra nu se referă însă la Timişoara, şi nici măcar la victimele din timpul Revoluției din 1989 din toată România. Acuzația invoca uciderea acestui număr de oameni pe toată perioada regimului comunist, din 1945 până în 1989. În această situație, ajungem la un paradox, deoarece numărul victimelor regimului comunist din România, pe toată durata sa, este mult mai mare! Despre procesul şi execuția soților Ceauşescu s-a scris foarte mult, însă o analiză atentă, cu detalii privind demonizarea celor doi, a realizat-o Ruxandra Cesereanu[20].

www.memorialulrevolutiei.ro

[19] Stephen P. Aubin, *Distorting Defense: Networks News and National Security*, Greenwood Publishing Group, 1998, p. 157.
[20] *Ceauşescu's Trial and Execution*, www.metabasis.it, mai 2009, anul IV, 7.

BIBLIOGRAFIE:

Agamben, Georgio, *Means without Ends: Notes on Politics*, traducere de V. Binetti şi C. Casario, Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000.

Aubin, Stephen P., *Distorting Defense: Networks News and National Security*, Greenwood Publishing Group, 1998.

Baudrillard, Jean (1993), *The Timişoara syndrome: The Télécratie and the Revolution, Columbia Documents of Architecture and Theory*, New York, pp. 61-71, 1993.

Cesereanu, Ruxandra, *Decembrie '89: Deconstrucția unei revoluții*, Editura Polirom, Iaşi, 2009a.

Cesereanu, Ruxandra, *Ceauşescu's Trial and Execution*, www.metabasis.it, mai, anul IV, nr. 7, 2009b

Cesereanu, Ruxandra, *Timişoara (15-20 December 1989) and Bucharest (21-22 December 1989)*, www.metabasis.it, noiembrie 2010, anul V, nr. 10.

Garton Ash, Timothy (1993), *The Magic Lantern: The Revolution of '89 Witnessed in Warsaw, Budapest, Berlin and Prague*, Vintage Books, New York.

Higley, John and Burton, Michael, *Elite Settlements and the Taming of Politics*, "Government and Opposition", vol. 33, issue 1: 98-115, 1998

Kovács, János Mátyás, *Transition to Capitalism?: The Communist Legacy in Eastern Europe*, Transactions Publishers, New Jersey, 1994.

Kunar, Krishan, *1989: Revolutionary Ideas and Ideals*, Regents of the University of Minnesota, 2001.

Laughland, John, *Enemies bought, friends sold: The Uzbek upheaval is seen as a 'people power' movement but is likely to cement US control of the region*, "The Guardian", 19 mai 2005.

Siani-Davies, Peter, *The Romanian Revolution of December 1989*, Cornell University Press, Ithaca, London, 2005.

Tismăneanu, Vladimir, *Democracy and Memory: Romania Confronts Its Communist Past*, "The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science", vol. 617: 166-180, 2008.

Vranckx, Rudi, *Now Truth is the First Target*, "British Journalism Review", Vol. 13, nr. 3, 71-74, 2002.

Young, Benjamin, *On Media and Democratic Politics: Videograms of a Revolution*, in Thomas Elsaesser (editor), *Harun Farocki: Working on the Sightlines*, Amsterdam University Press, Amsterdam: 245-260, 2004.

Lucian-Vasile **SZABO**

www.memorialulrevolutiei.ro

Elevi timişoreni în Decembrie 1989 (I)

I. De la început în primele rânduri, dar... şi printre primii arestaţi Corectat!!!

O categorie socio-profesională distinctă, cu rol foarte important în anumite momente, o reprezintă elevii. Nu a fost zonă fierbinte în oraş, în perioada 17-22 decembrie, să nu-i vedem, de multe ori în primele rânduri, pe elevii timişoreni. Tinerețea, entuziasmul specific vârstei, instinctul de conservare aproape inexistent, dorința de libertate şi, de multe ori, teribilismul sau spiritul de aventură i-au făcut pe mulți elevi să fie în stradă din primele momente ale revoltei, numărându-se printre primii timişoreni arestați, răniți şi, din păcate, uciși.

Unii, trecând întâmplător în seara zilei de 16 decembrie prin Piața Maria şi văzând mulțimea revoltată, se întorc acasă, povestesc părinților cele văzute, dar, la scurt timp, revin în rândul demonstranților.

Keywords: revoluție, elevi, Andreea Borşoş, Irinel Maxim, Doru Bogdan, Mihai Zamfirescu, Florin Cazacu, Rudolf Rancz, Lucian Marius Oprescu, Silviu Viorel Manea, Viorel Voaideş, Sorin Mardare, Ioana Bărbat, Stelian Cîmpean, Mihaela Alina Amanci, Ştefănica Fițigău, Robert Kun, : Maria Cimpoieru, Daniela Lengyel, Irinel Maxim, Andreea Rozalia Nagy, Zeno Stoianov, Maria Vona, Cristian Păşcălău, Dan Ioan Paşca, Adrian Chiu, Paraschiva Vințan, Irina Murariu, Miriana Mişcov, Adrian Jugănaru, Marcel Edveş, Cristian Rusu

Până în 20 decembrie, când revolta populară se transformă în revoluție prin constituirea Frontului Democratic Român şi structurarea unor programe democratice, nu putem vorbi de lideri în sensul propriu al cuvântului, chiar dacă unii demonstranți s-au detaşat prin capacitatea de a mobiliza grupuri de protestanți şi de a impune un anumit traseu pe străzile orașului Timişoara. Participă la această revoltă timişoreni, indiferent de vârstă, religie, etnie sau profesie, uniți doar de dorința de a scăpa de un regim insuportabil şi anacronic.

O categorie socio-profesională distinctă, cu rol foarte important în anumite momente, o reprezintă elevii. Nu a fost zonă fierbinte în oraş, în perioada 17-22 decembrie, să nu-i vedem, de multe ori în primele rânduri, pe elevii timişoreni. Tinerețea, entuziasmul specific vârstei, instinctul de conservare aproape inexistent, dorința de libertate şi, de multe ori, teribilismul sau spiritul de aventură i-au făcut pe mulți elevi să fie în stradă

www.memorialulrevoluției.ro

din primele momente ale revoltei, numărându-se printre primii timişoreni arestaţi, răniţi şi, din păcate, ucişi.

Unii, trecând întâmplător în seara zilei de 16 decembrie prin Piaţa Maria şi văzând mulţimea revoltată, se întorc acasă, povestesc părinţilor cele văzute, dar, la scurt timp, revin în rândul demonstranţilor. Astfel, Andreea Borşoş, după ce trece, la ora 18,00, prin Piaţa Maria, la venirea maşinii de pompieri dinspre Restaurantul „Sinaia", se duce acasă, dar după câteva ore pleacă în căutarea coloanei de demonstranţi, se alătură acestora şi străbate oraşul ore în şir, până va fi arestată[1].

Deşi avea doar 12 ani, Irinel Maxim, domiciliat în Calea Girocului, merge în Piaţa Maria împreună cu fratele său mai mare, care era elev în clasa a IX-a, deoarece auzise de la alţi copii din cartier că începe demonstraţia: „Sâmbătă m-am dus la Maria, la demonstraţie, că vorbeau copiii. (De ce te-ai dus?) Ca să demonstrez! Am fost pe la şase până la opt seara, că mă certa tăticu' dacă stau târziu. Acolo m-am uitat, am strigat şi eu, cum striga şi lumea – că era preotul ăla, Tökés sau cum îl cheamă – «Libertate!». Mai striga şi «FĂRĂ VIOLENŢĂ! », «JOS CU CEAUŞESCU!», «JOS CU PANTOFARU'!». Lumea a blocat drumul, nu a mai lăsat să treacă tramvaiele, au spart geamul de la tramvai şi s-au suit în faţă, pe barele alea şi stăteau acolo... Apoi eu am plecat, dar fratele meu, care e într-a IX-a, a rămas toată noaptea. Şi el a zis că a fost miliţie, că au fost pompieri, că au udat lumea, pe care i-a prins, i-a băgat în dubă."[2] A doua zi, spre seară, este din nou în stradă, în mijlocul grupului ce a trecut prin Complexul Studenţesc şi de acolo spre Podul Decebal, unde însă va fi rănit.

Doru Bogdan, elev la Liceul Industrial Nr. 7 Timişoara, pleacă în seara zilei de 16 decembrie în Piaţa Maria, alături de mama sa, pentru că auzise că timişorenii au ieşit în stradă, în semn de solidaritate cu preotul Tökés: „În data de 16 decembrie 1989 am plecat cu mama mea, Clipa Silvia, la preotul Tökés László, la staţia Maria, iar pe la orele 23,00 ne-am refugiat pe str. Gh. Doja, unde la primul colţ era un camion verde de armată, care a barat trecerea şi era plin de soldaţi cu măşti pe cap, care ne-au lovit şi ne-am urcat în camion"[3].

---

[1] Arhiva Asociaţiei Luptătorilor Timişoreni Arestaţi la Revoluţie (A.L.T.A.R.) din Timişoara, *Fond fişe arestaţi,* Declaraţie: Borşoş Andreea. (Îi mulţumesc şi pe această cale domnului preşedinte A.L.T.A.R., Virgil Hosu, pentru documentele puse la dispoziţie).

[2] Lucian Ionică, *Televiziunea Liberă Timişoara. Fragmente ce nu trebuie uitate* în *Timişoara 16-22 decembrie 1989*, Editura Facla, Timişoara, 1990, pp. 252-253.

[3] Arhiva Asociaţiei Luptătorilor Timişoreni Arestaţi la Revoluţie (A.L.T.A.R.), *Fond fişe arestaţi*, Declaraţie: Bogdan Doru.

www.memorialulrevolutiei.ro

Mihai Zamfirescu, întorcându-se din Calea Şagului, unde şi-a vizitat un coleg, se opreşte în Piaţa Maria, fiind atras de numărul mare de timişoreni, dar şi de lozincile auzite pentru prima dată: „Jos Ceauşescu!" şi „Români, veniţi cu noi!". Se va alătura grupului care a mers în Complexul Studenţesc şi, de acolo, spre Judeţeana de Partid, va scanda lozinci şi va cânta „Deşteaptă-te, române!", deşi nu mai cântase acest cântec până atunci. Peste ani, îşi va reaminti de lozincile strigate în acea noapte, cât şi de faptul că: „tot ce am găsit în cale am călcat în picioare şi am dat foc la lozincile lui Ceauşescu cu planuri, cu realizări etc."[4] Bineînţeles, nu putea uita momentul arestării: „Ajungând în piaţă (Piaţa 700, n.n.) majoritatea manifestanţilor s-au împrăştiat şi eu, rămânând singur, am vrut să mă reîntorc acasă, dar nu am mai putut, deoarece am fost arestat de armată, care au început (militarii, n.n.) să mă bată, călcându-mă în picioare, înjurându-mă. M-am predat comandantului lor, care mi-a tras nişte palme întrebându-mă ce am căutat la ora aceea pe stradă, eu răspunzând că am fost la chef în Calea Şagului"[5].

Nici Florin Cazacu, elev la Liceul Industrial „Azur", nu a rezistat tentaţiei de a ieşi în stradă în astrala seară de 16 decembrie 1989. Pe la ora 21,00 a plecat înspre Piaţa Maria împreună cu prietenul său, Robert Ghednar, deoarece aflase că acolo se întâmplă ceva. Ajungând în piaţă, vede atât grupuri de demonstranţi ce scandau lozinci împotriva regimului dictatorial, cât şi scutieri care loveau în demonstranţi cu bastoane. Venirea pompierilor şi încercarea lor de a-i împrăştia pe protestatari cu jeturi de apă a creat o stare de maximă tensiune. Atunci „lumea a început să spargă magazine şi să fure"[6]. Mulţi demonstranţi au început să arunce cu pietre şi cu sticle în scutieri, iar maşinile pompierilor au fost blocate şi avariate şi echipajele de deservire molestate. Scutierii se regrupează şi, primind ajutoare, încearcă să blocheze căile de ieşire din piaţă. Florin Cazacu şi prietenul său încearcă să fugă spre Piaţa Operei, dar vor fi arestaţi în zona Catedralei şi duşi la sediul Comitetului Municipal de Partid.

În aceeaşi zonă a fost arestat, în jurul orei 2,00, şi elevul Rudolf Rancz. Plecase în seara zilei de 16 decembrie împreună cu tatăl său în Piaţa Maria, pentru a se alătura demonstranţilor. Spre miezul nopţii au ajuns în centrul oraşului. Împreună cu tatăl său a fost arestat în faţa Consiliului.

www.memorialulrevolutiei.ro

---

[4] Arhiva Asociaţiei Luptătorilor Timişoreni Arestaţi la Revoluţie (A.L.T.A.R.) din Timişoara, *Fond fişe arestaţi*, Declaraţie: Zamfirescu Mihai.
[5] *Ibidem.*
[6] *Decembrie '89. Mărturii*, Ediţie îngrijită de Miodrag Milin şi Adrian Kali, Editura Mirton, Timişoara, 2008, p. 46; (în continuare: *Decembrie '89. Mărturii...*); vezi şi *Revoluţia din decembrie: primii paşi*, Ediţie îngrijită de Miodrag Milin, Editura Pardon, Timişoara, p. 56.

Municipiul al P.C.R., reținuți în hol, bătuți, iar după vreo două ore duşi cu o dubă la Miliția Județeană Timiş[7].

În aceeaşi noapte va fi arestat şi elevul Lucian Marius Oprescu, care a rezistat să stea în casă doar până după miezul nopții. Pe la ora 2,30, o coloană de demonstranți trece prin fața casei strigând „Jos Ceauşescu!", „Jos dictatura!", „Jos comunismul!", „Vrem pâine, căldură, libertate!". „Îndemnul lor – mărturiseşte elevul aflat în ultimul an de liceu – m-a făcut să mă alătur acelei coloane, care a apucat-o pe străzile Gheorghe Lazăr şi Circumvalațiunii până în dreptul fabricii de paste făinoase, unde înaintarea ne-a fost barată de forțe, probabil ale M.I. (Ministerul de Interne, n.n.). În spatele nostru au oprit două camionete, din care au coborât militari în ținută kaki cu petlițe albastre, care au operat multe arestări în rândul demonstranților, până în 100 de persoane"[8].

În ciuda intervenției brutale a forțelor represive, solicitate de primul-secretar Radu Bălan[9] să lichideze acțiunile protestatare şi să aresteze un număr cât mai mare de demonstranți pentru a-i identifica pe conducătorii revoltei, a doua zi, timişorenii o iau de la capăt.

II. Bătuți, molestați şi răniți

La primele ore ale zilei de duminică, Timişoara arăta ca un oraş asediat şi devastat. Se înlocuiau geamurile de la vitrinele sparte, iar timişorenii colindau orașul, ocolind barajele forțelor postate în stradă în diverse locuri, comentând, în grupuri, evenimentele petrecute în ziua precedentă.

Liniştea restabilită în dimineața zilei de 17 decembrie va fi tulburată de o defilare a subunităților militare, cu fanfară, drapel de luptă şi armament fără muniție – ordonată de Ceauşescu –, defilare ce se dorea a fi o demonstrație de forță pentru a descuraja orice acțiune protestatară[10]. În vederea sprijinirii organizării şi desfăşurării acestei defilări, în dimineața zilei de 17 decembrie soseşte la Timişoara o grupă de ofițeri din Marele Stat Major, Consiliul Politic Superior al Armatei şi Inspectoratul Muzicilor

[7] *Decembrie '89. Mărturii...*, p. 88.

[8] Arhiva Memorialului Revoluției Timişoara, *Fond documentar,* Dosar Arestați, decembrie 1989.

[9] Dumitru Tomoni, *Radu Bălan. Decembrie 1989* în „Memorial 1989", nr. 1(6)/2010, pp. 79-80.

[10] Nicolae Durac, *Neliniştea generalilor*, Editura M. P. S., Timişoara, 1991, p. 5; vezi şi *Armata română în revoluția din decembrie 1989*, Ediția a II-a, Editura Militară, Bucureşti, 1998, p. 56 (în continuare: *Armata română în revoluția din decembrie 1989*); Sergiu Nicolaescu, *Lupta pentru putere. Decembrie '89*, Editura BIC ALL, Bucureşti, 2005, p. 61.

www.memorialulrevolutiei.ro

Militare[11]. În realitate, defilarea a oferit timişorenilor pretextul de a se aduna din nou şi a-şi exprima protestul faţă de regim.

Pe la orele prânzului, Ceauşescu l-a sunat de mai multe ori pe Bălan pentru a se informa atât despre modul în care a decurs defilarea armatei, cât şi despre comportamentul timişorenilor adunaţi în Piaţa Operei. Deşi l-a informat că totul a decurs normal şi situaţia era sub control, la scurt timp, Bălan avea să vadă mii de timişoreni ce se îndreptau spre sediul Judeţenei de Partid.

În primele rânduri de demonstranţi erau mulţi copii şi femei, deoarece, potrivit Decretului nr. 367 din 26 ianuarie 1971 privind regimul armelor, muniţiilor şi materialelor explozive, decret stipulat în regulamentele militare, se interzice uzul de armă împotriva copiilor, femeilor gravide şi în situaţiile în care s-ar primejdui viaţa altor persoane[12]. Din păcate, nu la fel vor gândi şi cei cărora li se va ordona să reprime violent revolta timişorenilor.

Oficialităţile locale, aflate în sediul Comitetului Judeţean al P.C.R. Timiş, nu numai că nu acceptă dialogul cu demonstranţii, în marea lor majoritate paşnici, dar şi ordonă ca mulţimea să fie împrăştiată cu gaze lacrimogene şi jeturi de apă din două autocisterne. Jeturile de apă provoacă revolta demonstranţilor, care forţează şi rup cordonul de militari şi apoi se năpustesc asupra celor două autocisterne şi asupra sediului Judeţenei de Partid. Un grup de demonstranţi pătrunde în sediu, devastează birourile de la parter şi aruncă tablouri, cărţi, documente de partid şi alte materiale de propagandă.

Printre cei care au sărit asupra maşinilor de pompieri şi, după imobilizarea acestora au forţat intrarea în sediul partidului, au fost şi mulţi tineri. Silviu Viorel Manea, elev la Liceul Industrial din Oţelu Roşu, judeţul Caraş-Severin, aflat în Timişoara pentru pregătire suplimentară necesară admiterii la facultate, mărturiseşte: „M-am alăturat grupului de manifestanţi şi am avansat spre primele rânduri... am început să scandăm «Soldaţi, veniţi cu noi!», «Libertate!» şi să cântăm «Deşteaptă-te, române!», în timp ce scutierii înarmaţi cu ciomege de lemn au început să bată cu beţele în scuturi, iar din spatele lor maşinile de pompieri au început să ne stropească cu apă, moment în care am pus gluga pe cap, iar în momentul următor au început asaltul asupra barajului uman şi animal (grănicerii aveau câini) şi a celui motorizat (două maşini de pompieri militari, una albă cu spumă şi una roşie

[11] *Armata română în revoluţia din decembrie 1989...,* p. 56.
[12] Art. 40 din Decretul nr. 367/1971.

www.memorialulrevolutiei.ro

cu apă şi trei camioane militare)”[13]. Cu candoarea specifică vârstei recunoaşte că „a tăiat câteva valve de la camioanele militare”, deoarece „nu cunoştea la vremea aceea ce efect are acest lucru asupra lor”. În acelaşi timp, a sărit în apărarea echipajului de la maşina roşie de pompieri reuşind, pe moment, să-i salveze „de la o bătaie cruntă”, chiar dacă au încasat câteva lovituri mai târziu, dar numai după ce au părăsit maşina. Acelaşi elev ce declara că urmărea „zilnic posturile de radio «Europa Liberă» şi «Vocea Americii», aşteptând să se întâmple ceva”, fiind convins „că se apropie sfârşitul lui Ceauşescu”, nu putea să piardă ocazia de a intra în sediul judeţean al partidului: „După toate acestea, eu am intrat în sediul Judeţenei de Partid, am încercat să deschid câteva uşi de la subsol şi apoi am urcat la etaj, sperând să găsesc arme şi alte documente importante, ceea ce n-am găsit, dar m-am răzbunat pe comunişti distrugând câteva vitrine şi panouri cu fotografii de-ale tovarăşilor şi vizitele lor de lucru. Imediat după aceasta am văzut soldaţii ce veneau prin spate, moment în care am alergat pe scări în jos, spre ieşirea din faţă. Aici erau puse corzi pentru a bloca ieşirea, de care însă am reuşit să trec şi am pornit-o spre Parcul Copiilor, unde nu ajunseseră soldaţii, dar până să ajung acolo... unul dintre ei a încercat să mă lovească cu patul puştii în cap, însă nu a reuşit decât să mă lovească uşor în umăr, după care m-am întors şi acelaşi a încercat să mă înjunghie cu baioneta”[14].

În ciuda eforturilor disperate de a scăpa din încercuire, elevul Silviu Viorel Manea nu s-a putut salva: „Mi-a fost pusă piedică şi am fost lovit peste picioare până am căzut în rondoul cu flori din partea dreaptă a C.J. al P.C.R Timiş şi călcat în picioare până nu am mai mişcat, apoi am fost dus forţat (cu mâna la spate) în dreapta C.J. al P.C.R. Timiş, pe trotuarul din dreapta, str. L. Filipescu, unde am fost culcat pe burtă şi ameninţat că voi fi împuşcat dacă mişc”[15].

Tot cu jeturi de apă a fost întâmpinat şi Viorel Voaideş, elev la Liceul Industrial Nr. 9 din Timişoara: „M-am alăturat şi eu grupului de demonstranţi, strigând alături de ei «Jos Ceauşescu!». Nu după mult timp au apărut maşinile pompierilor cu trupe de militari înarmaţi cu scuturi. Maşinile au început să ude mulţimea cu jeturi de apă. Un jet puternic de apă m-a trântit la pământ. De spaimă şi frig, am plecat la sora mea în Calea

[13] Arhiva Asociaţiei „17 Decembrie 1989” Timişoara, Declaraţie: Manea Silviu Viorel. (Îi mulţumesc şi pe această cale doamnei preşedinte Corina Until pentru documentele puse la dispoziţie). Vezi şi Titus Suciu, Vasile Bogdan, *Candelă împotriva timpului*, Editura Memorialul Revoluţiei 1989, Timişoara, 2011, pp. 295-301.
[14] *Ibidem.*
[15] *Ibidem.*

www.memorialulrevolutiei.ro

Lipovei să mă schimb şi am anunţat vecinii ce se întâmplă în oraş”[16]. Exuberanţa şi teribilismul vârstei îl fac să uite repede spaima prin care trecuse şi, după propria-i mărturisire, să se alăture, din nou, protestatarilor, până în momentul arestării: „La orele 20,00 am plecat din nou spre centru, dar ajungând la cimitirul din Calea Lipovei, unde se trăgea din toate părţile, am fost prins de un civil având în mână un pistolet. Am încercat să fug, dar doi soldaţi cu pistoale militare au început să mă lovească şi să mă înjure, întrebându-mă: «Ce mă, n-ai pită? Lasă că îţi dăm noi!»”[17]

Potrivit declaraţiei date în 18 ianuarie 1990, şi elevul Sorin Mardare s-a aflat în grupul care a intrat în sediul Judeţenei de Partid: „În jurul orelor 14,00, după ce împreună cu alţi tineri am pătruns în sediul Comitetului Judeţean şi am rupt portretele lui Ceauşescu, la ieşire am fost întâmpinat de o trupă de soldaţi care asigurau paza, printre care erau şi civili, şi am fost lovit de către aceştia cu bastoane, cu piciorul şi, totodată, unul dintre soldaţi m-a lovit cu baioneta în cap. Am căzut jos, am fost lovit în continuare, după care am reuşit să fug. Am ajuns acasă, după care părinţii m-au dus, în după-amiaza aceleiaşi zile, la Spitalul de Copii, am fost cusut şi am revenit acasă. Nu am fost spitalizat. Când am fost rănit, erau şi alţi tineri cu mine, însă nu am recunoscut vreunul dintre ei”[18]. Tânărul de 15 ani a fost contrariat de ţinuta militarilor aflaţi în faţa Judeţenei de partid: „Trupele de soldaţi care erau atunci în faţa Comitetului Judeţean erau tineri, însă erau îmbrăcaţi în mod ciudat. Aveau un fel de şalopete peste echipament de culoare kaki şi erau înarmaţi cu arme, bâte şi bastoane de cauciuc”[19].

Devastarea Comitetului Judeţean de Partid produce panică şi la Bucureşti, Ceauşescu îl acuză pe ministrul Vasile Milea că armata nu a reacţionat cum trebuie şi că a decretat starea de necesitate. La ora 13,30, generalul-colonel Vasile Milea, ministrul Apărării Naţionale, sub presiunea dispoziţiilor lui Ceauşescu, ordonă telefonic comandamentului Diviziei 18 Mecanizate Timişoara: „Situaţia în Timişoara s-a agravat. Este ordin să intervină armata. Armata intră în alarmă de luptă. S-a decretat starea de necesitate”[20]. Ordinul transmis era grav, neconstituţional şi ilegal. Peste 10 minute, Milea ordonă comandanţilor celor două mari unităţi din Timişoara

[16] Arhiva Asociaţiei „17 Decembrie 1989” Timişoara, Declaraţie: Voaideş Viorel.
[17] *Ibidem.*
[18] Arhiva Memorialului Revoluţiei, Timişoara, *Fond Parchetul Militar Timişoara*, Declaraţie: Mardare Sorin.
[19] *Ibidem.*
[20] *Armata română în revoluţia din decembrie 1989*, Ediţia a II-a, Editura Militară, Bucureşti, 1998, p. 58 (în continuare: *Armata română...);* vezi şi Alesandru Duţu, *Revoluţia din 1989. Cronologie*, Editura Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, Bucureşti, 2006, p. 106.

www.memorialulrevolutiei.ro

să trimită noi efective la câteva obiective importante: Comitetul Județean de Partid, Hotelul „Continental", Poştă, Bancă şi Depozitul de armament al gărzilor patriotice din zona Piața Unirii. Tot Vasile Milea a ordonat între orele 14,15 şi 15,20 unităților militare din Timişoara transformarea indicativului „Munții de Aramă" – care implica pregătirea de luptă a unităților militare – în indicativul „Radu cel Frumos", care însemna alarmă de luptă (de război) parțială (fără mobilizarea rezerviştilor)[21]. Acest indicativ presupunea executarea unor misiuni de luptă prin folosirea armamentului şi muniției din dotare.

După alungarea demonstranților din sediu şi din fața Comitetului Județean de Partid, Radu Bălan revine în sediu, fiind informat că a fost căutat de Ceauşescu. De aceea, pentru a putea lua legătura cu dictatorul, va merge la Inspectoratul Ministerului de Interne. Ceauşescu, într-o evidentă stare de surescitare, i-a ordonat să reocupe sediul, să mobilizeze întregul activ de partid şi să-l aştepte pe Ion Coman, care va veni cu un grup de 7 generali şi 3 colonei de la M.Ap.N. şi M.I., pentru a restabili ordinea[22].

Înainte de a fi trimis la Timişoara, Coman a fost informat de Ceauşescu despre situația de pe Bega: „Un grup de vandali, de derbedei, vânduți străinătății, încearcă să destabilizeze România. Au spart magazine, au incendiat unități militare, au incendiat Comitetul Județean de Partid, au încercat să ia drapelul de luptă al unității. În această situație, am hotărât stare de necesitate în municipiul Timişoara şi am ordonat lui Milea şi celor de la interne să trimită un grup de generali de răspundere şi să execute aceste ordine"[23]. Cât de falsă era percepția dictatorului o dovedeşte cronica evenimentelor derulate în prima parte a zilei de 17 decembrie: în fața sediului Comitetului Județean de Partid erau aproximativ 20000 de timişoreni, iar grupuri de protestatari mărşăluiau în toate cartierele importante ale orașului.

În ciuda acestor măsuri, numărul protestatarilor era în creştere şi, de aceea, Milea revine cu noi ordine, cerând ca 7 T.A.B.-uri şi 10 tancuri de instrucție să fie trimise la Comitetul Județean de Partid şi la Comandamentul Marii Unități. Apariția tancurilor pe străzile oraşului a scos şi mai multă

[21] Dinu Săraru, *Generalul Revoluției cu piciorul în ghips*, Editura RAO, București, 2004, p. 172.
[22] *Procesul de la Timişoara*, vol. III, Ediție îngrijită de Miodrag Milin şi Traian Orban, Editura Mirton, Timişoara, 2005, p. 1448 (în continuare: *Procesul de la Timişoara*…).
[23] *Procesele revoluției din Timişoara (1989*), adunate şi comentate de Marius Mioc, Editura Artpress, Timişoara, 2004, p. 26 (în continuare: *Procesele revoluției*...); vezi şi Alex Mihai Stoenescu, *Cronologia evenimentelor din Decembrie 1989*, Editura RAO, București, 2009, p. 77.

www.memorialulrevolutiei.ro

lume din casă şi i-a determinat pe mulţi timişoreni să intervină pentru a opri represiunea. Câteva tancuri au fost blocate, legate cu lanţurile de şinele de tramvai şi vizoarele conductorilor acoperite cu vopsea, iar altora li s-au spart butoaiele cu motorină[24]. Pentru a identifica rapid direcţiile de deplasare a coloanelor de demonstranţi, vor fi trimise două elicoptere de la U.M. 01875 Caransebeş, iar în jurul orei 15,00 comandantul Marii Unităţi Mecanizate a fost înştiinţat că spre Timişoara se îndreaptă efective din U.M 01233 Buziaş, 01140 Lugoj şi 01380 Arad[25].

În urma acestor măsuri, Timişoara era, practic, sub stare de asediu, dar timişorenii refuzau să accepte situaţia existentă şi să renunţe la proteste. Dimpotrivă, revolta se generalizează în tot oraşul, chiar dacă sute de demonstranţi erau loviţi, maltrataţi şi reţinuţi în arestul Inspectoratului M.I. şi în Penitenciarul Timişoara, iar spre seară vor plăti cu preţul vieţii dorinţa de libertate. Nu a fost zonă fierbinte în oraşul de pe Bega în duminica de 17 decembrie 1989 – „cea mai cumplită zi din istoria oraşului Timişoara”[26] – fără ca prezenţa tinerilor să nu fie remarcată.

Astfel, după împrăştierea demonstranţilor de la Judeţeana de Partid, grupuri mari se îndreaptă spre magazinul „Bega” şi spre Piaţa Libertăţii. În piaţă s-a creat o stare tensionată, fiind incendiate chioşcul de ziare, Dispeceratul de tramvai, magazinul „Consignaţia”, un T.A.B. şi autoturismul locotenent-colonelului Nicolae Predonescu. Grupuri violente s-au dedat la acte de vandalism, au spart vitrine şi au aruncat cu sticle incendiare spre Comandamentul Diviziei 18 Mecanizate şi Comenduirea de Garnizoană[27]. În aceste condiţii, s-a deschis foc de avertisment dinspre Comandamentul Diviziei 18 Mecanizate, iar câteva autoblindate fugăreau demonstranţii şi militarii încercau să-i aresteze. Cei aflaţi în piaţă au trecut prin momente de coşmar, înregistrându-se 3 victime şi peste 20 de răniţi.

Indiscutabil, Ioana Bărbat, elevă la Liceul de Filologie-Istorie, ce trecea atunci prin piaţă însoţită de părinţi, avea să fie marcată pentru toată viaţa. La doar 12 ani asistă îngrozită la uciderea mamei şi rănirea tatălui: „Când am ajuns în faţa Garnizoanei, cineva a început să tragă. A fost un singur om. A durat foarte puţin. Câteva secunde. Am văzut-o pe mama

[24] *Armata română*..., p. 58.
[25] Sergiu Nicolaescu, *Lupta pentru putere. Decembrie ’89*, Editura BIC ALL, Bucureşti, 2005, p. 65.
[26] Miodrag Milin, *Timişoara 15-21 decembrie ’89*, Timişoara, 1990, p. 67.
[27] Romeo Bălan, *Victimele libertăţii*, Editura Artpress, Timişoara, 2009, p. 23; vezi şi Lucian-Vasile Szabo, *O revoluţie, un memorial...*, Editura Partoş, Timişoara, 2010, pp. 32-39; Neculai Damian, *Scânteia vine din văzduh*, Editura Eurostampa, Timişoara, 1999, pp. 70-73.

www.memorialulrevolutiei.ro

căzând în fața mea, tata lângă mine, care se văita. Am strigat-o pe mama de trei ori, când am văzut că nu răspunde, mi-am dat seama că e moartă”[28]. Ioana a fost surprinsă de gloanțele trase asupra părinților săi, care i-au străpuns căciulița pe care o ținea în mâna dreaptă, iar un alt glonț a urmat traiectul interior al mânecii, producându-i o arsură superficială. La scurt timp, au venit la fața locului un civil îmbrăcat în haină de piele, însoțit de doi soldați, care i-au dus într-o încăpere a restaurantului militar, unde „un domn gras, de vreo 100 de kile, ne înjura: urla să nu plâng, că mă omoară şi pe mine. Spunea că, dacă am ieşit în stradă, acum să tăcem”[29]. De aici au fost duşi la Spitalul Militar, dar pentru că personalul primise ordin să nu acorde ajutor răniților proveniți din rândul demonstranților, au fost trimişi la Spitalul Județean. În timp ce mama a fost dusă la morgă, iar tatăl băgat în operație, Ioana a fost obligată să aştepte pe holul spitalului, trăind clipe de groază: „I-am văzut pe toți cei care au fost aduşi în acea noapte. Era plin, nu aveai loc să mai treci. Peste tot era sânge, strigăte, urlete, morți. A fost o nebunie generală”[30]. Acea noapte de coşmar, petrecută în spital printre morți, răniți şi securişti, Ioana nu o va uita nici peste 20 de ani, după propria-i mărturisire: „Am stat acolo, s-a tras toată noaptea, eu nu înțelegeam nimic din ceea ce se întâmplă, doar tresăream, mă crispam la fiecare împuşcătură, noaptea aceea aşa a trecut, aşa am trăit-o, tresărind speriată ori de câte ori auzeam şuieratul de glonț, am adormit doar spre dimineață, când a început să plouă”[31].

Din păcate, coşmarul elevei nu se va opri aici. Mama sa, Lepa Bărbat, nu va avea parte nici măcar de un modest mormânt unde fiica să poată pune o floare şi vărsa o lacrimă, deoarece ea a fost unul dintre cei 43 de martiri duşi la București, din ordinul Elenei Ceauşescu, incinerați, iar cenuşa rezultată a fost aruncată într-un canal de la marginea Bucureştiului. Tatăl, Vasile Bărbat, a fost operat în Belgia şi trăieşte şi astăzi cu ajutorul medicamentelor. Presupusul asasin, căpitanul de contrainformații Vasile Joițoiu, deşi a fost condamnat la 18 ani de închisoare, la recurs a fost achitat. Astăzi lucrează la o firmă de pază – după ce, la mijlocul anilor ’90, intrase în afaceri cu foştii ofițeri de miliție Eugen Peptan, Tiberiu Grui şi Vasile Ciucă, implicați în furtul cadavrului Lepei Bărbat de la morga din Timişoara – şi se plimbă senin pe străzile oraşului- martir[32]. În schimb, Ioana trăieşte şi

[28] http://www.adevărul.ro/locale/timisoara/DECEMBRIE?89_Ucigaşii_din_Piata_Libertatii.. .5/31/2010.
[29] *Ibidem.*
[30] *Ibidem.*
[31] Titus Suciu, Vasile Bogdan, *op. cit.,* p. 331.
[32] „Evenimentul zilei” (Bucureşti), nr. 5759 din 23 decembrie 2009.

www.memorialulrevolutiei.ro

astăzi drama neputinței de a-i face dreptatea cuvenită mamei sale ucise fără nicio vină, chiar dacă este convinsă de adevărul clipei fatale: „Ştim vinovatul: Vasile Joițoiu. El a fost condamnat la 18 ani de închisoare şi achitat de tribunalul militar. Ştim că a luat arma de la un militar şi a tras. Ulterior, am aflat că totul a fost un pariu. El a pariat cu ceilalți că, dintr-o rafală, ne omoară pe toți. A pierdut! Eu şi tata nu am murit”[33].

Momentul împuşcării familiei Bărbat este văzut şi descris şi de către elevul de 16 ani, Robert Kun. Acesta participă la evenimentele din Timişoara încă din seara zilei de 16 decembrie, fiind prezent în Piața Maria în momentul în care o maşină a pompierilor încerca să-i împrăştie pe demonstranți. A doua zi, după ce iese de la film, revine în Piața Maria şi, de aici, se îndreaptă spre Hotelul „Continental”, „unde se mai aflau vreo 3000 de oameni care scandau «Armata e cu noi!», «Jos Ceauşescu!», «Jos pantofaru’!». Acolo era cordon de militari în termen M.Ap.N., care încerca să împiedice mulțimea să meargă spre sediul miliției şi fostului Comitet Județean de Partid, aflat în aceeaşi direcție... Pe sus erau 2 elicoptere de culoare verde, care se învârteau, lumea comentând că se filma din ele. Au făcut vreo 10 ocoluri zonei”[34]. Nu după mult timp, Robert Kun a observat că dintre Băile Neptun au venit 4 tancuri, care s-au îndreptat spre Piața Libertății. Alături de alți demonstranți, merge în urma tancurilor şi vede că în piață se trage cu gloanțe de manevră pentru intimidarea celor prezenți. „În schimb – continuă declarația Robert Kun – din interiorul Casei Armatei, de la etaj, se trăgea cu cartuşe de război. Se trăgea şi de la poarta de intrare în curtea Casei Armatei. Nu i-am văzut pe cei ce trăgeau rafale de la etaj, dar la poartă erau 2 îmbrăcați cu nişte scurte de un verde mai închis decât hainele armatei. Pe cap aveau caschete. Aveau părul mare, având fiecare vârsta de cca 35-40 ani. Acolo au fost vreo 3 victime, toți răniți”[35].

În aceeaşi piață a fost rănit şi Stelian Cîmpean, elev la Şcoala Generală Nr. 18 din Timişoara, împuşcat în picior în fosta stație a tramvaiului 5, de către militarii care au tras din balconul Casei Armatei[36]. Elevul de 13 ani plecase pe la prânz cu bicicleta în Piața Maria pentru a vedea vitrinele sparte. Auzise de la prieteni despre evenimentele petrecute în

[33] *Ibidem.*
[34] Arhiva Asociației „17 Decembrie 1989” Timişoara, Declarație: Robert Kun.
[35] *Ibidem.*
[36] *Procesul de la Timişoara*, vol. V, Ediție îngrijită de Miodrag Milin, Editura Mirton, Timişoara, 2007, p. 2. În realitate, asupra lui Stelian Câmpean s-a tras din balconul Diviziei 18 Mecanizate (vezi: *Mass-media, represiune şi libertate. Revoluția de la Timişoara în presa locală, națională şi internațională*, coordonator Lucian-Vasile Szabo, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2010, p. 18. În continuare: *Mass-media...).*

www.memorialulrevolutiei.ro

noaptea de 16 spre 17 decembrie şi era curios să vadă consecinţele acestor evenimente. Ataşându-se coloanelor de demonstranţi, în jurul orei 17,00 ajunge în Piaţa Libertăţii şi participă, alături de alţi copii, la confruntările cu forţele represive, după cum va mărturisi mai târziu: „Erau mulţi copii, luau ce puteau să ia, ca să pună pe foc sau ca să arunce. Am văzut trei tancuri pregătite să intre în piaţă, lumea arunca cu pietre şi un ofiţer încerca să ajungă la tancul din faţă, ca să dea comandă, dar nu reuşea, că toţi aruncau în el cu sticle, cu ce aveau... Apoi tancul a pornit şi a intrat peste flori, a lovit semaforul. După el a venit alt tanc, care a rupt gardul metalic de pe marginea trotuarului. Oamenii s-au urcat pe tancuri şi loveau cu ce aveau. Pe urmă, tancurile s-au retras şi, în locul lor, au venit două amfibii din alea mari, cu opt roţi, şi se tot învârteau în jurul monumentului”[37]. În urma acestor confruntări, Stelian Cîmpean va fi rănit şi apoi dus la spital, trecând prin momente dramatice relatate cu amărăciune şi resemnare: „Se trăgea în cei care erau primii. Se înserase, era pe la cinci-şase. Atunci am văzut cum vin gloanţele spre mine, unul după altul, sărea asfaltul ca în filme. Un glonte a ricoşat din roata dinţată de la bicicletă şi a intrat la mine în picior. Un alt glonte a trecut prin partea dreaptă şi l-a nimerit pe unul din spatele meu. Atunci am fugit repede, într-un picior, pe o stradă acolo, eram plin de sânge. Un om m-a pus pe bicicletă şi m-a dus până la Clinicile Noi şi apoi m-a pansat. Eu am fost primul rănit care a ajuns acolo”[38].

În după-amiaza zilei de 17 decembrie, grupuri de demonstranţi s-au deplasat dinspre Piaţa Operei spre Piaţa „700”. Printre ei se afla şi Mihaela Alina Amanci, elevă la Şcoala Generală Nr. 7 din Timişoara, în vârstă de 12 ani. Fiind duminică, după masa de prânz a plecat împreună cu o prietenă la Cinematograful „Dacia”. După vizionarea filmului au hotărât să meargă în centru la o cofetărie. Ajunsă la Piaţa Operei, vede „un om care s-a ridicat pe pasaj, pe balustradă, şi a început să strige la oameni: «Uniţi-vă, fraţilor, să-l dăm jos pe Ceauşescu!»”[39] În momentele următoare realizează că se trage şi, de aceea, hotărăşte să se întoarcă acasă prin Piaţa 700. Din păcate, nu-şi poate finaliza intenţia, aşa cum se vede din mărturisirea făcută de pe patul Spitalului de Copii din Timişoara: „Când am ajuns la Piaţa 700, unde sunt liniile de tramvai, am văzut că spre Piaţa Libertăţii erau patru militari şi erau şi nişte oameni care strigau la militari: «Criminalilor, ţineţi cu Ceauşescu, că vă dă salarii!» Şi un militar a tras cu puşca în sus, apoi a vrut să tragă într-un om şi glontele a ricoşat şi apoi, cum stăteam acolo, a intrat în mine. După aceea m-au luat nişte oameni şi m-au urcat într-o maşină roşie şi au vrut să

[37] *Timişoara 16-22 decembrie 1989*, Editura Facla, Timişoara, 1990, p. 254.
[38] *Ibidem*, p. 255.
[39] *Ibidem.*

www.memorialulrevolutiei.ro

mă ducă acasă, au crezut că numai m-am speriat, şi, când s-a uitat un nene, eram rănită şi m-au dus la Clinici, de acolo la Spitalul Judeţean şi apoi aici, la Spitalul de Copii. Seara, pe la cinci jumate, m-au împuşcat şi la şapte am ajuns aici"[40]. În acelaşi salon au fost aduse şi eleva Monica Tako, împuşcată în picior, precum şi sora şi mama acesteia, ambele fiind rănite în urma deschiderii focului asupra familiei Tako.

În jurul orei 19,00, în zona Căminelor Studenţeşti, a fost împuşcată şi eleva Ştefănica Fiţigău din satul Folea, comuna Voiteg. Potrivit declaraţiei date în 17 ianuarie 1990, la Procuratura Locală Deta, tânăra de 14 ani nu a văzut cine a tras asupra grupului de demonstranţi, realizând doar că a fost împuşcată în umărul stâng, alături de alţi demonstranţi. A fost luată de o maşină de ocazie şi dusă la familia la care stătea în gazdă sora ei şi, de aici, cu o salvare la Spitalul Judeţean, unde a fost internată până în 22 decembrie 1989[41].

Momente dramatice se vor înregistra în seara zilei de 17 decembrie în zona Podului Decebal. După ora 19,00, o coloană formată din sute de demonstranţi s-a deplasat pe Bulevardul Vasile Pârvan, cu intenţia de a trece Podul Decebal şi a ajunge în faţa Judeţenei de Partid. Accesul spre Comitetul Judeţean al P.C.R. Timiş era blocat de un dispozitiv format din militari de la U.M. 01185 Timişoara, U.M. 01008 Timişoara şi 3 plutoane de trupe de securitate. Pe pod se aflau transportoare blindate şi tancuri de la U.M. 01115 Timişoara. În jurul orei 20,00, când coloana de demonstranţi a ajuns la câţiva zeci de metri de pod, s-a deschis focul împotriva lor, deşi aceştia erau paşnici şi scandau lozinci. S-a tras din dreapta – Parcul Copiilor, podul pentru persoane – şi din stânga podului (Parcul din faţa Miliţiei). Urmare a deschiderii focului la Podul Decebal au fost împuşcaţi mortal 4 demonstranţi şi alţi 21 au fost răniţi[42].

În coloana de demonstranţi erau şi zeci de elevi care strigau lozinci împotriva regimului dictatorial şi doreau să-şi exprime protestul în faţa sediului partidului. Din păcate, şase dintre ei vor fi răniţi de gloanţele trase de cei care formau dispozitivul de apărare: Maria Cimpoieru (13 ani), Daniela Lengyel (17 ani), Irinel Maxim (12 ani), Andreea Rozalia Nagy (16 ani), Zeno Stoianov (16 ani) şi Corina-Daniela Untilă (18 ani)[43].

În după-amiaza zilei de 17 decembrie, Maria Cimpoieru, elevă în clasa a VIII-a la Liceul de Filologie-Istorie din Timişoara, s-a alăturat

[40] *Ibidem*, vezi şi: *Mass-media...,* p. 51.
[41] Arhiva Asociaţiei „17 Decembrie 1989" Timişoara, Declaraţie: Fiţigău Ştefănica..
[42] Romeo Bălan, *op. cit.,* pp. 26-28; vezi şi Adrian Kali, Virgil Hosu, *Timişoara '89. 6 zile de asediu*, Editura Saol, Timişoara, 2009, p. 85.
[43] Parchetul Militar Timişoara, Adresa nr. 243/VIII/1/2010.

www.memorialulrevolutiei.ro

coloanei de demonstranți ce se deplasa pe Strada Mihai Viteazul spre Căminele Studențești. Strigă și ea, alături de sutele de protestatari, „Libertate!” şi „Jos Ceauşescu!”. Când ajunge în fața Podului Decebal, aude împuşcături, fără să-şi dea seama din ce parte se trage. Deşi, ca şi ceilalți protestatari, se aruncă la pământ, a fost împuşcată în piciorul drept, la nivelul genunchiului, şi transportată cu un autoturism proprietate personală la Spitalul Județean, unde a fost operată[44].

Din curiozitate, în seara zilei de 17 decembrie, Daniela Lengyel, elevă în clasa a X-a la Liceul Industrial Nr. 7 din Timişoara, se alătură coloanei de protestatari, împreună cu prietena sa de 16 ani, Zora Stoianov. Când coloana ajunge în fața Podului Decebal, se deschide focul şi cele două tinere au fost rănite prin împuşcare. Daniela Lengyel a fost luată cu un autoturism şi dusă la Spitalul Județean şi, de acolo, în aceeaşi seară, la Spitalul de Ortopedie[45].

De la alți copii din cartierul în care locuia, Irinel Maxim, elev în vârstă de 12 ani, află că în centrul oraşului s-au adunat grupuri de protestatari. Împreună hotărăsc să ajungă în zona centrală, pentru a se convinge de cele auzite. În drum, întâlnesc o coloană de demonstranți care se îndrepta spre Complexul Studențesc şi, de acolo, spre Podul Decebal. „Când am ajuns în această zonă – declara Irinel Maxim peste câteva săptămâni – s-a tras asupra noastră prima dată în sus, iar noi ne-am culcat la pământ. Când ne-am ridicat, s-a tras direct, în plin, asupra noastră. Eu am fost rănit în piciorul drept, în pulpă. Nu am văzut cine a tras, deoarece era întuneric, toate becurile erau stinse sau sparte.”[46]

În 17 decembrie, în jurul orei 17,00, Corina-Daniela Untilă, elevă în clasa a XI-a seral la Liceul de Filologie-Istorie din Timişoara, a plecat în centrul oraşului pentru a participa la demonstrație. Aici s-a întâlnit cu foşti colegi de liceu şi cu alți cunoscuți şi s-au integrat în coloana de demonstranți, care a pornit pe Bulevardul Vasile Pârvan, cu intenția de a trece peste Podul Decebal spre Consiliul Județean şi spre Miliție. Din cordonul de apărare s-a deschis focul, fiind rănită şi Corina-Daniela Untilă, aşa cum va declara, cu suficiente detalii, în 23 ianuarie 1990: „Am înaintat spre soldați, circa 30. Aceştia au tras o salvă în aer. Noi ne-am oprit, am scandat «Armata e cu noi!». Apoi ne-am luat de braț şi am cântat «Deşteaptă-te, române!» şi am pornit din nou. După câțiva paşi, soldații au tras în noi. Eu eram în primele rânduri şi am văzut pe cei din față şi din jur cum cădeau. Am rămas în picioare cu fața spre soldați. Am fost împuşcată

[44] Arhiva Memorialului Revoluției din Timişoara, *Fond Documentar,* Dosar 388/p/1991, vol. II.
[45] *Ibidem.*
[46] Arhiva Asociației „17 Decembrie 1989” Timişoara, Declarație: Maxim Irinel.

www.memorialulrevolutiei.ro

în spate, în partea dreaptă, în zona toracelui. Un bărbat m-a aruncat jos şi s-a pus peste mine, ca să mă protejeze, şi a fost rănit grav sau ucis, pentru că nu se mai mişca. Am ieşit de sub el, pentru că nu puteam respira, fiindu-mi atins plămânul”[47].

Cu mari eforturi, rănita s-a ridicat şi a pornit spre Bulevardul Vasile Pârvan, de unde venea o altă coloană. În urma ajutorului cerut, un bărbat a oprit un autoturism particular şi a dus-o la Spitalul Clinic Nr. 1, unde, după patru ore de la internare, a fost operată, medicii constatând că i-au fost atinse splina şi ficatul. A fost externată la 28 decembrie 1989, dar glontele nu a putut fi scos. La externare nu a mai primit hainele, legitimaţia şi cheile de la locuinţă, spunându-i-se că nu a avut fişă de garderobă şi de aceea nu se ştie ce s-a întâmplat cu lucrurile ei. Pentru suferinţele îndurate, Corina Untilă s-a constituit parte civilă şi a solicitat despăgubiri în valoare de 500000 de lei[48].

În seara zilei de 17 decembrie s-a deschis focul şi în Piaţa Traian de către persoane înarmate, care circulau cu un autoturism ARO de culoare deschisă. S-au înregistrat 2 morţi şi 3 răniţi prin împuşcare[49]. Printre cei răniţi s-a numărat şi eleva Andreea Rozalia Nagy, în vârstă de 16 ani.

Cea mai cumplită confruntare a duminicii de 17 decembrie între demonstranţi şi forţele represive s-a desfăşurat în faţa Catedralei şi pe străzile laterale. Zona lăcaşului sfânt a fost atât locul unor aprige acţiuni de protest împotriva regimului ceauşist, cât şi altarul de jertfă şi speranţă pentru mii de timişoreni.

În 17 decembrie, în jurul orei 15,00, sute de demonstranţi s-au adunat în faţa Catedralei, scandând lozinci: „Libertate!”, „Democraţie!”, „Alegeri libere!”, „Jos dictatorul!” etc. O parte dintre cei adunaţi s-au deplasat spre cordonul de militari dotaţi cu scuturi şi căşti, aflaţi pe carosabil, în faţa Primăriei municipiului Timişoara. Apropiindu-se la o distanţă destul de mică, au intrat în dialog cu militarii, încercând să rupă cordonul, dar văzând fermitatea militarilor, s-au reîntors în faţa Catedralei[50]. Între timp, grupuri de sute de demonstranţi veneau dinspre Bulevardul 6 Martie şi din cartierele Girocului, Circumvalaţiunii, Calea Şagului şi Calea Lipovei. Astfel că, potrivit rapoartelor oficiale, până la ora 17,00, numărul

[47] Arhiva Memorialul Revoluţiei din Timişoara, *Fond Documentar,* Dosar 388/p/1991, vol. II.
[48] *Procesele revoluţiei...,* p. 356.
[49] Romeo Bălan, *op. cit.,* pp. 29-30.
[50] *Procesul de la Timişoara*, vol. IV, Ediţie îngrijită de Miodrag Milin şi Traian Orban, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 1879 (în continuare : *Procesul de la Timişoara*, vol. IV…).

www.memorialulrevolutiei.ro

demonstranților a ajuns la peste 5000[51]. „Nu sunt credincios, vă rog să mă credeți, dar, în acele momente, am crezut în ceva şi am căutat să fiu mai mult pe lângă Biserică", mărturisea unul dintre demonstranți[52]. Probabil că teama i-a făcut pe mulți să creadă că în spațiul Catedralei sunt mult mai siguri, că forțele represive nu vor îndrăzni să deschidă foc în acest spațiu. Din păcate, se ignorau cele peste patru decenii de educație ateistă, zelul şi fanatismul celor care l-au slujit pe Ceauşescu până în ultimul moment. În logica celor fără Dumnezeu se putea face orice pentru a rămâne la putere şi a-şi menține privilegiile dobândite prin obedienţă şi servilism.

La ora 17,00, o parte dintre demonstranți vor încerca, din nou, să rupă cordonul de militari din fața Primăriei, dar fără succes. De la o stație de emisie-recepție montată pe o maşină aflată în spatele cordonului de militari, primarul Petre Moț făcea apel la calm şi liniște[53]. Între timp, numărul demonstranților crește, mulți intrând în Catedrală pentru a cumpăra lumânări şi a le aprinde. Pe fețele multora se citea o înverşunare şi chiar o încrâncenare extraordinară"[54], ce lăsa impresia „că oamenii aceştia pot fi omorâți, dar nu pot să fie opriți".

După ora 19,00, când deja se terminaseră acțiunile de devastare a magazinelor situate în perimetrul Piața Operei-Catedrală şi incendiile fuseseră stinse, iar demonstranții începuseră să se retragă, s-a deschis foc asupra celor aflați în fața Catedralei din partea militarilor aflați în zona Primăriei. La început, au fost focuri de avertisment, fără prea mult efect asupra mulțimii care căuta să se îmbărbăteze scandând lozinci: „Nu fugiți!", „Nu fiți laşi!", „Jos Ceauşescu!", „Libertate!", „Soldați, nu trageți în frații voştri!", „Şi voi sunteți copiii noştri!" etc.[55] După câteva minute, s-a tras direct asupra mulțimii cu muniție de război.

Represiunea de la Catedrală, de o violență fără precedent în istoria contemporană a României, a continuat până spre ora 22,00, iar rezultatul ei a fost de-a dreptul îngrozitor: 12 morți[56] şi 34 de răniți prin împuşcare[57].

---

[51] Marius Mioc, *op. cit.*, p. 102.
[52] *Procesul de la Timişoara*, vol. IV, p. 2273.
[53] *Ibidem*, p. 1880.
[54] *Ibidem*, p. 2227.
[55] *Procesul de la Timişoara*, vol. III…, 2005, p. 968.
[56] Balmuş Vasile, Caceu Margareta, Caceu Mariana-Silvia, Fecioru Lorenț, Gîrjoabă Dumitru-Constantin, Iosub Constantin, Istvan Andrei, Mardare Adrian, Păduraru Vasile, Sava Angela-Elena, Stanciu Ioan şi Wittman Petru. Vezi Romeo Bălan, *Victimele libertății*, Editura Artpress, Timişoara, 2009, p. 17.
[57] *Ibidem*, vezi şi Marius Mioc, *Revoluția, fără mistere,* Editura Almanahul Banatului, Timişoara, 2002, pp. 210-212; Costel Balint, *1989 – Legiunea Revoluției*, Editura Brumar, Timişoara, 2005, pp. 190-218.

www.memorialulrevolutiei.ro

Nu puteau lipsi din rândul demonstranților și, din păcate, și din rândul victimelor, elevii de la școlile din Timișoara. Maria Vona, deși locuia în Arad, urma cursurile Școlii Generale Nr. 15 din Timișoara, fiind elevă în clasa a VIII-a. În dimineața zilei de 17 decembrie 1989 vine în Timișoara cu intenția de a ajunge la bunica sa, în localitatea Chișoda. De la gară se îndreaptă spre centrul orașului pentru a vedea un film, dar văzând agitație în oraș, se alătură demonstranților, scandând lozinci alături de alți tineri. Este fascinată de spectacolul insolit al străzii, deplasându-se dintr-un loc în altul. Seara ajunge în fața Catedralei, în zona de taximetre. La un moment dat, în jurul orei 19,30, sesizează că militarii îmbrăcați în uniforme kaki, aflați în cordonul din fața Catedralei, trag asupra demonstranților, dar nu mai are timp să fugă, deoarece a fost împușcată în piciorul stâng, deasupra genunchiului[58]. A fost luată de alți demonstranți și dusă cu un autoturism la Clinica de Ortopedie, unde a fost internată până în data de 28 decembrie 1989.

În același loc – stația de taximetre – și în același timp – în jurul orei 19,30 – au fost răniți și elevii Cristian Păşcălău și Dan Ioan Paşca, ambii în vârstă de 17 ani. În declarația dată în 19 ianuarie 1990 la Procuratura Județeană Timiș, Păşcălău Cristian, elev la Liceul Auto din Timișoara, consemnează: „În data de 17 decembrie 1989, orele 19,30, mă aflam în stația de taximetre de la Cinematograful «Capitol», împreună cu doi colegi de școală, pe stradă și trotuare fiind foarte multă lume. Am auzit foarte multe împușcături, din toate direcțiile, în fața mea fiind împușcate circa 4-5 persoane; am încercat să mă ascund după un pom, însă am fost împușcat în ceafă, împușcătura venind din parcul Catedralei”[59]. După ce a fost împușcat, a fost dus la Spitalul de Ortopedie, unde a fost pansat și apoi trimis la Spitalul Județean. A doua zi a fost operat, extrăgându-i-se glontele din ceafă. Atât Cristian Păşcălău, cât și alți răniți prin împușcare au fost interogați de doi bărbați civili care nu și-au declinat identitatea.

„Dan Ioan Paşca e doar unul din tinerii care, naivi, eroici, superbi în Decembrie 1989, cunosc realitatea tristă a acestor ani”[60]. Elevul de la Liceul Auto Timișoara făcea conducere cu tramvaiul în ziua de 15 decembrie 1989. A trecut și prin Piața Maria și a văzut grupul de enoriași adunați în fața Bisericii Reformate. Din curiozitate, după terminarea orei de conducere, a revenit în Piața Maria, dar „n-a prea înțeles mare lucru” și a plecat acasă.

[58] Arhiva Asociației „17 Decembrie 1989” Timișoara, Declarație: Vona Maria.
[59] Arhiva Memorialului Revoluției Timișoara, *Fond Parchetul Militar*, Declarație: Păşcălău Cristian.
[60] Titus Suciu, Vasile Bogdan, *op. cit.* p. 372.

www.memorialulrevolutiei.ro

Aceeaşi curiozitate specifică vârstei l-a făcut să revină în Piaţa Maria şi în 16 decembrie.

Duminică, 17 decembrie, după ce a văzut mai multe elicoptere deasupra oraşului, a auzit de la prieteni ce s-a întâmplat în oraş, iar în jurul orei 17,00 a ieşit în stradă cu un grup de prieteni, pentru a se alătura demonstranţilor. Ştia ce înseamnă o demonstraţie „de pe la sărbătorile comuniste de 1 Mai, 23 August", dar „de data asta, oamenii se comportau altfel, nu aveau steaguri, nu purtau portrete... dimpotrivă, dacă le vedeau, le rupeau, iar ceea ce scandau în prima fază te bloca"[61]. A pornit spre centru din Piaţa Bălcescu, mergând pe Bulevardul Mihai Viteazul până la Catedrală. Aici a văzut, în faţa Primăriei şi a Cinematografului «Capitol», un cordon de scutieri. Prezenţa lor a produs agitaţie în rândul demonstranţilor, aşa cum mărturiseşte şi Dan Ioan Paşca: „Ne-am oprit, am început să lansăm lozincă după lozincă, le cunoaşteţi, nu le pronunţ, şi, asta este, ne-am cam înfierbântat. Deci nişte altercaţii între noi şi trupele de ordine. Noi cu, vorba aia, mâna goală şi gura mare, ei cu ce le dăduse nenorocitul de la Bucureşti pentru noi. V-am spus, aveam 17 ani, nu ştiam nimic despre armă, glonţ de manevră, muniţie de război"[62]. Surpriza şi deruta va fi totală atunci când constată că se trage asupra demonstranţilor cu muniţie de război. Nu are timp să se dezmeticească, pentru că va fi lovit de un glonţ în piciorul stâng. Prietenii l-au luat pe sus şi, cu o maşină, l-au dus, mai întâi, acasă şi apoi la Clinica de Ortopedie, unde a fost imediat operat. Din păcate, în toamna anului 1990 va mai fi operat de câteva ori în Italia, dar se va reface doar parţial, fiind pensionat cu gradul II de invaliditate.

În faţa Catedralei, în zona Agenţiei „Poli", a fost rănit, în aceeaşi seară, şi Adrian Chiu, elev în clasa a X-a la Şcoala Generală Nr. 22 din Timişoara. Se afla într-un grup de demonstranţi, când un militar tânăr a coborât dintr-o maşină de pompieri şi a tras asupra grupului de demonstranţi. După ce a fost rănit la piciorul stâng, a fost transportat la Spitalul de Copii, unde i s-a dat primul ajutor, iar în aceeaşi seară a fost mutat la Spitalul Judeţean, unde i s-au extras 3 gloanţe în urma operaţiei[63]. În 19 decembrie a fost luat din salon, pe targă, „de către un medic de aproximativ 30-40 ani, puţin chel" şi dus într-un birou, unde a fost anchetat de către doi civili, care l-au întrebat în ce împrejurări a fost împuşcat şi dacă a dat foc la magazine.

În aceeaşi zonă, în spaţiul dintre Catedrală şi Operă, în zona Restaurantului „Bulevard", a fost rănită şi Paraschiva Vinţan, elevă în clasa

[61] *Ibidem*, p. 373.
[62] *Ibidem.*
[63] Arhiva Memorialului Revoluţiei Timişoara, *Fond Parchetul Militar*, Declaraţie: Chiu Adrian.

www.memorialulrevolutiei.ro

a XI-a la Liceul Industrial „Azur” din Timişoara[64]. Plecase de la locuinţa tatălui său, aflată în Calea Lipovei, în jurul orei 16,00, împreună cu sora sa şi cu o colegă de facultate a acesteia, spre centrul oraşului. Trece prin Piaţa Mărăşti, Piaţa Unirii, Piaţa „700” şi ajunge în Piaţa Libertăţii, unde vede demonstranţi împuşcaţi şi plini de sânge. De aici, pe străzi laterale, se deplasează în Piaţa Operei, unde asistă la scene greu de imaginat: magazine sparte şi incendiate, zeci de cărţi propagandistice arse în faţa Librăriei „Mihai Eminescu”, demonstranţi agitaţi, care fugeau dintr-o parte în alta şi strigau lozinci împotriva regimului dictatorial, şi militari înarmaţi care-i ameninţau că vor trage dacă vor înainta spre ei. În ciuda acestei situaţii tensionate, nu credea că militarii vor trage asupra unor tineri neînarmaţi, care doreau să evite neplăceri şi să se întoarcă acasă, aşa cum va consemna în declaraţia dată peste câteva săptămâni de la duminica de tristă amintire: „Aflându-ne în zona Restaurantului «Bulevard», împreună cu alte persoane am înaintat spre un grup de oameni înarmaţi şi îmbrăcaţi în haine kaki, aflat în faţa noastră. Sora mea şi alte persoane le-au explicat oamenilor în haine kaki şi înarmaţi faptul că vrem să mergem acasă şi, pentru aceasta, trebuia să trecem pe acolo. Ei ne-au avertizat să nu înaintăm, deoarece au primit ordin să tragă. Noi am înaintat, iar la o distanţă de circa 10 metri de oamenii în haine kaki şi înarmaţi am fost împuşcată în gamba dreaptă”[65].

Sora sa a dus-o, împreună cu colegii ei, la Spitalul de Copii, unde a primit primul ajutor. De aici, cu o salvare, a fost transportată, împreună cu alte două persoane rănite, la Spitalul Judeţean, unde medicul de gardă i-a spus să aştepte, „fiindcă soseau mereu maşini particulare şi salvări pline cu răniţi foarte grav”. După vreo 30 de minute de aşteptare, a fost sfătuită de „o doamnă îmbrăcată în halat alb” să plece acasă, dacă a primit primul ajutor, pentru că este periculos să stea peste noapte în spital. Va asculta sfaturile primite, va părăsi spitalul şi va merge la o colegă ce locuia în apropiere, deoarece în zonă se auzeau împuşcături şi mărşăluiau tancuri şi militari înarmaţi.

În aceeaşi seară, în zona Catedralei, lângă magazinul „Select”, a fost împuşcată în gamba stângă şi Irina Murariu, elevă în clasa a VII-a la Şcoala Generală din Calea Lipovei[66].

Ultima bătălie sângeroasă a zilei de 17 decembrie a avut loc pe Calea Girocului. La intersecţia Căii Girocului cu Strada Lidia, au fost oprite 5 tancuri ale U.M. 01115 Timişoara, deoarece mecanicii nu au dorit să forţeze

[64] Arhiva Memorialului Revoluţiei Timişoara, *Fond Parchetul Militar*, Declaraţie: Vinţan Paraschiva.
[65] *Ibidem.*
[66] Arhiva Asociaţiei „17 Decembrie 1989” Timişoara, Declaraţie: Murariu Irina.

www.memorialulrevolutiei.ro

un baraj improvizat din troleibuze, în spatele căruia se aflau demonstranții. Generalul Ştefan Guşă i-a ordonat comandantului U.M. 01140 Lugoj, maiorul Paul Vasile, să recupereze, cu orice preț, tancurile, deoarece în ele se aflau 275 de obuze. Confruntările dintre militari şi demonstranți au fost dramatice, rezultând 11 morți şi 26 de răniți.

Printre cei răniți în noaptea de 17 decembrie 1989 a fost şi eleva Miriana Mişcov, în vârstă de 15 ani. Văzând mai mulți colegi de bloc în stradă, pe la orele 22,00 o convinge pe mama sa, Mariana M., să coboare în stradă în fața blocului, unde vor sta până spre miezul nopții, urmărind evenimentele. În jurul orei 1,00 a apărut un camion în spatele cordonului de soldați, din care au sărit aproximativ 15 militari, care au luat poziție de tragere şi au deschis foc înspre cei 150-200 de oameni aflați în fața blocului din zonă. Îngroziți, aceştia s-au refugiat în scara blocului (unde se considerau în siguranță, că doar era blocul în care locuiau de ani de zile), dar au fost urmăriți de un militar înarmat, care a tras pe casa scărilor.

Nu apucase să urce decât trei scări de la parter şi Miriana Mişcov era deja împuşcată în şold, iar peste câteva secunde va fi împuşcată şi mama sa, ce se îndrepta spre etajul I. La 10 ani de la acele evenimente relatează Mariana Mişcov, cu aceleaşi sentimente de groază şi disperare: „Şi, prin ridicarea privirii în sus, l-am văzut pe un cetățean, un bărbat, deci nu i-am putut vedea fața, vă dați seama, la stresul respectiv nu s-a putut ține cont de aşa ceva... Doar atât, văzând că nu am căzut jos, a îndreptat arma, să tragă din nou! Şi, în clipa aceea, eu m-am aruncat jos. Vă spun, atât cât m-am lipit, deja a venit alt glonț spre mine. Deci a doua oară a tras în mine. Şi am strigat fetei mele să nu se mişte, să nu se ridice, că m-am gândit ca nu cumva s-o nimerească pe ea din nou. Şi eu încercam să mă întorc înspre ea, s-o iau de mână şi s-o urc sus[67]. Cele două rănite, mama şi fiica, au fost duse de către vecin în apartament, iar soțul, prin intervenția directorului de la P.T.T.R., a reuşit să obțină o salvare pentru a le transporta la spital pe cele două rănite. Din păcate, teroarea dezlănțuită asupra acelui bloc, unde se mai aflau încă 3 răniți – 2 bărbați şi o femeie – nu trecuse, astfel că, în momentul în care soțul a încercat să coboare în stradă pentru a aştepta salvarea, a fost întâmpinat în casa scărilor cu un foc de armă şi cu amenințarea din partea militarului care îi rănise atât soția, cât şi fiica: „Nimeni nu mişcă, nimeni nu coboară! Cine intră în scara asta-i mort!”[68]. Între timp, salvarea a venit, dar nu a fost lăsată să se apropie de bloc, mai mult, toți cei aflați în apartamente au fost nevoiți să stea cu lumina stinsă şi rulourile trase, deoarece atunci

[67] *Masacrul din Calea Giroculuí (III)* în „Memorial 1989”, nr. 1(3)/2008, p. 41.
[68] *Ibidem*, p. 42.

www.memorialulrevolutiei.ro

când se aprindea lumina, din stradă se deschidea focul. Abia spre dimineață locatarii și demonstranții refugiați în acel bloc au scăpat de teroarea dezlănțuită în acea noapte asupra lor.

Elevul Adrian Jugănaru, în vârstă de 13 ani, a privit cu groază, împreună cu sora și verișoara sa, pe geamul de la baie, cum a fost împușcat tatăl său: „Persoana pe care au ridicat-o era chiar tatăl meu, l-am cunoscut după pulover. După care, nemaiavând frică, am ieșit și am început să zbier «Tatăl meu! Tatăl meu!» […] Pe tata l-am văzut ultima oară când l-am dus în casă, că tot noi l-am dus, că altfel ni-l luau. După aceea, mi s-au dat ceva sedative și nu mai știu. Nici n-am mai coborât. Doar luni dimineață, în 18, am coborât, de-am luat pălăria, care era plină de fragmente de craniu, că a fost împușcat în cap”[69].

Elevii timișoreni au participat, în seara zilei de 17 decembrie, la acțiunile de protest desfășurate și în alte zone ale orașului. Din păcate, pretutindeni, din rândul lor, s-au înregistrat victime. Astfel, în Calea Lipovei, a fost împușcat în torace elevul Marcel Edveș (15 ani), iar în Calea Aradului a fost rănit în picior elevul Cristian Rusu (14 ani)[70].

Prof. Dumitru **TOMONI**

www.memorialulrevolutiei.ro

[69] *Masacrul din Calea Girocului (I)* în „Memorial 1989”, nr. 1/2007, p. 44.
[70] Parchetul Militar Timișoara, Adresa nr. 243/VIII/1/2010.

30 Octombrie 1957-30 Octombrie 2013. 57 de ani de la miş carea studenţ ească din Timiş oara Corectat!!!

www.memorialulrevolutiei.ro

În 30 octombrie 2013 Asociația Memorialul Revoluţ iei a participat la activitatea ş tiinţ ifică organizată de Asociaţ ia Foş tilor Deţ inuţ i Politici din România, filiala Timiş , sub coordonarea preş edintelui Teodor Stanca, cu ocazia a 57 de ani de la miş carea studenţ ească din Timiş oara, moment important din lupta de rezistenţ ă anticomunistă.

Dezbaterea publică s-a bucurat de prezenţ a mai multor persoane implicate în desfăş urarea evenimentelor din 1956: foş ti deţ inuţ i politici ai României comuniste, deportaţ i în Bărăgan, alături de preş edintele Asociaţ iei Foş tilor Deportaţ i în Bărăgan, Petru Mirciov, istoricul ş i prof. univ. dr. Ioan Munteanu, precum ş i de alţ i istorici ş i persoane interesate de desfăş urarea evenimentelor din 1956 ş i de istoria comunismului în România.

Cuvinte-cheie: comunism, deportarea în Bărăgan, colectivizare, miş care studenţ ească.

În 30 octombrie 2013 Asociația Memorialul Revoluţ iei a fost invitată să participe la manifestarea organizată cu ocazia trecerii a 57 de ani de la miş carea studenţ ească din Timiş oara. Acţ iunea s-a desfăş urat la sediul Asociaţ iei Foş tilor Deţ inuţ i Politici din România, filiala Timiş , sub coordonarea preş edintelui Teodor Stanca. În cadrul dezbaterii publice s-a discutat atât despre miş carea studenţ ească din Timiş oara din 30 octombrie 1956 – moment important din lupta de rezistenţ ă anticomunistă, cât ş i despre teroarea comunismului în România.

Au mai fost prezentate mai multe subiecte cu privire la începuturile regimului comunist în România, la măsurile ş i legile adoptate de autorităţ ile comuniste, la teroarea impusă în rândul poporului român. S-au luat în discuţ ie subiecte precum: anul 1956 în Banat – starea generală a populaţ iei atât din oraş ele, cât ş i din satele bănăţ ene, miş carea

studenţ ească din Bucureş ti din 1956, deportările în Bărăgan, colectivizarea agriculturii, modul abuziv de intervenţ ie al comuniş tilor, prin instituţ iile create, la orice încercare de revoltă împotriva regimului. Un subiect interesant a fost impactul Revoluţ iei din Ungaria asupra României şi s-au purtat, de asemenea, discuţ ii cu privire la evenimentele din Polonia, cât ş i la dominaţ ia sovietică asupra statelor din blocul socialist.

La activitatea menționată au fost prezente mai multe persoane implicate în desfăş urarea evenimentelor din 1956: foş ti deţ inuţ i politici ai României comuniste, deportaţ i în Bărăgan, alături de preş edintele Asociaţ iei Foş tilor Deportaţ i în Bărăgan, Petru Mirciov, istoricul ş i prof. univ. dr. Ioan Munteanu, precum ş i de alţ i istorici ş i persoane interesate de desfăş urarea evenimentelor din 1956 ş i de istoria comunismului în România.

În deschiderea momentului, preş edintele Asociaţ iei Foş tilor Deţ inuţ i Politici, Teodor Stanca, organizator și participant la Momentul 1956, a prezentat evenimentele din perspectiva celor care au avut curajul să lupte împotriva regimului comunist și împotriva controlului sovietic. În cadrul acestei susţ ineri s-au făcut trimiteri la consecinţ ele miş cării studenţ eş ti, la sancţ iunile aplicate studenţ ilor, au fost analizate ş i prezentate punctele memoriului redactat în dimineaţ a zilei de 30 octombrie 1956 ş i s-a descris starea din rândul studenţ ilor din acele momente.

În 1956 studenţ ii din centrul universitar Timiş oara, prin miş carea studenţ ească organizată, s-au expus unui pericol imens, ce venea din partea

autorităţ ilor comuniste, dar, în acelaş i timp, acest moment a reprezentat ş i o ameninţ are reală la adresa regimului comunist.

Pentru a explica ş i a ajuta publicul să înţ eleagă mai bine atitudinea curajoasă a studenţ ilor din 1956 faţ ă de regimul comunist, domnul Teodor Stanca s-a întors puţ in în timp ş i a amintit momentul 1989, când poporul român ş i-a pus viaţ a în pericol pentru a

memorialulrevolutiei.ro

înlătura comunismul, câştigându-şi, astfel, *Libertatea:* „Un bun primordial, fără de care nimic nu poate să existe, este libertatea; cel puţ in, libertatea ne-am câş tigat-o, putem vorbi, putem scrie, putem să ne deplasăm în toată lumea".

Referindu-se la desfăş urarea evenimentelor în Ungaria şi la ecoul Revoluţ iei Maghiare din 1956 asupra Timiş oarei şi asupra studenţ ilor români, prof. univ. dr. Ioan Munteanu a afirmat că „Revoluţ ia din Ungaria a trezit, în primul rând, speranţ ă", speranţ a că poporul român se va elibera de sub jugul sovietic, că măsurile luate împotriva poporului de autorităţ ile comuniste vor dispărea. Miş carea studenţ ească din Timiş oara a reflectat starea de spirit a populaţ iei din Banat la acea vreme.

„Nu a fost un eveniment întâmplător ce s-a întâmplat la Timiş oara, a fost rezultatul unor nemulţ umiri aproape generale, spun aproape generale, deoarece activiş tii de partid nu erau nemulţ umiţ i, dar restul populaţ iei era într-o stare de nemulţ umire generală. Au fost manifestări ş i înainte de 30 octombrie, mai ales în cursul nopţ ilor, s-au răspândit nenumărate manifeste anticomuniste, au fost acţ iuni publice de manifestare", a precizat, în continuare, prof. univ. dr. Ioan Munteanu. Prin toate aceste manifestări se reflecta starea de spirit a majorităţ ii populaţ iei, a oamenilor ce ş i-au exprimat public sentimentele anticomuniste şi în zilele care au urmat miş cării studenţ eş ti din Timiş oara, în cadrul adunărilor de la sate ş i din oraş ele din Banat. Autorităţ ilor comuniste le-a fost frică, organizând comitete, gărzi patriotice. De asemenea, au luat o serie de măsuri, prin care încercau să stopeze manifestările, să pună capăt stării de spirit a marii majorităţ i a poporului. Manifestele anticomuniste urmăreau atragerea mai multor aderenţ i, adresându-se muncitorilor, ţ ăranilor, studenţ ilor, elevilor, întregului popor.

Prof. univ. dr. Ioan Munteanu a mai subliniat că „Banatul a avut o situaţ ie specială în România comunistă: o dată în 1945, 1946, 1947 s-au făcut deportările nemţ ilor, iar în 1951 a avut loc deportarea în

memorialulrevoluției.ro

Bărăgan, dar, în afară de lucrurile acestea, pe care toţ i le ş tim, un lucru care nu se prea spune: cotele în Banat, sistemul de cote în Banat, pentru că erau pe regiuni fixate. Cotele în Banat erau cu mult mai mari, cotele pe care le achitau ţ ăranii erau cu mult mai mari decât în regiunea Arad, în zona Arad, la noi cota a fost atât de mare, încât foarte mulţ i ţ ărani au rămas fără nimic. În Banat simţ ul proprietăţ ii, pe care îl avea ţ ăranul, era mai dezvoltat decât în alte părţ i ale României". S-a mai specificat că la sate oamenii erau, pur ş i simplu, jefuiţ i de bunurile pe care le produceau în gospodărie. Deportarea a fost legată de procesul de colectivizare, interesul comuniş tilor era „să-l rupă pe om de pământ, să-l rupă pe om de credinţ a lui, pe care o avea atât de mult înrădăcinată".

Lucrarea documentată a prof. univ. dr. Ioan Munteanu analizează miş carea studenţ ească din anul 1956 din Banat, redând atmosfera anului 1956 şi prezentând, concret, manifestele ş i acţ iunile anticomuniste din Banat, pe baza unor fonduri de arhivă (documente din Arhiva Tribunalului Militar, de la Direcția Județeană Timiş a Arhivelor Naționale, din Fondul Comitetului Regional de Partid).

Preş edintele Asociaţ iei Foş tilor Deportaţ i în Bărăgan, Petru Mirciov, a explicat problema deportărilor făcute de către comuniş ti, afirmând, în linii mari, că deportaţ ii au fost acea parte a populaţ iei care nu se manifesta făţ iş împotriva regimului, nu avea atitudine politică. Ei au fost victimele regimului comunist, se poate spune că ce s-a întâmplat cu deportaţ ii a fost o adevărată crimă. Prin deportări, a mai precizat Petru Mirciov, s-a încercat intimidarea populaţ iei ţ ărăneş ti din Banat, ce avea un puternic simţ al proprietăţ ii.

Preş edintele Asociaţ iei Foş tilor Deţ inuţ i Politici, Teodor Stanca, a făcut cunoscut proiectul de ridicare a unui monument la Pădurea Verde, pentru foş tii deţ inuţ i politici din Banat, afirmând că „pentru Timiş oara va fi un loc reprezentativ sub aspect arhitectural, nu numai memorialistic".

Întregul moment a fost unul special, deoarece s-au purtat discuţ ii în prezenţ a unor persoane implicate direct în miş carea studenţ ească din 30 octombrie 1956, care le-au oferit celor prezenţ i posibilitatea să cunoască adevărul celor petrecute.

Îmi exprim respectul faţ ă de cei care în 1956 au avut curajul să înfrunte regimul comunist, punându-ş i viaţ a în pericol, cariera ş i chiar familia.

Cristina TUDOR

www.memorialulrevolutiei.ro

Personalităţi bănăţene – Lansare de carte despre Traian Vuia

Memorialul Revoluției a fost invitat să participe în data de 17 octombrie 2013 la Bastion, la lansarea monografiei *Traian Vuia – viața şi opera.* Evenimentul a fost organizat de Muzeul Banatului din Timişoara, în parteneriat cu Consiliul Județean Timiş, Primăria comunei Traian Vuia şi Asociația Română pentru Propagandă şi Istoria Aeronauticii, filiala Timişoara.

Volumul bilingv despre Traian Vuia se datorează muncii pasionate depuse de cercetătorii Dan Antoniu, Ioan Buiu, Dan Hadârcă, Radu Homescu şi a regretatului George Cicoş şi este alcătuit pe baza a numeroase documente originale din Arhiva Națională Istorică Centrală, Arhiva Muzeului Militar Național, a Muzeului Național Tehnic „Dimitrie Leonida" (care deține, în patrimoniul său, mai multe cazane termice marca „Vuia"), precum şi pe baza unor documente din arhive private (Petre Ciolan, Elie Carafoli, Jean-Yves Conrad, Michel Marani).

Cuvinte-cheie: **Traian Vuia, Memorialul Revoluției, Dan Antoniu, Ioan Buiu, Dan Hadârcă, Radu Homescu, George Cicoş, Titu Bojin, Dan Leopold Ciobotaru, Iosif-Valeriu Barboni**

.

Lungile cooperări de-a lungul anilor cu Muzeul Banatului din Timişoara s-au concretizat şi în această toamnă, când Memorialul Revoluției a fost invitat să participe în data de 17 octombrie la Bastion la lansarea Monografiei *Traian Vuia – Viața şi Opera.* Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Consiliul Județean Timiş, Primăria Comunei Traian Vuia, şi Asociația Română pentru propagandă şi Istoria Aeronauticii filiala Timişoara.

Banatul nu se poate mândri cu foarte multe personalități remarcabile, tocmai de aceea prin această carte, s-a urmărit totodată promovarea lui Traian Vuia, care face cinste regiunii în care locuim. Pionier al aeronauticii româneşti, Traian Vuia, a adăugat două soluții tehnice noi la aparatele de zbor existente: trenul de aterizare cu roți pneumatice şi decolarea cu mijloace proprii de bord, fără dispozitive complementare sau cu impuls din exterior. Aptitudinile sale tehnice, au

www.memorialulrevolutiei.ro

fost dublate de un efort remarcabil, pe care l-a depus în studiul individual, fiindcă datorită situației financiare Traian Vuia a urmat studii complete de drept (la Budapesta) şi nu de inginerie cum ne-am fi aşteptat. Volumul bilingv despre Traian Vuia se datorează muncii pasionate depuse de cercetătorii Dan Antoniu, Ioan Buiu, Dan Hadârcă, Radu Homescu şi a regretatului George Cicoş, alcătuit pe baza a numeroase documente originale din: Arhiva Națională Istorică Centrală, Arhiva Muzeului Militar Național, a Muzeului Național Tehnic „Dimitrie Leonida" (care deține, în patrimoniul său, şi mai multe cazane termice marca „Vuia"), precum şi documente din unele arhive private (Petre Ciolan, Elie Carafoli, Jean-Yves Conrad, Michel Marani).

Întâlnirea s-a bucurat de prezența a numeroase personalități din domeniul istoriografiei de aviație de la noi, a domnului ambasador Radu Homescu co-autor, a directorului Muzeului Banatului din Timişoara dl. Dan Leopold Ciobotaru, a preşedintelui Consiliului Județean, Titu Bojin, şi a primarului din localitatea Traian Vuia dl. Barboni Iosif-Valeriu.

Simona MOCIOALCĂ

www.memorialulrevolutiei.ro

www.memorialulrevolutiei.ro

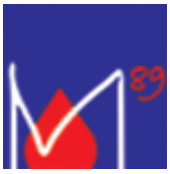

COLAJE DE CELULOID

„Aţi mințit poporul cu televizorul!”

Corectat!!!

O abordare istorică, semiologică şi sociologică a realității românești dintr-un timp apus de 22.12.1989, din care se desprinde un profil controversat şi se conturează un viitor deja prefigurat. Studiul tratează un aspect din preluarea puterii odată cu revoluționarea televiziunii naționale. Clădirea TVR este una dintre baricadele unde s-a înregistrat poate o ultimă victorie sângeroasă de front şi o primă mare izbândă a Revoluției. Comunicatul către țară al lui Ion Iliescu şi al celorlalți lideri, ştirile tip zvon, citite de jurnaliști depăşiți de situație, au confirmat că „Revoluția a învins” şi dictatura lui Ceauşescu a căzut. TVR Liberă avea să devină calea de comunicare fără cenzură ceauşistă, dar totodată instrument de diversiune. A servit la manipularea unei națiii aflate sub efectul şocului, care a cauzat reacții violente în cadrul comportamentului de grup.

Keywords: manipulare, TVR Liberă, Ion Iliescu, Teodor Brateş, Victor Ionescu

www.memorialulrevolutiei.ro

După cum am menționat în numărul trecut al revistei noastre, în continuarea capitolului consacrat video-documentelor din patrimoniul istoriei recente a României abordez un moment crucial, imortalizat pe peliculă şi transmis în direct, pe unde herțiene, întregii țări aflate în fierbere, nelinişte, teroare.

Sediul central al Televiziunii Române a fost teatrul desfăşurării evenimentelor din 22 decembrie 1989 (dintre cele mai sângeroase), dată clamată de liderii revoluționari bucureşteni ca desăvârşire a Revoluției Române.

Profesorul universitar Ion Iliescu, fost ministru al Tineretului Socialist Român şi membru activ al P.C.R., s-a distins printre figurile din platou, fiind recunoscut imediat ca lider. Atuul lui a fost că se număra, la acel moment, printre cei ce erau în vizorul Securității române (şi nu numai), după ce i-a supărat pe Nicolae şi Elena Ceauşescu, în timpul unei vizite în

Coreea de Nord, cu o părere personală exprimată direct şi firesc, vizavi de modul inuman în care erau robotizaţi asiaticii, un regim impropriu pentru poporul român. Opinia mult prea „umanistă" şi personală i-a supărat rău pe „părinţii" viitoarei generaţii de români, pentru care se concepea deja o „educaţie nouă" pentru „omul nou", de tip clonă. Îndrăzneala l-a costat pe Iliescu schimbarea din funcţie şi un regim civil special, aşa cum alţi pecerişti care „au adus ofensă statului român" au fost monitorizaţi nonstop şi la domiciliu, ca într-o detenţie.

A devenit rapid promiţătorul om nr. 1 din România, preferat de Mihail Gorbaciov, simpatizatul preşedinte al U.R.S.S.-ului de-atunci cu a lui perestroikă (*comunism cu chip uman),* ce trebuia să se extindă în ţările estice vecine din Europa, unde ceasurile trebuiau potrivite la ora exactă a „schimbării", determinată, evident, şi de fusul orar al S.U.A., cealaltă putere în lume, care a pecetluit războaie şi destinul mai multor popoare, aflată la pol opus.

Din ambele direcţii „se veghea" prin observatori, în timp ce în România – ultima staţie, a trecut trenul Revoluţiei cu intervenţie armată, provocând o mare de sânge. Cauza evidentă a fost tentativa schimbării de macaz. Spus altfel, în termeni consacraţi: „revoluţie contra naturii" sau „contrarevoluţie". Trebuia urmată o singură direcţie, pe care s-a făcut primul pas, iar toate indicatoarele duceau la charismaticul om al momentului, Ion Iliescu, care se afla (şi el) acolo unde trebuia. Televiziunea Română Liberă, singurul instrument de propagandă şi singura cale de a vorbi direct românilor cu un impact vizual imediat, cu un *feedback* intern şi internaţional, a fost cel mai important mijloc de comunicare în masă şi, în acelaşi timp, cel mai mare manipulator, prin comunicarea unor informaţii neverificate, preluate incorect, redate prin exagerare şi la modul hazardat. Este ceea ce se numeşte, printre altele, „simulacru"[1], termen redat în limba engleză prin „fake*"* (făcătură), precum şi „simulaţie"[2]. De asemenea, s-a mai făcut uz în studii de termenul „simultan"[3], definit şi în *Micul Dicţionar Enciclopedic*[*].

www.memorialulrevolutiei.ro

[1] simulacru: aparenţă falsă; imitaţie înşelătoare; acţiune simulată.
[2] simulaţie: prefăcătorie, falsificare, simulare.
[3] simultan: 1.(adj.) despre evenimente, acţiuni care se petrec în acelaşi timp cu altul sau altele; concomitent;
2. (s. n.) la şah, ansamblu de partide jucate de un jucător în acelaşi timp cu mai mulţi adversari.
[*] Coordonator Alexandru Stănciulescu, Editura Enciclopedică / Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005, p. 1292.

Fenomenul reflectat prin arhicunoscuta sintagmă a publicului revoltat: „Ați mințit poporul cu televizorul!" ilustrează sindromul anarhiei şi al revoluției *posthapening*, la granița cu psihoza în masă cauzată de violență, haos şi panică, accentuate de exagerări informatice (vezi şi *Pe urmele diversioniştilor, contra manipulării*, *Colaje de celuloid*, Buletin Ştiințific şi de Informare Memorial 1989 nr. 10/2012, pag. 81, 82), din care realul se discerne cu greu. Incertitudinea avea ca epicentru tocmai vidul de putere şi, din nefericire, nu era doar scenariul unei piese radiofonice de ficțiune.

Declarații din „Conspirația Securității", 2004 (fragment din arhiva audiovizuală a Asociației Memorialul Revoluției)

Nicolae Pleşiță (gen. r. – Securitate): – Iliescu era foarte bine cunoscut de noi. Iliescu era un prieten al nostru. Iliescu a avut curajul să ia poziție, deschis, să ia poziție față de prostiile pe care le făcea Ceauşescu. Iliescu a avut de suferit după vizita în Asia, când, martor fiind, după mitingul din Coreea de Nord, într-o pauză, îl ia la întrebări pe Iliescu, care abia fusese uns secretar cu probleme de propagandă. Tot timpul când a parcurs în China, că de aia l-a şi luat în delegație: „Vezi, Ionele?" – aşa îi zicea, avea nişte relații de comunicare intime. Iar el: „Tovarăşa Lenuța..." în sus şi... deci relații apropiate. Şi tot îl pisa...: „Vezi de ce te-am luat?! Uite cum se face educație!" Eram de față. Deci întâi l-a pisat când s-a vizitat China şi, după aia, urma Coreea de Nord. Nu zicea nimic. Asculta. Io-l vedeam, că eu îl cunosc bine pe Ion, pe Iliescu, şi mi-e prieten şi eram foarte atent la reacția şi comportamentul lui. Şi-mi plăceau oamenii bățoşi, care nu le tremura izmenele în fața lu' Ceauşescu sau Ceauşeasca. Nu, el nu era de ăia. El ce-avea în guşă şi-n căpuşă. Dar atunci tăcea... A tăcut în China. Zice: „Da, da, da, tovarăşa Lenuța, da." „Vezi, Ionele," – nu-i zicea Ioane – „vezi şi aia?" „Da, da, da, tovarăşa Lenuța!" Şi din China ajunge în Coreea. În Coreea a trântit Kim Ir Sen* un miting, de m-a impresionat şi pe mine. După miting i-aduc la casa de oaspeți. Acolo au mâncat, aveau ăştia la casa de oaspeți un lac. Şi nişte peşte. Îl furajau mai mult decât (...), dar pentru oaspeți, cu nişte undițe pregătite să se distreze... Şi peştii de-acolo erau

* Kim Ir Sen (Kim Ir Sung) 1912-1994, comunist nord-coreean, preşedinte al Cabinetului de Miniştri începând cu 1948, secretar general al C.C. al Partidului Muncii din Coreea din 1966 şi preşedinte al Republicii Populare Democrate Coreene din 1972. Creatorul socialismului de tip coreean pe baza „ideilor ciuce", a încurajat cultul personalității sale, căruia i-a dat dimensiuni paroxiste.

www.memorialulrevoluției.ro

învățați la mâncare. Înainte de vizita oaspeților nu le dăduse mâncare la pești. Și peștii erau învățați, cum apare unul, când au aruncat undițele, săreau peștii ăia pe undițe! Deci un artificiu și ăla. Și se amuzau. A prins și Leana, a prins și Ceaușescu, Iliescu nu știu dacă a prins, dar era și el. Trei personaje principale erau: Ceaușescu, Ceaușeasca și Ion. Și eu, care eram cu probleme de securitate. Eu nu eram personaj principal nici în delegație, dar aveam misiunea mea și mă obliga să fiu prezent. Pe lângă vârfurile astea. Și, când a început să pescuiască, a cam terminat repede, Leana mai ales, nu prea o încântat-o pescuitul, cât a impresionat-o mitingul și „cum de au ajuns ăia la un asemenea miting, la asemenea parametri!”... Și, de-acum, vroia să îl prelucreze pe bietul Ion Iliescu, ca nou uns secretar cu propaganda, să preia niște lucruri, „dom’le, și la noi așa ceva!”. Ei, n-a mai putut răbda Iliescu și uite, parcă îl văd și-acum. Era într-o cămașă albă cu mânecuță scurtă, a băgat mâinile în buzunar până la coate, în sens obraznic așa, revoltat, că tot îl pisase cu „Vezi Ionele, vezi Ionele, vezi Ionele?”, și a reacționat. Cum a reacționat, zice serios, sobru... „Tovarășa Lenuța, asta nu e educație care o numiți dumneavoastră, de a mobiliza mulțimea la miting, ăsta e dresaj și dresajul nu e totuna cu educația.” (...) Când am venit acasă, pentru că noi îl simpatizam, îl iubeam pe Iliescu, aveam relații apropiate, și i-am spus lu’ nevastă-mea așa: „Dragă, din modul cum și-au comunicat ăștia din privire, nici două săptămâni nu durează și i-a dat cu piciorul în fund lu’ Iliescu pentru atitudinea aia. Și-a semnat sentința!” A avut loc, la două săptămâni, ședința de la Mangalia, cu probleme ideologice. Și exact așa s-a întâmplat.

Dumitru Burlan (fost ofiter de securitate în rezervă): – (...) să nu văd și eu un terorist prins și condamnat! Vreau acuma, după 14 ani, să arăt că și această instituție și-a adus aportul ei, aport care, o să vedeți dumneavoastră, a fost, în multe situații, foarte vizibil. (...) În legătură cu urmărirea celorlalți, Iliescu, Bârlădeanu, Ioniță, Brucan și alții, deci v-am zis, era serviciul care i se raporta direct lui Vlad (șeful Securității, n.n.).
Ion Iliescu: – Ideea generalului Militaru, spre exemplu, că discutam într-un cerc restrâns cu generalul Ioniță, generalul Militaru, cu Măgureanu, am avut, într-o vreme, și cu comandorul Radu Nicolae, după aceea am rupt legăturile cu dânsul, pentru că era, cum spuneam eu atunci, un fel de „pisică cu clopoței”. (...) Mi-am dat seama că sunt chestii puerile și că așa ceva nu e de conceput, mi-am dat seama că nu e posibil de creat o structură care să intervină, să spunem, la nivelul conducerii. Toți cei pe care nu-i cunoșteam erau greu de controlat și era periculos, eu eram o figură urmărită și chiar eu căutam să-i protejez, evitând contactele cu oamenii care, la rândul lor, se

www.memorialulrevolutiei.ro

temeau să aibe contacte cu mine. Deci pe linie politică, acest lucru era clar că nu-i posibil de închegat. Pe linie militară, generalul Militaru a încercat câteva contacte.

Fragment de arhivă: decembrie 1989, imagini document
Generalul Nicolae Militaru (în direct, din studioul TVR Liberă): – Opriți măcelul! Dacă s-a făcut crimă până acum, opriți-o!

Anul 2004
Dumitru Burlan: – Şi, când generalul Vlad s-a dus să-l atenționeze pe Militaru, au avut o discuție între ei şi, cum mi-a zis mie generalul Militaru, i s-a propus de către Militaru lu' Vlad să treacă şi el de aripa lui Militaru. De aia cred eu că...

Fragment de arhivă: decembrie 1989
Generalul Iulian Vlad (discutând la telefon): – Au intrat în țară şi vin spre Bucureşti două escadrile sovietice de elicoptere. Știți ceva?...

Anul 2004
Dumitru Burlan: – Toate problemele legate de aceste grupuri, de grupul respectiv, care nu era pe placul lui Nicolae Ceauşescu, generalul Iulian Vlad le-a păstrat pentru el. Şi nu s-a dus să raporteze mai departe.
Ion Iliescu: – Doi dintre ei, dintre cei care au avut discuții în Marele Stat Major, l-au turnat la Securitate. A intrat în cercetare. Lucrurile au şi evoluat în aşa fel încât noi am şi întrerupt, ulterior, legăturile din cauza aceasta. (...) Încă din vara lui '89 mi-am dat seama că se pune ceva la cale, că există anumite persoane cu grade şi funcții mari în stat care încep să se organizeze şi încep să ia anumite măsuri pentru înlăturarea lui Nicolae Ceauşescu. Am observat că o dată, de două ori pe săptămână, generalul Neagoe avea musafiri. Şi chiar dânsul m-a chemat pe mine şi-mi spunea: „Burlane, te rog să îmi faci rost de o sticlă de whisky, că am nişte musafiri de bază!"... Azi aşa, mâine aşa, de două, trei ori pe lună, l-am chemat să îi fac rost de această sticlă de whisky, pentru că mai rămânea şi pentru a doua întâlnire. Dar o dată, de două ori pe săptămână, în biroul dumnealui de la intrarea pe la Comitetul Central, se întâlnea cu Victor Atanasie Stănculescu, cu Apostoiu, care era secretarul Consiliului de Stat, şi cu Nicolcioiu, de la Cancelaria C.C. (...) Dacă dăm timpul să meargă puțin mai repede, observăm, după 22 decembrie, cine a fost Atanasie Stănculescu şi cine a fost Apostoiu şi Nicolcioiu. Aceşti doi din urmă au fost consilierii preşedintelui Ion Iliescu

www.memorialulrevolutiei.ro

până în aprilie ’90, când, datorită presei, articolul din presă, aceşti doi au fost înlăturaţi de la Palatul Cotroceni.

Ion Iliescu la Televiziunea Română Liberă, în direct – Bucureşti, 22.12.1989

– Stimaţi tovarăşi, prieteni, cetăţeni, sunt şi eu stăpânit de emoţie, ca toţi cei care au vorbit înaintea mea şi ca toţi cetăţenii acestei ţări, care trăiesc momente excepţionale. Dinamica desfăşurării evenimentelor din ultimele zile a fost fără egal. Nimeni nu se aştepta ca acest regim, care se vroia a toate stăpânitor, a toate ştiutor, a toate făcător, care nu manifesta luciditatea minimă necesară pentru a înţelege momentele de dramatism pe care le trăieşte naţiunea română, să facă un sens de rezolvare pe cale normală, pe cale paşnică, prin înţelegere cu cetăţenii ţării, a problemelor grave cu care se confruntă şi economia ţării, situaţia socială, situaţia materială a tuturor categoriilor de oameni din această ţară. A împins până la catastrofă situaţia economico-socială a ţării, tensiunea politică, şi să-i facem, în ultimă instanţă, vinovaţi de crimă odioasă împotriva poporului. Vinovatul principal este Ceauşescu. Acest om fără inimă, fără suflet, fără creier, fără raţiune, care nu vroia să cedeze, un fanatic care stăpânea cu metode medievale această ţară şi-a ajuns până în această situaţie dramatică de a deschide foc, de a comanda foc împotriva oamenilor muncii şi a ţării şi are neruşinarea să vorbească în numele poporului, să vorbească în numele apărării suveranităţii şi independenţei naţionale. Cine, el, care a pus în pericol soarta acestei ţări şi a împins în mizerie poporul acestei ţări? Şi, precum vedeţi, a fugit ca un neruşinat! Când a trebuit să dea socoteală în faţa poporului. Se fac vinovaţi şi alţii. Va veni vremea judecăţii limpede, lucide, pe bază de judecată. Ceea ce ne trebuie: în momentul de faţă, situaţia este, oarecum, stăpânită. Am vorbit la telefon, acum 20 de minute, cu generalul Victor Stănculescu, se află la Ministerul Apărării Naţionale, a dat dispoziţie, s-au retras trupele care erau dispuse în oraş cu dispoziţie de a trage, a întors înapoi o coloană de blindate care fusese ordonată să vină dinspre Piteşti spre Bucureşti...
Cei prezenţi: – Bravo!
Ion Iliescu: – La Sibiu era o situaţie încordată. Unităţile securităţii au atacat unitatea militară... eu sper, nu ştiu unde se află, pentru că la Ministerul de Interne nu mai e nimeni, generalul Stănculescu n-a mai putut să intre în legătură operativă cu nimeni din partea Ministerului de Interne, probabil că şi ăia au fugit, ca şi conducerea politică. Apelăm la unităţile securităţii şi la securişti, aşa cum s-a mai făcut apel de la acest microfon, să se trezească în acest ultim ceas, să se lepede de această clică ordinară de trădători ai ţării,

www.memorialulrevolutiei.ro

ăştia sunt trădătorii patriei! Nu Milea, pe care l-au ucis! Deci tovarăşi, în momentul de faţă există garanţii că armata se află alături de popor. Sper ca acest apel să ajungă la toate unităţile din ţară, să ajungă şi la unităţile securităţii şi la cei din aparatul securităţii, care au fost împinşi spre această crimă odioasă. Facem, în acelaşi timp, apel la toată populaţia ţării, ca să dea dovadă de luciditate şi de disciplină asociată, necesare pentru a face ordine. Pentru că ne-a împins în haos şi dezordine clica bezmetică a lui Ceauşescu. Poporul nostru trebuie să dea dovadă de maturitate în aceste momente, să ne putem reorganiza pe baze democratice. Vom constitui, în cursul acestei zile, un Comitet al Salvării Naţionale, care să înceapă să facă ordine. Fac apel, acum este trei fără un sfert, în jur de ora cinci, la sediul Comitetului Central, să vină toţi cei responsabili, care se pot angaja în această operă constructivă de care trebuie să ne apucăm încă de astăzi. Inclusiv la cei şase militanţi ai partidului care au dat dovadă de patriotism, care s-au adresat ţării, care să fi făcut apel la luciditate şi către Ceauşescu, s-a dovedit incapabil de aşa ceva, alţi asemenea militanţi care sunt... la sediul Comitetului Central se află reprezentanţii populaţiei, am vorbit la telefon cu Cabinetul nr. 1. Nu mai era nici persoana nr. 1, nici secretarul şi secretariatul acestei persoane. Mi-a răspuns un tovarăş Luca, nu ştiu cine o fi, săracul, mi-a spus că el şi alţi câţiva care fac parte dintr-un comitet naţional sunt acolo, mi-au cerut să mă prezint, i-am spus cine sunt, nu m-a cunoscut domnul şi n-am putut să închei niciun dialog. Deci trebuie neapărat să ne organizăm într-un comitet de salvare naţională, să elaborăm un program de acţiune cu două obiective majore. În primul rând, măsuri imediate pentru ordine şi pentru asigurarea desfăşurării vieţii normale, aprovizionarea populaţiei, transport, tot ce este necesar.

Crainic: – Numai o secundă! Confraţii noştri de la...

Ion Iliescu: – Stimaţi tovarăşi, cetăţeni, vreau să mai spun câteva cuvinte, în completare la cele ce am spus înainte. Pericolul cel mare care ne paşte acum este ca să se declanşeze anarhia. Deja sunt semnalări că grupuri de cetăţeni dezordonaţi, dezorganizaţi, devastează magazinele. Sparg vitrine. Ăsta nu e un semn bun pentru schimbarea, pentru transformările care au loc azi în ţară. Pentru ca poporul să acţioneze ca o forţă ordonată şi organizată. Să se vadă că aici se va face ordine! Cu contribuţia, cu participarea, cu prezenţa oamenilor muncii! Cu participarea activă a poporului! Şi nu a unor conducători care s-au autointitulat conducători aleşi ai poporului, s-au autointitulat comunişti, n-au avut nimic de-a face nici cu socialismul, nici cu ideologia comunismului ştiinţific. Au întinat numai numele Partidului Comunist Român. Au întinat numai memoria celor care şi-au dat viaţa pentru cauza socialismului în această ţară. Dar noi trebuie să ne organizăm!

www.memorialulrevolutiei.ro

Trebuie să asigurăm desfăşurarea normală a lucrurilor! Deci singurul apel pe care-l fac, în momentul de faţă. Până vom fi în măsură să prezentăm un program amplu de acţiuni, acţiuni care să vizeze măsuri imediate care, în câteva zile, să facă ordine în ţară. Şi, în perioada imediat următoare, să asigure îmbunătăţirea vieţii oamenilor şi desfăşurarea normală, pe baze demografice, a vieţii sociale, că ar fi un program de perspective care să ne asigure o dezvoltare aşa cum şi-o doreşte acest popor. Să intrăm în rândul naţiunilor civilizate ale Europei. Deci primul apel pe care vreau să-l fac şi rog şi cei care urmează – este aici reprezentantul Ministerului de Interne, am discutat cu armata, vom mai discuta şi cu organele de ordine şi cu organele de securitate – în primul rând, cetăţenii să se autoorganizeze şi să asigure paza bunurilor publice. Paza tuturor instituţiilor, paza magazinelor, deci tot ceea ce ţine de buna desfăşurare normală a activităţii noastre. Vă mulţumesc şi vom continua să mai dialogăm!
Teodor Brateş (crainic): – Avem, din nou, legătura cu studioul, pentru a vă informa că Ion Iliescu este aici, este viu. Au fost zvonuri în legătură cu arestarea lui. Şi lucruri mai rele s-au spus în legătură cu soarta dumnealui. Este viu, este aici, lângă noi, să-l ascultăm.
Ion Iliescu: – Nu cu arestarea, ci problema se pune cu totul altfel. Adică, aşa cum aţi văzut, ne-am întâlnit în faţa sediului Comitetului Central, am comunicat cu oamenii din piaţă, urma să constituim un nucleu organizatoric, pentru că ceea ce constituie tragedia soartei noastre astăzi, tragedia pe care a lăsat-o în urmă acest regim bezmetic al dictatorului Ceauşescu, este acest vacuum de putere care s-a creat. Noi trebuie să depăşim acest moment dificil. Al vacuumului de putere. Fără o putere organizată nu se pot rezolva problemele grave cu care se confruntă poporul în ţară. Este însufleţitoare toată această atmosferă de entuziasm, de dăruire, euforia acestei eliberări de un regim bezmetic, care n-a cunoscut scrupule. Care a mers la crimele cele mai odioase. În momentul în care ne constituiam, ne organizam în sediul Comitetului Central, care fusese ocupat de forţe patriotice, o grupă din unităţile securităţii, unitate special pregătită ca să-l apere pe Ceauşescu, să apere sediul lui, ascuns undeva prin subsoluri, prin nişte tuneluri pe care el şi le-a construit şi care comunicau între sedii şi Palatul Republicii, a reuşit să se refugieze şi, când era Piaţa plină de lume, aşa cum aţi văzut, au început să tragă asupra cetăţenilor şi asupra sediului Comitetului Central, unde se aflau şi se află Nuţă, oameni de bine, reprezentanţi ai populaţiei, care se constituiau în această structură nouă a puterii. Este o ultimă zvârcolire a acestei fiare încolţite, care loveşte până şi înainte de moarte şi care a reuşit...
Teodor Brateş: – Da, o să arătăm nişte fotografii...

www.memorialulrevolutiei.ro

Ion Iliescu: – ... să producă noi tragedii, noi victime, pe altarul luptei pentru eliberare națională. Ceea ce vreau să spun acum, înainte de a reveni cu o chestiune mai completă, pentru că ne-am aflat în faza redactării unui document, o chemare a Consiliului Frontului Salvării Naționale, pe care o să-l dăm citire pe postul de televiziune şi n-am reuşit să realizăm acest lucru, deci am să solicit încă câteva minute pentru câțiva reprezentanți ai acestui nucleu. Până atunci, vreau să fac apel, în primul rând, la cei care se află în fața sediului Comitetului Central. Încă nu a fost lichidat nucleul acesta de bezmetici. Aşa cum ați văzut, încă se trage. Acum însă situația s-a schimbat. Raportul de forțe s-a schimbat. Sunt unități militare care, în general, au pus stăpânire pe situație, dar trebuie lichidat acest nucleu de sinucigaşi. De aceea apelăm la toți cetățenii ca să elibereze piața şi zona din jurul Palatului şi a sediului, ca să poată pătrunde armata. Cu... ăăă.... sunt unități blindate... ăăă, formațiuni blindate, formațiuni speciale care vin să curețe... ăăă... această zonă de acest nucleu.
Teodor Brateş: – Da, mă iertați că vă întrerup!...
Ion Iliescu: – Da, poftim!
Teodor Brateş: – Facem un apel către cadrele medicale, sunt răniți în Piața Palatului! Să se ducă acolo cu salvările, să-i salveze pe oameni cât mai repede! Şi în sediul Comitetului Central sunt răniți.
Ion Iliescu: – Din partea consiliului, se află în sediul Comitetului Central generalul Guşă, şeful Marelui Stat Major, împreună cu o grupă şi de militari, şi de civili şi în sediu trebuie făcută ordine, pentru c-au pătruns foarte mulți oameni şi împiedică chiar rezolvarea problemelor operative. Deci trebuie să ieşim din faza asta de euforie, de entuziasm general, şi să căutăm să ne organizăm, cu structurile care să acționeze pentru aceste probleme. Rugăm toate autoritățile locale, în toate centrele județene unde pot să apară asemenea probleme, cetățenii, împreună cu factorii militari, unitățile militare, cu oameni de bine din administrația locală, să colaboreze, să conlucreze, cu sprijinul cetățenilor, pentru a stăpâni situația şi a elimina toate aceste elemente. Avem ştiri că soții Ceauşescu sunt arestați, de asemenea o serie de alți demnitari...
Teodor Brateş: – Da, este o ştire acuma, că Nicu Ceauşescu ar fi fost văzut la Podul Băneasa, într-o maşină ITB, îndreptându-se spre zona aceasta a Televiziunii. Rugăm pe toți cei care sunt în această zonă să fie atenți, să nu scape!
Gelu Voican Voiculescu: – Echipele de operare îşi fac foarte bine datoria. De-abia am putut noi să ajungem acuma.
Ion Iliescu: – Bun! În general, cetățenii au fost foarte ordonați, au răspuns conştiincios, în tot oraşul s-au creat filtre, baraje de control a circulației.

www.memorialulrevolutiei.ro

Este un lucru bun. Rugăm, pe mai departe, cetățenii organizați în asemenea formațiuni de autoapărare, de inițiativă, să controleze şi să ajute la stabilirea ordinii în tot oraşul. Noi o să ne adresăm, după aceea, că trebuie, totuşi, să facem să funcționeze tot sistemul de stat. Adică ministere, unități administrative, administrații locale, trebuie să asigure funcționarea organismului social. Aprovizionarea populației, alimentarea cu apă, cu energie, cu tot ce trebuie.
– Să intre...?
Ion Iliescu: – Nu, nu! Ne retragem ca să discutăm.
– Să anunțați cetățenii!
– Da. Aşa cum am spus, urmează, peste circa jumătate de oră, să venim şi să ne adresăm cu o chemare către cetățenii țării, din partea noii structuri a puterii.
Gelu Voican Voiculescu: – Contralovitura nu a reuşit. Omul providențial al momentului acesta a stat tot timpul alături de comandament.
– ... în interior.
– Bravo! Asta e foarte bine!
Teodor Brateş: – Vă mai citim nişte ştiri.
Ion Iliescu: – E o comunicare din partea formațiilor militare care au fost în sediul Comitetului Central, să știe toate familiile că toți cei care s-au aflat în sediul Comitetului Central au scăpat cu viață.
Gelu Voican Voiculescu: – Contralovitura nu a reuşit!
Ion Iliescu: – Nu a reuşit contralovitura acestei unități de sinucigaşi şi de terorişti!

Teodor Brateş în documentarul serial „Conspirația Securității – mărturii pentru trecut", realizat de Marian Oprea pentru revista „Lumea", material difuzat de Dan Diaconescu în direct la postul OTV, 2004:

Teodor Brateş (jurnalist TVR): – Pe urmă a început nebunia cu returnarea datoriei externe. Mi-am dat seama că se epuizaseră posibilitățile de dezvoltare extensivă a economiei, că intrase într-o criză profundă întregul sistem, iar schimbările din jur, care au fost destul de spectaculoase, au arătat că ăsta va fi drumul pe care vom merge şi noi. Şi bineînțeles că ascultam, şi din obligații profesionale, posturile de radio străine, aveam acces la anumite texte, de uz intern se numeau ele, şi se contura foarte clar ca o soluție de schimb domnul Ion Iliescu. Mai mult decât atât, un foarte bun prieten al meu, Radu Dudeanu, cu care am lucrat mulți ani la televiziune şi am continuat să fiu prieten cu el – Dumnezeu să-l odihnească! – a fost un foarte

www.memorialulrevolutiei.ro

mare gazetar şi un om de caracter, şi mi-a povestit că s-a întâlnit de mai multe ori cu domnul Ion Iliescu. (...)

Referitor la cum a decurs comunicarea către telespectatori şi bombardamentul informatic cu anunţuri anarhiste, precum şi cine e răspunzător de acestea, Teodor Brateş, unul din jurnaliştii şi crainicii importanţi de-atunci, afirmă:

Teodor Brateş (fost crainic la TVR): – Se primeau telefoane, existau şi revoluţionari care notau lucrurile acestea, existau redactori ai Televiziunii care recepţionau ştirile şi care le transmiteau. Vedeţi, aici lucrurile nu mai pot fi judecate la adevărata lor valoare, dacă nu ne transpunem în condiţiile de-atunci. Atunci erau câteva raţionamente foarte simple. Deci trebuia împiedicată orice încercare de revenire a regimului anterior. A doua chestiune: pentru că începuse să se tragă, să se facă o acţiune preventivă. Mai bine să transmiţi şi le atragi atenţia oamenilor: „Fiţi atenţi, există pericolul acesta!", decât ei să fie nepregătiţi pentru o asemenea situaţie. Prin urmare, ştirile de acest gen au avut un caracter preventiv. Mai mare panică decât să se tragă...!

Opinii exprimate în documentarul „Revoluţia română din 1989 şi regimurile postdecembriste" al unor jurnalişti japonezi de la TV NHK, 2009:

Ion Iliescu (preşedinte al FSN-ului, primul preşedinte postrevoluţie): – S-a transmis atunci un fel de recipient din acesta cu presiune tot mai ridicată şi care, neavând niciun fel de supapă de reducere a presiunii, omul, până la urmă, n-are altă şansă decât explozie.
Jurnalistul Victor Ionescu lucra la Televiziunea Română în timpul evenimentelor sângeroase:
Victor Ionescu: – Odată cu Revoluţia, pentru că vorbim de Revoluţie totuşi, cei care făceam ştiri atunci am ajuns să facem ştirile pompieristic, pentru că n-aveam timp să le verifice nimeni. Pentru mine acel moment a fost, ca şi pentru alţii, un moment de atitudine. Unii s-au desprins de majoritate, care au venit la Televiziune, şi astfel au apărut tot felul de personaje şi trebuiau să spună ceva şi-atunci s-a făcut o selecţie şi au fost aleşi cei care aveau

www.memorialulrevolutiei.ro

ceva de spus... Nimeni nu avea habar... şi-atunci s-a văzut cine avea ceva de spus pentru a se comunica oamenilor pe post... [*]

În acest material am folosit cuvinte din limbajul acelui moment istoric (sunt scrise în ghilimele) din mai multe considerente. În primul rând, pentru a le reaminti sau a le face cunoscute (limbajul şi comportamentul de masă) cititorilor mai tineri, apoi în ideea unei argumentări semiotice şi sociologice, din necesitatea înțelegerii mentalității de-atunci: individuală, de grup şi la scară largă, precum şi pentru redarea acelei atmosfere.

Am citat şi am făcut trimiteri, deoarece consider că în domeniul memorialisticii, respectiv al istoriei orale, trebuie pus accentul pe modul în care au fost percepute evenimentele chiar de actorii lor şi, comparativ, pe felul în care acestea sunt interpretate (în zilele noastre) tot de ei, în decursul timpului, pentru a demonstra autenticitatea evenimentelor, dacă această percepție şi reacția la ea sunt afectate de trecerea anilor sau, dimpotrivă, clasate „la rece", cu detaşare, ori văzute dintr-un alt unghi, mai clar, într-o altă perioadă a istoriei recente.

Despre Revoluție şi alte definiții date evenimentului care a schimbat istoria României, în context internațional, voi face vorbire şi în numărul 13 al Buletinului *Memorial 1989*, într-un material privind *Misterele Revoluției Române*, în capitolul *Colaje de celuloid*.

Liza **KRATOCHWILL**

www.memorialulrevolutiei.ro

[*] Fond documentaristic audiovizual AMR: *Ion Iliescu* la *TVR Liberă,* Bucureşti, 22 decembrie 1989; Mass Media, OTV - emisiunea Dan Diaconescu direct, film documentar *Toți vor puterea* II & Marian Oprea, *Conspirația Securității, Mărturii pentru trecut* revista Lumea, 2004-2005; NKH TV *Revoluția română 1989 şi regimurile postdecembriste,* Din seria Documentare internaționale, 2009.

Halatele albe ale Revoluției
„Liftul”
Corectat!!!

Revin asupra acestui capitol consacrat în edițiile trecute ale buletinului „Memorial 1989”, dedicat victimelor ucise în condiții suspecte în cadrul unităților spitaliceşti din oraş, dar nu numai. În acest număr vă propun mărturia un tânăr supraviețuitor al evenimentelor din Decembrie 1989 de la Timişoara, rănit şi transportat la Spitalul Județean, unde a fost la un pas de a fi „rătăcit” printre etaje şi „uitat” la morgă, cu un glonț în plus, dar mortal, ca „marcă înregistrată”.

Constantin Jinga, eroul acestui episod, a fost grav rănit în zona centrală a oraşului duminică, 17 decembrie 1989, seara, de un pluton de armată. Câteva ore mai târziu, se afla în liftul spitalului, pe o targă, între trei persoane cu halate albe care căutau locul unde să-l lase în caruselul morții.

Key words: Spitalul Județean, lift, rătăcit, Constantin Jinga, 17 decembrie 1989.

Constantin Jinga

Era student în acea perioadă. A ieşit să protesteze împreună cu prietena, şi ea studentă. S-a întâmplat ca, aproape de Piața 700, să ajungă față în față cu un pluton de militari si să fie împuşcat. Prietena, ajutată de doi bărbați, l-a salvat. A ajuns viu la Spitalul Județean. Dacă nu ar fi fost prietena lui, ar fi putut avea soarta celor 43 de răniți, care au decedat ulterior, iar trupurile fără viață au fost arse în Crematoriul „Cenuşa” din Bucureşti, după ce au fost sustrase din Spitalul Județean.

Fragment din Procesul de la Timişoara

Jinga Constantin: – ... cinci sau şase răniți, salvarea ne-a dus la Spitalul Județean, la Județean am fost consultat, s-a stabilit că nu sunt de competența lor şi că trebuie să fiu dus la Chirurgie toraco-cardiacă. Aşa a spus medicul care m-a consultat. Am fost dus cu o targă de către două asistente şi un asistent, erau în halate albe, cu liftul, până la un etaj. Nu pot să spun exact ce etaj era. În orice caz, acolo am ajuns, era foarte linişte. Şi li s-a spus că nu există acolo Chirurgia toraco-cardiacă. Atunci am intrat, din nou, în lift, am coborât, am ajuns iarăşi undeva în Spitalul Județean şi-acolo am văzut două cadavre şi pe cineva strigând furios: „Aici îi morga! Aici nu-i Chirurgie

www.memorialulrevolutiei.ro

toraco-cardiacă!" şi i-a făcut pe asistenţi cretini. Şi-atunci, tot individul respectiv le-a spus că Chirurgia toraco-cardiacă e la „Babeş". La „Victor Babeş". Atunci a venit o salvare, m-a transportat la Spitalul „Victor Babeş", unde am fost operat, a doua zi.
Preşedintele completului de judecată: – Da. Prietena a scăpat, înţeleg?
J.C.: – Da.
P.C.: – Bine. Să consemnăm: „În data de 17 decembrie, în jurul orei 19.00, din curiozitate, împreună cu prietena mea, am ieşit în oraş. Ne-am oprit la intersecţia străzilor Piatra Craiului – Republicii. Punct de acces înspre Piaţa Operei. În jurul nostru mai erau vreo 20, 30 de cetăţeni. Care cu bagaje, care fără bagaje, am înţeles că primii veneau de la gară. Accesul în Piaţa Operei era blocat de două cordoane de militari în termen. Toţi în ţinută kaki, înarmaţi şi cu căşti metalice pe cap. Printre aceşti militari în termen am văzut alţi doi, mai în vârstă, însă..."
J.C.: – Unul. Un militar cu gradul de fruntaş.
P.C.: – „Am văzut însă unul mai în vârstă, în aceeaşi ţinută, în jur de vreo 30 de ani, de asemenea, înarmat. Avea grad de fruntaş, ceea ce m-a frapat. Un civil se adresa militarilor respectivi întrebându-i: «Voi pe cine apăraţi? De ce vreţi să trageţi în noi? Nu vedeţi că nu suntem huligani? Poate suntem părinţii voştri!» În replică, fără a exista vreo provocare din partea noastră, s-a comandat foc şi acei militari în termen au tras direct în grupul de cetăţeni în care mă aflam şi eu, de la o distanţă de aproximativ 20-25 de metri. Civilul şi alţi doi, trei bărbaţi, civilul care se adresase militarilor şi alţi doi, trei bărbaţi au căzut secераţi de gloanţe." Da?
J.C.: – Da.
P.C.: – „Sesizând pericolul, m-am aruncat la sol, împreună cu prietena mea. Dar, în cădere, am fost nimerit de un glonte în umăr, care mi-a ieşit prin spate. Ţin să menţionez că s-a tras direct, foc cu foc, fără somaţie şi fără foc de avertizare."
P.C.: Unde aţi fost lovit?
J.C.: – În piept. Glonţul mi-a intrat prin umăr, mi-a străbătut cavitatea toracică şi a ieşit prin spate, prin omoplat, practic. A fost o rană chiar foarte gravă, am fost pe punctul de a muri, probabil că, dacă nu eram dus chiar atunci, în minutele următoare, la spital, muream. Am făcut o hemoragie foarte puternică şi am intrat în şoc hemoragic.

Declaraţie dată Luciei Hossu Longin, difuzată la TVR1

„Nu-mi dădeam seama foarte exact ce se petrece cu mine. A întrebat dacă e grav, pot să mă mişc? Şi eu am spus: «Da, e grav – pentru că nu

www.memorialulrevolutiei.ro

simțeam o durere deosebită – e grav, n-am nimic, pot să mă ridic.» Şi am vrut să mă ridic şi, în momentul ăla, am căzut şi mi-a pufnit sânge pe gură. Şi ea s-a speriat foarte tare, am auzit-o strigând, a strigat: «Criminalilor!»... în viața mea n-am mai auzit aşa un strigăt. A strigat «Criminalilor!» şi a fugit drept înspre militari. Din momentul ăla nu s-a mai tras şi, nu ştiu de unde, a venit cu patru bărbați. Şi m-au luat de mâini şi de picioare, m-au cărat... s-a tras, unul dintre ei a fost lovit în mână şi m-au scăpat pe jos şi m-au luat din nou şi m-au dus, totuşi, până la spital. Cel mai apropiat spital era Spitalul de Copii. Iar când am ajuns acolo, era deja plin de alți răniți şi, oricum, acolo nu mai primeau pe nimeni. Au spus că n-au ce să-mi facă şi trebuie neapărat să merg într-o salvare, să vină o salvare să mă ducă la Spitalul Județean.

A venit o salvare în foarte scurt timp, s-a derulat foarte repede, în timp de o oră eu am fost, deja, la Spitalul Județean, în celălalt capăt al oraşului. Aproape la marginea oraşului. Deci a venit salvarea (cum erau foarte mulți răniți la Spitalul de Copii)... am intrat, până la urmă: prietena mea, eu, o femeie lovită în picior, peste care stăteam eu, şi fiica acelei femei, care era lovită în mână. Şi am ajuns aşa împreună, unii peste alții, până la Spitalul Județean, acolo ne-a descărcat cineva din salvare, am aşteptat destul de mult, comparativ cu cât stătusem la Spitalul de Copii. Eu tot scuipam sânge înspumat, la un moment dat, stăteam nemişcat, nu mă mai puteam mişca. Aveam senzația că am un vagon de cale ferată în spate şi, la un moment dat, cineva s-a uitat la mine şi a spus că «Ăsta-i mort. Luați-l de aici!». Atunci eu am deschis ochii şi a văzut că nu sunt mort şi a spus: «A, uite că nu-i mort! Mai trăieşti, mă?»... Şi atunci, mă rog, m-am chinuit să dau din cap, să spun că da, şi atunci prietena mea a spus că «E rănit, faceți ceva!». Mă rog, ea tot umbla, trăgea de ei pe acolo, ei erau copleşiți, acolo era plin, şi unul dintre membrii ştiu că, la un moment dat, a spus: «La ăsta n-avem ce să-i facem aici, duceți-l la Clinica Toraco-Cardiacă! E rănit în piept, nu putem să-i facem nimic, duceți-l acolo!»... Ei, şi atunci au venit două persoane în halate albe, nu ştiu exact cine au fost, dacă erau din personalul spitalului, bănuiesc că nu. Pentru că m-au luat pe o targă cu roți, am intrat într-un lift şi liftul a luat-o în jos. Or noi eram deja la parter. Ba nu, pardon! Liftul s-a dus în sus. Nu-mi dau seama până la ce etaj, în orice caz, în momentul în care am ieşit din lift, a fost o coincidență cu totul miraculoasă, am impresia – cred, de atunci, în miracole – pentru că, între timp, când eu am intrat în lift, prietena mea şi-a luat un halat de acolo, de unde a găsit, şi a urcat fuga pe scări şi a ieşit de pe scări exact în momentul în care noi ieşeam din lift. Şi exact la acelaşi etaj. Şi, evident, nici ea nu ştia unde-i Clinica de Chirurgie Toraco-Cardiacă, în schimb, era acolo, pe

www.memorialulrevolutiei.ro

coridor, mi-amintesc că era un om cu nişte găleți şi cu nişte mături. Probabil o fi fost un om de servici, nu-mi dau seama ce-o fi fost cu el, în orice caz, a strigat pe cei care mă duceau pe mine: «Ce căutați aici?!» Şi ei au spus: «Clinica Toraco-Cardiacă.» Le-a spus: «Voi nu sunteți normali? Nu-i aici. Plecați de aici! Aici nu e nicio Clinică Toraco-Cardiacă. Asta-i la Spitalul Victor Babeş.» Am mers înapoi în lift, de data asta eram împreună, a intrat şi prietena mea în lift şi am coborât până, bănuiesc că la subsol, în morgă. Ei, şi acolo m-au scos din lift şi m-au lăsat, pur şi simplu, şi au plecat. N-aş putea fi sută la sută sigur că acolo era morga. În orice caz, mai jos liftul nu a mers. Ştiu că locul respectiv, în Spitalul Județean, e morgă. Şi stăteam pe masa aceea, cu capul aşa, în dreapta. Şi în dreapta mea erau încă trei sau patru cadavre. În stânga, pardon. Erau trei sau patru cadavre. Deci altceva nu cred să fi fost acolo decât morgă. Ei, între timp, a venit altcineva după mine, acuma nu-mi amintesc, dacă n-o fi fost, de data asta, prietena mea. Şi am mers înapoi în lift, am mers înapoi în sala unde am fost adus prima oară, la Spitalul Județean, şi am stat acolo, iarăşi, o vreme, câteva minute, nu ştiu exact cât să fi fost, în orice caz, la un moment dat, a venit cineva care lua datele răniților. Şi îi înregistrau, pur şi simplu. Şi eu nu puteam să vorbesc şi-au întrebat-o pe prietena mea, a spus numele, a spus cine sunt, cu ce mă ocup şi, la un moment dat, persoana respectivă a spus: «Stai, părinții lui nu sunt medici veterinari?» Şi ea a spus: «Da.» Şi-atunci i-a spus: «Stai că eu îi cunosc pe părinții lui! Ce caută aici? De ce nu-i la... nu se ocupă nimeni de el?» Şi ea a spus: «Păi, ne-a trimis la Spitalul Victor Babeş şi uite ce am pățit...», i-a povestit toată istoria şi-atunci am auzit tot dialogul, mi-amintesc bine, şi i-a spus: «Stați aici liniştiți, că vă trimit eu o salvare să vă ducă la Victor Babeş.»

Şi-n câteva minute a venit o salvare şi am ajuns la Spitalul «Victor Babeş», în cel mai scurt timp posibil. Îmi amintesc că, în timp ce eram în salvare, şoferul a luat-o pe nişte drumuri foarte lăturalnice, pentru că, am impresia, la un moment dat, ne-a dus chiar prin pădurice, pe-acolo, s-a dus chiar prin pădure, pentru că se auzea că se trage şi în salvări. În fine, am ajuns la spital şi, din momentul în care am ajuns la spital, am fost luat în grijă, nu ştiau ce am exact, au crezut că e doar o rană superficială, m-au cusut şi, după aceea, în ziua următoare şi-au dat seama că e mult mai grav şi atunci am fost, de fapt, operat. Am fost în afară de orice pericol. La 24 de ore după ce am fost rănit am reînviat, ca să zic aşa."

www.memorialulrevoluției.ro

Această cumpănă i-a schimbat viața supraviețuitorului. A renunțat la facultatea ce o urma atunci şi a studiat Teologia. Astăzi, Constantin Jinga este preot şi veşnic recunoscător lui Dumnezeu, Care a lucrat prin prietena lui de-atunci.

Faptul că acele persoane îl plimbau pe tânăr de colo-colo, în lift, poate fi explicat în trei moduri: fie erau studenți practicanți sau rezidenți care nu cunoşteau structurarea amplasamentului; fie erau infimieri/brancardieri afectați de amploarea cazurilor şi imaginile de groază care au cuprins spitalul, iar sub imperiul oboselii şi şocului s-au pierdut cu firea, pierzându-şi orientarea; ori au fost indivizi care s-au strecurat în spital, deghizați în uniforma cadrelor medicale, special pentru a face „curățenie" prin triere aleatorie, reducerea la tăcere a victimelor şi ştergerea urmelor. Mai există şi o a patra variantă conform căreia – după cum declară martori din cadrul personalului medical şi auxiliar – „au fost medici, şefi de secții, discret, prin terapie intensivă şi alte saloane, care „ajutau" securiştii la această operațiune, tot ei având şi instrumentul în mână". Pentru a nu lăsa loc interpretărilor speculative, mă opresc aici cu această variantă, cadrul juridic al declarației de mai sus având un temei legal, din păcate ineficient sau insuficient în clarificarea fenomenului şi aflarea adevărului despre toate cele întâmplate realmente în unitățile spitaliceşti. Dar o sumedenie de declarații în acest sens nu pot fi tăgăduite, căpătând o notă oficială chiar şi prin prezentarea în mass media sau argumentarea unui specialist din domeniu care are din start autoritate în această activitate pentru care are pregătire şi experiență.

Liza **KRATOCHWILL**

www.memorialulrevolutiei.ro

Uniunea Tineretului Comunist – organizație de masă Corectat!!!

www.memorialulrevolutiei.ro

Studiul de faţ ă ia în discuţ ie Uniunea Tineretului Comunist, o organizaţ ie de tineri creată de către Partidul Comunist din România în martie 1922. Prin aceasta se urmărea înregimentarea tineretului român (din fabrici, universităţ i, ş coli, unităţ i militare etc.) în vederea transformării acestuia într-un susţ inător fidel al regimului dictatorial.

Uniunea Tineretului Comunist a fost un mijloc important de manipulare a tinerilor, fiind acea organizaţ ie de masă ce avea menirea pregătirii acestora pentru viitorul ţ ării, în vederea susţ inerii politicii duse de partid. Această politică de încadrare a tinerilor în organizaţ ii sau instituţ ii de masă a fost dusă de toate regimurile totalitare. Tinerii trebuiau să devină un instrument esenţ ial al promovării regimurilor totalitare, prin urmare ş i a celui comunist. Se poate chiar afirma că autorităţ ile comuniste au perceput tineretul ca fiind viitorul ţ ării, al Partidului Comunist.

În cadrul U.T.C., tineretul român era supus unei educaţ ii în spiritul marxist-leninist, unui învăţ ământ politic. Se încerca chiar anularea gândirii individuale a tinerilor, care luau cunoş tinţ ă numai de realizările mult exagerate ale partidului.

Cuvinte-cheie: comunism, studenți, îndoctrinare, educaţ ie marxist-leninistă

Regimurile totalitare au acordat o atenție deosebită încadrării politice a tinerilor în anumite organizații şi instituții de masă.[1] Se urmărea cuprinderea tuturor tinerilor şi copiilor, de la cele mai fragede vârste, într-un cadru organizat şi îndoctrinarea sistematică a acestora în scopul creării „omului nou”. Ideologii comunişti împărtăşeau cu alți autori de inginerii sociale din

[1] Vezi Julius Gould, *The Komsomol and the Hitler Jugend,* în „The British Journal of Sociology”, vol. 2, nr. 4, decembrie 1941, pp. 305-314.

secolele XIX şi XX credința în maleabilitatea radicală a ființei umane şi în puterile melioriste, transformatoare, nelimitate ale propagandei de masă. Totuşi, această credință era dublată de o mizantropie structurală, bazată pe supoziții sumbre despre natura umană şi a societății, care a deschis calea utilizării pe scară largă, la nivel social, a instrumentelor coercitive şi de control. Deşi colectivist, marxism-leninismul amesteca fascinația față de mulțime cu teama şi neîncrederea față de aceasta. Ambivalența se observă foarte bine în cazul atitudinii față de tineri, care, pe de o parte, apăreau, din cauza legăturilor slabe cu vechiul regim, ca ipostazierea perfectă a „omului nou" şi ca masă de manevră ideală, dar, pe de alta, erau tratați cu infinită suspiciune. Rețeaua de organizații comuniste s-a întins cu precădere spre categoriile de populație de care regimul îşi lega interesele şi care, totodată, erau suspectate ideologic: tinerii, țăranii, intelectualii, soldații şi, nu în ultimul rând, muncitorii.[2]

Referitor la aceste organizaţ ii ale tineretului ş i la rolul ce trebuiau să-l îndeplinească, Lenin a stabilit „sarcinile Uniunilor Tineretului", ş i anume învăţ area comunismului, printr-o îmbinare a studiului cu activităţ ile practice, în cadrul Congresului al III-lea al Comsomol-ului (Uniunea Tineretului Comunist) din octombrie 1920. Aceasta era principala sarcină a tinerilor, în fapt, o îndoctrinare masivă ş i o implicare a acestora în planurile regimului comunist.[3]

În mai toate scrierile din perioada comunistă, cu privire la Uniunea Tineretului Comunist, se evidenţ ia importanţ a pe care aceasta o juca în rândul tuturor tinerilor. U.T.C.-ul se afla sub conducerea Partidului Comunist Român. De asemenea, conducerea comunistă aprecia U.T.C.-ul ca fiind acea organizaţ ie care reuş eş te mereu să-ş i găsească loc în fruntea luptei maselor de tineri care, alături de întregul popor, au acționat pentru afirmarea năzuințelor de unitate şi independență națională, de progres social şi prosperitate economică a patriei.[4]

Organizația U.T.M.[*] era un factor important în educarea patriotică a tineretului. P.M.R. a pus ca sarcină principală în fața U.T.M.-ului educarea

[2] Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrincu, Cristian Vasile, *Raport final*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2007, p. 177.

[3] Vezi V. I. Lenin, *Despre tineret*, Ediția a II-a, Editura Politică, Bucureşti, 1963, pp. 149-155.

[4] Uniunea Tineretului Comunist. Comitetul Central, *Uniunea Tineretului Comunist, şcoală de educare comunistă, patriotică şi revoluționară a tineretului*, Editura Politică, Bucureşti, 1987, p. 7.

[*] Uniunea Tineretului Muncitoresc (U.T.M.) este denumirea pe care U.T.C.-ul a purtat-o în perioada Republicii Populare Române (30 decembrie 1947-21 august 1965).

www.memorialulrevolutiei.ro

tineretului în spiritul învățăturii marxist-leniniste.[5] Această muncă presupunea îndrumare şi control permanent.[6]
Partidul era preocupat de învățământul politic făcut de U.T.M. în facultăți. Atingerea acestui scop, de îndrumare politică a studenţ ilor, se făcea prin discuții şi coreferate. Fiecare student trebuia să-şi respecte angajamentul de a presta 10 zile de muncă obştească pe şantierele locale de construcții, la înfrumusețarea oraşului, cât şi în sprijinul campaniei agricole de vară în G.A.S.[7]
În vederea controlării tuturor categoriilor sociale cu o mai mare us urinț ă, încă de la început, P.C.R. a gândit totul la nivel de masă. Această politică practicată de toate regimurile totalitare a dus ş i la înfiinţ area U.T.C.-ului.
Ţ inta P.C.R.-ului a fost unificarea miş cării revoluţ ionare de tineret în cadrul unui congres general, astfel că a fost pusă pe ordinea de zi, încă din mai 1921, cu participarea reprezentanților tineretului din întreaga țară. În cadrul a două şedințe, din 9 şi 10 mai 1921, reprezentanți ai Mişcării Tineretului Socialist din vechea Românie şi ai Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal şi Banat – delegați la Congresul din mai 1921 al Partidului Comunist Român – au relevat situarea din ce în ce mai evidentă a organizațiilor de tineret din întreaga țară pe poziții revoluționare. Se sublinia importanța realizării neîntârziate a unificării mişcării de tineret din România, prin desființarea organizațiilor de tineret regionale. În acest sens, s-a hotărât convocarea pentru zilele de 28-30 iulie 1921, la Bucureşti, a Congresului General al Tineretului Socialist, stabilind, totodată, un program unitar de activitate pentru pregătirea lui. Măsurile represive nu au mai făcut posibilă convocarea acestui congres.
Partidul Comunist Român a considerat necesar acest proces de unificare a mişcării revoluționare de tineret din România, aspect ce se datora, după cum se afirma, activității însuflețite şi laborioase a tinerilor militanți comuniști aflați în conducerea organizațiilor regionale de tineret, preocupării constante şi sprijinului permanent din partea Partidului Comunist Român. Făurirea organizației revoluționare unice de tineret din România a fost însă strâns legată, ca şi în cazul Partidului Comunist Român, de problema afilierii sale

[5] *Organizația U.T.M. – factor important în educarea patriotică a tineretului*, în „Drapelul roşu", Anul XV, Nr. 4068, 22 ianuarie 1958, p. 3.
[6] Vezi „Drapelul roşu", Anul XV, Nr. 4135, 10 aprilie 1958, p. 2.
[7] Arke Marcus (secretar al Comitetului Orăşenesc al U.T.M., Timişoara), *Să acordăm mai multă atenție învățământului politic U.T.M. în facultăți*, în „Drapelul roşu", Anul XVI, Nr. 4421, 15 martie 1959, p. 2.

www.memorialulrevolutiei.ro

la forul comunist internațional corespunzător, Internaționala Comunistă a Tineretului.[8]

În martie 1922 s-a constituit Uniunea Tineretului Comunist, fapt ce a conferit mişcării revoluționare de tineret noi dimensiuni.[9] Punctul de plecare în aşezarea întregii activități a U.T.C.-ului pe baze ilegale l-au constituit indicațiile Congresului al III-lea al P.C.R., din august 1924, ale cărui hotărâri aveau să fie preluate şi concretizate de Congresul al II-lea al U.T.C., întrunit la sfârşitul lunii octombrie 1924. Constatând că vechea formă de organizare este în completă contrazicere cu scopul U.T.C., ea neputând asigura o legătură strânsă şi permanentă cu masele largi ale tinerilor muncitori şi țărani, Congresul a evidențiat necesitatea stringentă a reorganizării uniunii pe baza celulelor ilegale în fabrici, la sate, în şcoli, facultăți şi în unitățile militare, concomitent cu utilizarea tuturor posibilităților şi formelor de manifestare legală.[10]

Partidul Comunist Român s-a impus în rândurile studențimii, exercitând asupra acesteia, prin noblețea idealurilor sale revoluționare, prin puterea de penetrare a politicii sale autentic patriotice, ca şi prin atitudinea curajoasă şi activitatea însuflețitoare a tinerilor săi militanți, o tot mai pronunțată influență politică.

La 20 iulie 1925, din inițiativa P.C.R.-ului şi a U.T.C.-ului, s-a constituit Uniunea Studenților Independenți, aş a-zisa organizație democratică, de front unic, care reunea studenț ii pe o platformă comună de luptă împotriva anumitor curente existente în universități. Sarcinile creionate de P.C.R. pentru U.S.I. erau apărarea intereselor generale ale studențimii, a prestigiului culturii şi științei româneşti.

Partidul a declarat despre crearea U.S.I., o organizație democratică studențească, pe bază de front unic, şi apariția la 23 august 1925 a organului său de presă, „Viața universitară", că au fost pretutindeni întâmpinate cu interes şi simpatie; la Iaşi s-a creat o secțiune, iar un însemnat număr de studenți şi profesori din Cluj şi-au exprimat fără rezerve adeziunea la programul său.[11]

La 14-15 martie 1947, Conferința națională a Tineretului Muncitor, întrunită la Bucureşti, a adoptat hotărârea creării Uniunii Tineretului Muncitoresc. Totodată, a fost adoptat Statutul şi a fost ales Comitetul Central al noii organizații unice. De la 1 mai 1947 a început să fie editat „Tânărul muncitor", organul central de presă al Uniunii Tineretului Muncitoresc, care

[8] Uniunea Tineretului Comunist. Comitetul Central, *op. cit.*, pp.70-72.
[9] *Ibidem*, p.76.
[10] *Ibidem*, p.79.
[11] *Ibidem*, p. 85.

www.memorialulrevolutiei.ro

a jucat un rol important în educarea şi mobilizarea tineretului, „la menținerea şi lărgirea libertăților democratice”, în lupta dusă pentru îndeplinirea sarcinilor ce-i reveneau tineretului sub conducerea Partidului Comunist, în amplul proces al construcției socialiste.
Pentru P.C.R., constituirea Uniunii Tineretului Muncitoresc, moment cu semnificații deosebite în realizarea unității politice şi organizatorice a tineretului revoluționar, în educarea comunistă, patriotică a tinerei generații, a avut o importanță deosebită, creând premisele necesare făuririi organizației unice revoluționare a întregului tineret român.
Uniunea Tineretului Muncitoresc a continuat, în fapt, tradițiile „glorioase” ale U.T.C., devenind, în scurt timp, coloana vertebrală a întregii mişcări revoluționare a tineretului, care a polarizat în jurul ei toate forțele democratice ale acestuia. Începând cu primăvara şi vara anului 1947, Uniunea Tineretului Muncitoresc a reuşit să cuprindă, treptat, în rândurile sale majoritatea tinerilor muncitori: Organizația Tineretului Sătesc, Uniunea Națională a Studenților din România, Uniunea Asociațiilor de Elevi din România etc.[12]
În 1949 a avut loc primul Congres al U.T.M. Tineretul era considerat un luptător înflăcărat pentru construirea socialismului. În cadrul congresului s-a propus unificarea tineretului de la orașe şi sate într-o organizație unică revoluționară condusă de P.M.R., care să fie călăuzită de învățătura marxist-leninistă.[13]

În decembrie 1955, la Congresul al VII-lea al Partidului Comunist Român, a fost prezentat Raportul C.C. al P.C.R., în care se arăta necesitatea ca, sub conducerea organelor şi organizațiilor de partid, Uniunea Tineretului Comunist să acorde o atenție deosebită participării active, pline de avânt, a tineretului din întreprinderi şi sate la lupta pentru realizarea celui de-al doilea plan cincinal, muncii voluntare a tineretului pe marile şantiere, însuşirii de către tineri a tehnicii înaintate, pregătirii tineretului din şcoli şi instituții de învățământ superior pentru activitatea practică.
Congresul al VI-lea al U.T.C., din iunie 1956, a chemat organizațiile de tineret din întreaga țară să contribuie la înfăptuirea liniei politice a Partidului, la creşterea productivității muncii, la îmbunătățirea calității produselor, la o calificare şi specializare continuă, prin însuşirea tehnicii noi, precum şi la antrenarea tinerilor în întrecerea socialistă, la crearea unei

[12] *Ibidem*, pp.183-184.
[13] *Tineretul - luptător înflăcărat pentru construirea socialismului*, în „Scânteia”, Anul XXVIII, Nr. 4477, 20 martie 1959, p. 1.

www.memorialulrevolutiei.ro

opinii de masă împotriva formelor de indisciplină, risipei de materiale şi neglijării utilajelor, la inițiative proprii, raționalizări şi inovații în producție, pentru realizarea de economii materiale şi de energie.[14] U.T.M.-ul, U.A.S.R.-ul, organizațiile de pionieri trebuiau să participe la obținerea de succese tot mai mari în desfăşurarea procesului de învățământ, în însuşirea cunoştințelor de cultură generală şi profesională de către elevi şi studenți. U.T.M.-ul, prin statutul său de organizație de masă a tineretului muncitoresc, desfăşura o intensă muncă organizatorică şi politico-educativă.[15]

Organizațiile de masă au fost susţ inute ş i preferate de regimurile totalitare, deoarece prin intermediul acestora se încerca supunerea, îndoctrinarea şi supravegherea populației.

Pentru regimul comunist, aceste organizații aveau menirea, după spusele lui Lenin, de a funcționa pe post de „curele de transmisie" între Partidul Comunist şi popor.[16] Stalin a adoptat aceleaşi idei, considerând că din rândul organizațiilor de masă trebuie să facă parte: asociațiile fără partid ale femeilor, organele de presă, uniunile de tineret, sindicatele, cooperativele, organizațiile de fabrică şi uzină etc.[17]

Uniunea Tineretului Comunist din România a fost constituită după modelul sovietic. Potrivit lui Lenin, principala „sarcină" a tinerilor era învățarea comunismului, prin îmbinarea studiului cu activitățile practice. Prin această organizație se reuşea îndoctrinarea masivă a tinerilor, precum şi implicarea acestora în activitățile regimului, astfel încât, după terminarea studiilor, să servească partidului.[18]

Tineretul trebuia să fie implicat direct în construirea socialismului, trebuia să fie educat în spirit comunist, astfel încât să apere ţara de „duşmani".[19]

În 19-20 martie 1922 a avut loc la Bucureşti Conferința generală a tineretului socialist. În fapt, Conferința nu a fost decât o tentativă a comuniştilor autohtoni, ghidați de Internaționala Tineretului Comunist (K.I.M.), de a radicaliza tineretul cu orientare de stânga şi de a deturna organizațiile de tineret social-democrate sau sindicale în scopul creării unei

[14] Uniunea Tineretului Comunist. Comitetul Central, *op. cit*., p. 199.
[15] *Ibidem*, p. 202.
[16] Vezi V. I. Lenin, *Ce-i de făcut. Probleme acute ale mişcării noastre,* în *Opere complete*, Ediția a II-a, vol. VI (ianuarie-august), Editura Politică, Bucureşti, 1964, pp. 1-190.
[17] Vezi I. V. Stalin, *Problemele leninismului*, Ediția a II-a, Editura Partidului Muncitoresc Român, Bucureşti, 1948, pp.119-121.
[18] Vezi V. I. Lenin, *Sarcinile Uniunilor Tineretului Comunist*, Ediția a XI-a, Editura Tineretului, Bucureşti, 1959.
[19] Vezi I. V. Stalin, *Despre sarcinile Comsomolului*, Editura Tineretului a C.C. al U.T.M., Bucureşti, 1953.

www.memorialulrevolutiei.ro

organizații de masă comuniste.[20] Cel mai activ grup a fost Comitetul Central Provizoriu al Mişcării Tineretului Socialist, care a decis, în martie 1923, să se transforme în Uniunea Tineretului Socialist (U.T.S.) – nume înşelător, ales pentru a-i atrage pe social-democrați. Acest grup a convocat Conferința generală a tineretului socialist, stabilită de regimul comunist ca fiind data de naştere a U.T.C.[21]

Partidul Comunist din România, reorganizat în străinătate de Comintern, a anunțat pentru 1 mai 1924 transformarea U.T.S. în Uniunea Tineretului Comunist din România şi afilierea acesteia la K.I.M. A fost un act formal, pe hârtie, decis conspirativ, neavând loc un congres propriu-zis de constituire.[22] Primul statut al UTCdR, elaborat în 1925, specifica în articolul 1 că Uniunea este o secție a K.I.M., iar la articolul 3 că este „complet subordonată" P.C.R.-ului din punct de vedere politic. Astfel deveneau membri aceia care recunoşteau nu doar statutul P.C.R.-ului, ci şi pe acela al K.I.M.-ului. Membrii erau datori să respecte, sub amenințarea sancțiunilor, regulile stricte ale disciplinei revoluționare şi normele de conspirativitate.[23]

În 1936, pe fondul slabelor performanțe, Uniunea Tineretului Comunist din România s-a autodizolvat, ca urmare a deciziei K.I.M. Internaționala Tineretului Comunist dispărea şi ea, odată cu dizolvarea Comintern-ului în 1943. În februarie 1939, Partidul Comunist Român a calificat desființarea Uniunii Tineretului Comunist din România drept „o greşeală" şi s-a hotărât reînființarea Uniunii. Nici de această dată UTCdR nu s-a bucurat de aderență de masă şi nici de libertate de mişcare, organizația fiind persecutată de regimul antonescian.

Uniunea Tineretului Comunist s-a reactivat după 23 august 1944, de data aceasta într-un mediu incomparabil mai favorabil, aflându-se sub protecția Armatei Roşii, a autorităților şi a unui Partid Comunist din ce în ce mai puternic. Primul secretar general al U.T.C. după 23 august 1944 a fost Nicolae Ceauşescu, care activase în Uniune în perioada interbelică şi după 1939. În fruntea U.T.C.-ului, Ceauşescu a păstrat metodele clandestine utilizate în perioada interbelică, nesesizând noul context politic.

www.memorialulrevoluției.ro

---

[20] Gh. Moț, V. Ştefănescu, C. Mocanu, *Contribuții la istoria organizației marxist-leniniste de tineret din România*, vol. I, Editura Tineretului, Bucureşti, 1959, p.79.

[21] Vezi Constantin Petculescu, *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, Editura Politică, Bucureşti, 1972.

[22] Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrincu, Cristian Vasile, *op. cit.*, p. 180.

[23] *Statutul provizoriu al Uniunii Tineretului Comunist din România,* în *Documente din istoria Uniunii Tineretului Comunist din România, 1917-1944*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1958, pp. 103-115.

Uniunea Tineretului Comunist a fost o piesă importantă în strategia „frontului popular", pe care Partidul Comunist a utilizat-o în ascensiunea sa spre putere. Asemeni Partidului Comunist, U.T.C.-ul a urmat politica de „compromisuri" recomandată de Lenin, căutând să se asocieze cu alte grupări de tineret, sub titulatura generoasă şi înşelătoare a unor organizații-umbrelă, pentru a obține sprijin de masă.

După cum explica Teohari Georgescu, Uniunea Tineretului Comunist a ajuns să fie considerată de către liderii comunişti, în primii ani de după război, „o organizație prea îngustă, îngustă şi din punct de vedere politic, prin denumirea sa, care împiedica o parte din tineret să vină în Organizația Tineretului Comunist, şi îngustă din punct de vedere al numărului mic de membri". În 1945, U.T.C.-ul cuprindea circa 63.000 de membri.

Ca urmare, au fost create diferite paravane organizatorice în jurul U.T.C.-ului: *Frontul Unic al Tineretului Muncitoresc* (constituit în septembrie 1944, după modelul Frontului Unic Muncitoresc, din tineri comunişti şi social-democrați), *Frontul Național Democrat al Tineretului* (creat formal în octombrie 1944, după modelul Frontului Național Democrat) şi *Mişcarea Tineretului Progresist din România* (ianuarie 1945, formată, pe lângă comunişti şi social-democrați, din tinerii Frontului Plugarilor, partidul lui Petru Groza, creat în 1933, şi din alte grupări, care gravitau în jurul P.C.R.-ului). Niciuna din aceste formule organizatorice nu a dus la rezultatele scontate.

La Plenara din martie 1945, U.T.C.-ul admitea acest lucru, iar o lună mai târziu decidea formarea unei alte organizații-umbrelă, *Tineretul Progresist* (T.P.), care trebuia să dovedească o mai mare eficienţ ă. Preşedintele *Tineretului Progresist*, Constantin Drăgoescu, era şi secretar al organizației U.T.C. În T.P. au intrat comuniştii, social-democrații, „tineretul plugăresc", tinerii țărăniști din fracțiunea lui Anton Alexandrescu, cei liberali din fracțiunea lui Gheorghe Tătărescu, precum şi alte grupări mai mici. Pentru a da credibilitate noii organizații, U.T.C.-ul se autodizolva oficial în iunie 1945. Programul T.P. era general şi generos, promițând promovarea intereselor tineretului şi nefăcând decât vag mențiuni la comandamentele comuniste. Activiştii comunişti au fost instruiți să nu facă „paradă de marxism" şi să-şi disimuleze activitatea politică în spatele unor acțiuni culturale, sportive sau sindicale. Filialele organizațiilor se constituiau în jurul unor „comitete de inițiativă", urmând ca alegeri pentru desemnarea conducerii să aibă loc doar atunci când era asigurată victoria comuniştilor. „Ce, noi suntem legalişti? Noi suntem comunişti. Noi spunem: alegerile sunt bune, atâta vreme cât dau rezultate democratice", spunea Miron

www.memorialulrevolutiei.ro

Constantinescu în primăvara anului 1946 la un instructaj cu tinerii activişti. „Democratic" însemna, în idiomul comunist, „favorabil comuniştilor".[24]
Plenara C.C. al P.M.R. din 22-24 decembrie 1948 a decis formarea organizației unice de tineret, după modelul Comsomol-ului. De altfel, Comsomol-ul a avut un rol decisiv în luarea acestei hotărâri, unificarea fiind cerută în cursul vizitei unei delegații U.T.M. la Moscova, în 1948. Anunțarea intenției P.M.R.-ului şi „prelucrarea" rezoluției P.M.R.-ului în organizațiile de tineret a stârnit proteste şi incidente violente în mai multe zone din țară. Congresul de „unificare", de fapt, de absorbție, a tuturor organizațiilor de tineret în Uniunea Tineretului Muncitor a avut loc, în prezența liderilor comunişti, la Sala Ateneului Român, în zilele de 19-21 martie 1949. Gheorghe Florescu, un fost tipograf, în vârstă de 38 de ani, care a fost şi preşedinte al F.N.T.D.-ului, a devenit prim-secretar al U.T.M.-ului, rămânând în funcție până în 1952.
Rezoluția Congresului a schițat sarcinile U.T.M.-ului în stilul gongoric al epocii: organizația era datoare să mobilizeze tineretul în producție pentru realizarea şi depăşirea planului de stat în industrie şi agricultură; să selecteze cadre pentru funcțiile de partid şi de stat; să educe tineretul în spiritul marxism-leninismului, al moralei proletare, al eroismului şi patriotismului, al iubirii față de Uniunea Sovietică, P.C.U.S. şi Stalin, față de Republica Populară Română şi P.M.R.; să cultive vigilența de clasă, ura neîmpăcată împotriva exploatatorilor, împotriva agenților slugarnici ai duşmanului de clasă dinăuntrul şi din afara țării; să contribuie la ridicarea nivelului pregătirii profesionale şi a nivelului cultural al tineretului, la lichidarea analfabetismului, la dezvoltarea sportului de masă; să combată putregaiul ideologiei burgheze, huliganismul, beția, atitudinile netovărăşeşti față de femeie, ploconirea nedemnă față de cultura imperialismului şi deprinderile burgheze.[25] Toate acestea erau preluate şi în Statutul U.T.M.-ului, nerespectarea sarcinilor putând să ducă la sancțiuni sau la excluderea din organizație. Aşa cum se poate observa, U.T.M.-ul, ca şi P.M.R.-ul, nu se rezuma la un set de cerințe strict politice, fixând standarde etice, atitudinale şi caracteriale (şi ele cu substrat ideologic). Acest lucru permitea intruziunea în viața personală a tinerilor, orice amănunt biografic din viața privată putând constitui pretext pentru o sancțiune politică. Statutul şi structura de organizare a U.T.M. copia modelul Comsomol-ului – definiția organizației,

[24] *Ibidem*, pp. 181-182.
[25] *Rezoluția Congresului de unificare a tineretului muncitor, 19-21 martie 1949*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1949.

www.memoriadurevolutiei.ro

natura relațiilor cu partidul, organizarea, funcțiile şi modul de funcționare fiind, cu deosebiri nesemnificative, aceleaşi.[26]
În acelaşi timp, structura U.T.M.-ului reproducea şi dubla structura P.M.R.-ului, el însuşi o copie a P.C.U.S. U.T.M.-ul se afla sub coordonarea Secției organelor conducătoare de partid, sindicale şi de tineret a Comitetului Central al P.M.R., cunoscută ulterior sub numele de Secția Organizatorică. „Organul suprem" al U.T.M. era Congresul şi, în cazuri excepționale, Conferința pe țară. Între Congrese, Uniunea era condusă de un Comitet Central (45 de membri în 1949), dar puterea reală era exercitată de un birou executiv (11 membri) şi, mai precis, de secretariatul biroului (5 membri), condus de un prim-secretar.
Organismele de conducere erau alese de organizațiile U.T.M.-ului, însă alegerile erau formale, partidul fixând, în prealabil, rezultatele. Pe lângă C.C. funcționau secții şi comisii, iar în teritoriu conducerea era asigurată de comitetele județene. Un număr de instructori făceau inspecții în teritoriu şi verificau aplicarea deciziilor. Secțiile au avut o geografie variabilă de-a lungul timpului, dar cele mai importante au rămas Secția Organizatorică (exercita controlul asupra organizațiilor Uniunii şi verifica biografia membrilor U.T.M.-ului), Secția de Propagandă şi Agitație (care răspândea mesajele în interiorul şi în afara organizației, coordonând şi sectorul presă), Secția Administrativă sau gospodărie (care gestiona fondurile şi patrimoniul organizației), Secția de pionieri (care coordona organizația elevilor), Secția de Relații Internaționale (care asigura contactul cu Federația Mondială a Tineretului Democrat, Uniunea Internațională a Studenților, Comsomolul şi cu alte organizații de tineret).
Pentru instruirea cadrelor, U.T.M.-ul a avut la dispoziție din 1949 o şcoală centrală purtând numele „Filimon Sârbu" (cu circa o sută de absolvenți anual) şi o întreagă rețea de şcoli de câteva luni sau secții pe lângă şcolile de partid (prin care treceau câteva mii de activişti anual). La acestea se predau cursuri de istorie a P.C.U.S., a P.M.R. şi de istorie universală, materialism dialectic, economie politică, cultură generală (adică noțiuni de limba română, limba rusă, matematică, fizică, geografie, ştiințe naturale), tehnici de organizare şi propagandă. Membrii de rând erau supuşi îndoctrinării prin diferite metode – cercuri, lecții, şedințe, „prelucrări" prin care treceau sute de mii de persoane anual etc. În 1958, în plină criză politică, Şcoala „Filimon Sârbu" a fost desființată, pe motiv de ineficiență, instruirea tinerelor cadre fiind preluată de „Ştefan Gheorghiu". În timpul lui Nicolae Ceauşescu a funcționat o Şcoală Centrală de Cadre a Uniunii.

[26] A.N.I.C., Fond *Comitetul Central al P.C.R. – Secția Organizatorică*, d. 84/1949, ff. 39-66.

www.memorialulrevolutiei.ro

Cele mai importante publicaţii periodice ale U.T.M./U.T.C. au fost: „Tânărul Muncitor” (1947-1949, cu suplimentul „Brigadierul”), „Scânteia tineretului” (apărută în 1944, seria a II-a din 1949), „Tânărul leninist” (1951-1974), „Din experienţa Comsomolului” (buletin devenit, ulterior, supliment la „Tânărul leninist”), „Pionierul” (apărută în 1949, între 1953-1967 „Scânteia Pionierului”), „Instructorul de pionieri” (1951-1958), „Pogonici” (apărută în 1949, din 1967 „Luminiţa”, între 1956-1979 a avut suplimentul „Arici Pogonici”), „Licurici” (apărută în 1947, între 1953-1967 „Cravata roşie”), „Cutezătorii” (din 1967), „Şoimii patriei” (din 1980; ediţia în maghiară „A haza solymai”), „Ştiinţă şi tehnică” (care mai edita „Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice”, „Tehnium”), „Racheta cutezătorilor” (1966-1974), „Viaţa studenţească” (din 1956), „Amfiteatru” (din 1966), „Ifjúmunkás” (din 1948), „Pionir” (1950-1967, urmată de „Jóbarát”), „Napsugár” (din 1957) etc. Periodicele, care aveau misiunea de a traduce pe înţelesul diferitelor categorii de tineri ideologia comunistă, au fost menţinute sub un control strict de către U.T.M. şi P.M.R., fiind cenzurate sistematic.[27]

Deşi Statutul U.T.M.-ului, aprobat la Congres, prevedea că putea fi membru al organizaţiei orice tânăr „din rândurile tineretului muncitor şi studios, de la oraşe şi sate”, cu vârsta între 15 şi 25 de ani, care recunoştea programul, statutul şi deciziile Uniunii, instrucţiunile din 1949 indicau că membrii U.T.M.-ului „vor fi recrutaţi din rândurile tinerilor muncitori şi ţărani săraci, din rândurile elementelor cele mai bune ale tinerilor ţărani mijlocaşi, din tinerii funcţionari, din rândurile elevilor şi studenţilor cei mai apropiaţi din punct de vedere ideologic de proletariat”. Reînscrierea s-a făcut pe baza acestor criterii. Cei care erau primiţi în U.T.M. trebuiau, conform statutului, să aibă o recomandare de la un membru al P.M.R. sau de la doi membri ai U.T.M. şi să prezinte o autobiografie, documentele fiind, ulterior, verificate. Excluderea din U.T.M. nu era o simplă procedură administrativă. Încă din primii ani ai comunismului, excluderea putea însemna excludere socială, marginalizare profesională şi chiar putea deschide calea unei anchete penale. Originea socială şi apartenenţa la o organizaţie comunistă erau criteriile cele mai importante care filtrau ascensiunea politică, socială şi profesională în perioada Dej. Reînscrierea a fost una din căile importante prin care au fost epurate, în afara filialelor U.T.M.-ului, instituţiile, facultăţile, şcolile, unităţile armatei, întreprinderile etc. Nu întâmplător, procedura a provocat numeroase incidente violente (între care şi uciderea unor responsabili utemişti). Întrucât organizaţiile comuniste deveneau din ce în ce mai

[27] Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrincu, Cristian Vasile, *op. cit.*, pp. 183-184.

www.memorialulrevolutiei.ro

numeroase (U.T.M.-ul cuprindea în 1950 aproximativ o cincime din populația tânără, la sfârşitul anilor ’50 o treime, după un deceniu, jumătate, iar în anii ’80 marea majoritate a tinerilor), se poate spune că epurarea acestora a avut un impact social major, contribuind la schimbarea rapidă şi brutală a profilului societății.

Ținta principală a politicilor de recrutare în perioada Dej au fost muncitorii. Cu cât era mai mare ponderea acestora în U.T.M., cu atât mai bună era considerată „compoziția socială”. La un moment dat, în anii ’50, s-a atins un vârf de 35-43%, însă în restul perioadei Dej proporția acestora din totalul membrilor a oscilat între 25-30%. Cu toate eforturile UTM-ului, la mijlocul anilor ’50, doar 50% dintre tinerii muncitori din fabrici erau prinşi în organizație.

După Revoluția din Ungaria din 1956, a venit rândul studenților şi elevilor să devină o problemă pentru U.T.M. De fapt, din considerente ideologice, aceştia au fost priviți cu suspiciune de către comuniști din capul locului. Studenții au fost în primele rânduri ale manifestațiilor anticomuniste din anii 1945-1946, fiind, totodată, o țintă importantă a represiunii comuniste. În momentul unificării organizațiilor de tineret, Miron Constantinescu propunea ca U.N.S.R. şi U.A.E.R. să nu fie primite în U.T.M. imediat, până nu sunt epurate.

Ponderea elevilor şi studenților în U.T.M. a urcat până spre 30% în 1953, dar a început să se reducă sever după 1956. În 1957 procentajul scădea sub 20%, iar în 1958-1959 sub 10%, cu o minimă de 7,7% în decembrie 1958. Explicația stătea în seria de evenimente dramatice înregistrate în a doua parte a anilor 1950.

Protestele studențeşti au ş ocat U.T.M.ul, deoarece se credea că s-a reuş it transformarea tineretului într-un susţ inător real al partidului. De la mijlocul anilor ’50, P.M.R.-ul şi-a pus serios problema mobilizării şi disciplinării mediului studențesc. Responsabilii din P.M.R. şi U.T.M. erau nemulțumiți din cauza apatiei şi apolitismului studenților, iar, aşa cum se ştie, în timpul comunismului neutralitatea ideologică şi escapismul reprezentau un păcat. Aşa a apărut, în vara anului 1956, ideea formării asociațiilor studențeşti, care aveau menirea de a-i atrage pe studenți. Preşedinte al comitetului de organizare a asociațiilor studențeşti a fost desemnat Ion Iliescu. În 1957 acesta a fost numit preşedintele Uniunii Asociațiilor Studențeşti din România. Ideea constituirii asociațiilor studențeşti nu a întrunit consensul membrilor Biroului C.C. al U.T.C.

În perioada următoare, U.T.M.-ul a decis să ia măsuri, în mai multe şedințe supravegheate de Nicolae Ceauşescu, care era, pe atunci, membru în Biroul Politic şi responsabil cu Secția Organizatorică a P.M.R., deci răspundea de

www.memorialulrevoluției.ro

organizațiile de tineret. Primul secretar al U.T.M., Virgil Trofin, a lansat mai multe diatribe împotriva studenților şi a dat dispoziție ca şedințele U.T.M.-ului şi ale asociațiilor studențeşti să fie supravegheate de muncitori.
În timpul protestelor studențeşti din 1956, activiştii UTM-ului au fost instruiți să prevină, să descurajeze, să denunțe, să demaşte şi să combată „manifestările duşmănoase" şi au fost mobilizați, alături de activiştii de partid şi de muncitori, pentru a supraveghea adunările studențeşti, pentru a înăbuşi manifestările de protest, pentru a păzi obiectivele strategice şi pentru a ocupa, prin diferite şedințe şi manifestări, timpul liber al tinerilor. În Bucureşti au fost formate grupuri de tineri muncitori utemişti, care i-au luat la bătaie pe „bandiți", adică pe studenții protestatari, iar la Cluj, în 1957, activiştii utemişti au participat la reținerea unor tineri protestatari.
Plenarele P.M.R.-ului din 1957 şi 1958, care au dus la marginalizarea lui Miron Constantinescu şi Iosif Chişinevschi, respectiv a „grupului" lui Constantin Doncea, au avut şi ele repercusiuni asupra U.T.M.-ului. De altfel, excluderile masive din U.T.M. din anii 1957-1958 sunt în strânsă legătură cu epurările din P.M.R. În iulie 1957 liderii U.T.M.-ului au trecut printr-o umilitoare şedință, în prezența aceluiaşi Nicolae Ceauşescu, în care au trebuit să-şi exprime, fiecare în parte, adeziunea față de rezoluția Plenarei în care au fost demascați Constantinescu şi Chişinevschi şi, eventual, să îşi facă autocritica în cazul în care avuseseră legături cu aceştia. O telegramă în care era respinsă „cu indignare" poziția celor doi i-a fost trimisă lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. În 1958 PMR-ul a cerut încă un tribut din partea U.T.M.-ului, fiind decisă sancționarea sau excluderea unui număr de 84 de membri ai C.C. al U.T.M., care treceau şi ei prin umilința autocriticii în fața lui Ceauşescu.[28] U.T.M.-ul mobilizează tineretul în lupta pentru îndeplinirea indicațiilor Plenarei C.C al P.M.R. din noiembrie 1958, cu privire la dezvoltarea economiei naționale pe anul 1959. Învățământul politic se dovedea a fi eficient.[29] În general, utemiştii discutau despre educarea comunistă a studenților, o educare cetățenească.[30]
Începând din anii '60, Uniunea a început, treptat, să renunțe la caracterul exclusivist, de avangardă, abandonând orientarea de clasă, pentru a deveni, cu adevărat, o organizație de masă. Partidul cerea acum cuprinderea în organizațiile comuniste a „covârşitoarei majorități" a tineretului. Statutul a fost modificat succesiv pentru a lărgi sfera celor eligibili: în 1956, la

[28] *Ibidem,* p. 190.
[29] Viorica Drulea (instructoare a Comitetului Regional al U.T.M.), *Să îmbinăm lecțiile din învățământul politic U.T.M. cu sarcinile economice* , în „Drapelul roşu", Anul XVI, nr. 4469, 4 mai 1959, p. 3.
[30] „Drapelul roşu", Anul XIV, nr. 4002, 5 noiembrie 1957, p. 2.

www.memorialulrevolutiei.ro

Congresul al II-lea al U.T.M., vârsta acestora a fost extinsă la intervalul 14-26 de ani; în 1960, cu ocazia Congresului al III-lea, de la 14 la 28 de ani; în 1966, la Congresul al IV-lea (renumerotat drept Congresul al VIII-lea), s-a revenit la limita superioară de 26 de ani, dar cu posibilitatea de prelungire, la cerere, până la 30 de ani; în 1971, la Congresul al IX-lea, nu mai există limită pentru prelungire; Congresul al X-lea din 1975 şi Congresul al XI-lea din 1980 au păstrat prevederile anterioare; Plenara din 1982, confirmată de Congresul al XII-lea din 1985, a mărit limitele de la 14 la 30 de ani. Uniunea Asociațiilor Studențeşti din România avea la formare, în 1957, în jur de 50.000 de membri, pentru ca după 1973, când îşi schimba denumirea în UASCdR, să depăşească suta de mii, iar în deceniul nouă tindea spre 150.000 de membri.

După Ion Iliescu au urmat, în poziția de prim-secretar al U.T.C. şi ministru al Tineretului: Dan Marțian (1971-1972) – absolvent al Universității „M. V. Lomonosov" din Moscova, care a deținut şi funcția de secretar al Comitetului U.T.M. al studenților români din capitala sovietică, urmând, după întoarcerea în țară, o carieră politică în U.T.M.; Ion Traian Ştefănescu (1972-1979), un jurist transformat în activist; Pantelimon Găvănescu (1979-1983), un muncitor absolvent de „Ştefan Gheorghiu"; Nicu Ceauşescu (1983-1987), fiul lui Nicolae Ceauşescu şi virtualul moştenitor al conducerii partidului; în fine, o figură ştearsă, Ioan Toma (1987-1989), şi el absolvent la „Ştefan Gheorghiu". Poziționarea lui Nicu Ceauşescu, în anii 1970, în conducerea U.A.S.C.R. şi preluarea, începând cu 1983, a primei funcții din U.T.C. arăta, pe de o parte, importanța pe care organizațiile de tineret o aveau în cadrul mecanismelor puterii comuniste şi era, pe de alta, unul din semnele cele mai evidente ale derivei regimului spre comunism dinastic, nepotism şi clientelism. Soția lui Nicu Ceauşescu, Poliana Cristescu, a deținut, în cea mai mare parte a anilor '80, poziția de secretar în C.C. al U.T.C. şi preşedinția Consiliului Național al Organizației Pionierilor. Rolul organizațiilor de tineret era acela de pârghii, care, acționate birocratic, produceau manifestații de masă. Ocaziile pentru adunări populare erau numeroase, cele mai importante fiind sărbătorile naționale, ziua de naştere a şefului statului, aniversările istorice şi vizitele de lucru.[31]

Construirea Uniunii Tineretului Comunist a reprezentat un proces logic în dezvoltarea mişcării democratice revoluționare, a mişcării muncitoreşti, o continuare a luptelor celor mai înaintate forțe ale națiunii noastre, în care

[31] *Ibidem,* pp.188-196.

www.memorialulrevolutiei.ro

tineretul s-a aflat întotdeauna în primele rânduri.[32] În marile transformări revoluționare şi înfăptuirea revoluției socialiste, tineretul a participat activ.[33] Învățământul politico-ideologic, alături de celelalte forme educaționale utilizate de U.T.C., constituia una din modalitățile importante de formare a conştiinței socialiste, de educare comunistă, revoluționară a tineretului. Aceasta presupunea, în primul rând, formarea şi dezvoltarea unei temeinice conştiințe politice prin cunoaşterea şi însuşirea de către toți tinerii a operei secretarului general al partidului, a ideologiei şi politicii partidului, a mişcării comuniste şi muncitoreşti internaționale etc. Se acorda o atenție deosebită educării tineretului în spiritul patriotismului socialist şi al solidarității internaționale, pentru a dezvolta înaltul sentiment de dragoste față de patrie, partid şi popor, respectul şi prețuirea față de lupta eroică dusă de poporul nostru pentru libertate națională şi socială, solidaritatea cu tineretul țărilor socialiste, cu tineretul progresist şi democratic de pretutindeni. Învățământul politico-ideologic contribuia, în mai mare măsură, la cultivarea în rândul tinerilor a unei atitudini înaintate față de muncă, a spiritului combativ, critic şi autocritic, a unei atitudini revoluționare față de neajunsurile din activitatea şi pregătirea profesională, față de abaterile de la disciplina muncii, față de neîndeplinirea sarcinilor de plan.

De asemenea, P.C.R.-ul urmărea, aparent, prin învățământul politico-ideologic, dezvoltarea dragostei şi respectul față de munca utilă societății, indiferent de conținutul ei concret şi domeniul de desfăşurare, punând un deosebit accent pe conştientizarea necesității ca toți tinerii să contribuie, prin activitatea lor profesională şi obştească, la îndeplinirea obiectivelor politicii economice a partidului şi statului. Un rol important îl ocupa dezvoltarea la tineri a conştiinței economice, a spiritului gospodăresc, pentru a spori contribuția acestora la reintroducerea în circuitul economic a materialelor refolosibile, pentru economisirea resurselor de materii prime, materiale, combustibil şi energie – cerință de maximă importanță în actuala etapă de dezvoltare a economiei naționale.

În cadrul învățământului politico-ideologic un rol important era acordat cunoaşterii de către tineri a izvoarelor istorice ale concepției filosofice revoluționare întemeiate de Karl Marx şi Friedrich Engels, a dezvoltării continue a acestei concepții pe baza generalizării practicii şi noilor date ale

[32] Nicolae Ceauşescu, *Cuvântare la adunarea solemnă consacrată aniversării a 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist şi a 30 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România - 21 martie 1987*, Editura Politică, București, 1987, pp. 5-6.
[33] *Ibidem,* p. 10.

www.memorialulrevolutiei.ro

cunoaşterii umane, demonstrând falsitatea concepţiilor idealiste, mistice, religioase despre lume, om şi destinele sale.[34]
Organele şi organizaţiile U.T.M.-ului se ocupau îndeaproape de tineri, mai ales de cei care manifestau interes deosebit de a intra în partid, ajutându-i să obţină recomandarea din partea Comitetului Raional (Orăşenesc). Utemistul care dorea să obţină această recomandare se adresa organizaţiei de bază U.T.M. din care făcea parte. Aceasta punea în discuţie această problemă adunării generale a organizaţiei de secţie sau a organizaţiei de bază, în prezenţa utemistului respectiv. În adunarea generală utemistul trebuia să fie întrebat despre activitatea sa în cadrul organizaţiei, despre felul cum a muncit pentru ridicarea nivelului cunoştinţelor politice şi felul în care şi-a îndeplinit sarcinile în organizaţie.[35]
Orice activist care urma să ocupe o funcţie de răspundere ce intra în nomenclatura unui organ de conducere al U.T.M.-ului, înainte de a ocupa această funcţie, trebuia să fie verificat atât din punct de vedere al ataşamentului, al activităţii lui politice din trecut şi prezent, cât şi al calităţii sale personale. Era o adevărată cinste şi mândrie pentru cel care intra în organizaţia U.T.M. şi primea carnetul roşu de utemist.[36] Tinerii utemişti trebuiau să-şi plătească cotizaţiile de membru. Cotizaţia exprima legătura dintre membru şi organizaţie; plătind-o la timp, acesta îşi arăta devotamentul faţă de organizaţie. Acesta mai avea obligaţia de a păstra cu grijă carnetul roşu de utemist.[37]
U.T.M.-ul organiza cercuri naturaliste prin care se urmărea înarmarea tineretului cu concepţia materialist-ştiinţifică despre natură şi societate, despre noile descoperiri ale ştiinţei. Ca formă de popularizare a acestor cunoştinţe în masele tineretului, cercurile naturaliste s-au organizat cu titlul de experienţă în unele regiuni, conform Hotărârii Plenarei a III-a a C.C. al U.T.M. Activitatea cercurilor naturaliste trebuia să contribuie la ridicarea nivelului de cunoştinţe ştiinţifice şi culturale ale tinerilor muncitori, să-i pună la curent cu noile descoperiri ale ştiinţei, ajutându-i să înţeleagă treptat diferitele fenomene ale naturii, să-şi însuşească cunoştinţele despre natură în mod ştiinţific. Cercurile naturaliste popularizau şi contribuiau la răspândirea sistematică a unor cunoştinţe despre sistemul solar, despre formarea

[34] Uniunea Tineretului Comunist, *Învăţământul politico-ideologic al U.T.C., Rolul, locul şi sarcinile tineretului, ale organizaţiei sale revoluţionare în înfăptuirea programului partidului, a hotărârilor Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român*, Editura Politică, Bucureşti, 1986, pp. 13-14.
[35] A.N.D.J.T., Fond *Uniunea Tineretului Comunist*, d. 14/1954-1956, ff. 155-156.
[36] *Ibidem*, ff. 162-164.
[37] *Ibidem*, f. 169.

www.memorialulrevolutiei.ro

pământului, originea şi dezvoltarea vieții pe pământ, originea şi evoluția omului, în acelaşi timp, explicau diferitele fenomene ale naturii: norii, ploaia, fulgerul, tunetul, trăznetul, grindina, zăpada, poleiul, cutremurul, seceta, eclipsele etc. Popularizau şi răspândeau cunoştințe despre botanică, zoologie, agronomie, silvicultură etc.[38]

Organizațiile U.T.M. organizau periodic în facultăți, împreună cu asociațiile studențeşti, şi în şcoli, împreună cu organizațiile de pionieri, excursii pentru cunoaşterea bogățiilor şi frumuseților patriei, a istoricului întreprinderii, oraşului, satului, la locurile istorice, întâlniri cu oameni de ştiință şi artă etc. Cercurile îşi desfăşurau activitatea pe baza unui program ce cuprindea lecții despre lupta poporului nostru pentru libertate, bogățiile şi frumusețile patriei noastre, realizările regimului democrat-popular, drepturile şi libertățile poporului şi ale tineretului. În cadrul acestor cercuri se învățau cântece şi poezii dedicate României, poporului, partidului-conducător, pe drumul socialismului. Se organizau discuții asupra unor cărți cu subiecte despre viața şi lupta românilor.

Cercurile puteau avea un număr de 15-50 de cursanți, urmând ca membrii cercului să antreneze masa largă a tinerilor din întreprinderi, instituții sau satele respective la toate activitățile cercului. Cercurile îşi desfăşurau activitatea la sate săptămânal, iar la oraşe lunar.

U.T.M.-ul avea drept scop ca, prin cultivarea în rândurile tineretului a dragostei față de patrie, față de bogățiile şi frumusețile ei, față de oamenii muncii, constructori ai socialismului, să mobilizeze şi mai mult tineretul pentru a contribui cu toată capacitatea şi entuziasmul său la îndeplinirea sarcinilor date de partid.

Activitatea cercurilor şi cursurilor din învățământul politic U.T.M. se desfăşura pe baza programelor ce erau trimise de Comitetul Central al U.T.M. Acestea puteau fi completate de către comitetele regionale, raionale şi orăşeneşti U.T.M. cu probleme concrete, specifice locale.

În organizarea şi desfăşurarea informărilor politice în şcoli şi facultăți, comitetele organizațiilor de bază U.T.M. cereau sprijinul organizațiilor de partid, catedrelor de ştiințe sociale şi decanatelor. Informările politice erau ținute de către activişti şi cadre U.T.M. Acestea aveau un caracter permanent şi se țineau cu regularitate în tot cursul anului.[39] Sub conducerea şi cu sprijinul dat de organele şi organizațiile de partid, organizațiile U.T.M. obțineau o serie de rezultate bune. Alături de celelalte forme de educație, învățământul politic al U.T.M. a contribuit la mobilizarea tineretului, pentru

[38] *Ibidem*, f. 45.
[39] *Ibidem*, ff. 87-89.

www.memorialulrevolutiei.ro

îndeplinirea planului de producție în industrie, la întărirea disciplinei în muncă, realizarea de economii, la creşterea productivității muncii etc.
Propaganda marxist-leninistă era redusă, de multe ori, la lecții abstracte, rupte de practică, de viață şi de sarcinile care îi revin tineretului. În anul universitar 1956-1957, prin învățământul politic, U.T.M.-ul trebuia să popularizeze mai larg în rândurile tineretului hotărârile celui de al II-lea Congres al P.M.R., să mobilizeze masele de tineri în lupta pentru aplicarea în viață a sarcinilor ce reies din aceste hotărâri.[40].
În institutele de învățământ superior, Biroul Comitetului Central al U.T.M. a hotărât ca pentru ridicarea nivelului politic şi ideologic, pentru educarea patriotică şi internaționalistă a studenților să se organizeze:
– O informare politică lunară a studenților. Informările politice trebuiau să fie făcute de către organizațiile de bază ale U.T.M. pe ani de studii, cu ajutorul organizației de partid, solicitând sprijinul direct al cadrelor didactice de la catedrele de ştiințe sociale, cadrelor din partid, aparatul de stat şi U.T.M.
– Să se organizeze cicluri de conferințe pe teme ce analizau unele probleme ale construcției socialiste de stat, precum şi probleme ale construcției economiei socialiste în R.P.R., din trecutul de luptă revoluționară a tineretului şi studenților, probleme internaționale, despre morală comunistă, estetică şi cultură. Tematica acestor conferințe se diferențiia după specificul institutelor: tehnice, umaniste, artistice etc. Pentru ținerea acestor conferințe, organizațiile U.T.M. din institute cereau sprijinul organizațiilor de partid, pentru a stabili tovarăşi competenți din rândul cadrelor didactice ale institutului respectiv, activişti din aparatul de partid, de stat şi U.T.M., cu experiență în munca politică, oameni de cultură şi artă.
Conferințele erau organizate pe facultăți, pe baza planului tematic general al ciclului de conferințe, stabilindu-se un ciclu sau altul, după preferințele studenților şi specificul institutului respectiv. După ce se stabilea ciclul de conferințe pe facultăți se recomanda pentru fiecare conferință biografia necesară documentării individuale a studenților. Participarea studenților la conferințe se stabilea pe baza înscrierilor nominale ce se efectuau de către comitetele U.T.M. Se recomanda să fie organizate anual cel puțin cinci conferințe, iar expunerile trebuiau să fie urmate de întrebări şi discuții, la care să fie antrenați un număr cât mai mare de studenți. Organele şi organizațiile U.T.M. acordau un sprijin activ cadrelor de ştiințe sociale pentru îmbunătățirea activității cercurilor de ştiințe sociale. Activitatea acestor cercuri era concentrată asupra problemelor fundamentale ale

[40] Idem, d. 19/1956, ff. 3-8.

www.memorialulrevolutiei.ro

construcției socialiste, problemelor legăturii teoriei cu practica, luptei împotriva ideologiei burgheze.[41]

Învățământul politic al U.T.M.-ului a fost strâns legat de construcția socialistă. Astfel, se urmărea prin acesta înarmarea tinerilor muncitori din industrie, transporturi, construcții cu cunoştinţe despre problemele principale ale economiei industriale, arătându-le căile folosirii tehnicii noi, reducerii prețului de cost şi scăderii cheltuielilor neproductive, îmbunătățirii activității produselor. Învățământul politic al U.T.M.-ului trebuia să contribuie la educarea comunistă a tineretului prin înarmarea lui cu cunoştinţe elementare de marxism-leninism, prin dezvoltarea dragostei nemărginite față de P.M.R., față de țară, popor şi față de mişcarea comunistă şi muncitorească din lume. Propagandei U.T.M. îi revenea sarcina de a înfăţişa în mod convingător superioritatea socialismului asupra capitalismului ş i de a propaga ideologia marxist-leninistă a frăției între popoare, a frăției între tinerii de toate naționalitățile, combătând orice manifestări de naționalism şi şovinism. Învățământul politic al U.T.M.-ului trebuia să ajute la explicarea ştiințifică, în rândurile tineretului, a lumii şi vieții, la combaterea misticismului.[42]

Pentru U.T.M. problema educării tineretului în spiritul frăției dintre poporul român şi minoritățile naționale constituia o preocupare de bază. Tineretul era văzut ca un segment uşor de manipulat de „elementele duşmănoase" care, după părerea Partidului Comunist, semănau vrajbă şovină între tineri.

U.T.C.-ul a fost un ajutor de nădejde pentru partid. Acesta îşi completa permanent rândurile. Partidul era cel care îi hotăra atribuţ iile, ş i anume acelea de a educa neîncetat tânăra generație în spiritul dragostei față de patrie şi al internaționalismului proletar, de a creşte un tineret călit, dârz şi curajos, plin de elan revoluționar în construirea socialismului. Sub conducerea organizațiilor de partid, organizațiile utemiste desfăşurau o intensă muncă politică în rândul tineretului. Organizațiile de tineret constituiau adevărate şcoli de pregătire a celor mai buni tineri pentru completarea rândurilor partidului, dar, în acelaş i timp, fiind ş i un mediu propice de educare a tineretului în spiritul dragostei față de partid. U.T.C-ul, ulterior U.T.M.-ul au avut obligaţ ia de a-i prezenta tineretului succesele obținute de partid în lupta pentru făurirea unei vieți mai bune poporului.

[41] *Ibidem*, ff. 43-44.
[42] Idem, d. 14/1954-1956, ff. 83-84.

www.memorialulrevolutiei.ro

Listă de abrevieri:

A.N.D.J.T. – Arhivele Naționale Direcția Județeană Timiş
A.N.I.C – Arhivele Naționale Istorice Centrale
C.C. – Comitetul Central
G.A.S. – Gospodăria Agricolă de Stat
P.C.R. – Partidul Comunist Român
P.C.U.S. – Partidul Comunist al Uniunii Sovietice
P.M.R. – Partidul Muncitoresc Român
UASCdR - Uniunea Asociațiilor Studenților Comunişti din România
U.A.S.R. – Uniunea Asociațiilor Studenţeşti din România
U.I.S. – Uniunea Internațională a Studenților
U.N.S.R. – Uniunea Națională a Studenților din România
U.S.I. – Uniunea Studenților Independenți
U.T.C. – Uniunea Tineretului Comunist
UTCdR – Uniunea Tineretului Comunist din România
U.T.M. – Uniunea Tineretului Muncitoresc

www.memorialulrevolutiei.ro

BIBLIOGRAFIE:

IZVOARE

Arhive

A.N.D.J.T., Fond *Uniunea Tineretului Comunist*.
A.N.I.C., Fond *Comitetul Central al P.C.R. – Secția Organizatorică*.

Presă

„Drapelul roşu”, 1957, 1958, 1959.
„Scânteia”, 1959.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

Ceauşescu Nicolae, *Cuvântare la adunarea solemnă consacrată aniversării a 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist şi a 30 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comunişti din România – 21 martie 1987*, Editura Politică, București, 1987.
Gould Julius, *The Komsomol and the Hitler Jugend,* în „The British Journal of Sociology”, vol. 2, nr. 4, decembrie 1941.
Lenin V. I., *Ce-i de făcut. Probleme acute ale mişcării noastre,* în *Opere complete*, Ediția a II-a, vol. VI (ianuarie-august), Editura Politică, Bucureşti, 1964.
Lenin V. I., *Despre tineret*, Ediția a II-a, Editura Politică, Bucureşti, 1963.
Lenin V. I., *Sarcinile Uniunilor Tineretului Comunist*, Ediția a XI-a, Editura Tineretului, București, 1959.
Moț Gh., Ștefănescu V., Mocanu C., *Contribuții la istoria organizației marxist-leniniste de tineret din România*, vol. I, Editura Tineretului, București, 1959.
Petculescu Constantin, *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, Editura Politică, Bucureşti, 1972.
Rezoluția Congresului de unificare a tineretului muncitor, 19-21 martie 1949, Editura Tineretului, București, 1949.
Stalin I. V., *Despre sarcinile Comsomolului,* Editura Tineretului a C.C. al U.T.M., Bucureşti, 1953.
Stalin I. V., *Problemele leninismului,* Ediția a II-a, Editura Partidului Muncitoresc Român, Bucureşti, 1948.

www.memorialulrevolutiei.ro

Statutul provizoriu al Uniunii Tineretului Comunist din România, în *Documente din istoria Uniunii Tineretului Comunist din România, 1917-1944*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1958.
Tismăneanu Vladimir, Dobrincu Dorin, Vasile Cristian, *Raport final*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2007.
Uniunea Tineretului Comunist, *Învățământul politico*-ideologic al *U.T.C. Rolul, locul şi sarcinile tineretului, ale organizației sale revoluționare în înfăptuirea programului partidului, a hotărârilor Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român*, Editura Politică, Bucureşti, 1986.
Uniunea Tineretului Comunist. Comitetul Central, *Uniunea Tineretului Comunist, şcoală de educare comunistă, patriotică şi revoluționară a tineretului*, Editura Politică, Bucureşti, 1987.

BIBLIOGRAFIE SPECIALĂ

Marcus, Arke, *Să acordăm mai multă atenție învățământului politic U.T.M. în facultăți*, în „Drapelul roşu", Anul XVI, nr. 4421, 15 martie 1959.
„Drapelul roşu", Anul XV, nr. 4135, 10 aprilie 1958.
„Drapelul roşu", Anul XIV, nr. 4002, 5 noiembrie 1957.
Drulea, M. Viorica, S*ă îmbinăm lecțiile din învățământul politic U.T.M. cu sarcinile economice*, în „Drapelul roşu", Anul XVI, nr. 4469, 4 mai 1959.
Organizația UTM – factor important în educarea patriotică a tineretului, în „Drapelul roşu", Anul XV, nr. 4068, 22 ianuarie 1958.
Tineretul – luptător înflăcărat pentru construirea socialismului, în „Scânteia", Anul XXVIII, nr. 4477, 20 martie 1959.

Cristina **TUDOR**

www.memorialulrevolutiei.ro

Pionierii

Organizația de masă a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7-14 ani era cunoscută sub numele de *Pionierii României*, şi a luat fiinţă la sfârşitul celui de- al doilea doilea război mondial. Din 1947, pionierii au făcut parte din U.A.E.R. (Uniunea Asociațiilor de Elevi din România).

Prin„pionieri" se urmărea astfel educarea comunistă, începută de la grădiniță prin *Şoimii Patriei* care continuată pe băncile şcolii, trebuia să dea cetățeni de nădejde patriei, „multilateral dezvoltați". Cea mai veche organizație de pionieri: *Tinerii pionieri Spartacus* datează din 1922, s-a constituit, cum era de aşteptat, în Uniunea Sovietică. Organizații similare de copii au existat şi în alte țări, în unele ele menținându-se până în zilele noastre.

La plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1966, s-a luat hotărârea îmbunătățirii activității organizației pionierilor şi s-a decis ca aceasta să aibă organe de conducere proprii (consilii pioniereşti la diferite nivele, începând cu Consiliul Național al organizației) astfel că în luna noiembrie a aceluiaşi an, a avut loc prima conferință națională, la care au fost adoptate principalele documente statutare: *Statutul unităților şi detaşamentelor de pionieri din Republica Socialistă România* şi *Regulamentul Consiliilor Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România.* Prin statut, pionierii aveau drepturi şi obligații, purtau uniforme specifice, se întruneau în adunări organizate după un anumit tipic, şi respectau un anumit ceremonial.

Cuvinte cheie: Pionieri, detaşamente de pionieri, careu, cravată de pioner, bască de pionier, insigne de pionieri, grupe de pioneri, comandat de detaşament, comandant de grupă, comunism

Organizația de masă a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7-14 ani era cunoscută sub numele de pionieri.

Prin „pionieri" se urmărea educarea comunistă, începută de la grădiniță prin Şoimii Patriei care continuată pe băncile şcolii, trebuia să dea cetățeni de nădejde patriei, „multilateral dezvoltați", policalificați, tineri îndocrinați, pricepuți la toate dar care tocmai de aceea nu aveau capacitatea să termine un lucru corect de la început până la sfârşit.

Nu numai noi am avut pionieri. Cea mai veche organizație de pionieri: *Tinerii pionieri Spartacus* datează din 1922, s-a constituit, cum era

de aşteptat, în Uniunea Sovietică şi în anul 1924 şi-a schimbat denumirea în: *Organizaţia de pionieri V. I. Lenin*.

Organizaţii similare de copii au existat şi în alte ţări: Republica Democrată Germană (*Micii Pionieri* pentru clasele primare şi pentru clasele gimnaziale *Organizaţia de pionieri Ernst Thälmann),* China (*Micii Ostaşi Roşii*, Vietnam (*Ho şi Min, Copiii lui August),* Bulgaria (*Septembriştii),* Polonia (*Organizaţia Harterilor),* Ungaria (*Micii Toboşari),* Albania (*Pionierii lui Enver Hoxha*), Uniunea Republicii Socialiste Burma (*Program pentru tineret*), Cehoslovacia (*Pionierii Partidului* din Uniunea Tinerilor Socialişti), Indonezia (Fadjar Harapan), Mali (*Tinerii Pionieri*), Malawi (*Tinerii Pioneri din Malawi),* Norvegia (*Tinerii Pionieri*), Republica Federativă Yugoslavia (*Uniunea Pionierilor din Yugoslavia*). [43]

Oricât ar părea de necrezut, mai există organizaţii de pioneri în multe ţări: Belarus (Organizaţia pionierilor din Republica Belarusă), Belgia (*Pionierii Partidului Muncii din Belgia*), China (*Tinerii Pionieri din China*), Cuba (*Organizaţia de Pioneri José Martí*), Cipru (*EDON*), Finlanda (*Uniunea Democrată a Pionierilor Finlandezi*), Cehia (*Pionierii de Azi*- organizaţie non-politică pentru petrecerea timpului liber), Coreea de Nord (*Detaşamente de Tineri Pionieri din Uniunea Copiilor Coreeni*), Portugalia (*Pionierii Portugaliei*), Senegal (*Mişcarea Naţională a Pionierilor Senegalezi*), Spania (*Pionerii din Partidul Comunist din Bascia*), Siria (*Partidul de Pioneri Baath*), Tajikistan (*Succesorii lui King Somoni*), Statele Unite ale Americii (*Tinerii Pionieri Americani*), Mexic (*Pionierii Asociaţiei „Vicente Lombardo Toledano* din Partidul Popular Socialist) Vietnam (*Ho şi Min*), în Rusia şi în Ungaria.

Prima oganizaţie de copii din ţara noastră: *Cercetaşii României* datează din 1914, a fost constituită după modelul englez al colonelului Robert Baden-Powell, cel care a organizat în 1907 primele tabere de cercetaşi şi a scris şi prima lucrare de gen (Scounting for boys - Cercetarea pentru băieţi). *Cercetaşii României* au fost desfiinţaţi printr-un decret regal, în 1937 de Carol al II-lea şi înlocuiţi cu oganizaţia *Straja Ţării.*

Organizaţia *Pionierii României*, a luat fiinţă la sfârşitul celui de- al doilea doilea război mondial. Din 1947, pionierii au făcut parte din U.A.E.R. (Uniunea Asociaţiilor de Elevi din România). Prima revistă dedicată pionierilor *Înainte* a apărut în 1945. Între 1949-1966 organizaţia pionierilor s-a subordonat Uniunii Tineretului Comunist. La plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1966, s-a luat hotărârea îmbunătăţirii activităţii organizaţiei pionierilor şi s-a decis ca aceasta să aibă organe de conducere

[43] ro.wikipedia.org/wiki/Organizaţ ia_Pionierilor

proprii (consilii pioniereşti la diferite nivele, începând cu Consiliul Național al organizației) astfel că în luna noiembrie a aceluiaşi an, a avut loc prima conferință națională, la care au fost adoptate principalele documente statutare: *Statutul unităților şi detaşamentelor de pionieri din Republica Socialistă România* şi *Regulamentul Consiliilor Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România.*

De remarcat că în 1984, la aniversarea a 35 de ani de la înființarea organizației, aceasta număra nu mai puțin de 2.695.000 membrii. Rezultatele bune la învățătură erau răsplătite cu propunerea de a intra în rândurile „pionierilor". La festivitatea respectivă fiecare elev rostea următorul angajament: *„Eu, ...(numele şi prenumele), intrând în rândurile Organizației Pionierilor, mă angajez să-mi iubesc patria, să învăț bine, să fiu harnic şi disciplinat, să cinstesc cravata roşie cu tricolor."* Era o ruşine să nu fii pionier, dar în cele din urmă toți elevii dobândeau calitatea aceasta, mai devreme sau mai târziu, în funcție de rezultatele lor la învățătură. Pe lângă angajament, pionierii rosteau şi un legământ: *„Voi învăța şi voi munci pentru a deveni fiu de nădejde al patriei mele - Republica Socialistă România; voi fi* credincios *poporului şi Partidului Comunist Român; voi respecta neabătut îndatoririle pioniereşti.*" Deviza pionierului era:*„Pentru gloria poporului şi înflorirea României Socialiste, pentru cauza partidului - înainte!"* la care răspunsul era: *„Tot înainte!"*Deviza pionierului se rostea în adunările pioniereşti, urmată întotdeauna de executarea salutului pionieresc.

Ca în orice organizație, pionierii aveau drepturi şi obligații. Pionierul avea dreptul să participe la întreaga activitate a grupei, detaşamentului şi unității din care făcea parte, să aleagă şi să fie ales în organele de conducere ale Organizației Pionierilor, să participe la forurile pioniereşti şi la conferințele organizației dar şi să facă propuneri pentru îmbunătățirea muncii pioniereşti; să-şi exprime, eventual părerea cu privire la întreaga activitate, să participe la diferite activități ale cercurilor, cluburilor şcolare, la concursuri şi expoziții. Se acordau şi recompense pentru activitățiile pionereşti: prin simpla evidențiere în fața detaşamentului sau a şcolii, fotografierea lângă drapelul unității, înscrierea numelui său în cartea de onoare a unității pionereşti, şi în cele din urmă, acordarea unor distincții specifice.[44]

Se acordau şi diferite diplome pentru colective de elevi: „Unitate fruntaşă", „Detaşament fruntaş", sau „Grupă fruntaşă", titluri însoțite de eşarfe, şi în mod cu totul excepțional, unitățile de pionieri puteau fi distinse cu „Diploma de onoare a Consiliului Național al Organizației Pionierilor".

Obligațiile pe care trebuiau să le respecte pionierii erau diferențiate în funcție de vârstă: pentru clasele II-IV: să-şi iubească şi să-şi slujească patria; să învețe şi să fie un bun prieten al cărții; să participe la activitățile grupei; să-şi respecte cuvântul dat; să fie cuminte, îngrijit şi ordonat; să iubească natura şi să participe la îngrijirea casei, a clasei şi a şcolii; să fie un bun prieten şi să-i învețe şi pe alții să facă numai lucruri bune; să fie respectuos față de vârstnici şi față de cei din jur; să-şi iubească părinții şi învățătorii, şi să aibă încredere în forțele sale şi ale tovarăşilor săi.[45]

Privind îndatoririle pionierului din clasele V-VIII, politicul îşi lasă puternic amprenta, el având obligația: de a iubi cu ardoare patria socialistă, punând mai presus de orice interesele țării; să fie gata oricând să-şi aducă întreaga contribuție la apărarea ei; să cinstească trecutul său glorios, tradițiile de luptă ale poporului nostru, ale clasei muncitoare să-şi exprime prin fapte dragostea nemărginită şi ataşamentul profund față de Partidul Comunist Român; să învețe cu sârguință şi să fie un prieten statornic al cărții; să iubească şi să respecte munca, să participe activ la acțiunile de muncă patriotică; să apere şi să păstreze cu grijă avutul obştesc; să cinstească pe cei care făuresc bunurile materiale şi spirituale ale țării; să dovească în întreaga activitate de învățătură, muncă şi pregătire practică productivă, interes şi pasiune, precum şi năzuința de a obține o calitate cât mai înaltă a muncii lor; să-şi cultive aptitudinile şi talentele, manifestând întotdeauna inițiativă, spirit creator şi novator, cutezanță; să dovedească prin fapte

[44] Statutul Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România, anul 1980
[45] Statutul Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România, anul 1980

www.memorialulrevolutiei.ro

ataşamentul faţă de organizaţie, manifestând iniţiativă şi răspundere în îndeplinirea sarcinilor şi îndatoririlor pioniereşti; să participe activ la viaţa grupei, detaşamentului şi unităţii; să răspundă fără şovăire la chemările organizaţiei; să fie disciplinat şi ordonat atât în şcoală, cât şi în afara ei; să se îngrijească permanent de menţinerea sănătăţii şi călirea sa fizică; să fie cinstit, modest şi drept; să spună adevărul şi să lupte pentru triumful acestuia; să fie curajos şi demn; să aibă încredere în forţele sale şi ale tovarăşilor săi; să fie un bun coleg şi prieten; să lupte hotărât împotriva lipsurilor, pentru sporirea neîntreruptă a onoarei şi prestigiului colectivului din care face parte; să-şi iubească învăţătorii şi profesorii, să respecte pe cei mai în vârstă şi să aibă grijă de cei mici.[46]

Un paragraf din Statutul Organizaţiei Pionierilor din Republica Socialistă România, anul 1980 prevedea şi sancţiuni împotriva pionierului care nu-şi îndeplinea sarcinile ce-i reveneau sau avea diferite abateri de la ele: mustrarea în faţa grupei; discutarea lui în faţa comandamentului detaşamentului sau chiar în adunarea de detaşament; discutarea în comandamentul unităţii, mustrarea în faţa unităţii de pionieri.

Pionierii purtau uniformă, cravată roşie cu tricolor, insigna şi însemnele pioniereşti.

În sezonul cald băieţi purtau: pantaloni bleumarin, bluză albă, bască albă (pentru cei din clasele V-VIII, bască bleumarin) şi ciorapi albi trei sferturi; în timp ce fetele erau îmbrăcate în fustă bleumarin (plisată), bluză albă, bască albă (pentru cele din clasele V-VIII, bască bleumarin) şi ciorapi albi trei sferturi. Pe timp răcoros, uniforma pionierilor era pentru băieţi: uniforma şcolară; pentru fete: o jachetă adaptată uniformei şcolare.

Elemente ale ceremonialului pioneresc

Pentru adunarea de unitate

Aşezarea pionierilor în careu

Pionierii erau aşezaţi în careu în ordinea descrecătoare a claselor în sensul acelor de ceasornic; pionierii fiecărui detaşament erau încolonaţi pe grupe, în şiruri paralele, în frunte cu comandanţii de grupe. În dreapta detaşamentului stăteau ponierii care ţineau drapelele, lângă ei fiind comandantul-instructor şi instructorul utecist. Pionierul comandant de detaşament stătea în faţa detasamentului la o distanţă de 3 metri. Pe latura deschisă a careului, în centru, se afla pionierul comandant şi comandantul-instructor, în timp ce trompetiştii şi toboşarii stăteau în flancul drept. În

[46] Statutul Organizaţiei Pionierilor din Republica Socialistă România, anul 1980

www.memorialulrevolutiei.ro

afara careului, având cu ei toate drapelele, stăteau gărzile port-drapel şi cei patru pionieri care aveau misiunea de a ridica drapelul pe catarg.[47]

Comenzile de bază ale ceremonialului Adunării de Unitate

„Pionieri, pentru întâmpinarea drapelelor, drepți!"
„Pionieri, pentru onor la drapel, fiți gata!"
„Raportul detaşamentelor!" Urma ordinul comandanților de detasament: „Detaşament, pentru raport, drepti!" şi apoi raportul: „Tovarăşe comandant de unitate, detaşamentul clasei … cu un efectiv de … pionieri, din care prezenți … este gata pentru începerea activității. Raportează comandantul detaşamentului, pionierul …"
Ceremonialul continua cu comanda pionierului comandant de unitate: „Unitate pentru raport, drepți!"
„Tovarăşe comandant-instructor, unitatea de pionieri, cu un efectiv de … pionieri, prezenți … este gata pentru începerea adunării (activității). Raportează comandantul unității, pionierul …".

La finalul adunării pionierul comandant de unitate rostea: „Pionieri, pentru coborârea drapelului patriei şi ducerea drapelelor, drepți!"
„Adunarea noastră a luat sfârşit".48

Pentru adunarea detaşamentului

Pentru acțiunile desfăşurate în clasă pionierii se aliniau în şiruri dispuse în linie dreaptă în intervalele dintre bănci. Fiecare şir era alcătuit din membrii unei grupe, în frunte cu comandantul. În ceea ce priveşte acțiunile desfăşurate într-un spațiu mai larg, aşezarea se făcea în careu, pe grupe. În această formație pionierii comandanți de grupe se aflau în fața şi la mijlocul grupei, iar ceilalți pionieri erau aranjați în linie, în ordinea înălțimii.

În fața detaşamentului sau pe latura deschisă a careului se afla pionierul comandant al detaşamentului, comandantul-instructor şi instructorul utecist, iar în flancul drept trompetistul şi toboşarul. Şi în acest caz pionierii cu port-drapelele se aflau în afara careului.

Versurile Imnului (neoficial) al pionierilor reflectă felul prin care propaganda comunistă se inflitra în cele mai intime momente ale vieții de copil: joaca, care se supune unor reguli, unei ținute pionereşti obligatorii, țelului de a deveni component al clasei muncitoare, şi eventual de a elimina din cercul de prieteni nepionierii:

[47] http://8idupa20ani.blogspot.ro/2009/07/uniforma-de-pionier.html
[48] http://8idupa20ani.blogspot.ro/2009/07/uniforma-de-pionier.html

www.memorialulrevolutiei.ro

Am cravata mea, sunt pionier,
Şi mă mândresc cu ea, sunt pionier!
Flutură în vânt, zălog şi legământ,
Intâiul meu cuvânt de pionier...
II:
Am cravata mea, sunt pionier,
Şi mă mândresc cu ea, sunt pionier!
Mâine - brigadier şi şef de şantier,
Chiar dacă azi sunt numai pionier...
III:
Am cravata mea, sunt pionier,
Şi mă mândresc cu ea, sunt pionier!
Cu tine nu mă joc şi n-o s-o fac deloc,
Eu doar decât mă joc cu pionieri...

Nu toate organizațiile de copii înființate pe plan mondial au avut caracter politic sau comunist, unele urmăreau activități plăcute, de petrecere a timpului liber.

După vârsta de 14 ani, foştii pionieri deveneau membrii ai Uniunii Tineretului Utecist, care-i pregătea politic pentru a deveni buni comunişti, cetățeni umili şi ascultători, stâlpi de bază în construirea socialiste, mergând „Tot înainte!”

Simona Mocioalcă

www.memorialulrevolutiei.ro

Aplicarea articolelor Convenției de Armistițiu pe teritoriul județului Timiş-Torontal (II) Corectat!!!

Acest studiu face parte dintr-o lucrare mai amplă referitoare la activitatea Comisiei pentru Aplicarea Convenției de Armistițiu din septembrie 1944 în județul Timiş-Torontal, în care este prezentată situația României după încheierea Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944 cu Uniunea Sovietică, greutățile cu care se confruntă România, abia ieşită din Al Doilea Război Mondial.

În această lucrare au fost analizate cele mai importante articole şi felul cum au fost îndeplinite acestea de către autoritățile locale. S-a încercat o analiză cât mai obiectivă a ceea ce s-a întâmplat pe teritoriul județului Timiş-Torontal, fără a face comparații cu situația raportată pe țară. Cheltuielile făcute pentru punerea în aplicare a Convenției nu au fost stabilite cu exactitate, iar documentele prezintă doar o parte a acestora.

Cuvinte-cheie: Armistițiu, Înaltul Comandament Sovietic, lagăr, plasă.

Făcând referire la Art. 12, „Guvernul român se obligă ca, în termenele indicate de către Înaltul Comandament Aliat, să restituie Uniunii Sovietice, în desăvârşită bună stare, toate valorile şi materialele luate de pe teritoriul ei în timpul războiului, aparținând statului, organelor publice şi cooperativelor, intreprinderilor, instituțiilor sau cetățenilor particulari, precum: utilajul fabricilor şi uzinelor, locomotive, vagoane de căi ferate, tractoare, autovehicule, monumente istorice, valori de muzeu şi orice alte bunuri". Comisia 9 pentru cumpărarea de cai pentru U.R.S.S. informează Prefectura județului că s-au trimis, până la data de 11 septembrie 1945, către U.R.S.S. 480 de vagoane cu cai şi 114 vagoane cu furaje.[1]

Pentru a se afla ce bunuri şi în ce cantitate au fost luate acestea de pe teritoriul U.R.S.S. de către armata română, în broşura numărul 2 a Problemei aplicării Armistițiului, emisă de Ministerul Propagandei, exista un tabel cu cantitățile de materiale jefuite de pe teritoriul U.R.S.S. de către regimul Antonescu: 216.070 tone de grâu, 466.809 tone de porumb, 55.320 tone de zahăr, 156 de vagoane cu ulei, 111.687 de oi, 62.500 de vaci, 45.616 porci, 286 de locomotive, 5280 de vagoane, 2371 de autovehicule, 2620 de tractoare.[2]

[1] A.N.D.J.T., *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*, dosar 10/1945, f. 12.
[2] Idem, dosar 12/1945, f. 32.

www.memorialulrevolutiei.ro

Referitor la îndeplinirea Art. 9, „Guvernul şi Înaltul Comandament Român se obligă să remită Înaltului Comandament Aliat Sovietic pentru folosința acestuia, pe întreaga perioadă de război, împotriva Germaniei şi Ungariei şi în interesul general al Aliaților, toate vasele care aparțin sau au aparținut Națiunilor Unite aflate în porturile româneşti, indiferent la dispoziția cui s-ar afla; ulterior, aceste vase urmează să fie restituite proprietarilor lor. Guvernul României poartă întreaga răspundere materială pentru orice stricăciune sau distrugere a bunurilor sus-menționate, până în momentul predării lor Înaltului Comandament Aliat" şi Art. 10, „Guvernul român trebuie să facă, în mod regulat, în monedă românească, plățile cerute de către Înaltul Comandament Aliat pentru îndeplinirea funcțiunilor sale şi, în caz de necesitate, va asigura folosința, pe teritoriul românesc, a întreprinderilor industriale şi de transport, a mijloacelor de comunicație, a stațiunilor generatoare de energie, întreprinderilor şi instalațiilor de combustibil, petrol, alimente şi alte materiale sau servicii, în acord cu instrucțiunile date de către Înaltul Comandament Aliat. Vasele de comerț românesc, care se găsesc atât în apele românești, cât şi în cele străine, vor fi supuse controlului operativ al Înaltului Comandament Aliat pentru folosirea lor în interesul general al aliaților". Prefectura trimite către Chestura Poliției o notă prin care cere ca toate comisariatele de poliție să blocheze 30% din întreg stocul de materiale aflate în magazinele din Timişoara, pentru a le pune la dispoziția armatei sovietice.[3]

În legătură cu asigurarea hranei, se precizează că pentru asigurarea hranei ofițerilor şi ostaşilor sovietici prefecții vor organiza în oraşele de reşedință cantine pentru ofițeri şi, separat, pentru trupe, unde se va servi masa.[4]

În Timişoara Prefectura trimite către Primărie o notă prin care stabileşte ca ofițerii să servească masa la restaurantele „Palace" şi „Opera", iar trupele la restaurantele „Koczonay", „Spieluhr" şi „Victoria". Plata era făcută de Prefectură din fondul special fixat de Ministerul Afacerilor Interne.[5]

În acelaşi timp, s-au făcut o serie de reparații la imobile destinate armatei sovietice. Un exemplu sunt reparațiile la Spitalul Militar Sovietic Nr. 9, unde lucrările de geamgiu au costat 402.192 de lei, la data de 13 noiembrie 1945.[6] Pentru cantina Comandamentului Militar Sovietic lucrările de apeduct, canalizare şi electricitate au costat 388.340 de lei, până la data

[3] Idem, dosar 19/1944-1947, f. 5.
[4] Idem, dosar 21/1944-1947, f. 27.
[5] *Ibidem*, f. 31.
[6] Idem, dosar 27/1944-1947, f. 5.

www.memorialulrevolutiei.ro

de 2 noiembrie 1945, la care se mai adaugă alți 207.340 de lei pentru completarea lucrărilor.[7]

Biroul Financiar de Armistițiu din cadrul Prefecturii județului Timiş-Torontal întocmeşte un borderou cu efectuarea şi repararea clădirilor destinate armatei sovietice, reparații ce s-au ridicat la suma de 13.177.601 lei.[8]

Pretura plăşii Jimbolia trimite Prefecturii județului o notă la 11 septembrie 1945, în care anunță că trupelor în trecere nu li se opune nimeni şi se cazează singuri, iar alimentarea era făcută de unde se putea.[9]

Preturile plăşilor Recaş şi Periam anunță, la 10 septembrie 1945, că nu erau cazate trupe sovietice pe teritoriul plăşii.[10]

Pretura plăşii Buziaş trimite o notă prin care anunță că în intervalul 23 august-31 octombrie 1945 au fost ocupate de către trupele sovietice 17 clădiri, iar în noiembrie 1945 nu se mai aflau trupe pe teritoriul plăşii.[11]

Prefectura județului Timiș-Torontal trimite către Cercul Teritorial Timiş-Torontal o notă prin care chestura va încheia un proces-verbal de ridicare a materialelor cu proprietarul, se va preciza dacă au fost sau nu plătite, în cazul neplății va primi un bon de mână de la delegatul armatei sovietice, iar pentru cele cu plată se va face o factură la Cercul Teritorial Timiş.[12]

Pentru a se putea executa rechizițiile solicitate s-au înființat Comisii de Recensământ şi Rechiziție.

Armata sovietică a fost cazată în diverse locații din Timişoara. Au fost evacuate familii pentru a fi îndeplinite prevederile articolelor armistițiului. La 21 decembrie 1944 Cercul Teritorial Timiş trimite către Chestura Poliției Timişoara o notă prin care cere ca familii din 10 imobile să fie evacuate, pentru a fi cazată armata sovietică.[13]

Direcțiunea Liceului Industrial de Băieți din Timişoara trimite o notă către Comandamentul Cercului Teritorial al județului Timiş-Torontal, prin care dorește să nu i se mai ia nicio încăpere pentru scopuri spitaliceşti, deoarece averea şcolii s-ar putea deteriora. La 9 ianuarie 1945, la acelaşi liceu de băieți, se prezintă ofițeri ruşi pentru a evacua etajul doi al şcolii, iar

www.memorialulrevolutiei.ro

[7] *Ibidem*, f. 9.
[8] *Ibidem*, f. 47.
[9] Idem, dosar 18/1945, f. 20.
[10] *Ibidem*, f. 23.
[11] *Ibidem*, f. 41.
[12] Idem, dosar 32/1944-1947, f. 25.
[13] *Ibidem*, f. 89.

directorul trimite o notă Inspectoratului Şcolar Regional, prin care spune că acest liceu e ca şi desfiinţat.[14]

Au existat o serie de plângeri adresate autorităților române, deoarece armata sovietică îşi însuşea o serie de bunuri care nu îi aparţineau. Un exemplu este un autocamion aflat în comuna Brestovăţ, autocamion pe care îl deţinea Prefectura şi pe care ruşii şi l-au însuşit. Comandamentul Garnizoanei afirmă că maşina a fost părăsită de germani şi nu are proprietar, dar Prefectura trimite actele maşinii către Comandament, pentru a dovedi că maşina îi aparţine.[15]

În februarie 1945 Prefectura Timiş-Torontal arată un tabel Ministerului Afacerilor Interne, prin care prezintă daunele făcute de Armata Roşie civililor din plasa Deta.[16]

Inspectoratul Regional de Poliţie Timiş trimite către Prefectură o notă cu privire la îngrijorarea ţăranilor, care sunt foarte indignaţi din cauza abuzurilor comise de soldaţii ruşi, care le ridică animalele fără nicio noimă.[17]

Firma Gobot trimite Camerei de Industrie şi Comerţ o notă prin care afirmă că a fost închisă de armata sovietică, iar banii şi marfa le-au fost confiscate.[18]

După plecarea trupelor sovietice din Băile Buziaş s-au găsit o serie de lipsuri, de la saltele cu arcuri şi noptiere până la prize şi întrerupătoare. La cele 8 locaţii unde s-au descoperit aceste lipsuri daunele s-au ridicat la 42.982.319 lei.[19]

Un alt punct important este acela al repatrierii animalelor către Uniunea Sovietică. Ministerul Afacerilor Interne trimite către Serviciul pentru aplicarea Convenţiei de Armistiţiu din 22 noiembrie 1944 o telegramă fulger, prin care stabileşte condiţiile repatrierii animalelor din ţara noastră în U.R.S.S.: se va stabili o raţie pe cap de animal, un traseu, se vor stabili punctele de colectare, punctele de predare la frontieră, se vor stabili, de asemenea, cu prefectura vecină punctele de popas ce trebuiesc păzite, pentru ca animalele să nu meargă mai mult de 15-20 de km pe zi.[20]

Prefectura judeţului întocmeşte un tabel cu numărul de vagoane necesare transportului de animale din judeţul Timiş-Torontal, s-a trecut un

[14] *Ibidem*, f. 225.
[15] Idem, dosar 36/1944-1947, ff. 3-9.
[16] *Ibidem*, f. 15.
[17] Idem, dosar 44/1944-1947, f. 6.
[18] *Ibidem*, f. 15.
[19] Idem, dosar 10/1945, f. 96.
[20] Idem, dosar 52/1944-1947, f. 3.

www.memorialulevolutiei.ro

număr de 16 vagoane pentru caii schimbați de Armata Roşie şi 6 vagoane pentru furaje.[21]

Animalele care fuseseră luate de către soldații sovietici au fost duse la Centrul de Iernat. Un astfel de Centru de Iernat din Fratelia solicită preturii plăşii Gătaia să trimită un delegat pentru a lua cei 11 cai şi a-i restitui locuitorilor, la data de 2 martie 1945.[22]

Pretura plăşii Gătaia trimite, în data de 21 februarie 1945, către Prefectura Timiş-Torontal situația cu numărul de vite existente în plasă de proveniență rusească, un număr de 14 cai şi 142 de oi.[23]

Din plasa Gătaia au fost ridicate de către armata rusă un număr de 591 de bovine cu forme, 756 de ovine cu forme şi 759 de porcine cu forme, iar fără forme au fost ridicate 215 bovine, 1209 cabaline, 618 ovine şi 671 de porcine.[24]

Au existat şi reclamații referitoare la îndeplinirea acestui articol din Convenție. Astfel, Gore Nicolae, locuitor al comunei Lovrin, trimite Prefecturii o plângere prin care solicită suma cuvenită pe cele 47 de zile ale fiului său, care însoțise caii ce fuseseră trimişi în U.R.S.S.[25]

Milivoi Bacivan, din comuna Cenei, îi trimite prefectului o plângere în data de 23 decembrie 1945, cum că a dat un cal pentru a completa lipsa de cai pe care-i datora comuna şi nu a mai fost despăgubit, cu toate că primăria comunei primise ordin de la Prefectură să i se dea un cal.[26]

Frankulov Antoniu, din comuna Vâlcani, a dat o vacă, a primit de la primărie o dovadă, pe care a predat-o la 12 februarie 1946 pentru a primi contravaloarea vacii, dar i s-a spus că primăria nu are niciun act de la el.[27]

În Monitorul Oficial din data de 29 ianuarie 1945 se precizează faptul că în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului funcționa cu următoarele servicii: Serviciul administrativ pentru aplicarea articolelor 10, 12, 17; Serviciul polițienesc pentru articolele 2, 6,14, 15, 17; Serviciul repatrierilor în U.R.S.S.; Serviciul de control al aplicării pe teren a Convenției de Armistițiu şi Serviciul financiar.[28]

www.memorialulrevolutiei.ro

[21] Idem, dosar 43/1944-1947, f. 416.
[22] *Ibidem*, f. 25.
[23] *Ibidem*, f. 26.
[24] *Ibidem*, f. 27.
[25] Idem, dosar 14/1946, f. 2.
[26] *Ibidem*, f. 16.
[27] *Ibidem*, f. 73.
[28] Idem, dosar 12/1945, f. 535.

După un an de la semnarea Convenției de Armistițiu Ministerul Afacerilor Interne a dat instrucțiuni cu privire la organizarea Biroului Armistițiului, începând cu data de 18 septembrie 1945; din acest birou nu puteau face parte prefectul, subprefectul şi şefii de servicii. S-au înființat Biroul Administrativ, din care au făcut parte Ciugudeanu Sever – şef, locțiitorul Zancu Iustin, secretarul Aldan Traian, registratorul arhivar Savu Avram, dactilografele Nițica Paula şi Moldovan Lucia, pentru îndeplinirea articolelor 2, 6, 14, 15 şi 16 a fost numit Ionescu Traian, pentru articolele 3, 5, 7, 12 a fost numit Chindea Cornel, pentru articolul 10 Popovici Liubavi, Creangă Anton a fost detaşat de la Primăria Municipiului Timişoara pentru Art. 11, iar pentru Art. 12 a fost numit Boantă.

A fost înființat şi un Birou Financiar, condus de Bobei Aurel, iar din personal au mai făcut parte Braşovan Ferdinand, Sebestyen Pavel, Avramescu Alex, Berinde Maria, Pângău Roman, Muntean Dimitrie şi Silvia Anelli-Monti.

Pentru punerea în aplicare a Art. 8 din Convenția de Armistițiu a fost înființat Oficiul Bunurilor Inamice, iar Biroul Repatrierilor trebuia desființat, fiind înglobat în cadrul Oficiului Economic.[29]

S-a ajuns până acolo încât să fie interzise o serie de publicații, pe motivul că ar conține informații cu caracter fascist. Ministerul Afacerilor Interne trimite la 29 august 1945 un comunicat tuturor unităților județene cu listele nr. 9-13 cu publicațiile interzise ca urmare a Ordinului nr. 111.259 din 14 decembrie 1944. Printre publicațiile interzise se numărau: Neculai Cibin – *Războiul nostru*, apărută în 1924, Marius Cişmigiu – *Regimul constituțional român*, apărută în anul 1943, Nifon Criveanu – *Domnul este cu tine*, apărută în 1944, Ovidiu Densuşianu – *Fortuna* şi Paul Georgescu – *Naționalismul lui Eminescu*.[30]

Preturile plăşilor Gătaia, Buziaş şi Ciacova trimit la 24 octombrie 1945 către Prefectură răspunsul la Ordinul nr. 121 din data de 2 octombrie 1945, raportând că nu există cărți trecute pe listele de interzise.[31]

Pretura plăşii Lipova trimite la 10 noiembrie 1945 o listă către Serviciul Administrativ al Prefecturii cu titlurile găsite: *Pe marginea prăpastiei*, *România, hotar de răsărit*, *De ce luptăm în răsărit*, *Vom învinge*, *Bolşevismul şi Biserica*.[32] Şi în plasa Timişoara s-au găsit asemenea titluri.[33]

Un alt lucru important de care trebuia să se ocupe guvernul român şi, implicit, prefecturile din fiecare județ a fost înmormântarea soldaților sovietici.

[29] Idem, dosar 9/1945, f. 19.
[30] Idem, dosar 178/1945, f. 35.
[31] *Ibidem*, f. 24.
[32] *Ibidem*, f. 34.
[33] *Ibidem*, f. 43.

www.memorialulrevolutiei.ro

Ministerul Afacerilor Interne trimite un ordin prin care toți soldații sovietici înmormântați izolat să fie reînhumați în cimitire amenajate.[34]

Datoria fiecărei preturi a fost aceea de a raporta câți soldați sovietici se aflau pe teritoriul ei. Astfel, conform Ordinului nr. 13586 din 1945 pretura plășii Buziaș raportează că nu se găsesc morminte ale sovieticilor pe teritoriul ei.[35]

Pretura plăşii Ciacova afirmă că se găsesc morminte în comuna Liebling, Ghilad şi Tolvădia.[36] Pretura plășii Lipova şi Sânicolau Mare afirmă că vor ridica obeliscuri soldaților ruși.[37]

La data de 13 septembrie 1945 în comuna Gătaia se aflau 6 morminte ale soldaților ruşi.[38] În cazul reînhumării într-un loc amenajat din comuna Birda, plasa Gătaia, a fost dezgropat şi pus în sicriu un singur soldat sovietic fără identitate, în data de 28 mai 1948. Acesta a fost transportat şi reînhumat la Recaş.[39]

În perioada 23 august 1944-8 mai 1945 s-au cheltuit 999.215 lei pentru înmormântarea soldaților ruși, iar în perioada 8 mai 1945-30 iunie 1945 suma de 113.800 lei.[40]

Prefectura județului Timiş-Torontal trimite, pe 13 mai 1948, răspunsul la ordinul telegrafic nr. 12970 din 11 mai 1948 privind numărul de cimitire sovietice şi amplasarea lor. Pe raza județului existau un număr de 46 cimitire sovietice, unele cimitire aveau gard şi morminte ridicate. Cele mai importante cimitire se aflau în comunele:

– comuna Recaş: un cimitir cu 33 de morminte ale soldaților sovietici
– comuna Ciavos: 13 morminte
– comuna Periam: 125 de morminte
– comuna Variaş: 31 de morminte
– comuna Saravale: 15 morminte
– comuna Felnac: 15 morminte
– comuna Sânicolau Mare: 41 de morminte
– comuna Jimbolia: 33 de morminte
– comuna Cenadul Mare: 102 morminte.[41]

[34] Idem, dosar 21/1947, f. 19.
[35] Idem, dosar 73/1945, f. 3.
[36] *Ibidem*, f. 4.
[37] *Ibidem*, f. 8.
[38] *Ibidem*, f. 12.
[39] Idem, dosar 4/1948, f. 15.
[40] Idem, dosar 34/1944-1947, f. 2.

www.memorialulrevolutiei.ro

La câteva luni de la semnarea armistițiului, Comisia Aliată de Control a trimis guvernului român un memoriu detaliat, în care se face constatarea că, în perioada destul de lungă de la semnarea armistițiului, guvernul român nu şi-a făcut datoria în ceea ce priveşte executarea cauzelor armistițiului. Această comisie a constatat următoarele nereguli: lipsa de dorință din partea guvernului român de a executa, în mod sincer, aceste obligațiuni, cu atât mai mult cu cât executarea unora dintre aceste obligațiuni nu cere nicio pregătire specială şi nici alte dificultăți obiective nu există; executarea Art. 2 s-a făcut cu mare întârziere, iar cei internați se bucură de libertatea de a primi pachete; nerespectarea Art. 5, prin care sunt cerute date despre cetățenii sovietici şi aliații care au fost siliți să părăsească teritoriul Uniunii Sovietice; nerespectarea Art. 3, în care sunt înstrăinate bunurile; Art. 11 este încălcat, deoarece nu s-a făcut nicio propunere față de despăgubirile datorate U.R.S.S.-ului; Art. 12 este încălcat, deoarece se sabotează restituirea bunurilor cetățenilor sovietici şi transportul. Comisia cere să fie doborât guvernul de sabotori care compromite armistițiul generos acordat României.[42]

În județul Timiş-Torontal au existat astfel de cazuri, în care diverse persoane au fost acuzate că ar încerca sabotarea aplicării Convenției de Armistițiu. Acuzațiile au fost printre cele mai diverse: că ar fi acordat adăpost soldaților germani, că ar deține cărți cu caracter fascist, că au tăiat un salcâm şi au distrus un şopron, că au adus bunuri din U.R.S.S. şi nu le-au declarat etc.[43]

În U.R.S.S. au fost trimise imense cantități de materiale rezultate din condițiile armistițiului. În seara de 6 ianuarie, la orele 23,00, postul de radio Moscova a anunțat sosirea în Rusia a noi cantități de materiale restituite de România. La Radio Moscova se face cunoscut că în zilele acelea au fost transportate la Kiev 54 de vagoane cu materiale readuse din România. Printre acestea s-au numărat o fabrică de ceasornice, 12 vagoane, piese de radio şi aparate de transmisiune, materiale pentru industria uşoară, 19 vagoane, şi alimente, 10 vagoane fier vechi. Până la 1 ianuarie 1945 au fost aduse din România în Ucraina 7333 de vite mari cornute, 2200 de cai şi 17238 de oi.[44]

În județul Timiş-Torontal, la 5 februarie 1946, Prefectura va întocmi o situație pe care o va trimite către Ministerul Afacerilor Interne, prin care

---

[41] Idem, dosar 4/1948, f. 10.

[42] „Luptătorul bănățean", 5 noiembrie 1944, p. 1.

[43] A.N.D.J.T., *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*, dosar 6/1947, f. 25.

[44] „Luptătorul bănățean", 10 ianuarie 1945, p. 6.

www.memorialulrevolutiei.ro

va arăta sumele cheltuite până la o anumită dată cu îndeplinirea condițiilor din armistițiu. Sumele primite în avans au fost următoarele: pentru Art. 5 al Convenției s-a primit suma de 431.000.000 de lei, pentru Art. 10 suma de 190.117.335 de lei, iar pentru Art. 12 suma de 24.549.677 de lei.[45]

În perioada 12 septembrie-31 decembrie 1945 s-au făcut următoarele cheltuieli:

- cheltuieli pentru repatrierea cetățenilor sovietici, în valoare de 392.463.734 de lei
- cheltuieli cu întreținerea subcomisiunilor pentru executarea Art. 10, în valoare de 95.782.053 de lei
- cheltuieli pentru întreținerea trupelor sovietice, în valoare de 76.786.595 de lei
- cheltuieli pentru fondul special, cheltuieli ridicate la suma de 15.595.030 de lei
- cheltuieli pentru transportarea bunurilor în U.R.S.S., în valoare de 8.949.089 de lei
- cheltuieli pentru întreținerea vitelor, sumă care se ridică la 2.227.940 lei.[46]

Prin Art.18 „Se va înființa o Comisiune Aliată de Control care va lua asupra sa, până la încheierea păcii, reglementarea şi controlul executării prezentelor condițiuni, sub conducerea generală şi la ordinele Înaltului Comandament Aliat, lucrând în numele Puterilor Aliate”[47]. Guvernul României se angaja să îndeplinească „toate instrucțiunile Comisiunii Aliate de Control”. În plus, Comisiunea Aliată de Control (CALC) putea să aibă organe sau secțiuni speciale, precum şi „funcționari în diferite părți ale României”. CALC a funcționat exclusiv sub supraveghere sovietică şi pentru satisfacerea intereselor sovietice, ajungând, în cele din urmă, o autoritate absolută în conducerea României.

Pentru a beneficia de un câmp cât mai larg de acțiune, atât adjunctul CALC, gen.-lt. V. P. Vinogradov, cât şi succesorul său, gen.-col. Susaikov, au acționat în direcția restrângerii influenței exercitate de reprezentanții S.U.A. şi ai Marii Britanii în România, care, în bună măsură, erau departe de cunoaşterea aranjamentelor procentuale prin care Uniunea Sovietică

[45] A.N.D.J.T., *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*, dosar 3/1947, f. 114.
[46] *Ibidem*, f. 115.
[47] *Ibidem*, f. 116.

www.memorialulrevolutiei.ro

dobândise supremația în „gestionarea" spațiului românesc. Spre sfârşitul anului 1946 ei nu mai aveau decât o poziție simbolică la Bucureşti.

Chiar din primele luni ale funcționării CALC, pentru a nu irita Moscova, Churchill i-a cerut reprezentantului Marii Britanii să fie mai ponderat şi să acționeze doar în limitele intereselor engleze în România, convenite cu Stalin în octombrie 1944. Această poziție avea să ducă la anularea inițiativelor timide ale reprezentantului S.U.A. (Schuyler, prezent în România între 28 ianuarie 1945-20 septembrie 1946) de sprijinire a autorităților române împotriva campaniei de sovietizare a țării, declanșată de Kremlin şi pusă în aplicare prin intermediul CALC. Inițial subordonată mr. Rodion Malinovski, CALC a dispus de un sediu central la București, pe Strada Gogu Cantacuzino Nr. 13, şi de numeroase filiale în toată țara.[48]

Primul semnal important adresat țării din punct de vedere economic, dat de guvernul Groza, a fost desființarea Comisiei Române de Armistițiu, prin Legea nr. 5 din 22 ianuarie 1946. Această instituție era înlocuită cu Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control. Practic, România dădea un semnal că instituțiile statului începuseră să funcționeze firesc, iar obligațiile Armistițiului puteau fi îndeplinite şi fără o supervizare centrală.

Toate atribuțiile fostei Comisii au trecut la ministerele responsabile cu aplicarea angajamentelor luate față de Aliați. Obligațiile fostei Comisii Române de Armistițiu erau, în primul rând, economice, deoarece punctul dur al armistițiului era reprezentat de problema reparațiilor de război către Uniunea Sovietică. Celelalte prevederi, cum ar fi desființarea organizațiilor fasciste şi democratizarea vieții politice şi culturale, nu necesitau mari eforturi economice pentru România.

Guvernul de la Bucureşti a prezentat această normalizare instituțională a guvernării României postbelice în termeni joviali. Într-un raport consemnat de primul-ministru Petru Groza se spunea: „Prin sforțările întregului popor şi ale organelor statului, Guvernul român a fost în măsură să facă față executării obligațiunilor ce decurg din Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944". Însă realitatea statistică a economiei româneşti nu era la fel de optimistă precum declarațiile oficialilor. Începând cu septembrie 1944, cheltuielile pentru respectarea armistițiului au crescut treptat, depăşind nivelul cheltuielilor interne ale statului.[49]

Deşi guvernul condus de dr. Petru Groza se confrunta cu o situație economică dificilă, nu a „răsuflat" nimic în afară. Prin mijloacele de

[48] Gheorghe Onişoru, *România în anii 1944-1948* , p. 124.

[49] Ilarion Țiu, *După război, România „îngropată" economic,* „ Jurnalul național", 18 aprilie 2006, p. 4.

www.memorialulrevolutiei.ro

propagandă ale comuniştilor, alianța cu Uniunea Sovietică era prezentată ca benefică şi absolut necesară, în vederea bunăstării oamenilor muncii. Astfel că, după desființarea Comisiei Române de Armistițiu, gazetarii de la Scânteia au declanşat maşinăria propagandistică pentru ridicarea în slăvi a realizărilor guvernului. Într-un articol din 24 ianuarie 1946, Silviu Brucan caracteriza astfel evenimentul: „O evoluție spre normalitate, un pas înainte spre statul român". Despre îngrijorările guvernului privind economia vlăguită de achitarea despăgubirilor către U.R.S.S. presa de partid nu vorbea nimic.[50]

Situația din județul Timiş-Torontal nu a fost diferită cu ceea ce s-a întâmplat în celelalte județe ale țării. Aceleaşi situații şi note informative erau primite de la Ministerul Afacerilor Interne şi totul trebuia raportat în cel mai scurt timp. Efortul depus de către autoritățile române, precum şi de către populația României, şi aşa greu încercată de război, a fost unul nu numai financiar, dar şi moral. Situația a fost una nemaiîntâlnită în istoria românilor până la momentul dat.

Privind lucrurile firesc şi simplu, soldații sovietici erau nişte oameni abrutizați de anii lungi de război, înfometați, prost îmbrăcați, istoviți de lupte, cu sufletul zdruncinat de traumele provocate de prezența morții. Pentru ei, România era teritoriul de unde veniseră duşmanii care le invadaseră în iunie 1941 țara. De aici numeroasele abuzuri față de populația civilă şi provocarea dezordinii în garnizoane. Deciziile comandanților militari români de a evita conflictele nu aveau eficiență. Nici măcar rapoartele lor adresate Comisiei Aliate de Control nu au fost luate în considerare.

Se poate concluziona că, în această perioadă de aplicare a armistițiului, în județul Timiş-Torontal situația nu era pe placul autorităților centrale. Fiecare situație primită de la prefect nu arăta că totul ar fi fost îndeplinit cu uşurință.

www.memorialulrevolutiei.ro

[50] *Ibidem*, p. 5.

BIBLIOGRAFIE:

I. IZVOARE

a) Arhivă
A.N.D.J.T., Fond *Comisia pentru aplicarea Convenţiei de Armistiţiu, 1944-1948*

b) Presă
„Luptătorul bănăţean", 1944, 1945
„Jurnalul naţional", 2006

II. BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. Onişoru, Gheorghe, *România în anii 1944-1948*, Editura Fundaţia Academia Civică, Bucureşti, 1998.

Loredana TĂNASIE

www.memorialulrevolutiei.ro

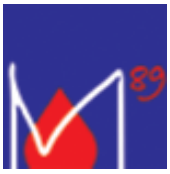

DOCUMENTAR

Timişoara – oraş liber în 20 decembrie 1989. Mit sau realitate?*

Corectat!!!

În 20 decembrie 1989 Timişoara a devenit primul oraş liber al României" este o propoziţie pe care am auzit-o deseori după Revoluţie. Ideea este susţinută şi de o placă comemorativă pusă la sediul Prefecturii Timiş. De la început am fost intrigat de această susţinere, deoarece, personal, după ce fusesem arestat în seara de 16 decembrie 1989, fusesem ţinut în arest până în 22 decembrie inclusiv, după fuga lui Ceauşescu[1]. Cum se poate zice că Timişoara a fost oraş liber în 20 decembrie 1989 dacă eu, şi alţii ca mine, am fost ţinuţi în arest pentru participarea la Revoluţie şi după această dată? 20 decembrie 1989 este ziua când armata s-a retras în cazărmi şi o bună parte din arestaţi au fost eliberaţi. Acest lucru nu înseamnă însă că regimul Ceauşescu renunţase la luptă şi că Timişoara era, cu adevărat, un oraş liber.

Keywords: Timişoara, 20 decembrie, oraş liber

„În 20 decembrie 1989 Timişoara a devenit primul oraş liber al României" este o propoziţie pe care am auzit-o deseori după Revoluţie. Ideea este susţinută şi de o placă comemorativă pusă la sediul Prefecturii Timiş. De la început am fost intrigat de această susţinere, deoarece, personal, după ce fusesem arestat în seara de 16 decembrie 1989, fusesem ţinut în arest până în 22 decembrie inclusiv, după fuga lui Ceauşescu[2]. Cum se poate zice că Timişoara a fost oraş liber în 20 decembrie 1989 dacă eu, şi

www.memorialulrevolutiei.ro

* Comunicare susţinută în 10 decembrie 2011, cu prilejul simpozionului *Revoluţia din Decembrie 1989. Timişoara, primul oraş liber al României*, organizat de Asociaţia Memorialul Revoluţiei, sub patronajul Consiliului Judeţean Timiş şi în colaborare cu Muzeul Banatului şi cu Biblioteca Judeţeană Timiş.

[1] Am relatat despre experienţa trăită în Revoluţie în cartea mea, *Falsificatorii istoriei*, Editura Almanahul Banatului, Timişoara, 1994 (reeditată în 1995 la Editura Marineasa).

[2] Am relatat despre experienţa trăită în Revoluţie în cartea mea, *Falsificatorii istoriei*, Editura Almanahul Banatului, Timişoara, 1994 (reeditată în 1995 la Editura Marineasa).

alții ca mine, am fost ținuți în arest pentru participarea la Revoluție şi după această dată?

20 decembrie 1989 este ziua când armata s-a retras în cazărmi şi o bună parte din arestați au fost eliberați. Acest lucru nu înseamnă însă că regimul Ceauşescu renunțase la luptă şi că Timişoara era, cu adevărat, un oraş liber.

Eliberarea arestaților din 20 decembrie 1989 n-a fost completă. Au fost eliberați doar revoluționarii reținuți la închisoarea de pe Strada Popa Şapcă. Cei care se aflau în beciurile Miliției Județene (clădire comună cu cea a Securității) au rămas, în continuare, în arest şi au fost anchetați inclusiv în noaptea de 21/22 decembrie 1989. M-am aflat în grupul acesta, alături de răposatul doctor Teodor Tăut (care, după Revoluție, avea să devină consilier municipal), de Doru Berejovschi, care era împuşcat în mână, de Sandu Mihai şi de alții. Doar după fuga lui Ceauşescu am fost scoşi din beciul Miliției, ni s-au înapoiat hainele civile (căci fuseserăm îmbrăcați în uniforme de puşcăriaşi) şi am fost urcați într-o dubă din care apoi am evadat[3].

Iată ce afirma în 5 iunie 1990 martorul Gheorghe Sălăjan, ofițerul de Securitate însărcinat cu cercetarea penală din cadrul Securității Timiş, la procesul Revoluției din Timişoara, declarație difuzată de Radio Timişoara la momentul respectiv: „Din data de 20 reținut că au fost, s-a cerut eliberarea reținuților şi au fost eliberați majoritatea, mai puțin – din câte am aflat ulterior – 12 persoane, care au fost transferate apoi în arestul Miliției. (…) În data de 21 seara, locotenent-colonel Caraşcă a fost chemat la domnul general Macri şi a venit înapoi şi a spus că trebuie să lucreze cu Miliția la nişte dosare, să fie gata până dimineața, că pleacă la Bucureşti. Eu am spus că rămân în birou, el a plecat la Miliție şi dimineața, în jurul orei şase, a revenit cu aceste dosare. Nu m-am uitat înăuntru în ele, dar erau dosare de urmărire penală, cu coperți de dosare de urmărire penală. I-a pus pe câțiva ofițeri să semneze prima fişă şi a plecat la Bucureşti cu avionul de 9,00-9,30 cu domnul colonel adjunct al lui Tudose, adică şi cu încă cineva. Cu doi ofițeri de la Miliție au plecat la Bucureşti să ducă aceste dosare – din câte am înțeles eu – generalului Vlad”[4].

Aşadar, pe 21 decembrie, când chipurile Timişoara era oraş liber, mai existau persoane ținute în arest la Inspectoratul Județean Timiş al Ministerului de Interne, cărora Securitatea le întocmise dosare penale care urmau să fie trimise la Bucureşti generalului Vlad. Regimul comunist a

[3] Lucruri pe care, de asemenea, le-am povestit în *Falsificatorii istoriei*.
[4] *Procesul de la Timişoara*, vol. IV, Editura Mirton, Timişoara, 2006, p. 1719. Subiectul este reluat şi la pp. 1725, 1736.

www.memorialulrevolutiei.ro

eliberat majoritatea arestaților în 20 decembrie, căci menținerea în arest a aproape 1000 de persoane era un puternic imbold pentru rudele şi prietenii acestora să continue manifestația. A fost un efort de potolire a populației, dar pe cei considerați instigatori nu i-a eliberat, ci le-a întocmit dosare penale.

20 decembrie a fost ziua în care Ceauşescu s-a întors din Iran. Activiştii regimului ceauşist nu erau oameni cu inițiative proprii, ci persoane obişnuite să urmeze, în toate domeniile, „indicațiile prețioase" ale dictatorului. Şi în ceea ce priveşte reprimarea Revoluției, odată cu revenirea în țară a lui Ceauşescu, este de presupus că toți activiştii au aşteptat indicațiile comandantului suprem, neîndrăznind să ia inițiative proprii într-o problemă atât de delicată.

Fraternizarea armatei cu populația – refuzul subunităților militare de a mai trage în populație şi, în unele situații, urcarea manifestanților pe tehnica militară, petrecută în Timişoara în 20 decembrie 1989, s-a făcut la presiunea manifestanților şi la inițiativa comandanților militari de rang inferior – comandanți de pluton sau de companie. O arată relatările despre această fraternizare[5]. În fața unei asemenea situații, comandanții represiunii s-au temut de posibila ajungere a armamentului în mâinile demonstranților (ceea ce, la scară mică, se şi întâmplase) şi, pentru a evita acest lucru, au poruncit retragerea armatei în cazărmi. Această retragere nu a însemnat însă renunțarea la ideea reprimării Revoluției, ci doar o schimbare de strategie.

Aducerea gărzilor patriotice din Oltenia în 21 decembrie – „mineriada zero", cum o numea Lorin Fortuna – a fost tocmai această nouă strategie hotărâtă de regimul ceauşist. Din fericire, eşuată. Ținând seama de sistemul unipersonal de conducere al regimului ceauşist, este de presupus că Nicolae Ceauşescu însuşi a aprobat încercarea de reprimare a Revoluției cu ajutorul gărzilor patriotice din Oltenia.

Ziarul „Victoria" nr. 6 din august 1990, editat de Societatea „Victoria" a conducătorilor revoluției de la Timişoara, dezvăluie un alt fapt care pune la îndoială ideea că Timişoara era oraş liber înainte de căderea lui Ceauşescu: este vorba de încercarea Frontului Democratic Român (lideri ai acestuia fiind în redacția „Victoria", deci ziarul este bine informat asupra acestei probleme) de a tipări un manifest anticeauşist în data de 21 decembrie 1989. Iată fragmente din declarația lui Sergiu Ştirbu, directorul Poligrafiei din Timişoara în decembrie 1989, reprodusă de ziar: „Era în seara de 21 decembrie, materialul trimis de F.D.R. ajunsese la noi şi

[5] Vezi, de pildă, mărturia lui Neculae Bădilescu, în Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, Helicon Banat Timişoara, an neindicat, dar probabil 1995, pp. 67-87.

www.memorialulrevolutiei.ro

se procedase la culegerea textului pentru a-l putea tipări. În acel moment, şi-a făcut apariţia trupa de intervenţie. La câteva secunde doar, după ce am primit mesajul de la poartă, uşa biroului meu a sărit în lături, împinsă cu piciorul de comandantul acestei trupe, care mi-am dat seama că erau paraşutişti (sosiţi de la Caracal). Am rămas surprins de duritatea cu care acţionau şi se manifestau. (…) Acest comandant mi-a poruncit să-i spun dacă se tipărea ceva la ora respectivă. La negarea mea, ne-au cerut să coborâm împreună în secţii şi să constate dacă afirmaţia mea este adevărată. (…) deoarece în curtea întreprinderii pătrunseseră nişte demonstranţi, sărind gardul, fără ca grănicerii să riposteze, comandantul paraşutiştilor a reproşat asta maiorului de grăniceri şi l-a ameninţat că va fi împuşcat. (…) Apoi am coborât cu toţii pentru a merge prin secţii. Ajuns

VICTORIA

ISTORIA REVOLUȚIEI P

BĂTĂLIA DE LA POLIGRAFIE

PARTEA 1-A: DESANTUL PARAȘUTIȘTILOR

Relatează d-l director Sergiu Știrbu și d-l tipograf Mircea Gui.

D-l Știrbu:

În data de 20 decembrie 1989, o delegație F.D.R., condusă de domnul Adrian Misarăș, s-a prezentat la Poligrafie pentru a solicita tipărirea unui ziar care să relateze ceea ce se petrecea în Timișoara. Ajunsă la poartă, delegația a fost oprită și a cerut să aibă o întrevedere cu cineva. Întreprinderea era, la vremea aceea, considerată obiectiv militar și se afla sub paza unei trupe de grăniceri, comandați de un maior. Rolul lor, din cîte mi s-a comunicat, era acela de-a asigura integritatea întreprinderii, vis a vis de unele posibilități ale demonstranților de a intra în Poligrafie.

Erau de fapt doi maiori (Nicolcanu și Nichifa) care se schimbau periodic. Întrevederea a avut loc la poartă, unde am fost chemat de comandantul militar, deoarece delegația nu a fost lăsată să intre.

Prin grilajul porții am purtat un dialog, dar, la mică distanță, în spatele meu, se afla maiorul de grăniceri, care asculta tot ce vorbeam. Am fost solicitat să tipărim un material referitor la evenimentele ce aveau loc în oraș. Poziția mea atunci nu putea fi decît cea oficială, adică orice se tipărea trebuia, conform vechilor reglementări, să aibă un aviz de la cineva autorizat. Avizul putea fi dat de redacția unei publicații, sau de un instructor de la primărie, sau județeană, investit cu acest drept.

Am căutat că dau de înțeles conducătorului delegației că nu aceasta era calea pe care ar trebui s-o urmeze, parității trupa de intervenție. La câteva secunde doar, după ce am primit mesajul de la poartă, ușa biroului meu a sărit în lături, împinsă cu piciorul de comandantul acestei trupe, care mi-am dat seama, că erau paraşutiști, (sosiți de la Caracal). Am rămas surprins de duritatea cu care se adresau și se manifestau. La mine în birou se afla inginerul șef, precum și alte persoane din conducerea intreprinderii.

Acest comandant mi-a poruncit să-i spun dacă în Poligrafie se tipărea ceva la ora respectivă. La negarea mea, ne-au cerut să coborîm împreună în secții și să constate dacă afirmația mea este adevărată. Menționez că nu mi-au prezentat nici un ordin de ocupare, sau de percheziție a întreprinderii, dar duritatea cu care acționau m-a făcut să nu-i mai întreb de acte. Nici ofițerul de grăniceri, care era cu noi, nu fusese înștiințat de sosirea lor. Mai mult, deoarece în curtea întreprinderii pătrunseseră niște demonstranți, sărind gardul, fără ca grănicerii să riposteze, comandantul paraşutiștilor a reproșat aceasta maiorului de grăniceri și l-a amenințat că va fi impușcat. La un moment dat, cevat din exterior a atras atenția paraşutiștilor și au ieșit pentru cîteva momente din birou. Atunci i-am spus maiorului să profite și să-și anunțe telefonic superiorii, specificîndu-le că viața lui este în pericol. M-a ascultat și, la puțin timp, după ce și comandantul de paraşutiști s-a întors în birou, a sunat telefonul și s-a cerut legătura cu comandantul paraşutiștilor. După ce-a ascultat mesajul, acesta i-a cerut maiorului de grăniceri să-și ia oamenii și să se retragă, în spatele demonstranților, spre Direcția Radio-Tv din „propiere, spunîndu-i că paraşutiștii vor prelua intreprinderea. Apoi am coborît cu toți, pentru a merge prin secții. Ajuns jos, în hol, am văzut doi oameni care stăteau cu mîinile la ceafă, sub controlul armelor unor paraşutiști. Erau un prieten de-al meu (arhitect Ion Popa), din București și fostul șef al secției offset, de la noi, pe nume Luchiță, pensionar, dar care din spirit de solidaritate, venise să vadă ce se petrece la Poligrafie. Prietenat, și astfel am reușit să-i conving să le dea drumul. Am fost însă foarte greu crezut. Acest incident a fost însă de bun augur, deoarece a oferit timpul necesar pentru ca telefonul fără fir să funcționeze și cei de la secția ziare să fie preveniți. Cînd am ajuns acolo i-am găsit supravegheați de paraşutiști dar, am aflat ulterior, că avuseseră timp să distrugă formele pregătite pentru tipărirea materialului și să îndepărteze resturile. Aici a fost interogat d-l Vasile Banu, locțiitorul șefului de secție, care a avut prezența de spirit de a face față foarte bine, afirmînd că nu se tipărește decît ceea ce a fost aprobat.

D-l Banu avea însă ascuns, intr-unul din ciorapi, materialul trimis de F.D.R. Noroc că nu a fost controlat corporal. Am revenit apoi în birou la mine.

Relatează d-l Gui (tipograf la secția ziare):

O delegație însoțită de manifestanți a fost trimisă spre Poligrafie, cu dorința de a scoate o ediție specială de ziar, cu evenimentele petrecute la Timișoara. Ei au fost însoțiți, pentru protecție, de vreo 2000 de manifestanți. Reprezentanții au pătruns în intreprindere și au discutat cu noi. Noi le-am explicat că un ziar nu se poate scoate în cîteva ore, datorită procesului tehnologic care e complicat și durează mult. S-a convenit atunci să se scoată o foaie volantă intitulată „Jos dictatura!". A fost redactat textul, după materialul trimis de F.D.R. și deoarece aveam tipografi de toate naționalitățile, acest text a fost tradus și în limbile germană, maghiară și sîrbă. Apoi toți ne-am așezat la locul nostru de muncă, pentru a-l tipări.

jos, în hol, am văzut doi oameni care stăteau cu mâinile la ceafă, sub controlul armelor unor paraşutişti. Erau un prieten de-al meu (arhitect Ion Popa) şi fostul şef al secţiei offset de la noi, Luchiţă. (…) Când am ajuns acolo (secţia ziare) i-am găsit supravegheaţi de paraşutişti, dar am aflat, ulterior, că avuseseră timp să distrugă formele pregătite pentru tipărirea materialului şi să îndepărteze resturile. Aici a fost interogat dl Vasile Banu, locţiitorul şefului de secţie, care a avut prezenţa de spirit de a face faţă foarte bine, afirmând că nu se tipăreşte decât ceea ce a fost aprobat. Dl Banu avea însă ascuns, într-unul din ciorapi, materialul trimis de F.D.R.”

pentru a-şi realiza scopul, şi că materialul trebuia să parvină neoficial. Mă gîndeam cum să-l fac să înţeleagă că ar trebui să se adreseze direct muncitorilor tipografi, din care unii participau şi la demonstraţia din oraş. Se pare însă că mesajul a fost înţeles. Delegaţia s-a retras şi a comunicat, probabil, rezultatele convorbirii celor de la Operă, revenind a doua zi şi luînd legătura, în secret, direct cu muncitorii tipografi.

Totuşi, se pare că unele urechi neavizate ascultau şi erau prezente printre cei de la conducerea F.D.R.-ului, sau chiar prin Poligrafie.

Cert este că intenţia F.D.R.-ului a ajuns să fie cunoscută şi de cei care intenţionau să împiedice o astfel de acţiune. În scurt timp am fost informat, de la poartă, că o nouă trupă de militari s-a prezentat acolo.

Era în seara zilei de 21 decembrie, materialul trimis de F.D.R. ajunsese la noi şi se procedase la culegerea textului, pentru a-l putea tipări. În acel moment şi-a făcut a-

nul meu, fost şef al catedrei de design, de la Institutul de Arte Plastice din Bucureşti, sosise şi el în Timişoara, aflînd de la mine, prin telefon, fon, ce se întîmpla, pentru a trăi aceste evenimente, pe viu. Venise oficial, în delegaţie, pentru a se interesa de o lucrare pe care o avea contractată cu noi. Fire întreprinzătoare însă şi nelinîştită, se dusese şi pe la Operă, stătuse de vorbă cu cei de acolo şi, la sugestia lor, fiindcă era străin, se oferise să facă parte dintr-o delegaţie care să meargă pe la spitale şi să încerce să întocmească o listă a morţilor şi răniţilor, care să fie şi ea tipărită. Omul avea lista la el şi noroc că nu fusese percheziţionat. Cînd am auzit, de la poartă, că vin alte trupe, i-am spus să dispară, dar a fost surprins şi reţinut. Paraşutiştii care îi supravegheau pe cei doi, mi-au cerut să explie prezenţa celor doi acolo. Am avut noroc să-mi amintesc că aveam în buzunar delegaţia prietenului meu, lăsată pentru sem-

Cînd munca era în toi, a sosit pe neaşteptate vestea că o unitate specială a pătruns în Poligrafie. În mai puţin de un minut au ocupat întreprinderea, unde se lucra numai la secţia noastră. Pentru prima data, în viaţa mea, am stat sub ameninţarea armelor, împreună cu ceilalţi colegi. Pur şi simplu nu am ştiut ce se întîmpla. Din doi în doi metri erau nişte „militari” în vîrstă, cu diferite grade, a căror privire te tăia. Nici nu am avut curajul să mă uit în ochii lor. Colegii mei, care au cules manifestul, au reuşit totuşi să ascundă manuscrisele, să distrugă formele şi să arunce resturile, astfel că paraşutiştii nu au găsit nimic. Nu ştiu ce s-ar fi întîmplat dacă ne prindeau cu ceva, dar în viaţa mea nu am mai trăit astfel de momente de groază. Noroc de faptul că Puiu Banu, şeful nostru, şi-a păstrat sîngele rece şi a ştiut să facă faţă cu bine întrebărilor puse de comandantul trupei de intervenţie.

(va urma)

Relata rea lui Sergiu Ştirbu e întărită de cea a tipografului Gui: „A fost redactat textul, după materialul trimis de F.D.R. (…) Când munca era în toi, a sosit pe neaşteptate vestea că o unitate specială a pătruns în Poligrafie. În mai puţin de un minut au ocupat întreprinderea, unde se lucra numai la secţia noastră. Pentru prima dată în viaţa mea, am stat sub ameninţarea armelor, împreună cu ceilalţi colegi. (…) din doi în doi metri erau nişte militari în vârstă, cu diferite grade, a căror privire te tăia. Nici nu am avut curajul să mă uit în ochii lor. Colegii mei, care au cules manifestul, au reuşit totuşi să ascundă manuscrisele, să distrugă formele şi să arunce resturile, astfel că paraşutiştii nu au găsit nimic. Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă ne prindeau cu ceva, dar în viaţa mea nu am mai trăit astfel de momente de groază”.

Abia în 22 decembrie s-a putut tipări la Poligrafia timişoreană manifestul Frontului Democratic Român – „A căzut tirania!”. Dacă Timişoara ar fi fost, cu adevărat, un oraş liber, controlat de manifestanţi începând din 20 decembrie, n-ar fi fost nicio problemă să se tipărească un manifest revoluţionar în seara de 21 decembrie. Acest lucru n-a fost însă posibil. Însă ziarul comunist „Drapelul Roşu” s-a tipărit fără probleme în 21 decembrie, menţinându-şi linia politică de susţinere a regimului ceauşist.

Faptul că retragerea în cazărmi a armatei nu a însemnat renunțarea la represiune este arătat şi de planul pentru atacarea clădirii Operei şi capturarea membrilor comitetului revoluționar – Frontul Democratic Român – care se înființase acolo. „În după-amiaza zilei de 21 decembrie am fost chemat de generalul Guşe, care mi-a spus că se va constitui o echipă care să pregătească un plan de capturare a liderilor din balconul Operei şi eliberare a pieței. Pregătirea aceasta a fost ordonată de Coman, personal", spunea colonelul Remus Ghergulescu, într-un interviu din „Jurnalul național"[6]. Planul n-a mai fost pus în practică datorită căderii lui Ceauşescu.

Abia în 22 decembrie, la ora 9 dimineața, a existat un ofițer român – Viorel Oancea – care a avut curajul să-şi exprime adeziunea cu manifestanții de la balconul Operei. „Ca să ne facem o idee despre orientarea conducerii armatei în acele momente, edificatoare este atitudinea generalului Guşe, primul locțiitor al ministrului Milea, care s-a sinucis. Guşe îl amenința pe Oancea că îl va trimite în tribunal pentru faptul de a fi vorbit poporului în numele armatei. Mai mult, s-a încercat şi trecerea la fapte: procurorul militar Izdrescu s-a înfățişat la sediul unității, unde Viorel Oancea era deja reținut", explică Miodrag Milin în cartea sa, *Timişoara 15-21 decembrie '89*. Amintesc că acelaşi procuror militar Izdrescu a condus parchetul militar Timişoara şi după 22 decembrie 1989, ocupându-se de depistarea vinovaților de reprimarea revoluției.

În concluzie, în perioada 20-22 decembrie 1989, Timişoara nu poate fi numită un oraş eliberat de dictatura comunistă. Revoluționarii considerați instigatori de către autorități au fost menținuți, în continuare, în arest, fiind anchetați inclusiv în noaptea de 21/22 decembrie. Presa comunistă locală înfiera revoluția, iar încercarea Frontului Democratic Român de a tipări un manifest anticeauşist a fost zădărnicită în seara de 21 decembrie. Autoritățile comuniste locale au încercat alte strategii de reprimare (aducerea civililor din Oltenia) şi plănuiau intervenția în forță asupra clădirii Operei. Când un ofițer s-a alăturat deschis manifestanților, ținând o cuvântare din balconul Operei, s-au făcut pregătiri pentru tragerea sa la răspundere.

Marius **MIOC**

[6] Răzvan Belciuganu, *Revolta de la Timişoara a venit pe filiera iugoslavă*, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/revolta-de-la-timisoara-a-venit-pe-filiera-iugoslava-526598.html, accesat 22 octombrie 2013.

www.memorialulrevoluției.ro

Securitate – Ceauşescu – Carlos Şacalul – Terorism!!!

Cel mai feroce terorist al anilor ’80 a avut o „sfidare caldă” şi sigură în România. Era un apropiat a lui Ceauşescu prin intermediul Securității („a fost brațul înarmat al acestuia”). „Şacalul” primea misiuni de la Ceauşescu, bani şi arme de la Securitate. De câte ori îşi făcea apariția în Bucureşti, ofițerii U.S.L.A. care aveau misiunea să-l captureze erau trimişi de şefii lor să se bronzeze pe litoral. Aşa, ca să nu se întâlnească, din întâmplare, cu „vânatul”, Ilich Ramirez Sancez, cunoscut mai ales după numele Carlos Şacalul.

Keywords: Securitate, Ceauşescu, Carlos Şacalul, terorism

ILICH RAMIREZ SANCHEZ, cunoscut mai ales după numele CARLOS ŞACALUL, s-a născut la 12 octombrie 1940, în Venezuela, primul fiu al unui ilustru milionar, avocatul JOSE ALTAGRACIA RAMIREZ HAVAS (tatăl şacalului şi-a construit averea în urma boom-ului petrolier din Venezuela – paradoxal, era un comunist înfocat, numindu-şi cei trei fii: ILICH, VLADIMIR şi LENIN, după ilustrul comunist rus), a fost trimis de tatăl său la studii în Anglia împreună cu frații lui. Ajuns în Europa tânărul Ramirez nu s-a preocupat prea mult de studii, frecventând mai mult.. COCTEIL-URILE comunității venezuelene din capitala Regatului Unit. Devine în scurt timp un afemeiat şi manifesta semne de alcoolism. Când bătrânul Ramirez îşi vizitează cei trei fii în Londra, rămâne surprins de stilul de viață haotic a celor doi fii mai mari şi ia decizia trimiterii celor doi la Universitatea PATRICE LUMUMBA, „şcoala” catedrelor comunismului mondial. Odată ajuns în prestigioasa şcoală de cadre, tânărul ILICH, prin intermediul Asociației Studenților a cunoscut diverşi studenți arabi (palestinieni în special), fiind fermecat de povestirile despre lupta de eliberare a palestinienilor. Datorită comportamentului neadecvat (participase la o demonstrație interzisă şi a aruncat cu o călimară în ambasadorul Libiei) a fost exclus din Facultatea de Chimie de către conducere, aceasta motivând că tânărul a avut un „comportament necuviincios”. După o scurtă revenire în Londra pleacă în Beirut unde dorea să se înscrie în FRONTUL POPULAR PENTRU ELIBERAREA PALESTINEI (P.F.L.P.).

Ajuns în capitala Libanului, după ce reuşeşte să convingă în urma unui „interviu” pe BASSAM ABU SHARIF (redactor-şef adjunct al ziarului „AL HADAF”) este primit în P.F.L.P. Din Beirut este trimis pentru pregătire în tabere de antrenament din IORDANIA şi LIBAN. Aici îşi va însuşi

www.memorialulrevolutiei.ro

cunoştinţele necesare deturnării unui avion ori luării de ostatici. Va beneficia şi de o pregătire fizică corespunzătoare, care îi va produce pierderea a câtorva kilograme… , „EL GORDO" (grasul) era porecla lui din copilărie. Retrimis la Londra de sarcini de „CERCETARE", Carlos se angajează temporar ca profesor de limba spaniolă în cadrul colegiului LANGHAM. Avea ca misiune găsirea unor ţinte (viitoare atentate) şi construirea unei reţele de locuinţe conspirative. Adăposturile conspirative le-a stabilit la diverse doamne …. unde practica ocazional şi amorul.

La sfârşitul anului 1972, renunţă la predat şi devine membru activ al grupării conduse de MAHOMED BUDIA. Asasinarea lui BUDIA de către MOSSAD, îl face mâna dreaptă a noului locotenent al P.F.L.P. din Europa. Libanezul MICHEL MOUKARBEL alias „Andre" primeşte însărcinarea de la WADI HADDAD, şeful P.F.L.P., să-l ucidă pe JOSEPH EDWARD SIEFF, preşedintele Asociaţiei Sioniste din Marea Britanie şi coproprietar al magazinelor Marks & Spencer. L-a împuşcat în cap, dar SIEFF nu a murit. Acţiunea a fost apreciată de şefii P.F.L.P., numindu-l pe Carlos adjunctul organizaţiei P.F.L.P. din Europa. În atribuţiile şacalului intrau acum contacte cu alte grupuri teroriste europene: R.A.F., R.Z., Mişcarea 2 IUNIE, B.R., E.T.A., R.J.A. „Poteca luminoasă". Revin la prima lovitură dată de Şacal, Londra, 30 decembrie 1973. Criza energetică lovise puternic Marea Britanie, asta ca o consecinţă a embargoului petrolier arab, dar şi a grevei minerilor britanici din acea perioadă tulbure. Ca urmare, iluminatul public fusese strict restricţionat, la fel ca şi activităţile industriale care se desfăşurau doar trei zile pe săptămână. Nimeni nu a luat în seamă silueta unui bărbat singuratic ce păşea pe strada JOHN'S WOOD, bărbat a cărui faţă era acoperită atât de o beretă militară, cât şi de un fular de iarnă tras până deasupra nasului. O astfel de apariţie pe străzile londoneze în toiul iernii nu era, la urma urmei, ceva neobişnuit. Bărbatul s-a oprit în faţa unei porţi de fier, la numărul 48, acolo unde îşi avea reşedinţa Joseph EDWARD SIEFF, VICEPREŞEIDINTELE FEDERAŢIEI SIONISTE BRITANICE, cel însărcinat, printre altele, cu strângerea de fonduri pentru sprijinirea activităţilor caritabile in Israel. Cu un gest ferm, dar cât se poate de natural, necunoscutul a sunat. I-a răspuns MANUEL PERLOIRA, majordomul de origine portugheză aflat în serviciul lui J. SIEFF. În numai câteva secunde, bărbatul l-a imobilizat pe acesta şi, sub ameninţarea unui pistol BERETA, calibru 9 mm, i-a cerut să-i indice camera în care se afla J. SIEFF. Peste doar două-trei minute, necunoscutul părăsea locuinţa ca şi cum nimic nu se întâmplase. SIEFF zăcea în dormitorul său, împuşcat în faţă de la mai puţin de un metru. Din nefericire pentru „NECUNOSCUTUL BĂRBAT", el avea să supravieţuiască, deşi oasele feţei îi fuseseră în mare parte distruse….

www.memorialulrevolutiei.ro

Atentatul eşuat din 30 septembrie 1973 primeşte o replică pe măsură din partea Israelului, iar MOHAMED BOUDIA directorul unui teatru parizian suspectat de a fi liderul P.F.L.P. în Franța, este ucis, de agenții MOSSAD. Carlos nu se lasă mai prejos şi răspunde cu atentate cu maşini capcane la sediile mai multor publicații din Paris, tot aici lansează un atac cu grenade asupra unui restaurant în care se aflau mai multe personalități de origine evreiască, reuşind să ucidă două persoane şi să rănească alte treisprezece. Modul său de acțiune, acela de a se apropia calm de victime şi de a lansa atacuri de la mică distanță, avea curajul nebunesc şi sângele rece al unui om care nu se temea de moarte.

PE SCENA SECOLULUI XX APĂRUSE UN NOU TIP DE TERORIST.

Doi ani mai târziu, la 27 iunie 1975, se părea că teroristul avea să fie în sfârşit capturat. Omul său de legătură, libanezul MICHEL MOUKHARBAL, fusese capturat de poliția pariziană şi, după mai multe ore de interogatorii, dezvăluise ascunzătoarea lui ILICH RAMIREZ SANCHEZ. Atacul „surpriză" al autorităților a fost un dezastru total (ruşinos). CARLOS împuşca mortal doi detectivi şi pe fostul său colaborator MICHEL MOUKHARBAL, şi reuşeşte să părăsească Franța în aceeaşi zi, pe ruta Bruxelles-Beirut. Printre lucrurile abandonate în grabă în apartamentul din Paris, polițiştii descopereau o carte a lui FREDERICK FORSYH, „Ziua Şacalului", ceea ce îi determină pe redactorii cotidianului britanic „THE GUARDIAN" să îi adauge lui Carlos porecla celebră… ŞACALUL.

Din capitala Libanului, CARLOS plănuieşte însă următoarea mutare, cea care avea de fapt să fie cel mai mare succes al său, un atac asupra sediului OPEC (Organizația țărilor exportatoare de petrol) de la Viena. La data de 20 decembrie 1975, Carlos Şacalul, alături de un comando format din şase membrii, ucid trei agenți de pază şi pătrund în sediul OPEC, acolo unde ia 70 DE OSTATICI, PRINTRE ACEŞTIA NUMĂRÂNDU-SE NU MAI MULT DE 11 MINIŞTRII. Nepregătite pentru astfel de situații de criză, autoritățile austriece negociază timp de două zile cu atacatorii şi, după ce sunt nevoite să dea citire la radio şi televiziune, din două în două ore, un comunicat în care erau subliniate „VIRTUȚIILE" cauzei palestiniene, îi oferă Şacalului un avion de pasageri cu care acesta zboară alături de ostatici, până la Bagdad. Ulterior, piloții au fost forțați să se îndrepte cu o parte dintre victime către Tripoli şi apoi spre Algeria, unde de altfel, teroriştii aveau să primească azil. Deşi operațiunea teroristă fusese un succes, Carlos intra într-un conflict deschis cu oficialii P.F.L.P. ca urmare a refuzului său

www.memorialulrevolutiei.ro

de a ucide doi dintre ostatici: pe ministrul iranian al Finanțelor JAMSHID AMUZGAR şi pe ministrul saudit al Petrolului AHMED ZAKI YAMANI. În consecință, el este exclus pentru totdeauna din rândul FRONTULUI POPULAR PENTRU ELIBERAREA PALESTINEI. După acest eveniment mai multe surse au indicat faptul că gestul său fusese dictat de o recompensă imensă, circa 2-5 milioane de petro dolari, primiți din partea unei organizații rămase secete, TOTUL ÎN SCHIMBUL VIEȚII OSTATICILOR……

15 septembrie 1875. Carlos intră în cafeneaua DRUGSTORE şi aruncă o grenadă M26. Atentatul produce moartea a două persoane şi rănirea a altor 30. După atentatele de la Paris, Carlos primeşte azil politic în Algeria, unde era păzit de Serviciul de Securitate Algerian. După reuşita de la Viena, Carlos se retrage din activitatea „revoluționară", consumând încet „agoniseala împreună cu MAGDALENA KOPP VERA", membră a R.Z. Deoarece nu şi-a îndeplinit angajamentul față de P.F.L.P., Carlos realiza că de acum trebuia să lucreze pe cont propriu, mai ales că dispunea de legături cu servicii secrete a diverselor state arabe ori socialiste şi de numeroase finanțe. CARLOS vorbea cinci limbi, „citea în fiecare dimineață o grămadă de ziare şi cunoştea politica mondială", stătea incredibil de mul tîn baie, după duş, pudrându-se şi folosind multe creme. „Vanitatea lui suferea din cauză că avea sâni aproape ca o femeie".

CARLOS şi-a construit propria organizație teroristă ORGANIZAȚIA REVOLUȚIONARILOR INTERNAȚIONALI (O.R.I.), din care făceau parte doi vechi membrii R.Z., MAGDALENA KOPP, JOHANNES WEINRICH ŞI KAMAL AL ISSAWI („ABU HAKAM"). Din 13 ianuarie 1979, organizația îşi stabileşte un nou refugiu, BUDAPESTA, oraşul fiind ales datorită poziționării sale, înlesnind coordonarea acțiunilor mai uşor în Europa. După câteva zile încearcă să-şi stabilească un refugiu şi în Berlinul de Est. În Ungaria şi R.D.G. teroriştii au fost urmăriți permanent de Serviciile Secrete, cerându-le voalat să părăsească țara. Din anul 1980, zborurile spre România s-au intensificat, securitatea ceauşistă apelând la serviciile Şacalului. Operațiunea „TANGOUL MUNCHENEZ", prevedea lichidarea unor români aflați în exil ce lucrau la EUROPA LIBERĂ, prin detonarea unei bombe în cadrul secției române a postului de radio. În 4 februarie 1981 O.R.I. ajutată de E.T.A. produce trei atentate cu scrisori capcană împotriva: Nicolae Penescu (grav rănit), Paul Goma, şi Şerban Orascu (niciunul nu a murit). Operațiunea „TANGOUL MUNCHENEZ" a eşuat deoarece colaboratorii lui Carlos au greşit ținta, distrugând secția cehoslovacă şi rănind doar opt persoane. Prezența „ŞACALULUI" în România a fost semnalată pentru prima dată în anul 1973 când, intrând în țara noastră clandestin sub identitatea unui cetățean francez, s-a întâlnit în

www.memorialulrevolutiei.ro

tainã cu doi diplomaţi irakieni şi câţiva reprezentanţi ai unor organizaţii palestiniene. Securitatea românã a intrat în contact cu el în 1979, la Praga, prin intermediul organizaţiei lui YASSER ARAFAT, cu care Ceauşescu avea relaţii bune. „OPERAŢIUNEA" a fost condusã de la Bucureşti de NICOLAE PLEŞITĂ. Târgul a fost în schimbul unui milion de dolari. Carlos urma sã arunce în aer clãdirea postului de radio „Europa Liberen" din München. Atentatul nu a reuşit, ţinta a fost ratatã, victimele colaterale au fost cei de la Europa liberã „Limba Cehã" ……. 1981 …….. Un alt acord al securităţii cu Carlos Şacalul a fost acela cã nu trebuia sã comitã atentate pe teritoriul României, nici sã recruteze personal de aici, etc. În schimb i s-au furnizat arme, muniţii, paşapoarte false, informaţii, bani, sprijin logistic. Carlos şi oamenii lui au venit de mai multe ori clandestin în România, gãzduiţi de securitatea ceauşistã. Aceste contacte erau ascunse cu grijã, fiind un secret de top al regimului, generalului NICOLAE PLEŞITĂ. În anul 1985, într-o varã toridã, în jurul orei nouã dimineaţa a aterizat un avion special pe aeroportul „MIHAIL KOGĂLNICEANU" de lângã Constanţa. Din el au coborât şapte pasageri, fãrã bagaje deosebite, doar câteva sacoşe colorate, şi, în contrast cu clima saharianã a litoralului românesc, mai multe hanorace pestriţe. Era un grup cam eterogen, de indivizi blonzi şi bruneţi, foarte înalţi, arşi de soare, având vârsta între treizeci si patruzeci şi cinci de ani, posesori de paşapoarte sud-americane; în documentele de cãlãtorie figurau a fi membri ai unei formaţii de muzicã „country". La aeroport au fost aşteptaţi de trei bãrbaţi, dintre care unul avea un aspect cu totul ieşit din comun: robusteţe de taur, cu o configuraţie toracicã invidiabilã, pãrând a fi halterofil de categorie grea sau luptãtor de circ, capabil sã rupã lanţuri sau sã îndoaie şine de cale ferată; fãcea parte din temutul Birou al Comitetului Central care rãspundea de activitatea DEPARTAMENTULUI SECURITAŢII STATULUI (D.S.S.). „Muzicienii" sud-americani au fost urcaţi într-un microbuz marca Mercedes cu numãr de Bucureşti, care avea un element surprinzãtor: un girofar pe capotã, folosit alãturi de o sirenã stridentã, tot drumul pânã la capitalã. În faţa microbuzului cu pricina gonea o Dacie specialã – un antemergãtor oficial – aparţinând Direcţiei de Circulaţie din Inspectoratul General al Miliţiei.

Cei şapte „magnifici" („samurai") nu au fost controlaţi la aeroport, conform uzantelor, pãrãsind sala de protocol pe uşa prezidenţialã. Ajunşi în Bucureşti au fost cazaţi într-o casã „CONSPIRATIVĂ", situatã în vecinãtatea Pãdurii Bãneasa, o vilã elegantã, cu douã nivele, invadatã de vegetaţie, amplasatã într-un gen de pãrculeţ, „ornatã", pe frontispiciu, cu o plãcuţã metalicã pe care scria cu majuscule obosite de timp: „ÎNTREPRINDEREA DE ÎMBUNĂTĂŢIRI FUNCIALE. SECŢIA DE

www.memorialulrevolutiei.ro

ARHIVE BUCUREŞTI". În aceeaşi seară, întreaga suită escortată de cea mai bună patrulă a miliției capitalei, s-a deplasat la Snagov, unde a fost primită de TOV. NICOLAE CEAUŞESCU. La primire au mai participat: „Taurul" (GEN> NICOLAE PLEŞITĂ) din Comitetul Central, un general de securitate, care a lucrat în „Extern" peste „cincisprezece ani" (SPION) – Un ofițer de la Unitatea Specială de LUPTA ANTITERORISTĂ (U.S.L.A.), doi translatori (spaniolă - engleză), o stenodactilografă care a fost îndepărtată după câteva minute şi doi tineri civili, rămaşi în total anonimat, dintre care unul cu trăsături orientale, prezumptiv arab ……. Dialogul s-a lungit mai bine de patru ore, ceea ce era un fapt mai puţin obişnuit în „CALENDARUL ACTIVITĂȚILOR PREŞEDINTELUI", totul înregistrându-se pe bandă magnetică şi filmându-se cu o cameră de luat vederi bine ascunsă. Vajnicii bărbați, înarmați cu pistoale şi automate sofisticate, dosite în cutiile pretinselor instrumente muzicale, cu „spray"-uri ucigătoare, reprezentau o suită teroristă arabă celebră – din nucleul cel mai căutat prin lume la vremea respectivă – din care făcea parte şi temutul „CARLOS", omul ce se erija în conducătorul „REVOLUȚIEI SUBTERANE MONDIALE", realizată prin mijloace neoanarhiste, îndreptate în principal împotriva „lumii capitaliste", cumplitul „MURDERER", acuzat de sute de atentate şi asasinate. CARLOS negocia cu dictatorul Ceauşescu şi Securitatea Română – noi atentate în schimbul dolarilor şi al armelor. …….. La discuția cu Ceauşescu alături de „CARLOS" participa şi dublura lui (sosia). Amândoi aveau bărbi şi se îmbrăcau la fel.

Cei din Securitate nu au aflat niciodată care este de fapt tenebrosul ucigaş. Ziua următoare grupul s-a deplasat cu acelaşi autobuz elegant la Poiana Braşov, unde au fost cazați la Hotel „Alpin", eliberându-se un întreg etaj pentru ei: din grup făcea parte şi o femeie, o matroană masculinizată, abrutizată, vulgară şi grotescă în gesturi, care nu avea nimic în comun cu grația şi gingăşia Julietei. Înainte de a se fi instalat definitiv în camere, au scotocit şi răsturnat totul, au debranşat telefoanele, rupând firele, …….. căutând celebrele microfoane securiste ……. „Şacalii" au fumat mult. Unul s-a drogat şi altul a prizat tutun, strănutând frecvent. Au băut numai scotch-wiskey. N-au fost deloc vorbăreți, nici curioşi. Au băut zece cafele pe zi. Cel mai vârstnic dintre ei (45 de ani) avea nişte cicatrice urâte pe față, iar cel mai bronzat de natură – prezumptiv mulatru (un cubanez) tenul variolic. Au mâncat cu multă plăcere, tocăniță, mămăliguță, destăinuindu-se „ospătarei", care „rupea" binişor spaniola …….. , că şi la ei se consumă multe preparate din porumb. Nu s-au legat de nici o femeie, deşi securitatea a încercat să le bage pe gât trei „animatoare" drăgălaşe, din categoria

www.memorialulrevolutiei.ro

„stricatelor” care parazitau hotelul …….. Grupul de „magnifici” au descins în România socialistă venind din Ungaria vecină. Care îl găzduia pe Carlos şi suita lui la Budapesta. Securitatea română, la cel mai înalt nivel a răspuns de „Securitatea” lor. În nopțile petrecute la Hotel „Alpin”, unul dintre ei făcea de serviciu pe culoarele întunecoase, înarmat până în dinți, nelăsând pe nimeni să pătrundă în zona spațiului lor. Într-una din zile, banda lui CARLOS a primit un grup de musafiri din R.D.G., grup care, în cursul aceleiaşi dimineți a vizitat Castelul Bran. A nu se crede că era vorba de o greşeală. Tinerii sosiți la Hotelul „Alpin” aveau paşapoarte eliberate de autoritățile din F.D.G., făceau parte din gruparea teroristă „BRIGĂZILE ROŞII” care teroriza populația R.F.G.-ului …….. La plecarea din țară a „SUITEI O.I.R.” condusă de Carlos, aceasta din urmă a primit, cu titlu de cadou, conținutul unui autotren încărcat până la refuz cu o pulbere albicioasă, ambalată în saci de polietilenă neagră care a părăsit țara cu o destinație …….. undeva în Europa …….

Autotrenul lui CARLOS a fost încărcat la Târgoviște, în condiții cu totul secrete, iar sacii purtau inscripția „ÎNGRĂŞĂMINTE PENTRU AGRICULTURĂ”, dar cei doi conducători auto au fost instruiți să fie foarte atenți pe drum, fiindcă un accident, chiar o tamponare mai brutală a autovehiculului, poate să aducă după sine o catastrofă ……. După unsprezece zile de odihnă şi tratament (unul fiind rănit la omoplat) grupul celor şapte a părăsit România luând un avion de la Bucureşti. Aceşti terorişti se bucurau de protecția personală a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, VÂNTURÂNDU-SE ideea că „ar trebui să te faci frate cu dracul până treci puntea”. Sincer să fiu n-am înțeles niciodată la ce „PUNTE” făcea aluzie Ceauşescu …… Poate vă răspunde fosta Securitate sau actualul S.R.I……

Încurajarea terorismului de către fostul dictator nu a avut nimic în comun cu faimoasa teorie a „ECHILIBRULUI TERORII”, formulată de R. OPPENHEIMER. Această simpatie s-a bazat pe cu totul alte valențe, susținându-se pe principiul următor: „extrema dreaptă şi cea stângă prezente pe mapamond, îşi asigură explozivul PLASTIC din Cehoslovacia, iar explozivul CLASIC din România; şi acest tip de comerț era rentabil…… În februarie 1982, doi membrii ai grupului terorist O.I.R. – elvețianul BRUNO BREGUBT şi soția lui RAMIREZ SÁNCHEZ, MAGDALENA KOPP au fost arestați la Paris, într-o maşină în care s-au găsit explozibili. După arestare, gruparea a detonat mai multe bombe în Franța, în vreme ce Şacalul a făcut lobby pentru eliberarea celor doi. Aceste atacuri au dus la sporirea presiunii internaționale asupra statelor din Europa de Est care îl tolerau pe RAMIREZ SÁNCHEZ. Timp de peste doi ani, el a locuit în Ungaria comunistă, într-un cartier select al Budapestei. Principalul său

www.memorialulrevolutiei.ro

intermediar pentru sursele sale de finanțare, cum ar fi GADDAFI SAU GEORGE HABASH, era un prieten al sorei lui „DIETMAR C", un celebru terorist german lider al brigăzii PANTERA A F.P.E.P. Ungaria l-a expulzat pe RAMIREZ SÁNCHEZ spre sfârşitul lui 1985, şi i s-a refuzat ajutor în IRAK, LIBIA ŞI CUBA înainte de a găsi puțină susținere în SIRIA. S-a stabilit la Damasc împreună cu KOPP şi cu fiica lor, ELBA ROSA. Guvernul sirian l-a obligat pe RAMIREZ SÁNCHEZ să rămână inactiv şî el nu a mai fost perceput ca o amenințare.

Fuga CREIERULUI SECURITĂTI – MIHAI PACEPA şi dorința lui N. CEAUŞESCU de a-l anihila pe generalul „Defector" l-a adus pe CARLOS în atenția Serviciilor Secrete autohtone, ca posibil executant al acestei dorințe. Legăturile lui CARLOS cu regimul de la București au avut şi „BINECUVÂNTAREA" lui YASSER ARAFAT. Acesta ar fi dorit moartea lui PACEPA, după ce acesta, odată fugit în Occident, povestea cu lux de amănunte episodul (înregistrat cu mijloace securiste românești) în care liderul palestinian aflat în România socialistă fusese filmat în timp ce făcea amor cu unul dintre ofițerii din garda personală. Locotenent colonel SERGIU NICA descrie într-un raport, împrejurările contactării lui CARLOS, în eventualitatea atragerii sale într-o acțiune de suprimare a lui PACEPA. În acel raport, LT. COL. SERGIU NICA afirmă că, în august 1979, în baza unui ordin dat de Gen. TUDOR POSTELNICU, (un celebru ANALFABET securist) s-a dus la Praga unde s-a întâlnit pentru prima dată cu „Şacalul".

Relația astfel stabilită a fost reluată şi extinsă după 1980, când la comanda „INFORMATORILOR EXTERNE" (D.I.E.) a fost preluată de GEN. NICOLAE PLEŞITĂ. În anul 1981-1982 generalul PLEŞITĂ s-a întâlnit de mai multe ori cu „Şacalul" şi cu câțiva dintre „locotenenții " acestuia. Fapte confirmate de un raport al S.T.A.S.I. din februarie 1981. În acest raport sunt nominalizați doi dintre „locotenenții lui CARLOS: ABDUL HAKIM ŞI MAGDALENA KOPP (alias Lilly)". Pactul stabilit cu „Şacalul" în cursul altor întâlniri a cuprins inițial promisiunea acestuia că nu va întreprinde nici un fel de acțiuni teroriste pe teritoriul României, dar şi atragerea lui într-un complot care viza suprimarea lui PACEPA. Ulterior „colaborarea" a fost extinsă şi a vizat comiterea unor atacuri îndreptate contra ziariştilor de la secția română a postului de radio de la „Europa Liberă". Mişcările „REVOLUȚIONARE" ale lui CARLOS au fost ținute sub control de „SERVICIUL K" din cadrul DIRECȚIEI DE INFORMAȚII EXTERNE (D.I.E.) a securității române de unitatea specială de luptă antiteroristă (U.S.L.A.) DIRECȚIA A III-A (CONTRASPIONAJ) ŞI DE DIRECȚIA A V-A (PAZĂ DEMNITARI)

www.memoriaturevoluției.ro

Care cooperau între ele şi îl informau pe Ceauşescu despre toate aspectele care ar fi putut aduce atingere siguranței statului român şi a relațiilor internaționale…

GENERALUL PACEPA (un trădător cerşetor de grade şi tablouri) nu a putut fi atins de furia lui Ceauşescu şi a colegilor spioni trădați de cerşetorul securist, cățărat pe statuia „LIBERTĂȚII". Acesta din urmă protejat de faptul că ILICH RAMIREZ SANCHEZ nu avea „AGENT" infiltrat pe teritoriul SUA, pentru fiecare dintre acțiunile care i-au fost „COMANDATE" de la București, CARLOS a pretins şi a primit mari sume de bani (CÂTEVA MILIOANE DE DOLARI) dar şi sprijin logistic, constând atât în paşapoarte în „alb" cât şi în importante cantități de armament şi muniție……

DECĂDEREA UNUI MIT TERORIST / OMUL CU 1001 DE FEȚE

Aflat în SIRIA (DAMASC) îşi cheltuieşte încet averea. În anul 1991 familia şacalului este alungată din DAMASC. În aceeaşi perioadă, în bătrânul continent „BUBOIUL SE SPARSE". Regimurile comuniste din Europa de Est cad unul după altul după căderea zidului Berlinului, s-a produs unirea RFG-RDG, iar germanii după ce au declasificat dosarele STASI, au emis un mandat de arestare pe numele WEINRICH dar şi unul pentru ŞACAL. Colaborarea tacită dintre serviciul secret al RDG ŞI RAF, RZ, ORI, era deconspirată…. Întreaga rețea a teroristului venezuelian era decapitată. Sirienii nu l-au mai putut găzdui datorită pericolului ca țara să nu fie acuzată că găzduieşte teroristul (NOROC CU OMAR HAISSAN).

Serviciul secret irakian era dezamăgit de atitudinea şacalului astfel nici Bagdadul nu mai putea reprezenta o soluție viabilă. Din Siria reuşeşte să plece cu ajutorul vechii legături yemenite în Amman. În capitala iordaniană va trăi clandestin folosind un nume fals. Îşi trimite soția în Venezuela cu fetița şi lăsându-i 200.000 de dolari pentru cheltuială. De cele două vor avea grijă de acum înainte frații lui şi mama sa. Rămas singur, se îndrăgosteşte de fiica gazdei sale, LANA ABDEL SALAM ABHAN JARRAR şi pleacă cu ea în KHARTOUN, SUDAN, printre ultimele state ce susțineau terorismul, se converteşte la ISLAM pentru a-şi lua o a doua soție şi îşi pune la dispoziție serviciile autorităților sudaneze. ERA ÎNSĂ PREA TÂRZIU, Carlos neprezentând un interes deosebit pentru autorități şi fiind presate de occident cu privire la găzduirea teroristului egiptean ZAWARHIRI, considerat omul din umbră al asasinării preşedintelui SADAT l-au oferit pe ILICI RAMIREZ SANCHEZ autorităților franceze. Astfel la 14 AUGUST 1994, la doar două zile după ce suferise o intervenție

www.memorialulrevoluției.ro

chirurgicală, lui CARLOS i se transmite oficial că va fi mutat într-o vilă de maximă securitate şi că va fi pus sub protecţia unei echipe de bodyguarzi pentru a preîntâmpina o încercare de asasinat la adresa sa. În aceeaşi seară, RAMIREZ ILICI SANCHEZ era imobilizat de propria gardă de corp (APROPO DE: „GARDA MOARE DAR NU SE PREDĂ" ???!!!)….. NICOLAE CEAUŞESCU, 22 DECEMBRIE 1989 PALATUL CC PCR….. TRANCHILIZAT şi transportat de urgenţă în Franţa, acolo unde era închis în cea mai faimoasă închisoare pariziană, LA SANTE.

După procesul care a avut loc între 12 şi 13 decembrie 1997, RAMIREZ ILICI a fost găsit vinvat de uciderea celor doi detectivi care încercaseră să îl aresteze în 1975, precum şi de comiterea mai multor acte teroriste pe teritoriul Franţei SENTINŢA A FOST UNA SIGURĂ…. Închisoare pe VIAŢĂ. Mutat în închisoarea de maximă securitate CLARVAUX, ILICH RAMIREZ, s-a convertit la ISLAM, iar în 2003 a publicat cartea intitulată ISLAMUL REVOLUŢ IONAR, volum în care îşi explica acţiunile şi apăra violenţele comise de islamişti şi de altfel în aceeaşi carte CARLOS îl numeşte pe SADDAM HUSSEIN „Ultimul cavaler alb", IAR PE OSAMA BIN LADEN, urmaşul său.

Costel **BALINT**

www.memorialulrevolutiei.ro

Un erou al zilelor noastre. Despre evoluție, revoluție şi involuție.

21 oct. 2013

Articolul este structurat pe două coordonate, care converg spre acelaşi personaj: Uwe Schwabe, unul dintre cei 18 eroi ai Revoluției Paşnice din Leipzig.

Uwe Schwabe se dezvăluie cititorilor indirect, prin portretul pe care i-l creionează jurnalistul Thomas Mayer cu empatie şi, pe alocuri, chiar cu umor în volumul *Helden der Friedlichen Revolution. 18 Porträts von Wegbereitern aus Leipzig / Eroii Revoluției Paşnice. 18 portrete de deschizători de drumuri din Leipzig,* apărut la Leipzig în anul 2009, şi nemijlocit în confesiunea intitulată *Rückblick- und Ausblick / Retrospectivă şi perspectivă,* în care eroul îşi divulgă atât traiectoria de activist al drepturilor omului şi al mediului, culminând cu anul 1989 şi a lui Revoluție Paşnică din oraşul eroic Leipzig, cât şi considerațiile personale privind propria percepție ulterioară a evenimentelor la care a fost părtaş şi reverberațiile acestora în contemporanii săi est-germani.

Cuvinte-cheie: Erou, Uwe Schwabe, Revoluție Paşnică, Leipzig, RDG, Securitatea Statului, Stasi.

www.memorialulrevolutiei.ro

În materialul de față doresc să le prezint cititorilor un portret de erou. Nu din război, ci din revoluție. Nu din Revoluția Română din Decembrie 1989, ci din cea Paşnică, începută în Leipzig, în toamna anului 1989.

Pentru cititorii care nu au parcurs ultimele trei numere ale buletinului nostru fac precizarea că eroul *nostru* – pe care ni-l putem asuma, dacă ne gândim că Revoluția Paşnică din Germania de Est a dus la căderea Zidului Berlinului, care cădere, la rândul ei, a precedat Revoluția din România – este prezent, alături de alți 17 eroi şi eroine, în cartea *Helden der Friedlichen Revolution. 18 Porträts von Wegbereitern aus Leipzig / Eroii Revoluției Paşnice. 18 portrete de deschizători de drumuri din Leipzig*, care face parte din Seria monografică a Oficiului pentru Administrarea Arhivelor Stasi din Sachsen, apărută la Leipzig în 2009, sub semnătura lui Thomas Mayer, reporter şef la cotidianul „Leipziger Volkszeitung".

Despre conceptul modern de erou şi lupta pentru supremația începutului Revoluției Paşnice a oraşelor eroice Berlin şi Leipzig am scris în numărul 10 al buletinului, punând, totodată, față în față Revoluția Paşnică din Leipzig cu cea din România, pe care am denumit-o „vajnică". Cu un număr înainte am recenzat cartea lui Thomas Mayer, punctând activitatea

subversivă a celor 18 eroi ai Leipzigului, care au activat în grupurile civile opoziționiste ale oraşului, urmăriți fiind de Stasi şi „prelucrați" prin controalele operative de persoană[1] şi prin dosarele de urmărire informativă[2], iar în numărul 8 am prezentat activitatea Asociației Arhiva Mişcării Civile Leipzig / Archiv Bürgerbewegung Leipzig, fondată în 1991, care se ocupă cu colecționarea mărturiilor personale ale opozanților regimului comunist din RDG, precum şi ale inițiativelor şi partidelor apărute în anii 1989 şi 1990. Mărturiile din baza de date a Asociației Arhiva Mişcării Civile Leipzig sunt puse, apoi, la dispoziția publicului interesat, ca şi la Memorialul Revoluției din Timişoara.

Activitatea asemănătoare a celor două instituții a condus la o colaborare concretizată prin vernisarea, în noiembrie 2010, a expoziției itinerante „Revoluția Română din Decembrie 1989 în imagini" şi prin prezentarea filmului „Noi nu murim!", evenimente urmate de un dialog deschis cu publicul, ale căror ecouri în presa locală le-am tradus şi inserat în încheierea materialului.

Tot în acest număr 8 am făcut o incursiune în cele 8 expoziții ale asociației din Leipzig şi am trecut în revistă evenimentele cruciale desfăşurate în acest oraş în anul 1989, începând cu 15 ianuarie, când are loc o demonstrație organizată în centrul oraşului de către un grup civil, terminată prin arestarea a 53 de militanți pentru drepturi civile, şi încheind cu 4 decembrie, când grupuri militante pentru drepturile omului pătrund în sediul Ministerului Securității Statului şi sigilează încăperile şi arhiva.

Revenind la tematica de față, este timpul să divulg numele eroului pomenit, până acum, doar generic. El se numeşte Uwe Schwabe şi l-am cunoscut personal la Leipzig, dar nu am avut ocazia să vorbim pe îndelete. În schimb, am reuşit să îl intervievez prin intermediul internetului şi am primit un amplu material, în care îşi prezintă experiența de opoziționist, raportându-se nu doar la trecut, ci şi la prezent şi viitor, dezvăluind,

---

[1] *Controalele operative de persoană* / *operative Personenkontrollen* erau verificări amănunțite ale persoanelor, care se concretizau în obținerea unor informații pe care Stasi (Securitatea Statului) le folosea pentru reperarea din timp şi anihilarea „acțiunilor dușmănoase negative". Geneza acestor controale de persoană o aflăm în anul 1971, urmând ca zece ani mai târziu acestea să fie redelimitate.

[2] *Dosarele de urmărire informativă* / *operative Vorgänge* constau într-un „catalog de măsuri" inițiate de către Stasi împotriva aceloraşi persoane „dușmănoase negative" sau chiar împotriva unor grupuri compuse din asemenea persoane. Dosarul de urmărire informativă a fost pus la punct ca procedeu cu mult mai devreme decât controlul operativ de persoană, respectiv în 1952, iar în 1976 a fost „îmbogățit" cu noi reglementări. În activitatea Stasi dosarele de urmărire informativă au constituit apogeul „prelucrării" elementelor „dușmănoase", fiind precedate, de regulă, de controalele operative de persoană.

www.memorialulrevolutiei.ro

totodată, cum percep o bună parte dintre compatrioții săi de astăzi prefacerile consecutive căderii Zidului Berlinului şi unificării Germaniei, percepție pe care o regăsim şi în România post-revoluționară de astăzi.

Dar nu voi reda acest interviu înaintea portretului realizat de Thomas Mayer în cartea sa, pentru că astfel va rezulta un Uwe Schwabe complet, văzut dinspre exterior spre interior, din diferite perspective: obiectivă, uşor comică, subiectivă, melancolică etc.

Uwe Schwabe văzut de jurnalistul Thomas Mayer

„Uwe Schwabe s-a născut în 1962 în Leipzig. După şcoală a absolvit cursuri de mecanic de întreținere. Schwabe a lucrat din 1988 până în 1990 ca asistent medical auxiliar într-un cămin de bătrâni al bisericii.

Din 1984 a fost membru al Grupului de lucru pentru protecția mediului înconjurător / Arbeitsgruppe Umweltschutz de pe lângă Parohia pentru Tineret din Leipzig şi membru al Grupului de lucru pentru drepturile omului / Arbeitsgruppe Menschenrechte. În 1987 a fondat, împreună cu alții, Grupul de inițiativă pentru viață / Initiativgruppe Leben. Securitatea Statului l-a prelucrat pe Uwe Schwabe în dosarul de urmărire informativă «Viața» şi în controlul operativ de persoană «Willi». În ianuarie 1989 a ajuns la închisoare datorită împărțirii de foi volante şi a apelurilor la demonstrație pentru libertatea opiniei. Din 1984 Uwe Schwabe s-a alăturat pregătirii şi punerii în practică a Rugăciunilor pentru pace şi a demonstrațiilor de la Biserica Sfântul Nicolae din Leipzig. În 1989 a fost membru cofondator al Noului Forum din Leipzig şi s-a angajat ca purtător de cuvânt regional al acestuia. Între 1991 şi 1993 a luat parte la fondarea diferitelor asociații şi inițiative din Leipzig, precum Arhiva Mişcării Civile Leipzig, Rumänienhilfe şi Fundația Masa Rotundă / Stiftung Runder Tisch. Din 1991 până în 1993 Schwabe a fost directorul Arhivei Mişcării Civile Leipzig. Din 1994 Schwabe activează ca şi colaborator ştiințific în Forumul Contemporan din Leipzig / Zeitgeschichtliches Forum Leipzig. El a tipărit deja nenumărate publicații despre istoria mişcărilor de opoziție din Leipzig şi despre Revoluția Paşnică. În 1995 i s-a acordat Ordinul Crucea de Cavaler pentru Merite al Republicii Federale Germania / Bundesverdienstkreuz. Din 2003 Uwe Schwabe este membru în consiliul fondator al **Fundației Memorialelor din Sachsen** / Stiftung Sächsische Gedenkstätten. Este căsătorit, are doi copii şi trăieşte în Leipzig.

De la rezistență la maşina de tăiat iarba

Protest contra **status quo-ului –** Uwe Schwabe este o figură principală a revoluționarilor

www.memorialulrevolutiei.ro

Forumul Contemporan din Leipzig, etajul 4: Aici activează astăzi pentru istoria germană fostul revoluționar (pașnic) Uwe Schwabe, între timp de 46 de ani, căsătorit, tatăl al doi copii, de opt şi zece ani. Lăcătuşul calificat şi-a găsit, ca specialist în colecții, jobul visat. În biroul cu vedere spre Naschmarkt («piață de rontăit mici lucruri dulci», n.n.) este prezentă, în câțiva m², cea mai trăită istorie, cu documente ciudate. Cea mai nouă achiziție a lui Schwabe: o maşină de tuns iarba, fabricată într-o întreprindere din DDR, pe nume «Progresul», care, de fapt, construia combine. Ce este special la buna piesă**,** ce apărea sub ştampila producției de bunuri de consum: maşina de tuns iarba era acționată cu ajutorul maşinii de găurit. Unicatul tehnic îşi găseşte astăzi locul în depozit şi probabil va fi văzut în vreo expoziție.

Pentru Schwabe nu a fost deloc uşor să îşi găsească jobul. De fapt, îi lipsea calificarea corespunzătoare. Cu toate acestea, Fundația Casa Istoriei din Bonn / Stiftung Haus der Geschichte Bonn, de care aparține Forumul Contemporan, l-a angajat. Deoarece pentru Schwabe vorbeau meritele de militant pentru drepturile omului. Cu asemenea experiențe şi cunoştințe el se implică, de 15 ani, în proiectele de prelucrare şi rememorare. «Sport şi politică» este titlul provizoriu al unei expoziții viitoare. Printre obiectele dorite de cei care organizează expoziția se numără şi acea baliză de care s-a putut agăța sportivul care **a fugit / s-a refugiat** din DDR pe Marea Baltică, înainte de a fi salvat în libertate de un cargobot. Totuşi, Schwabe ştie: «O baliză pentru mare adâncă are patru metri şi nu prea este potrivită ca obiect expozițional».

Născut în Leipzig, a crescut cu o mamă care lucra în trei schimburi şi cu două surori. În locuința veche din Idastraße, deci în estul cel mai întunecat, trăiau, de asemenea, verişorul şi verişoara şi bunica imobilizată la pat, care a fost îngrijită de Uwe. Nici urmă de răsfăț, ci viața grea de zi cu zi, fără să te plângi. Datorită visului din copilărie, de a putea să navigheze pe mare, tânărul s-a înrolat trei ani la Armata Populară şi a trebuit să repare, ca lăcătuş, vapoare. Se putea subordona sistemului de disciplină militară, dar nu a vrut, mereu erau încurcături. Când a sosit ziua eliberării, superiorul lui şi-a luat rămas bun de la el astfel: «Voi avea grijă să ajungeți la cărbune».

Ceea ce nu s-a întâmplat. Schwabe nu a mai fost totuşi apt pentru «circulația peste graniță», după cum a primit răspunsul la cererea de angajare ca marinar. Mecanicul de întreținere a sfârşit în producția socialistă, şi nu pe un vas cu aburi spre Timbuktu. În 1987 era sătul de minciunile referitoare la succesele eroice de la bancul de lucru. A

www.memorialulrevolutiei.ro

demisionat, era şomer, s-a angajat în piața de Crăciun, vindea carne cu chifle, care se numeau în germana DDR-ului Griletta (un soi de hamburgeri, n.n.) şi vin fiert, nu câştiga rău, deoarece, după cum mărturiseşte el astăzi, vinul deja diluat era mai departe subțiat. Distracția asta a zburat când a lucrat ca îngrijitor în Casa Albert-Schweitzer, un cămin evanghelic de bătrâni, şi a avut grijă, în condiții inimaginabile, de oamenii bătrâni. O bunicuță vroia de la el, înainte de a adormi, «sărutul ei de noapte bună», unei alteia i-a ținut, pe patul de moarte, mâna. În uriaşele dormitoare oamenii decădeau. Acestea sunt, înainte de toate, amintirile de neuitat ale şvabilor din DDR.

Tot datorită acestor experiențe, tânărul a devenit opoziționist. Schwabe a făcut cunoştință cu Comunitatea de Tineret a Bisericii Sfântul Nicolae, a fost entuziasmat, deşi nu era legat confesional, de ceea ce avea loc aici, de felul în care oamenii îşi dezbăteau, fără sfială, ideile pentru schimbarea politică – şi a devenit, el însuşi, motorul schimbărilor. El a folosit posibilitățile libertății spirituale, pe care Biserica i le oferea, fără să se lase convertit la credință, a fost activ în Grupul de lucru pentru protecția mediului înconjurător şi a fondat în 1987, pentru că problematica mediului înconjurător nu îi mai era suficientă, Grupul de inițiativă pentru viață / Initiativgruppe Leben. «Acolo era vorba de mai mult – de drepturi ale omului. Nu mai eram activi la adăpostul bisericii, ci ne întâlneam în particular, deoarece aveam probleme crescânde cu **oamenii** privilegiați ai Bisericii, care **se aranjaseră** şi în RDG», îşi aminteşte Schwabe. Strada Zweinaundorfer 20a a devenit locul de întâlnire al celor care gândeau altfel, care se opuneau status quo-ului fără a ține seama de nimic**.** Nu se mai temeau şi nu mai aveau nimic de pierdut, vroiau doar să îşi hotărască singuri viața. «Eram, pur şi simplu, sătui şi ne pierduserăm respectul față de frecventele paternalisme», spune Schwabe. Cu el s-a organizat în 1988 prima demonstrație de la Pleiße[3], în 1989 s-a făcut mobilizarea la protestul contra demonstrației guvernamentale Liebknecht-Luxemburg[4] şi s-a organizat unicul festival de muzică de stradă al DDR-ului. El se afla mereu

[3] *Pleißemarsch* – marş de protest împotriva poluării mediului înconjurător, organizat în Leipzig, pe malul râului Pleiße, prima oară în 5 iunie 1988, apoi în 4 iunie 1989. Peste 60 de membri ai grupurilor civile care au organizat marşul din 1989 au fost arestați de către Stasi înaintea evenimentului, iar alții au fost puşi în arest la domiciliu.

[4] *Demonstrația Liebknecht-Luxemburg* se organiza anual în RDG pentru comemorarea asasinării, la 15 ianuarie 1919, a socialiştilor Karl Liebknecht şi Rosa Luxemburg, fondatori, împreună cu Clara Zetkin şi alți militanți de stânga, ai Ligii Spartakiste (Spartakusbund), care în 1918 va fi primită în Comintern şi va deveni Partidul Comunist German (KPD – Kommunistische Partei Deutschlands).

www.memorialulrevolutiei.ro

în frunte şi a fost şi închis zece zile în ianuarie ’89 pentru împărțirea de foi volante.

După ce Schwabe a refuzat, în toamna lui 1989, serviciul de rezervişti de la NVA (Nationale Volksarmee – Armata Populară Națională, n.n.), a fost imediat degradat la soldat şi probabil a fost singurul care, vreodată, a părăsit râzând un comando militar. În zilele anarhiste care au urmat curând, s-a pus în slujba Noului Forum şi a înființat cu tovarăşii de idei Arhiva Mişcării Civile, care efectuează importanta muncă de rememorare, al cărei preşedinte este astăzi. Iar când au fost făcute publice aşa numitele liste de izolare, pe care le-a elaborat Stasi înainte de 9 octombrie[5], numele său se afla pe primul loc.

«Specialistul în colecții trebuie să îndeplinească mereu bine şi concret sarcina de a cerceta obiecte şi fotografii pentru expozițiile Forumului Contemporan. Este ca o muncă de detectiv, trebuie să ai fler pentru a găsi anumite obiecte», spune Schwabe. Uneori el are, pur şi simplu, norocul celui îndrăzneț şi i se livrează acasă o maşină de tuns iarba cu nota «Vă interesează asta?». De altfel, piesa cea rară este denumită şi «unealtă suplimentară la maşina de găurit manuală». **«Atunci să spună cineva că în RDG nu erai plin de idei»,** remarcă Schwabe şi speră la noi cadouri, care, de fapt, nu sunt nemijlocit în legătură cu istoria lui proprie, dar sunt importante pentru viața de zi cu zi a DDR-ului.

Fie??? maşină de tuns iarba, **fie???** baliză de mare adâncă – Schwabe face din nou cunoştință cu istoria, de fapt, cunoscută de către el. Propriul dosar de la Stasi stă, gros şi greu, pe raftul de serviciu. Apare în el un detaliu demn de remarcat, care este reținut în el, după un control operativ de persoană – Stasi în Wartburg, Uwe cu bicicleta în parc – : «Schwabe a ieşit de sub control».”

În încheierea acestui portret cu planuri temporale întretăiate, în care eroul din Leipzig este surprins în veşnică mişcare, răzvrătit împotriva ordinii din armată şi ratându-şi visul, schimbând mai multe meserii, militând pentru viața omului şi protecția mediului înconjurător şi ajungând, în cele din urmă, un împătimit colecționar, am inserat, din arhiva particulară a lui Uwe Schwabe, un raport al Securității Statului privitor la activitățile „subversive” ale acestuia.

[5] *Listele de izolare* erau alcătuite pentru aşa-numitele lagăre de izolare, lagăre în care urmau să fie deportați „dușmanii” regimului şi care au fost visul de decenii al STASI, pe punctul de a deveni realitate chiar cu puțin timp înainte de căderea Zidului Berlinului.

www.memorialulrevolutiei.ro

În decembrie '87 Sch. a lucrat pauşal la un chioşc particular cu gustări.

Sch. este membru al Grupului de lucru pentru protecția mediului înconjurător al Parohiei pentru Tineret din Leipzig. Sch. a intrat pentru prima oară în atenția unităților noastre de serviciu (în original DE – Diensteinheiten, n.n.) în iunie 1987, în Mölbis /Borna, în timpul aşa-numitei Zile a Mediului Înconjurător. Sch. a apărut acolo în public cu un panou de cca. 1m x 3m, confecționat de el, cu textul

„Centru pentru Bowling – Nu, mulțumesc."
„Filtre – Da, vă rog!"

În timpul celei de-a opta Competiții de Gimnastică şi Sport din Leipzig, Sch. s-a prezentat ca şi coorganizator al unei aşa-numite Competiții Antisportive pentru Handicapați şi Copii. Această aşa-numită „competiție antisportivă" trebuia să aibă ca motto

„A opta competiție sportivă – Nu, mulțumesc."
„Protecția mediului înconjurător – Da, vă rog!".

Prin măsuri cu scop precis de dezorientare ale unităților noastre de serviciu şi prin convorbirile purtate de organele de stat cu oficiali ai Bisericii s-a putut împiedica impactul la public al acestei anti-competiții. În timpul acestei manifestări, Sch. a apărut din nou cu panoul său prezentat deja în Mölbis/Borna.

Prin Direcția Principală XX[6] *s-a făcut cunoscut că Sch. a fost identificat ca participant la Cercul de pregătire a* ***„Kirchentag von Unten"***[7] *în* ***26-28.06.87*** *în Berlin.*

La pelerinajul forțelor negative bisericeşti, care a avut loc în cadrul „Marşului pentru Pace Olof Palme"[8] *din 11-13.09.87, de la Torgau la Riesa, Schwabe a fost remarcat ca participant şi purtător al panoului*

---

[6] Direcția Principală XX a Ministerului Securității Statului era însărcinată cu asigurarea securității statului, cu supravegherea bisericilor şi a culturii, precum şi cu combaterea disidenței.

[7] *Kirchentag von Unten* a fost o întrunire a grupării evanghelice opoziționiste *Kirche von Unten*, organizată între 26-28 iunie 1987 în Berlinul de Est, paralel cu ziua oficială a Bisericii Evanghelice, la care s-au înregistrat peste 6000 de participanți. Înființată ca o reacție a principalelor grupări opoziționiste din Berlin față de politica Bisericii Evanghelice, considerată prea apropiată puterii, gruparea *Kirche von Unten* a dezbătut la întrunirea din 1987 probleme sociale actuale, prezentându-şi, totodată, activitatea.

www.memorialulrevolutiei.ro

*„**Chitare** în loc de puşti”.*

*S-a făcut cunoscut, neoficial, că Sch. a fost coorganizator al concertului aşa-numitului „compozitor” K. Stephan, din 25.10.86 din Biserica Laurentius din Leipzig-Leutzsch. La acest concert au luat parte cca. 200 de persoane. K. a intrat în scenă cu programul „**Wieder Stehen**”[9]. În timpul reprezentației s-a încercat strângerea de semnături pentru o petiție cu conținut pacifist către Consiliul de Stat.*

Mai departe, s-a făcut cunoscut că Sch. a fondat în octombrie ’87 un Grup de Inițiativă „pentru Viață”. Cu acest grup, Sch. a participat la Decada pentru Pace ’87, cu o reprezentație proprie, la Biserica Laurentius din Leipzig-Leutzsch.

Uwe Schwabe despre Uwe Schwabe

Retrospectivă şi perspectivă

„Prima întrebare cu care mă confrunt mereu este «De ce ați fost activ politic şi ce ați vrut, de fapt?»”. La mine a fost vorba, în primul rând, de respectarea drepturilor elementare ale omului, care erau călcate în picioare zilnic în RDG. O elită a partidului şi-a arogat dreptul să decidă ce trebuie să citesc, unde să îmi petrec concediul, dacă sunt demn să studiez şi ce organizații de masă şi partide sunt bune pentru mine. Nu exista nici posibilitatea alegerii libere a localității de domiciliu, nici posibilitatea de a fi activ politic în afara organizației de partid şi de masă.

Dar de ce am devenit activ politic:

Până la angajamentul meu în opoziția politică, politica mă interesase puțin. Am fost pionier, am purtat cravate roşii, am mers în tabere de vacanță şi am dat apelul de pionier de acolo. Cravata roşie a devenit albastră şi am fost membru al FDJ.[10] Am făcut ceea ce făcea aproape fiecare, fără a-mi bate capul cu asta.

---

[8] Marş organizat în 1987 de mai multe grupări internaționale pentru pace în amintirea primului ministru suedez Olof Palme, asasinat la 28 februarie 1986. În RDG marşul a avut loc între 1-18 sept. 1987, iar la el au luat parte mai multe grupări opoziționiste militante pentru pace, precum şi cercuri independente bisericeşti.

[9] Denumirea programului se bazează pe un joc de cuvinte între verbul *wiederstehen* (a sta din nou) şi *widerstehen* (a opune rezistență), care se pronunță aproape identic. În traducere liberă, cu trimitere la ambele verbe: Cine opune rezistență va sta vertical.

[10] **FDJ: Freie Deutsche Jugend / Tineretul German Liber.**

www.memorialulrevolutiei.ro

În acelaşi timp, am avut norocul de a fi fost «educat» independent. Am crescut într-o familie mare, cu trei fraţi, o bunică şi doi copii adoptivi.

Mama mea, care m-a crescut singură, a lucrat în sistemul de trei schimburi, într-o întreprindere mare. Chiar dacă ar fi vrut să mă educe pentru o personalitate socialistă, nu ar fi avut timp pentru asta.

Am cunoscut tineri cu păr lung, care mergeau de la un concert rock la altul şi beau şi sărbătoreau de Rusalii şi de Paşti în berăria U-Fleku[11] din Praga până la pierderea cunoştinţei.

Vara vagabondam spre Ungaria, România şi Bulgaria şi la Festivalul Tineretului fără cămaşa albastră. Aceste grupuri nu erau cluburi de dezbatere politică, erau tineri care, pur şi simplu, vroiau să trăiască după ideile lor. Prin aceste contacte şi acest mod de viaţă, care nu corespundea vederilor statului cu personalităţi socialiste, a crescut enorm respingerea mea interioară faţă de statul RDG.

În conflict cu statul am ajuns la sfârşitul anilor ’70, începutul anilor ’80. Aş vrea să mă refer aici pe scurt la două exemple:

Eram ucenic, şi nu membru al Societăţii de Sport şi Tehnică[12]. Această asociaţie era pentru mine o organizaţie paramilitară, care avea ca sarcină de bază să-i pregătească pe adolescenţi pentru serviciul militar. În perioada de ucenicie, în vederea educaţiei se făcea şi o drumeţie de o săptămână la tabăra de educaţie a Societăţii de Sport şi Tehnică. Exista o tabără centrală mare în Scheibe-Alsbach[13], în Turingia. De această tabără se temeau foarte tare adolescenţii, deoarece acolo aplicau educaţia ofiţeri NVA[14] destituiţi, care erau cunoscuţi pentru faptul că îi chinuiau pe adolescenţi. Dar întreprinderea care se ocupa de educaţia noastră avea o posibilitate proprie de instrucţie într-un obiectiv de vacanţă al întreprinderii. Instrucţia se făcea acolo de către maiştri instructori şi era, mai curând, o săptămână de vacanţă prelungită, cu activitate sportivă. La şcoala de ucenici eram foarte presat să intru în Societatea de Sport şi Tehnică, pentru că, pur şi simplu, aşa se obişnuia. Deoarece conducătorul atelierului-şcoală nu reuşise nimic cu mine, mi-a ridicat în cap, printr-o manevră iscusită, întreaga clasă de ucenici. El a anunţat la o instruire politică oficială că tabăra GST nu va avea loc în propriul obiectiv, ci în tabăra centrală din Scheibe-Alsbach. Ucenicii îi pot mulţumi lui Uwe Schwabe, care a provocat asta

[11] Celebră berărie din Praga, deschisă încă din anul 1499, una dintre nenumăratele atracţii turistice ale capitalei Cehoslovaciei comuniste şi, astăzi, ale Cehiei capitaliste.

[12] **Gesellschaft für Sport und Technik / Societatea pentru Sport şi Tehnică, prescurtat GST,**

[13] **Scheibe-Alsbach**

[14] **NVA / Nationale Volksarmee / Armata Naţională Populară.**

www.memorialulrevolutiei.ro

prin neînregimentarea în GST. Acum aveam frustrarea concentrată a 30 de ucenici contra mea, care, desigur, râvneau la săptămâna prelungită de vacanță cu activitate sportivă.

Acestor argumente, care cântăreau greu, nu le puteam opune nimic şi am intrat în GST, am îndeplinit, astfel, ca de atâtea ori în RDG, adeziunea de 100% la politica partidului.

Al doilea exemplu este din prima mea activitate de după şcolarizare.

Colectivul de acolo îşi luase angajamentul, pentru asigurarea premiului «Colectivul Muncii Socialiste», că toți membrii brigăzii sunt şi membri ai Prieteniei Germano-Sovietice.

Deoarece eu respingeam o prietenie la comandă şi vroiam să îmi aleg singur prietenii, nu eram membru. Acum colectivul avea o problemă. Problema s-a rezolvat într-un mod foarte pragmatic. M-au exclus, pur şi simplu, din brigadă. Prin aceasta s-a ajuns din nou la 100% şi premiul colectivului a fost asigurat. Forța conducătoare a fost, pe atunci, soția directorului departamentului, care astăzi este preşedinta adjunctă a fracțiunii CDU[15] în Consiliul Municipal din Leipzig.

Acestea sunt doar două mici exemple despre cum se organiza şi se asigura, deja din cea mai fragedă tinerețe, adeziunea de 100% la dictatura SED-ului[16]. Aceste exemple ar putea continua la nesfârşit şi fiecare cetățean din RDG îşi poate aminti, probabil, de situații asemănătoare. Dar şi în instituțiile bisericeşti oamenii se comportau în acest mod. Când m-am aflat în arestul preventiv al MfS[17], câțiva colaboratori din căminul de îngrijire a bătrânilor se temeau că următoarea lor călătorie în Vest nu ar mai putea fi aprobată dacă ei colaborează în instituție cu un asemenea duşman al statului ca mine.

Dar decisive pentru activitățile mele politice au fost experiențele prin care a trebuit să trec în timpul serviciului meu în Armata Populară Națională. Aici am trăit intens acest sistem al spionării, umilirii, oprimării şi al minciunilor propagandistice **în cel mai strâmt spațiu**. A fost, ca să spun aşa, o călătorie în realitatea RDG-ului. Aici am simțit intens cum elitele **selecte/selecționate** din această țară aveau puterea de a-mi influența negativ viața personală. După serviciul militar am fost demobilizat de către ofițerul

www.memoriadurevoluției.ro

[15] **CDU: Christlich Demokratische Union Deutschlands / Uniunea Creştin-Democrată a Germaniei.**

[16] SED – Sozialistische Einheitspartei Deutschlands / Partidul Unității Socialiste din Germania, fondat în anul 1946, sub presiunea sovieticilor, prin fuzionarea partidelor KPD (Kommunistische Partei Deutschlands / Partidul Comunist German) şi SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands / Partidul Social-Democrat German).

[17] **MfS: Ministerium für Staatssicherheit / Ministerul Securității Statului.**

companiei mele cu propoziția: «Domnule Schwabe, vom avea grijă să aterizați la cărbune!».

Nu am aterizat la cărbune, dar, după 3 ani în diferite întreprinderi de construcții, vânzător de hamburgeri în piața de Crăciun şi şomer, îngrijitor de bolnavi într-un cămin de îngrijire a bătrânilor.

În această perioadă am avut marele noroc să cunosc pe cineva care activa în organizația de tineret a comunității Bisericii Sfântul Nicolae din Leipzig. Eu, care crescusem doar cu mama într-o casă părintească atee şi apolitică, am avut, astfel, posibilitatea să întâlnesc oameni care dezbăteau **criticist** temele sociale şi care discutau politic deschis şi fără sfială. Aici se antrenau modalitățile democratice de comportament. Aşa ceva nu mai trăisem înainte. Cunoşteam doar dezbaterile de la seminarul Tineretului German Liber sau de la educația politică a ucenicilor şi pe întreprindere, care pe atunci se numeau „**radiații infraroşii"[18].**

Astfel, am cunoscut repede oameni care se aflau împreună în grupurile de bază bisericeşti şi îşi discutau acolo ideile despre o societate solidară.

Din 1984 m-am angajat apoi la Grupul de lucru pentru protecția mediului înconjurător[19] al Parohiei pentru Tineret din Leipzig.

Deoarece acest grup se orienta prea tare spre colaborarea cu **locurile sociale**, iar munca lor publică era, mai curând, clarificare decât protest, am fondat în 1987, cu alți trei bărbați şi femei, Grupul de inițiativă pentru viață[20]. Pe atunci eram de părere că o protecție eficientă a mediului înconjurător în RDG ar putea fi posibilă abia după reforme în sistemul politic şi că activitățile pe tema protecției mediului înconjurător de aici ar trebui să pornească. La început, în prim-planul muncii se aflau temele serviciul militar şi educația pentru pace, iar tinerilor li se acorda o consiliere juridică pentru refuzul serviciului militar. Mai târziu, au existat cinci subgrupe cu centrele de greutate: protecția mediului înconjurător, serviciul militar, Perestroika / transformare, România şi plecarea deifnitivă în străinătate.

Grupul de inițiativă pentru viață nu căuta relaționarea strânsă cu biserica, ci folosea pentru întâlnirile sale locuințe particulare, dar mereu era

[18] Denumire ironică dată şedințelor de învățământ politic, prin care tinerii germani erau înregimentați în „ideologia roşie".

[19] Grup civil fondat în anul 1981, care a militat pentru ecologizare, organizând ample acțiuni de protest, dezavuate de către regimul comunist şi de către Stasi.

[20] Grup civil înființat în mai 1987 din aripa mai radicală a Grupului de lucru pentru mediul înconjurător. Preocupările acestui grup civil sunt tot ecologiste, cu accent pe activitățile publice.

www.memorialulrevolutiei.ro

în contact cu grupurile bisericeşti şi participa, din punct de vedere **al conținutului**, la organizarea rugăciunilor pentru pace. Rugăciunile pentru pace au devenit, în această perioadă, locul central al dezbaterii politice. În acest timp **s-a dezvoltat** din rugăciunea intimă şi din «întâlnirea de grup» un forum în care erau făcute publice problemele sociale. Pe marginea rugăciunilor pentru pace grupurile au cucerit domeniul în care putea fi analizată forța SED-ului şi în care aceasta putea fi pusă sub semnul întrebării.

Concomitent am căutat, pe lângă rugăciunea pentru pace, să ne apropiem pentru a doua oară de public. Am dorit, mai ales, să evadăm din spațiul strâmt al Bisericii şi, prin acțiuni publice, să ajungem la oameni şi să îi câştigăm pentru ideile noastre politice.

Astfel, în 28 noiembrie 1988, în timpul Săptămânii Filmului Documentar şi de Scurt Metraj, membrii Grupului de Inițiativă pentru Viață au atras atenția, după rugăciunea pentru pace, asupra stării inacceptabile de lucruri a politicii de informare a RDG. În noiembrie 1988, prin Biroul de Presă al RDG, a fost interzisă revista sovietică «Sputnik»[21] şi prezentarea unor filme sovietice care se ocupau de tema stalinismului. Membrii Grupului de inițiativă pentru viață au umplut baloane cu titlurile filmelor interzise şi cu numele «Sputnik», au mers cu acestea la Cinematograful «Capitol», acolo îşi avea conducerea festivalului sediul şi acolo au fost prezentate cele mai multe filme, şi au lăsat baloanele să urce. A început o vânătoare sălbatică a baloanelor. Agenții Stasi şi-au folosit țigările aprinse şi umbrelele de ploaie ca arme contra acestor «obiecte zburătoare neplăcute».

Una dintre cele mai importante sarcini a fost subminarea monopolului statului asupra publicității. Într-o țară în care abia existau posibilități de comunicare, puținele telefoane erau supravegheate, scrisorile controlate, iar aparatele de multiplicat erau disponibile, în cea mai mare parte, doar în instituțiile religioase, acest lucru a constituit, desigur, o mare provocare pentru grupuri. Statul a reacționat foarte susceptibil la aceste încercări. Au fost confiscate reviste samizdat, s-au dispus amenzi şi s-au procurat ilegal probe de la maşinile de scris. Orice fel de exprimări în scris au fost confiscate de către forțele de Securitate şi retrase pentru încălcarea legii multiplicării.

Cu toate acestea, s-a creat o rețea de infomații care facilita coordonarea şi planificarea acțiunilor politice în cadrul întregii opoziții a RDG-ului. În acelaşi timp, s-au inițiat contacte cu media vestică şi cu disidenții din Europa de Est, astfel încât publicul să fie repede informat

[21] **Sputnik**

www.memorialulrevolutiei.ro

despre încălcările drepturilor omului. Din păcate, până la sfârşitul anilor ’80 noi am fost doar un cerc mic, care a încercat să intervină politic.

Ministerul Securităţii Statului a încercat, în această perioadă, să intimideze şi să-i demoralizeze **pe cei activi/activele**. Ne-a fost mereu teamă, în acest timp, de ce se putea întâmpla cu noi.

Dacă, peste ani, eşti supravegheat, spionat şi „**descompus/diyolvat”???,** cum se spunea în jargonul Stasi, asta lasă, desigur, urme. Nu erai sigur dacă, la ridicări sau arestări, nu dispăreai în vreo puşcărie a Stasi-ului. Dar cândva furia şi tristeţea devin aşa de mari, încât învingsau ignoră teama. Ştiam însă că ridicările sunt făcute publice imediat de către prietenii noştri.

Un eveniment m-a marcat foarte tare în ianuarie 1989. Am mobilizat, cu 10.000 de foi volante, pe care le-am distribuit în cutiile poştale, în cabinele telefonice, în tramvaie ş.a.m.d., la o demonstraţie independentă pentru comemorarea lui Karl Liebknecht şi a Rosei Luxemburg[22]. Se revendica, în apelul la demonstraţie, mai ales dreptul la exprimarea liberă a opiniei şi libertatea adunărilor, a întrunirilor şi a presei.

Deja la o zi după distribuirea foilor volante, au fost arestaţi 12 participanţi şi puşi în arest preventiv. Ministerul Securităţii Statului lucrase, de această dată, bine şi a ordonat **să se distribuie???** un colaborator neoficial. Acesta a trimis, seara târziu, o telegramă la Berlin, în care comunica toate numele participanţilor. În ciuda acestor arestări, la 15 ianuarie 1989 s-a ajuns la una dintre cele mai mari demonstraţii prin care a trecut Leipzigul înainte de toamna lui 1989 (cu excepţia lui 17 iunie 1953). La ea au luat parte aproximativ 800 de oameni. Poliţia a împrăştiat demonstraţia şi a arestat 53 de participanţi. Prin **DDR-Weiten???** şi proteste internaţionale, deci printre altele prin ministrul de Externe american şi vest-german, prezenţi la a treia **Conferinţă pentru Securitate şi Cooperare în Europa** de la Viena, arestaţii au fost eliberaţi la 19 ianuarie, iar la 24 ianuarie ancheta a fost suspendată, la ordinul lui Erich Honecker.

Deoarece acest eveniment a fost foarte important pentru drumul meu ulterior, aş dori să aprofundez şi să citesc un text prescurtat, pe care l-am scris în mai 1989:

[22] *Demonstraţia Liebknecht-Luxemburg* – organizată în fiecare an pentru comemorarea asasinării, la 15 ianuarie 1919, a socialiştilor Karl Liebknecht şi Rosa Luxemburg, fondatori, împreună cu Clara Zetkin şi alţi militanţi de stânga, ai Ligii Spartakiste (Spartakusbund), care în 1918 va fi primită în Comintern şi va deveni Partidul Comunist German (KPD – Kommunistische Partei Deutschlands).

www.memorialulrevolutiei.ro

AREST!

Eşti escortat – coridoare lungi întunecate – „Mâinile la spate!” – lămpi roşii.

Trebuie să aştepți la fiecare colț.

„Fața la perete!”

Nu vezi pe nimeni altcineva la față.

Celula: stai şi încerci să te acomodezi cu noua situație. 2 paturi, 2 tabureți, 1 masă, ferestre etanşe cu **gresie din sticlă???,** chiuvetă şi toaletă.

Nu vezi cerul, doar lumina mată, slabă pătrunde prin **gresia de sticlă???**. Te întinzi, nu îți găseşti liniştea, urmăreşti uşa: un geam mic de iscodit şi o **clapetă mai înaltă decât o burtă ???**. Tot la 10 minute se uită cineva prin geamul de iscodit, aşa celula se luminează puternic. Te întrebi: De ce? Frică de sinucidere? Trebuie să dormi cu fața la uşă şi nu ai voie să îți acoperi fața.

Uşa celulei se deschide cu zgomote tari, pătrunzătoare. Stai imediat în picioare în fața patului. «Numărul 1, vino cu mine!»

Mâinile la spate, fața la perete.

Spațiul cunoscut cu persoana care interoghează apare din nou. Te gândeşti că nu au trecut nici cinci minute. Protocol de interogare, începutul la ora 6:07. A trecut 1 oră ½ de la ieşirea ta din această cameră.

Eşti adus în fața judecătorului închisorii, se emite mandatul de arestare – pedeapsa maximă 5 ani. Primeşti haine de deținut, primeşti sfaturi. Frânturi de cuvinte îți pătrund prin ureche: posibilitatea de recurs, **curte liberă (Freihof)???** zilnic 1 oră, fără conversații cu gardienii, împrumut de cărți, aprovizionare, mandat de arestare...

Tu nu **digeri???** asta.

O nouă celulă – acum pentru doi. Fugar peste graniță, arest preventiv de 15 săptămâni, conversații discrete, făcut cunoştință unul cu altul.

În fiecare zi audieri. Aceleaşi scene, aceleaşi întrebări.

Cu lumea exterioară ai contact doar prin clapetă**,** vezi doar mâini, nicio față.

Pentru tine nu e niciun om în spatele uşii – doar mâini.

Eşti fotografiat, din trei părți şi în picioare, se iau amprente.

Medicul te verifică dacă eşti apt. Apt pentru ce? Eşti o piesă de prelucrat pentru el, nu om.

Interogatorii în loc de **curte liberă**. Fără aer curat. Ți se cuvine **curtea liberă.** Conform hârtiei.

«Uşa celulei dumneavoastră se va deschide astăzi încă o dată.»

Nu îndrăzneşti să analizezi aceste cuvinte.

www.memorialulrevolutiei.ro

Ea se mai deschide încă o dată.

Lucruri de restituit, de schimbat, semnături, sfaturi.

Trăieşti totul în ceaţă, foarte departe, abia percepi.

Stai pe stradă, rămâi pe loc, priveşti...

Zgomotele pe care le-ai auzit o săptămână devin imagini. Bucuria nu se poate ivi, ai lăsat în urmă zidurile mici, dar ştii de cele mari de aici, de afară.

Îți pare ca un schimb prost. ???

Mari speranțe mi-am pus în anii ’80 privind interesul şi ajutorul Republicii Federale. Din păcate, această speranță a fost spulberată **de politica de destindere, care devenea tot mai puternică, şi de mentalitatea de alungare a elitelor din Germania Federală???.** Cel mai rău eveniment a fost pentru noi întinderea covorului roşu pentru Erich Honecker la vizita sa de stat[23]. Prin asta am avut sentimentul de a fi pierdut un aliat şi de a fi complet izolați de Vest. Din fericire, au existat unii jurnalişti care au pledat pentru noi şi ne-au susținut dorințele în public.

Unul dintre cei mai importanți **parteneri (Ansprechspartner)** în această perioadă a fost jurnalistul vest-berlinez Roland Jahn, căruia i s-a retras în 1983 cetățenia din RDG. El a organizat interviuri la telefon, printre altele pentru telejurnal, sau a relatat la Kontraste[24] despre situația din Leipzig. Unul dintre filmele despre Leipzig, «Frustrarea şi decăderea Leipzigului», care a fost turnat în 1989 pe ascuns de către colaboratorul Bibliotecii pentru Mediul Înconjurător[25], est-berlinezul Siegbert Schefke[26], a avut efect. Friedrich Schorlemmer[27], care nu era tocmai un prieten al «acționismului» din Leipzig, mi-a spus în toamna lui 1989 că abia prin acest film ar fi priceput cât de rău este într-adevăr în Leipzig şi că acum ne poate înțelege.

În toamna lui 1989 am co-fondat Noul Forum în Leipzig, am fost una din primele persoane de contact pentru vorbitorii regionali interesați ai cartierului **Leipzig-West.** M-a surprins pozitiv, în acest răstimp, această atmosferă grozavă de deschidere între oameni. Acest lucru, pe care l-am încercat şi sperat de trei ani, de a mobiliza oamenii, de a le învinge oportunismul şi teama, s-a împlinit aici.

[23] **Vizita de stat a lui Erich Honecker din**
[24] **Emisiune transmisă de televiziunea vest-germană**
[25] **Biblioteca pentru Mediul Înconjurător**
[26] **Siegbert Schefke**
[27] **Friedrich Schorlemmer**

www.memorialulrevolutiei.ro

După ce la 9 octombrie 1989 era clar că potentații din această țară nu aveau nimic de opus acestei mişcări populare, oamenii şi-au regăsit glasul. Am experimentat, ca persoană de contact pentru Noul Forum, un iureş de nedescris de oameni care sprijineau Noul Forum, vroiau să devină membri sau se înscriau pe listele de semnături.

Pe atunci încă nu aveam birou, ci existau în întregul Leipzig 12 adrese de contact la care te puteai adresa. Oameni de orice vârstă stăteau la coadă în fața locuinței mele, îşi ofereau ajutorul, dezvoltau idei şi concepeau declarații. Acest lucru ne-a costat în aceste zile întreaga forță. În fața noastră nu era nimic. Nu puteam construi pe infrastructura existentă, ca tovarășii şi partidele din coaliție. Nu aveam nici bani, nici tehnică. Apoi s-a amenajat un birou într-o casă prăpădită din **Leipzig-West.** În același timp, trebuiau create anumite structuri. Mulți erau, pe atunci, gata să preia anumite munci, de la ore de serviciu până la lucrări de scris.

În acest timp am avut impresia că un întreg popor s-a trezit dintr-un fel de letargie sau din somnul frumoasei din pădure.

Scopurile principale pe care le-am formulat în foile volante şi la demonstrațiile din toamna lui 1989 erau desființarea sistemului unipartidic, exprimarea liberă a opiniei, libertatea de a călători şi de a te întruni, libertatea presei și admiterea de noi partide și inițiative. Nu mă gândeam la desființarea RDG-ului, ci, în primul rând, la o **reformare???** á la Gorbaciov. Reunificarea Germaniei nu a fost discutată, în niciun caz, în cercul în care eu mă mişcam. Și Wolfgang Rüddenklau[28], de la Biblioteca Mediului Înconjurător, observa în cartea sa, ***Störenfried / Zurbagiul***, că «problema națională» era o temă tabu în cercul opoziției.

Deschiderea Zidului a venit pentru mine surprinzător, deşi reunificarea Germaniei era cerută deja la demonstrații înainte de 09.11.1989. Revendicarea «Noi suntem un popor» / «Wir sind ein Volk» m-a surprins foarte tare la acel moment. Acest lucru este legat şi de faptul că m-am născut în 1962, deci sunt un «Copil al Zidului» («Mauerkind» în original, n.n.). Din **trăirile mele personale** cunoşteam doar cele două state germane. În același timp, noi aveam visul unui socialism mai bun, care, desigur, era distrus cu revendicările «Noi suntem un popor» / «Wir sind ein Volk». Opoziționiştilor le lipsea deseori, de asemenea, contactul cu «populația normală». Noi trăiam în grupuri elitiste, **cu menaj comun**, lucram în instituții religioase sau studiam teologia. Legătura cu poporul am pierdut-o complet. În euforia că oamenii s-au trezit, în sfârşit, iar noi ne vedeam ca vârful de lance al unei mişcări de masă, am închis ochii în fața a ceea ce îi

[28] **Wolfgang Rüddenklau**

www.memorialulrevolutiei.ro

mişca pe oameni cu adevărat şi a ceea ce vroiau. Noi vroiam să credem că oamenii aveau interes pentru o autodeterminare democratică.

În acelaşi timp, nu exista o opoziție solidară. În timpul RDG-ului aveam un dușman care, în ciuda tuturor deosebirilor, ne lega oarecum. O încercare în septembrie 1989 de a lega într-o rețea diferitele grupuri şi de a le aduce la un numitor comun a eşuat datorită diferitelor idei ale celor care acționau în domeniul politic şi din cauza vanităților personale. (Grupul de inițiativă pentru viață adresase invitații la Leipzig, în 24.09.1989, la o întâlnire de coordonare cu întregul RDG.)

După rezultatul slab al Noului Forum la alegerile comunale din primăvara anului 1990 i-am adresat unui jurnalist de la «Spiegel» doar comentariul amar: «Nu trebuia lăsat poporul să voteze». S-a doyedit foarte clar că noi, deja dinainte de 1989, nu am avut o masă de bază, ci eram doar un grup mic de oameni, iar această bază în 1990 nu mai exista deloc. Pe atunci vroiam să stimulăm o discuție amplă despre cum şi încotro. Nu vroiam să prezentăm scopuri şi idei prefabricate. Prin socializarea noastră în grupuri bisericeşti şi asociații ne-am străduit mereu pentru consens şi decizii democratice. Dar oamenii au vrut să ştie **în ce direcție politică** se merge. Ei nu mai vroiau experimente.

Jens Reich[29] a spus cândva în septembrie 1990: «În primul rând ne-am împotrivit / ne-am opus porții baricadate / blocate. Lacătul a cedat, poarta s-a deschis, noi am năvălit **de-a lungul???** ei, în timp ce următorii luau cu asalt noi țeluri, pe care noi nu mai puteam să le alegem."

Din păcate, speranțele pe care le-am avut atunci nu s-au împlinit. Speranțele sunt, desigur, întotdeauna vise. Revendicările politice pe care noi le-am prezentat şi pe care eu le-am amintit deja mai sus s-au îndeplinit, desigur. Visele pe care le-am avut, nu. Dar termenul aderare sugerează deja că a fost vorba tocmai doar de o aderare.

Nu trebuie uitat că au fost oameni pe străzi care au reclamat reunificarea imediată a Germaniei. Au fost mii de oameni în Dresda care i-au strigat lui Helmut Kohl: «Du-ne acasă!» / «Hohl uns Heim!».

Au fost oameni în regiunile de graniță care au pretins deschiderea dispozitivelor de graniță.

Locuitorii au rezolvat problema reunificării prin acțiuni pline de fantezie, în felul lor:

La tronsonul de frontieră al **Ortslage???** Großensee / Eisenach / Erfurt au demonstrat la 01.12.1989 de la ora 18.00 până la ora 19.45 cca. 100 de persoane, cu participarea primarului, cât şi cu o orchestră de

[29] **Jens Reich**

www.memorialulrevolutiei.ro

suflători. Ei au cerut deschiderea unui nou punct de trecere a frontierei. Spre ora 19.10 a fost forțată poarta gardului de asigurare a pazei la frontieră, prin care părți de material plastic ale gardului au fost incendiate pe o lățime de 30 m, iar marşul a continuat până la **drumul cu coloane???**.

În Bischhagen / Erfurt 1000 de participanți la un serviciu divin de la graniță au cerut, în 10.12.1989, să se deschidă gardul de semnalizare. Acesta se deschide, într-adevăr, până seara târziu. Oamenii au folosit ocazia pentru a face o vizită în comunitatea vecină. Seara târziu gardul a fost din nou închis, «conform regulamentului».

În Eichsfeld au demonstrat mii de oameni la graniță, cu bagajele făcute şi cu strigătul: «Dacă nu vine marca germană la noi, mergem noi la ea!»

Privitor la aceste evenimente, o altă manieră de a proceda, din perspectiva de astăzi, probabil nu ar fi fost posibilă.

Din păcate, cu reunificarea Germaniei, discuția reformei, care în vechea Republică Federală era deja de mult în curs, a fost reprimată şi terminată. Reprezentanții politici de la conducerea Verzilor[30], cu care noi am avut contact în primăvara lui 1990, au regretat aceasta mereu. Pe ordinea de zi se afla marea sarcină națională «de a reunifica Germania», toate celelalte deranjau. Rezultatul îl vedem acum. Germania a rămas în urma multor altor țări ale Uniunii Europene. S-a iscat o stopare a reformei, care obligă statul să ia măsuri nepopulare. Acest lucru duce la faptul că mii de oameni demonstrează pe străzi, mai ales în Germania de Est. «Unitatea internă» a Germaniei nu a fost niciodată aşa de amenințată ca în ultimele săptămâni. Dar şi ideea că «unitatea internă» s-ar răscumpăra cu bani va duce la o fundătură. De această situație profită demagogii, mai ales cei din PDS[31], dar şi din alte grupări de stânga şi de dreapta.

Faptul că discuția despre Constituție, declanşată de către părți ale mişcării civile, a fost blocată a constituit, din punctul meu de vedere, una dintre cele mai mari greşeli ale procesului de Unificare. Iar aici nu e vorba dacă a fost bună Constituția, ci de posibilitatea identificării cu noua Republică Federală.

A luat naştere o nouă Republică Federală, iar această nouă Republică Federală ar fi avut nevoie de o nouă Constituție. Discuția despre Reunificare ar fi evoluat astăzi cu totul altfel. Populiştii de astăzi nu ar putea ascunde că aceasta a fost doar o «colonializare»» a RDG-ului". Nu, prima Cameră

[30] **Verzii / Die Grünen**
[31] **PDS**

www.memorialulrevolutiei.ro

Populară a RDG-ului aleasă liber ar fi validat cu Parlamentul German o nouă Constituție pentru o Germanie nouă unificată.

Dar şi în alte domenii au existat mari greşeli. Au fost **iertate** mult prea multe cadre vechi. În toamna lui 1989 şi în 1990 s-au putut face dispărute multe milioane de mărci est-germane. Un fost ofițer Stasi din Leipzig, de exemplu, şi-a fondat în primăvara anului 1990 o firmă proprie sub numele **„Sahneböhm"???** şi a fost până de curând organizatorul şef al cursei păcii. Prelucrarea juridică a dictaturii SED a eşuat, de fapt. Victimele se luptă de ani de zile pentru plăți de despăgubire sau pentru reabilitare, iar diminuările pensiilor la cadrele vechi sunt considerate anticonstituționale. De aceea, multe victime care au suferit în timpul dictaturii RDG-ului şi au stat ani de zile în închisoare şi-au pierdut încrederea în statul de drept. Nu se poate ca un deținut politic să trebuiască să dovedească, pentru a obține un ajutor bănesc de la Casa de Asigurări de Sănătate, faptul că i-au fost scoşi dinții prin lovituri în închisoarea Stasi-ului.

Câteva cuvinte despre Sachsen:

În toamna lui 1989 nu a existat o cale saxonă specifică. Multe s-au întâmplat în alte localități şi oraşe la fel. Dar în Sachsen au avut loc, din august 1989 până în aprilie 1990, cele mai multe demonstrații, 945, în 145 de oraşe şi localități diferite. Urmează Thüringen cu 739 demonstrații şi adunări în 136 de localități.

Între 1988-1989 a existat un drum specific al Leipzigului: într-un loc, întotdeauna lunea la aceeaşi oră, se întâlneau, din 1981, oameni tineri angajați la Biserica Sfântul Nicolae. Grupurile din Leipzig i-au integrat pe cei care depuseseră cerere de emigrare şi le-au **procurat** un podium unde ei puteau să informeze despre problemele lor. Nu a existat o delimitare. Grupurile din Leipzig au străpuns, de la începutul lui 1989, şi zidurile înguste ale Bisericii, în care atrăgeau atenția prin acțiuni publice pline de fantezie asupra **lipsurilor / neajunsurilor**.

Prin demonstrația Karl Liebknecht-Rosa Luxemburg din ianuarie, demonstrațiile de după rugăciunile pentru pace, **Ziua Acțiunii** pentru arestații din **CSSR** din martie[32], descoperirea falsificării alegerilor comunale din mai[33], Marşul de la Pleiße şi festivalul de muzică de stradă din iunie[34],

[32] **Aktiontag**

[33] **Alegerile comunale din mai**

[34] Primul festivalul de muzică de stradă din Leipzig trebuia să aibă loc în 10 iunie 1989, dar poliția a intervenit brutal şi a îmbarcat în camioane în vederea interogatoriilor atât muzicieni, cât şi spectatori. O parte din trecătorii participanți au avut, în continuare, curajul să protesteze.

www.memorialulrevolutiei.ro

sinodul din iulie[35] şi protestele din toamna lui 1989[36], Leipzigul s-a dezvoltat în anul 1989 ca un centru al mişcării de protest.

În Leipzig a fost activă politic şi o altă scenă. Aici nu au existat **Poppe**, **Fischer sau Bohley**[37]. Noi eram mult mai tineri. Nu am discutat înainte cu cinci luni cum se planifică şi se conduce cel mai bine o acţiune, ci am făcut-o, pur şi simplu. Fără să ne fie clare întotdeauna consecinţele. Acest lucru a fost criticat, mai ales de către grupurile din Berlin, ca acţionism pur, fără concepte de conţinut, în acelaşi timp berlinezii se uitau cu coada ochiului, dar cu ceva invidie spre Leipzig[38].

Peter Grimm[39], unul dintre activiştii Grupului de Iniţiativă pentru Pace şi pentru Drepturile Omului din Berlin şi coeditor al problemelor de frontieră, scria în februarie 1989 în revistele pentru mediul înconjurător:

„Unii profeţi pesimişti au vrut să prevadă deja de multă vreme o intervenţie abuzivă a puterii de stat în Leipzig, deoarece s-au întâmplat foarte multe în ultimul an în acest oraş, **iar activităţile vizibile, a căror prospeţime şi fantezie, păreau să domine clar ceea ce se ivea în acelaşi timp în Berlin...???** Membrii IGL[40] despre care este vorba aici şi cei independenţi de grupuri sunt probabil pentru exprimarea prin acţiuni demonstrative, pentru ieşirea din graniţele strâmte ale posibilităţilor oficiale şi bisericeşti."

Dar mai târziu a criticat în acelaşi articol naivitatea locuitorilor Leipzigului:

„Dar în acest loc se dovedeşte, ca la multe persoane afectate de arest, că multor activităţi din Leipzig le-a lipsit deseori aproape complet o bază suficientă pentru pregătirea şi controversa cu consecinţe posibile şi că mulţi au uimit cu ce naivitate s-au aflat faţă în faţă cu funcţionarii însărcinaţi cu interogatoriile în legătură cu propria activitate."

www.memorialulrevolutiei.ro

[35] **Kirchentag im Juli???**
[36] **Protestele din toamna lui 1989**
[37] Nemele unor cunoscuţi disidenţi est-germani
[38] Despre disputa privind aportul celor două oraşe la sfârşitul DDR-ului şi despre titulatura de oraş-erou pe care şi-o revendică atât Berlinul, cât şi Leipzigul, m-am referit pe larg în comunicarea susţinută în 10 decembrie 2011, cu prilejul simpozionului *Revoluţia din Decembrie 1989. Timişoara, primul oraş liber al României*, organizat de Asociaţia Memorialul Revoluţiei, sub patronajul Consiliului Judeţean Timiş şi în colaborare cu Muzeul Banatului şi cu Biblioteca Judeţeană Timiş, pornind de la articolul jurnalistei Evelyn Finger, *Das Ende der DDR. Welche war die Heldenstadt?/ Sfârşitul DDR-ului. Care a fost oraşul-erou?*, apărut în „Die Zeit", Nr. 39, 17.09.2009.
[39] **Peter Grimm**
[40] Acronim pentru Initiativgruppe Leben / Grupul de iniţiativă pentru viaţă

Da, deseori nu ne-am gândit la consecințe, dar eram, pur şi simplu, sătui de acest stat împietrit şi lipsit de fantezie. Nu am mai vrut să ne risipim viața în acest sistem închistat şi de aceea am făcut ceea ce am considerat corect, nu puteam deloc altfel.

Din păcate, şi din atmosfera de revoltă din 1989 nu a mai rămas prea mult. Oportunismul din teamă îl cunosc. Oportunismul societății coatelor m-a luat totuşi prin surprindere.

Cu toate acestea: Toamna lui 1989 în Leipzig a demonstrat că se poate schimba ceva. După o revoluție cu asemenea schimbări masive e nevoie doar de o respirație lungă.

Mai sunt multe de făcut. Acest lucru se vede mai ales mereu la grupurile de vizitatori care vizitează Archiv Bürgerbewegung.

Cel mai mult mă dezamăgesc şi mă miră astăzi mereu discuțiile cu grupurile de vizitatori din vechile landuri federale. Acolo aud eu deseori argumente care persistă aşa de tare în capetele oamenilor, care mă fac mereu perplex. Argumentele se întind de la ideea că în RDG fiecare avea cel puțin o locuință şi un serviciu până la faptul că în Vest ar exista chiar şi interdicții pentru muncă. Aici este necesară o muncă de lămurire politică nu doar în Est, ci şi în Vest.

Adina **ABRUDA**

www.memorialulrevoluției.ro

Bulgarii bănățeni şi Revoluția din Decembrie 1989
Corectat!!!

Banatul, județul Timiș, prin caracterul său multiethnic, se compune din numeroase minorități naționale care, alături de populația majoritară, au luptat pentru înlăturarea dictaturii comuniste şi a tiranului Ceauşescu. Printre acestea se numără şi comunitatea bulgarilor bănățeni, care a contribuit, prin acțiunile membrilor ei, la succesul Revoluției.

În zilele de 15-16 decembrie 1989, bulgarii navetişti din localitățile Dudeştii Vechi, Sânnicolau Mare, Arad, Deta, Denta şi Breştea şi-au anunțat rudele că lumea din Timişoara stătea adunată în fața parohiei lui László Tőkés în tăcere, împotrivindu-se paşnic evacuării acestuia din oraş, şi, pe parcurs, au luat parte, alături de timişoreni, la toate demonstrațiile protestatare, până la înlăturarea tiranului. Din fericire, nu s-au semnalat victime din rândul minorității bulgare.

În seara de 20 decembrie 1989 locuitorii din Dudeştii Vechi, adunați în centrul comunei, au făcut un marş de protest, strigând „Jos Ceauşescu!" („Dole Čaušesku") şi „Libertate!" („Slobudnust!"), apoi au scos toate portretele lui Ceauşescu din diferite instituții, le-au distrus şi le-au incendiat. Un miting a avut loc în data de 21 decembrie şi în Deta, unde au participat şi bulgari din mai multe localități vecine, demonstrând paşnic, iar tinerii bulgari întorşi de la marşul din Sânnicolau Mare s-au adunat în fața Consiliului Popular de la Dudeştii-Vechi şi şi-au ales 5 reprezentanți, cerând, totodată, şi recunoaşterea oficială a minorității bulgare.

Schimbările generate de Revoluție se simt şi în evoluția comunității bulgare post-decembriste: la 11 ianuarie 1990 apare la Timişoara primul număr al ziarului „Glasul nostru" („Náša glás"), organ al Uniunii Bulgare din Banat, şi, treptat, se înființează filiale ale Uniunii Bulgarilor în diferite localități. La 18 februarie, 1990 la orele 16.00, se difuzează prima emisiune în limba bulgară la Radio Timişoara, realizată de Elisabeta Ciocani, apoi anual li s-au rezervat tinerilor bulgari din România locuri în universitățile din țara vecină, s-au deschis şcoli în limba bulgară şi pe teritoriul patriei noastre, s-au intensificat relațiile între cele două țări prin diferite acțiuni şi evenimente organizate în comun, s-au tipărit manuale, cărți, biblii şi calendare creştine – tip almanah.

Cuvinte-cheie: bulgari bănățeni, Revoluție, comunism, deportați în Bărăgan, Bulgaria, Frontul Salvării Naționale.

www.memorialulrevolutiei.ro

Banatul, județul Timiș, prin caracterul său multiethnic, se compune din numeroase minorități naționale care, alături de populația majoritară, au luptat pentru înlăturarea dictaturii comuniste şi a tiranului Ceauşescu. Printre acestea se numără şi comunitatea bulgarilor bănățeni, care a contribuit, prin acțiunile membrilor ei, la succesul Revoluției.

Încă de la începutul evenimentelor, în zilele de 15-16 decembrie, tinerii bulgari care făceau naveta la Timişoara (Timišvár) din localitățile din jur: Dudeştii Vechi (Stár Bišnov), Sânnicolau Mare (Smikluš), Arad (Arád), Deta (Dédva), Denta (Dénta), Breştea (Bréšća) au dus vestea în localitățile lor, că lumea stătea adunată în fața parohiei lui László Tőkés în tăcere, împotrivindu-se paşnic evacuării acestuia din oraş, dar gata să izbucnească în orice moment.

Ziua de 16 decembrie 1989 a coincis cu a patra zi din novenă (rugăciune catolică repetată timp de 9 zile consecutiv), începută de bulgarii catolici în Breştea, Deta şi Dudeştii Vechi. Se țineau rugăciuni în fiecare seară în locuri diferite, în locuințele credincioşilor, astfel că bulgarii au încălcat ordinul dat de Ceauşescu, conform căruia era interzis să se adune mai mult de 5 persoane la un loc. Ei au continuat să se adune pentru rugăciuni – bărbați şi femei, tineri şi copii – seară de seară, participând, după aceea, şi la diversele manifestații.

Tinerii bulgari care erau la Timişoara au luat parte, alături de timişoreni de toate etniile, la demonstrațiile protestatare începând cu 16 decembrie, până la înlăturarea tiranului, participând la marşul din centrul oraşului, la asaltul Comitetului Județean al P.C.R., la adunările din Piața Operei. Din fericire, nu s-au semnalat victime din rândul minorității bulgare.

De remarcat că în ziua în care Timişoara devenea primul oraş liber de comunism din România, seara, în jurul orelor 18.00, locuitorii din Dudeştii Vechi, adunați în centrul comunei, au făcut un marş de protest, strigând „Jos Ceauşescu!” („Dole Čaušesku”) şi „Libertate!” („Slobudnust!”), apoi au scos toate portretele lui Ceauşescu din clădirea Consiliului Popular, din şcoală, din clădirea liceului şi din clădirile celorlalte instituții din localitate, le-au distrus şi le-au incendiat.

În data de 21 decembrie 1989, la orele 10.00, mai mulți tineri din Dudeştii Vechi s-au alăturat unei mari adunări populare în oraşul Sânnicolau Mare, iar tinerii şi vârstnicii bulgari din Deta, navetiştii de la Breştea şi Denta au participat, alături de ceilalți, la mitingul din Deta, unde oamenii au strigat „Libertate!” şi „Dumnezeu e cu noi!”. La Deta nu au avut loc distrugeri şi nu s-au tras focuri de armă.

Tot în data de 21 decembrie 1989, tinerii bulgari întorşi de la marşul din Sânnicolau Mare s-au adunat în fața Consiliului Popular şi şi-au ales, în

www.memorialulrevolutiei.ro

numele noii democrații, primii 5 reprezentanți, care revendicau cererile populației în 10 puncte, aceleaşi cu cele ale Frontului Salvării Naționale, cerând, totodată, şi recunoaşterea oficială a minorității bulgare.

Referitor la bulgarii arădeni, ei au ieşit şi au strigat laolaltă cu ceilalți „Jos dictatorul!", „Ieri în Timişoara, azi în Arad!", „Armata e cu noi!", „Timişoara, Timişoara!". În data de 21 decembrie, între orele 9.00-10.00, mai mulți preoți de diferite confesiuni s-au urcat pe un tanc din Piața Unirii şi au recitat, împreună cu populația, „Tatăl nostru" pentru Eroii căzuți la Timişoara.

Duminică, 24 decembrie 1989, în jurul orelor 12.00, locuitorii localității Dudeştii Vechi s-au adunat în fața Consiliului Popular, pentru a alege un comitet de conducere format din 36 de persoane, însărcinate cu buna rânduială din comună şi cu păstrarea legii şi ordinii, dintre care 5 reprezentanți urmau să țină legătura cu populația: Uzun Petru Pavel, Ghergulov Vichentie, Ciocani Petru, Sârbu Ioan şi Ghergulov Gheorghe.

Conform primului număr al ziarului timişorean „Victoria" (27 decembrie 1989), organ al Frontului Democratic Român, din articolul semnat de Daniel Mândrilă aflăm că Ministerul Apărării din Bulgaria a trimis în România un spital de campanie echipat cu toate instalațiile necesare.

În perioada Crăciunului, în semn de solidaritate cu revoluționarii din Timişoara, din Dudeştii Vechi s-au trimis la Timişoara peste 4.000 de kg de pâine, 3.000 de cornuri şi 3.000 de ouă.

Prima publicație a bulgarilor bănățeni, „Lumina" („Svetlina"), apare în 25 decembrie 1989, din inițiativa a doi tineri din Dudeştii Vechi, Nicolae Markov şi Gheorghe Avram, într-un tiraj de peste 130 de exemplare, împărțite gratuit oamenilor care ieşeau de la liturghie. Se motivează faptul că publicația apare bilingv: **„După atâta timp de ignoranță, uitați cu bună ştiință, etichetați drept «alte naționalități», dorim acum, prin această foaie, să ne manifestăm bucuria de a putea spune simplu: EXISTĂM!"**

Primele cuvinte în limba bulgară la Radio Timişoara au fost rostite de profesorul Carol Matei Ivanciov, de la Liceul Industrial Nr. 1 din Timişoara, un salut în limba bulgară, prin care îşi exprima bucuria că se poate adresa conaționalilor în limba maternă, **având încrederea că, odată cu trecerea la democrație, bulgarii din România se vor bucura de aceleaşi drepturi ca şi românii şi ca toate celelalte naționalități, într-o Românie liberă.** Totodată, anunță închegarea unui Comitet de inițiativă pentru înființarea Uniunii Bulgare din Banat. Organizația va fi structurată pe principii teritoriale, adică vor exista comitete sătești, orășenești şi județene.

www.memorialulrevolutiei.ro

Membrii comitetului provizoriu erau: Ivanciov C., Burov G., Fermendjin P., Nacov V., Velciov P., Augustinov P., Ghergulov G., Calciov C., Calapiş D., Avram G., Markov N., Bartulov M., Harlău P., Roncov F., Fermendjin I., Slavin I., Manea A., Topciov Ş., Augustinov G., Vasilcin C., Ciocani A., Parvan A., Stoiov P.

Preotul paroh din Breştea, Augustinov Gheorghe, a oficiat pe în decembrie 1989, în odăjdii roşii, culoarea martiriului, o liturghie în cinstea Eroilor Revoluției Române.

În 27 decembrie 1989, la Căminul Cultural din Dudeştii Vechi, are loc un program artistic cu ocazia Crăciunului. Sunt prezentate obiceiurile specifice, printre care şi „Betleemul” .

La recomandarea forurilor superioare, locuitorii din Dudeștii Vechi, Cheglevici şi Valcani au fost convocați în 29 decembrie 1989 la o adunare populară pentru a-şi alege 15 membri ai Frontului Salvării Naționale, care să preia conducerea Consiliului Popular. În calitate de președinte este ales Uzun Petru Pavel. Dr. Fitătău şi Ghergulov Gheorghe sunt aleşi vicepreşedinți, iar Ghergulov Vichentie este ales secretar.

În data de 31 decembrie 1989/1 ianuarie 1990, un grup de bulgari a hotărât fondarea unei Asociații a Bulgarilor din România, care să continue tradițiile și activitățile bulgarilor din România de-a lungul timpului.

Schimbările generate de Revoluție se simt şi în evoluția comunității bulgare postdecembriste: în11 ianuarie 1990 apare la Timişoara primul număr al ziarului „Glasul nostru” („Náša glás”), organ al Uniunii Bulgare din Banat, treptat se înființează filiale ale Uniunii Bulgarilor în diferite localități, iar în 18 februarie, la ora 16.00, se difuzează prima emisiune în limba bulgară la Radio Timişoara, realizată de Elisabeta Ciocani, apoi anual li s-au rezervat tinerilor bulgari din România locuri în universitățile din țara vecină, s-au deschis şcoli în limba bulgară şi pe teritoriul patriei noastre, s-au intensificat relațiile între cele două țări, prin diferite acțiuni şi evenimente organizate în comun, s-au tipărit manuale, cărți, biblii, calendare creştine – tip almanah – şi reviste, s-au înființat ansambluri de dans şi organizații culturale – păstrătoare de tradiții.

În 1991, când s-au împlinit 40 de ani de la deportarea în Bărăgan a 86 de familii din Dudeştii Vechi, la biserica din localitate s-a oficiat o slujbă în memoria celor decedați în Bărăgan, dar, în acelaşi timp, de recunoştință pentru cei care au scăpat cu bine şi, de atunci încoace, în fiecare an este marcat acest eveniment nefericit prin liturghii şi depuneri de coroane. Comunismul n-a ținut cont de etnia persoanei, trebuia format omul de tip nou, deposedat de toată averea sa. Din vara anului 1991, în urma solicitării formulate de 700 de locuitori din Dudeştii Vechi, ziua de târg săptămânal,

www.memorialurevolutiei.ro

duminica, a fost schimbată cu ziua de sâmbătă, pentru ca toți credincioșii să poată participa la liturghie, iar la Timişoara şi Sânnicolau Mare liturghiile au început să fie ținute în limba bulgară.

Solidaritatea bulgarilor de pretutindeni se dovedeşte imediat după Revoluție, când vin ajutoare, medicamente şi alimente din Bulgaria şi din străinătate, de la persoane particulare provenite din comunitatea bulgarilor bănățeni.

La sfârşitul lui ianuarie, ironic vorbind de ziua „tovarăşului", un grup de tineri bulgari bănățeni a fost invitat în tabără la Albena, creându-se obiceiul ca, periodic, societăți din Bulgaria să-şi invite compatrioții.

Un alt pas important pentru această comunitate a fost acela al unirii tuturor bulgarilor din lume, din inițiativa unor patrioți bulgari, concretizată prin diferite întruniri ale lor, de obicei la sfârşitul lunii august, la Rojen, în Bulgaria.[1] În Germania, în schimb, au început să se întâlnească bulgarii bănățeni emigrați în Vestul Europei.

În anii de după Revoluție, s-au luat în calcul tot mai mult problemele legate de minoritățile din țară, demarându-se constituirea unor comisii şi institute care să se ocupe de studiul lor, pentru a preveni conflictele interetnice. De asemenea, s-au introdus, treptat, în manualele de istorie a României momentele importante din istoria minorităților naționale din țara noastră, elaborându-se chiar un întreg manual despre aceste etnii.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memorialulrevolutiei.ro

[1] www.ispmn.gov.ro/, Nicolae Markov.

Alexandru Stănescu, *Fotografiile unui macedonean din România*, Editura Macedoneanul, Bucureşti, 2010, 155 p. **Corectat!!!**

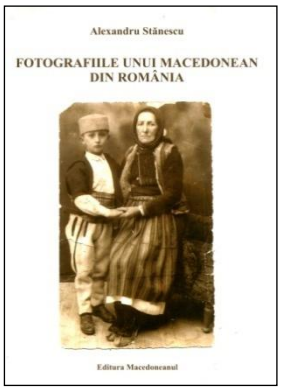

Roman fotografic, text and image, un gen literar mult mai cunoscut în alte ţări, *Fotografiile unui macedonean din România* ne supun atenţiei istoria familiei Stoicovici, din nevoia de confesiune a nepotului Alexandru Stănescu, pentru a-şi desluşi originile, dar mai mult ca sigur este şi un pretext pentru a medita asupra unei etnii, macedonenii, care au convieţuit alături de populaţia majoritară, aducând un plus de varietate şi diversitate culturii române.

Evenimentele politice din Balcani, interminabilele războaie, graniţele mereu schimbate, au dus la apariţia unei etnii, macedonenii, despre a căror origine, limbă şi specific naţional nu este simplu de discutat.

Macedonenii, vorbitori ai unui dialect slav, au trăit alături de macedoromânii vorbitori ai unei limbi de origine latină, şi au emigrat în mai multe valuri în România (începând cu 845-907), fie tocmai datorită acestei ambiguităţi, fie datorită unor identităţi culturale, religioase, spre o lume mai paşnică, departe de invazia bizantină şi otomană, spre a-şi păstra, în primul rând, religia ortodoxă. România a fost preferată pentru emigrare, fiind considerată o ţară mai stabilă şi mai ferită de războaiele balcanice.

Între 1913-1944 macedonenii au fost împărţiţi între Serbia, Bulgaria şi Grecia, iar o parte din ei au făcut parte, între 1945 şi 1990, din Republica Macedonia, stat component al Iugoslaviei, care s-a desprins paşnic în 1991, devenind The Former Yugoslav Republic of Macedonia (pentru a nu se crea confuzii cu provincia din Grecia, cu acelaşi nume).

Partea legată de epoca totalitară este cel mai generos dezvoltată de autor, care citează mai multe lucrări celebre de istorie, despre comunism,

www.memorialrevolutiei.ro

despre formarea omului nou, precum şi despre spălarea creierelor cetăţenilor patriei prin propaganda marxist-leninistă şi mass-media, accentuând că toate acestea nu au afectat unitatea familiei Stoicovici, structura ei patriarhală.

Comunismul aduce şi cele mai multe schimbări, reflectate în fotografiile din arhiva familiei: străbunica Vasca a venit în România să-şi urmeze soţul, a prins domniile regilor Ferdinand, Carol al II-lea şi Mihai, a trăit şi schimbarea de regim, comuniştii i-au confiscat averea, i-au ucis copilul, însă ea şi-a sfârşit viaţa într-o republică democrată, în 1991.

Cuvinte-cheie: macedoneni, fotografii, Alexandru Stănescu, Radu Stoicovici, Dinu Stoicovici, Vasca Stoicovici, comunism, Revoluţie, aromâni, Balcani, Iugoslavia, Bulgaria, Macedonia.

În cartea sa, *Fotografiile unui macedonean din România*, Alexandru Stănescu redă, pe baza a 40 de fotografii, atât modul în care o familie de macedoneni, cea a bunicului său, ajunge în România, cât şi felul în care este ea organizată, specificul şi evoluţia ei de la o ţară la alta, de la un sistem de orânduire la altul.

Deşi în eseul lui Alexandru Stănescu se fac multe trimiteri la originea macedonenilor, atât în prefaţa semnată de Sorin Alexandrescu (de la Centrul de Excelenţă în Studiul Imaginii de la Universitatea din Bucureşti), cât şi în cartea propriu-zisă, pentru o mai bună înţelegere, am considerat necesară citarea unor surse complementare, care să explice şi să întregească istoria acestei etnii europene.

Aşa cum o piesă de domino clintită determină răsturnarea unui lung şir de alte piese, aşa şi evenimentele politice din Balcani, interminabilele războaie, graniţele mereu schimbate, au dus la apariţia unei etnii, macedonenii, despre a căror origine, limbă şi specific naţional nu este simplu de discutat, lăsându-se loc unor interpretări uşor naţionaliste: „Nicăieri în Europa naţionalităţile nu sunt mai încâlcite decât în Macedonia, mai precis în Macedonia meridională. Se petrec fuziuni frecvente între naţionalităţi, mai ales între slavi şi greci, albanezi şi turci, între ţânţari şi greci (...). Prin urmare, marea masă a populaţiei slave din Macedonia nu are o istorie care să-i aparţină în întregime, nu are o limbă literară. Ei vorbesc o limbă care pare unora mai apropiată de sârbă, altora de bulgară, iar alţii pretind că e o limbă specială de origine slavă”.[1] Sunt sau nu urmaşii lui Alexandru Macedon? Fiecare parte interesată, în mod direct, atât grecii, cât

[1] Cvijić Jovan, *Remarques sur L-Etnograhie de la Macedoine*, George Roustan Librairie, Paris, 1907, p. 5.

www.memorialulrevolutiei.ro

şi macedonenii caută să tragă istoria de partea lor. Alți autori consideră că macedonenii au apărut după slavizarea vechilor traco-iliri, urmată apoi de grecizarea lor. După o altă clasificare, putem vorbi despre macedonenii din zona Vardarului (Republica Macedonia din Iugoslavia), a Pirinului (Bulgaria), respectiv din regiunea Egeeană (Grecia). Oricum, orice delimitare este aproximativă, pentru că harta politică a zonei s-a modificat de foarte multe ori. Între 1913-1944 macedonenii au fost împărțiți între Serbia, Bulgaria şi Grecia, iar o parte din ei au făcut parte între 1945 şi 1990 din Republica Macedonia, din cadrul Iugoslaviei, care s-a desprins pașnic în 1991, devenind The Former Yugoslav Republic of Macedonia (pentru a nu se crea confuzii cu provincia din Grecia, cu acelaşi nume). Alexandru Stănescu consideră, după nişte analogii făcute în baza unor documente şi cărți apărute până la cel de Al Doilea Război Mondial, că aromânii (cunoscuți şi sub alte denumiri: armâni, rumâni, machidoni, țânțari, cuțo-vlahi, gogi, fârşeroți) sunt înrudiți şi cu românii, şi cu macedonenii şi reprezintă „un fel de verigă lipsă între români şi popoarele Balcanice”[2]. Dar pentru familia Stoicovici amănuntele acestea nu contează, ei sunt tratați ca o „ființă etnică”, departe de ambițiile politice, şi privesc, fără orgolii sau resentimente, cu încredere în viitor.

Macedonenii vorbitori ai unui dialect slav au trăit alături de macedoromânii vorbitori de o limbă de origine latină şi au emigrat, în mai multe valuri, în România, fie tocmai datorită acestei ambiguități, fie datorită unor identități culturale, religioase, spre o lume mai pașnică, departe de invazia bizantină şi otomană, spre a-şi păstra, în primul rând, religia ortodoxă. România a fost preferată pentru emigrare, fiind considerată o țară mai stabilă, mai ferită de războaiele balcanice, o țară în care până şi săracul îşi permitea să mănânce în oraş, iar Bucureştiul era nu numai un centru cultural, ci şi o metropolă cu multe terase, restaurante, grădini, cinematografe şi teatre. Acest tip urban de emigrare a fost printre ultimele emigrări ale macedonenilor, care au avut loc de-a lungul veacurilor.

Ca să putem vorbi de emigrările petrecute în trecut, trebuie să precizăm că primul stat macedonean medieval a apărut pe harta Europei în anul 969, după învingerea, în mai multe răscoale, a autorității bulgare, apoi a celei bizantine, şi că toate aceste lupte „au condus mişcarea populației necombatante către zone mai sigure, din România. Astfel se întemeiază de către macedoneni, în perioada 845-907, în Banatul românesc satul

[2] Alexandru Stănescu, *Fotografiile unui macedonean din România*, Editura Macedoneanul, Bucureşti, 2010, p. 43.

www.memorialulrevolutiei.ro

Machadonia”[3]. Alte valuri de emigrări, cele ale soldaților macedoneni, au avut loc în urma Bătăliei de la Rovine, dusă între Mircea cel Bătrân şi turci (1385), respectiv ale celor înrolați în armata haiducului macedonean Baba Novac, care lupta alături de Mihai Viteazul (1595).

Dar şi cu ceva înainte, în anii 1564-1565 (când în Macedonia izbucnesc primele răscoale țărăneşti împotriva stăpânirii turce), migrația macedonenilor „s-a desfăşurat în direcția Țărilor Române, din simplul motiv că la acea dată era cel mai apropiat teritoriu unde majoritatea populației era de credință ortodoxă şi care nu căzuse sub stăpânire otomană”[4]. Alte răscoale (1689) au adus alți refugiați.

După molimele de ciumă din 1738-1739 şi 1762-1763, care au decimat populația Țărilor Române, boierii au adus mână de lucru provenind din Sudul Dunării, printre care şi numeroşi macedoneni. Şi Tudor Vladimirescu (1821) a atras, în mişcările sale sociale, numeroşi macedoneni, printre care s-a numărat şi familia poetului Alexandru Macedonski.

Au urmat alte răscoale țărăneşti din Macedonia, alte emigrări (1822, 1876-1878), printre care chiar şi ale unor cete de haiduci (Dumitru Vâlcea, Mihai Pârvuciuc şi Lazăr Păun, în 1834). După ce România a învins în Războiul pentru Independență, în 1877, şi mai mulți macedoneni au fost interesați să se stabilească în Țările Române. Românii i-au numit pe aceştia şi sârbi sau bulgari, datorită locului prin care treceau granița în România, sau pecialbari pe macedonenii care plecau numai să lucreze în alte țări. În ceea ce priveşte macedonenii din partea Egeeană, ei au venit în 2 valuri mari, după 1913 şi 1948. De remarcat este că sud-dunărenii de orice etnie şi limbă se asimilează uşor în România şi după 1-2 generații îşi pierd limba maternă.

Roman fotografic, text and image, un gen literar mult mai cunoscut în alte țări, *Fotografiile unui macedonean din România* ne supun atenției istoria familiei Stoicovici, din nevoia de confesiune a nepotului Alexandru, pentru a-şi desluşi originile, dar mai mult ca sigur şi ca un pretext pentru a medita asupra unei etnii, macedonenii, care au conviețuit alături de populația majoritară, aducând un plus de varietate şi diversitate culturii române.

Străbunica sa, Vasca, cumpărată de soțul ei cu bani câştigați la Salonic şi Constantinopol, s-a născut în 1902 în Macedonia, aflată sub ocupație otomană la acea vreme. Venită în România pentru a-şi urma soțul,

[3] *** *Istoria minorităților naționale din România*, Editura Didactică şi Pedagogică, R.A., Bucureşti, 2008, p. 27.
[4] *** *Istoria minorităților naționale din România*, Editura Didactică şi Pedagogică, R.A., Bucureşti, 2008, p. 28.

www.memorialulrevolutiei.ro

mai tânăr ca ea, aşa cum se măritau fetele din familiile macedonene, în ideea ca soția să fie mai matură şi pricepută la treburile gospodăriei, a prins domniile regilor Ferdinand, Carol al II-lea şi Mihai. Ca şi cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, Vasca a trăit şi schimbarea de regim, comuniştii i-au confiscat averea, i-au ucis copilul, însă ea şi-a sfârşit viața într-o republică democrată, în 1991.

Remarcăm deci o carte care îmbină firul sentimental, subiectiv al instantaneelor fotografice cu evenimentele politice ale vremii în care au trăit „personajele". Dar să ne reîntoarcem la începutul emigrării familiei Stoicovici. Copiii alohtoni au fost repede integrați în organizația de tineret a vremii, *Straja Patriei*, care nu era naționalistă, ei au prins cedarea şi reprimirea unor teritorii din România, războiul, influența sovieticilor şi, evident, comunismul, în timp ce-i aşteptau zadarnic pe americani. Radu Stoicovici, fiul emigranților macedoneni, a ajuns paramilitar şi, ca un paradox, veteran de război, deşi nu apucase să tragă nici măcar un glonte.

Observăm că în fotografiile vechi, statice, oamenii sunt aşezați pe 3 nivele verticale: părinții în fundal, urmează bunicii şi apoi nepoții, de obicei ținuți în brațe de cei vârstnici, semnificând faptul că ei sunt centrul familiei, simbolizând statornicia, echilibrul, înțelepciunea şi experiența de viață, bucurându-se de un deosebit respect din partea celorlalți membri.

Din comparațiile pe care le face Alexandru Stănescu cu diferite fotografii făcute în aceeaşi perioadă a secolului XX şi în aceeaşi regiune, el remarcă o serie de similitudini în compoziția fotografiei, aranjarea subiecților, portul purtat de ei, salba, gătelile, capul acoperit al femeilor şi ținuta demnă a bărbaților. Mersul la fotograf, fiind şi o modă a vremii, chiar dacă protagoniştii făceau parte dintr-o lume preponderent agrară, îşi pierde, treptat, farmecul datorită apariției unor tehnici noi de imortalizare, pe film şi pe suport digital şi, chiar dacă nu se renunță la portul popular, procesul de urbanizare îşi lasă amprenta pe oameni prin apariția unor elemente cum ar fi: pantofii moderni în locul opincilor sau câte un ceas de mână.

Un reper comun, indiferent de epocă, pentru toate fotografiile din colecția familiei Stoicovici, este bucuria care se citeşte în ochii membrilor, la care putem anticipa şi căldura, afecțiunea care transpare dincolo de obiectiv. Nu lipsit de importanță este şi felul în care sunt surprinşi copiii, cea mai mare bucurie a familiei, arătând statutul lor în societatea macedoneană, faptul că ei reprezintă un sprijin pentru viitor. Pe măsura trecerii anilor, pozițiile ocupate de membrii familiei devin mai puțin rigide, patronii macedoneni sunt oameni deschişi, muncesc şi sărbătoresc alături de angajații lor.

www.memorialulrevolutiei.ro

Partea legată de epoca totalitară este cel mai generos dezvoltată de autor, care citează mai multe lucrări celebre de istorie despre comunism, despre formarea omului nou, precum şi despre spălarea creierelor cetăţenilor patriei prin propaganda marxist-leninistă şi mass-media, accentuând că toate acestea nu au afectat unitatea familiei Stoicovici, structura ei patriarhală: „Am păstrat teoria familiei mari, aşa cum se purta la noi în Macedonia. Indiferent câţi membri erau în familie, erau trăitori cât se putea, până crăpau zidurile, în aceeaşi casă”[5].

În 1945 Radu Stoicovici intrase la Academia Comercială şi la Facultatea de Drept, studia la două facultăţi, dar odată cu Reforma Învăţământului din 1948, care a impus frecvenţa obligatorie la cursuri, el a fost nevoit să renunţe la una dintre ele. Tot în anul 1948, prin noua Constituţie a Republicii Populare Române s-au creat condiţiile Marii Naţionalizări, astfel încât în 1950 au intrat în proprietatea statului atât restaurantul familiei Stoicovici, cât şi celelalte bunuri pe care le deţineau.

Iugoslavia nu şi-a datorat, în totalitate, eliberarea sovieticilor, de aceea Iosip Broz Tito şi-a permis o politică mai liberă faţă de ei. Drept urmare, republica federativă condusă de el a fost exclusă din Biroul Comunist de Informaţii. Ca o consecinţă, Colonia Iugoslavă din România reprezenta un pericol pentru statul comunist nou creat, iar vicepreşedintele ei, cumnatul familiei Stoicovici, a fost condamnat la închisoare, unde a stat doi ani, apoi mult timp a avut domiciliu forţat.

Comunismul aduce şi cele mai multe schimbări reflectate în fotografiile din arhiva familiei: dispar marile grupuri, iar compoziţiile sunt dominate de contraste: trecut (într-o fotografie apar bunicii şi Palatul Regal), viitor (copii din aceeaşi fotografie), iar între ei gardul ce „a pătruns în memoria noastră colectivă ca un simbol al înstrăinării.[6]

Radu Stoicovici a intrat în câmpul muncii odată cu comunismul şi, datorită averii deţinute de părinţii săi, în anii ’80 a fost dat afară din serviciu. Neavând avere, el nu şi-a mai putut cumpăra soţia, dar alte datini s-au păstrat, şi asta se vede şi în fotografii: femeile macedonene obişnuiau să poarte doliu chiar şi după ultimul parastas al soţului. După ce rămâneau văduve, ele se mutau în casa fiului pe care-l aveau.

În anii ’70 se atinsese victoria socialismului, nimeni nu mai visa la o schimbare, cetăţenii păreau împăcaţi şi fericiţi, deşi gratiile din spatele unei ferestre din aceeaşi colecţie de fotografii arătau cu totul altceva, că „trăim într-o închisoare numită România”[7].

[5] Alexandru Stănescu, op. cit., p.79.
[6] *Ibidem*, p.78.
[7] *Ibidem*, p.82.

www.memorialulrevolutiei.ro

Căderea comunismului nu s-a făcut fără victime şi violenţă nici în familia Stoicovici. Dinu Stoicovici, fratele lui Radu, a fost tributul plătit de ei pentru libertate, fiind împuşcat în propria locuinţă în ziua de 23 decembrie 1989.

Familia Stoicovici a venit în România după ce Tihomir s-a hotărât să-şi urmeze socrul pentru un trai mai bun, departe de răscoalele şi războaiele din Balcani, deci pentru libertate. Care a fost preţul acestei libertăţi se poate citi printre rânduri, în eseul semnat de Alexandru Stănescu.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memorialulrevolutiei.ro

Maria Dobrescu, ***Cinci decenii de diplomație. Despre relațiile româno-albaneze într-un dialog cu ambasadorul Gheorghe Micu***, Editura Privirea, Bucureşti, 2011, 256 p.

Corectat!!!

Cartea Mariei Dobrescu tratează abilitatea cu care un ambasador, Gheorghe Micu, a parcurs cinci decenii de diplomație, pornind de la diferitele funcții deținute, în majoritate, la Ambasada României de la Tirana.

Volumul nu tratează simple memorii, este mult mai mult decât atât: oglinda unei file de istorie contemporană, din viața politică românească şi internațională, şi, în mod particular, o imagine a comunismului din Albania şi România. Prin abilități diplomatice dovedite, Gheorghe Micu a influențat, de-a lungul timpului, semnarea unor tratate, contracte şi protocoale referitoare la schimburi economice şi politice, contribuind, de asemenea, la rezolvarea unor probleme-cheie, participând la diferite schimburi culturale şi la delegații din toate domeniile.

Dacă până în 1989 relațiile româno-albaneze se concretizau firesc, de la o țară socialistă la alta, Revoluția noastră a adus schimbări în aceste relații, iar autoritățile albaneze au studiat documentele noastre oficiale, democratice, apoi s-au inspirat din ele.

Trebuie menționat faptul că România a fost prima țară care a recunoscut independența Albaniei, proclamată la 28 noiembrie 1912, după ce a fost pregătită tocmai la Bucureşti, în 5 noiembrie, de către patrioții albanezi reuniți la noi.

Cuvinte-cheie: **Maria Dobrescu, Albania, Gheorghe Micu, Revoluția Română, comunism, România, Bucureşti**.

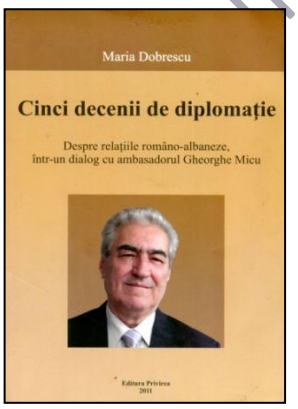

Cartea Mariei Dobrescu tratează abilitatea cu care un ambasador, Gheorghe Micu, a parcurs 5 decenii de diplomație, pornind de la diferitele funcții deținute, în majoritate, la Ambasada României de la Tirana şi care, la o vârstă venerabilă, este încă implicat în activitatea diplomatică, fiind din 1997 preşedintele Asociației de Prietenie Româno-Albaneze. Gheorghe Micu este, totodată, şi membru fondator al unor organizații de prestigiu: Asociația Română de Politică Externă (2002), Asociația Ambasadorilor de Carieră (2002), Fundația Europeană „Nicolae Titulescu" (2002) şi Asociația de Prietenie Româno-Sârbă (2003).

memorialulrevoluției.ro

Dar volumul nu tratează simple memorii, este mult mai mult decât atât: oglinda unei file de istorie contemporană, din viața politică românească şi internațională, şi, în mod particular, o imagine a comunismului din Albania şi România. Poate, într-un fel, şi numele domnului ambasador a fost predestinat să creeze o punte de prietenie cu poporul albanez, deoarece în această limbă „micu" înseamnă prieten.

Plecat cu o bursă de studii în Albania în anii '50, domnul ambasador a învățat limba albaneză şi, de-a lungul anilor, a fost solicitat şi pentru traduceri pentru înalți demnitari: Gheorghe Gheorghiu-Dej, Gheorghe Maurer şi Nicolae Ceauşescu. Prin abilități diplomatice dovedite, Gheorghe Micu a influențat, de-a lungul timpului, semnarea unor tratate, contracte şi protocoale referitoare la schimburi economice şi politice. De asemenea, a contribuit la rezolvarea unor probleme-cheie, participând la diferite schimburi culturale şi la delegații din toate domeniile, inclusiv pe linie de partid, precum şi la programe de colaborare în domeniul ştiinței şi tehnologiei.

În perioada comunistă, între țările noastre au existat relații bune pe linie de stat, de partid, sindicate, mai ales până la izbucnirea conflictului ideologic între Partidul Comunist al Uniunii Sovietice (P.C.U.S.) şi Partidul Comunist Albanez, în momentul în care conducerea Albaniei s-a alăturat liniei politice din China. Treptat, Albania s-a izolat de celelalte țări comuniste, după ce a devenit un stat ateu din 1967, când s-a trecut la distrugerea bisericilor. Ca urmare a megalomaniei puterii, s-au ridicat în Albania, în perioada comunistă, nu mai puțin de 700.000 de buncăre, iar cei care deranjau sistemul erau lichidați ca duşmani ai poporului. Un caz cunoscut de absurditate politică este cel al cântărețului Sherif Merdani, care a executat 17 ani de puşcărie, pentru că a cântat celebra melodie a Beatles-ilor, „Let it be".

Dacă până în 1989 relațiile româno-albaneze se concretizau firesc, de la o țară socialistă la alta, Revoluția noastră a adus schimbări în aceste relații, iar autoritățile albaneze au studiat documentele noastre oficiale, democratice, apoi s-au inspirat din ele. Domnul ambasador a tradus şi a transmis noutățile legislative din România, iar unele au fost luate în considerare şi adaptate la condițiile Albaniei. Gheorghe Micu îşi aminteşte că „Revoluția română a avut o influență deosebită în Albania, o parte dintre intelectualii albanezi democrați s-au inspirat din evenimentele din decembrie 1989 de la noi şi au acționat pentru transformarea Albaniei într-o țară democratică. (...) În decembrie 1990, la un an de la Revoluția română, regimului comunist de la Tirana i s-a impus să accepte pluripartidismul"[8].

[8] Maria Dobrescu, *Cinci decenii de diplomaţie. Despre relaţiile româno-albaneze într-un dialog cu ambasadorul Gheorghe Micu*, Editura Privirea, Bucureşti, 2011, p. 29.

www.memorialulrevolutiei.ro

În Albania trăiesc şi câteva sute de mii de aromâni, despre care în perioada comunistă nu se putea vorbi, comunitate care nu este recunoscută nici acum ca fiind o minoritate etnică, ci numai una lingvistică.

După 1991, când şi în Albania a fost instaurat regimul democratic, chiar dacă au existat numeroase contacte politice, volumul schimburilor comerciale româno-albaneze a scăzut, pentru că cele două ţări şi-au concentrat atenţia spre atragerea investitorilor occidentali.

Tot din volumul Mariei Dobrescu aflăm că legăturile noastre cu albanezii sunt foarte vechi. Ilirii au fost aduşi pe teritoriul ţării noastre de către administraţia romană, pentru a exploata minele de aur din Munţii Apuseni, încă din primele secole ale erei noastre. Prezenţa albaneză, alături de a altor popoare din Balcani, se face simţită în luptele împotriva dominaţiei otomane şi, drept urmare, aceasta este consemnată în documentele vremii din perioada lui Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Ştefan cel Mare şi Tudor Vladimirescu. „Numeroşi albanezi s-au înrolat ca lefegii în oastea lui Mihai Viteazul (1558-1601), aşa-zişii «arnăuţi», 15.000 dintre ei primind permisiunea din partea domnitorului de a se aşeza în Ţara Românească. Istoria îi consemnează apoi pe domnitorii Vasile Lupu (1595-1661) şi pe cei din familia Ghica, proveniţi din teritoriile locuite de albanezi”[9].

De remarcat că Nicolae Iorga a fost cel care a descoperit la Biblioteca din Florenţa primul document scris în limba albaneză, datând din sec. al XV-lea, gest pentru care Regele Albaniei Zogu I (Ahmet Bej Zogolli) l-a recompensat cu o proprietate, donată ulterior statului român, dar confiscată în comunism de către statul albanez. Nici acum, după atâţia ani, nu s-a soluţionat situaţia acestei clădiri, care se doreşte a găzdui, pe viitor, o instituţie culturală.

Trebuie menţionat faptul că România a fost prima ţară care a recunoscut independenţa Albaniei, proclamată la 28 noiembrie 1912, după ce a fost pregătită tocmai la Bucureşti, în 5 noiembrie, de către patrioţii albanezi reuniţi la noi. Încă de la sfârşitul sec. al XIX-lea, liderii albanezi aflaţi la Bucureşti au militat intens pentru deschiderea primei şcoli albaneze de la Korcea (1887), apoi a unei şcoli de predare în limba română tot în aceeaşi localitate (1890). Multe din scrierile patrioţilor albanezi s-au tipărit în acea perioadă în România, iar primele cadre didactice pentru noile şcoli au fost pregătite la Bucureşti, unde funcţiona o şcoală normală româno-albaneză.

Simona **MOCIOALCĂ**

[9] *Ibidem*, p. 20.

www.memorialulrevolutiei.ro

Diplomați la AMR

Doamna Maria Grapini, ministru delegat pentru Intreprinderi Mici şi Mijlocii, Mediu de Afaceri şi Turism, consul onorific al Republicii India la Timişoara, în vizită la Memorialul Revoluției

Corectat!!!

Nu trece un sezon fără să ne treacă pragul un om politic interesat de instituția noastră. Vizibil impresionată, în timpul vizitei sale din vara acestui an, doamna Maria Grapini, ministru delegat pentru I.M.M., Mediu de Afaceri şi Turism, şi consul onorific al Republicii India la Timişoara, a privit cu interes expozițiile noastre, considerând că merităm să intrăm într-un circuit turistic.
Totodată, doamna ministru a apreciat documentele noastre, dovezile de istorie scrisă, faptul că avem angajați implicați, chiar şi din generația tânără, şi că suntem unica instituție de acest fel din țară.

Cuvinte-cheie: Maria Grapini, Memorialul Revoluției, Revoluție.

Nu trece un sezon fără să ne treacă pragul un om politic interesat de instituția noastră. Vizibil impresionată, în timpul vizitei sale din vara acestui an, doamna Maria Grapini, ministru delegat pentru I.M.M., Mediu de Afaceri şi Turism, şi consul onorific al Republicii India la Timişoara, a privit cu interes expozițiile noastre, considerând că merităm să intrăm într-un circuit turistic: „e istoria noastră, până la urmă, şi ați fost nişte oameni care v-ați ținut de treabă”.

Cu sinceritate, doamna ministru Maria Grapini şi-a asumat atât emoțiile, cât şi amintirile legate de teama de atunci, din 1989: „Soțul era la Operă şi eu am venit să dau şuncă, pâine la oamenii din balcon şi, dacă vă amintiți, nu mai ştiu în care zi, s-a auzit, la un moment dat, o bufnitură”. S-a tras sub geamul locuinței unde domicilia, iar la lucru în toate geamurile de deasupra biroului domniei sale, iar în 17 decembrie o femeie cu batic, aflată

în stația de firobuz de la Poșta Mare, le-a spus oamenilor să nu mai aştepte în zadar, că nu mai circulă nimic şi că este agitație peste tot în oraş.

În încheierea vizitei, doamna ministru Maria Grapini a menționat: „Meritați toată stima, Memorialul Revoluției, ca instituție vorbind, este unic, în felul lui. Mă bucur că îşi are sediul aici, la Timişoara, unde a început, de fapt, Revoluția şi cred că nimeni nu poate contesta asta. Părerea mea e că trebuia să rămână ceva şi cineva trebuia să se ocupe şi de acest lucru, să păstreze, pentru generațiile viitoare, lucrurile care s-au întâmplat în dovezi scrise, materiale, pentru că am văzut colecțiile de steaguri, steme, anumite obiecte care existau înainte de 1989, şi cred că toate acestea nu s-ar fi păstrat dacă nu ați fi existat, aşa, o mână de oameni inimoşi, dintre care o parte au simțit, personal, efectele Revoluției. Ce m-a surprins aici e că am găsit în echipa dumneavoastră şi tineri care, iată, s-au dedicat cercetării şi documentării, în cadrul Memorialului. Asta înseamnă că ați mai reuşit un lucru, ați reuşit să faceți un transfer de interes național către generația tânără şi asta este extraordinar, pentru că eu cred foarte tare că orice nație, fiecare țară trăieşte prin istoria ei, chiar dacă e sângeroasă. Noi am pierdut cei mai mulți oameni (...), dumneavoastră, prin Memorialul Revoluției, prin ceea ce faceți, păstrați istoria şi ați scris pagini de istorie, ați documentat pagini de istorie. Eu cred foarte mult – şi, personal, nu fac promisiuni gratuite – că Memorialul trebuie pus în valoare, să fie mai vizibil (...), să fie susținut.

Mă bucur că Guvernul a găsit să vă dea o clădire, mai sunt multe lucruri de făcut, din punctul de vedere al amenajării, dar aveți acum un loc unde puteți proteja toată documentația pe care ați strâns-o de-a lungul timpului (...), dumneavoastră ați prins aici o secvență din viața poporului român”.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memorialulrevolutiei.ro

Evenimente consecutive la Memorialul Revoluției. Vizita Orchestrei Simfonice de Tineret a landului Saar şi a diplomaților germani: Excelența Sa Werner Hans Lauk, ambasador al Germaniei la Bucureşti, şi Rolf Maruhn, consulul Germaniei la Timişoara
Corectat!!!

Excelența Sa Werner Hans Lauk, ambasador al Republicii Federale Germania la Bucureşti, şi Rolf Maruhn, consulul Germaniei la Timişoara, au onorat cu prezența Orchestra Simfonică de Tineret a landului Saar, alcătuită din 75 de tineri între 14 ş i 24 de ani, la concertele din Timişoara şi Reşița, prilej cu care au răspuns pozitiv invitației noastre de a ne vizita.

Cei doi diplomați s-au arătat interesați de activitatea noastră şi de sălile noastre expoziționale, rămânând plăcut impresionați de fragmentul de Zid al Berlinului, amplasat în curtea Memorialului Revoluției, precum şi de numeroasele exponate şi expoziții din Germania, pe care le deține muzeul nostru.

Cuvinte-cheie: **Werner Hans Lauk, Rolf Maruhn, Orchestra Simfonică de Tineret a landului Saar, Traian Orban, Memorialul Revoluției, Revoluția din Decembrie 1989.**

orialulrevolutiei.ro

În data de 30 octombrie 2013 am primit cu bucurie vizita Orchestrei Simfonice de Tineret a landului Saar, alcătuită din 75 de tineri între 14 şi 24 de ani, reuniți sub egida unui proiect al Consiliului Muzical al landului Saar, sub patronajul ministrului Annegret Kramp-Karrenbauer. Tinerii au fost interesați să viziteze, înainte de concertul lor, câteva obiective reprezentative ale oraşului nostru, printre care şi Memorialul Revoluției, unde au vizionat cu interes documentarul „Noi nu murim!”, subtitrat în limba germană. A doua zi, tinerii muzicieni au susținut un concert în sala „Capitol”, interpretând cu

maturitate şi deosebit profesionalism câteva compoziţii celebre din muzica clasică.

Excelenţa Sa Werner Hans Lauk, ambasador al Republicii Federale Germania la Bucureşti, a onorat orchestra cu prezenţa sa la concertele din Timişoara şi Reşiţa, prilej cu care a răspuns pozitiv invitaţiei noastre de a ne vizita. Domnul Rolf Maruhn, consulul Germaniei la Timişoara, care a mai condus această reprezentanţă diplomatică şi în perioada 2004-2009, i-a vorbit domnului ambasador despre Memorialul Revoluţiei şi despre implicarea personală a domnului preşedinte Traian Orban în Revoluţia Română. Aceste amănunte l-au determinat pe domnul ambasador Werner Hans Lauk să ne promită că în primăvară va reveni special, pentru o vizită mai prelungită.

Cu prilejul scurtei sale vizite, Excelenţa Sa Werner Hans Lauk a luat cunoştinţă de relaţiile de colaborare pe care le avem deja de câţiva ani cu instituţii din Germania, precum şi de expoziţiile germane vernisate de către Memorialul Revoluţiei în Timişoara şi în alte oraşe ale României.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memorialulrevolutiei.ro

„O lume de basm” într-o expoziție de artă fotografică
Corectat!!!

Încă din primii ani de la înființare Memorialul Revoluției a găzduit numeroase expoziții, diferite manifestări culturale independente sau în parteneriat cu instituții care promovează arta, apreciate de publicul larg, dovadă fiind numărul mare de persoane prezente la aceste evenimente.

Între aceste coordonate se situează expoziția de fotografii a lui Dumitru Ciurea Dick, vernisată în parteneriat cu Biblioteca Județeană Timiş, la sediul nostru, în 11 octombrie; o lume plină de culoare, clişee fotografice prelucrate cu tehnici moderne, care nu s-ar fi putut prezenta publicului dacă nu ar fi avut loc sângerosul Decembrie 1989.

Momentul cromatic al fotografului Dumitru Ciurea Dick a fost dublat de un concert de lăută, susținut de artistul Caius Hera, ambii artişti bucurându-se de prezența unui public cald la acest eveniment, prezentat de lect. dr. Gheorghe Şfaițer şi conf. dr. Camil Mihăiescu.

Fotograf format în anii filmului fotografic, Dumitru Ciurea Dick a trecut cu succes la noua tehnică digitală, astfel că multe dintre lucrările sale par, mai degrabă, nişte lucrări de artă şi te întrebi, involuntar, ce vezi: o pictură, o fotografie? Cât este real şi cât este imaginar din lumea cromatică prezentată pe simeze?

Cuvinte-cheie: Memorialul Revoluției, Dumitru Ciurea, manifestări culturale.

Memorialul Revoluției şi-a propus să găzduiască în sălile sale generoase și alte tipuri de expoziții decât cele legate de Revoluție şi comunism. Acest deziderat s-a realizat, de altfel, încă din anii de început ai Memorialului, aici fiind expuse multe lucrări de artă în cadrul unor manifestări comune, organizate împreună cu instituții care promovează arta şi cultura. De asemenea, s-au lansat cărți importante, care au strâns laolaltă lumea bună a oraşului nostru.

Între aceste coordonate se situează expoziția de fotografii a lui Dumitru Ciurea Dick, vernisată în parteneriat cu Biblioteca Județeană Timiş, la sediul nostru, în 11 octombrie; o lume plină de culoare, clişee fotografice prelucrate cu tehnici moderne, care nu s-ar fi putut prezenta publicului dacă nu ar fi avut loc sângerosul Decembrie 1989.

www.memorialulrevolutiei.ro

Momentul cromatic al fotografului Dumitru Ciurea Dick a fost dublat de un concert de lăută, susținut de artistul Caius Hera, ambii artişti bucurându-se de prezența unui public cald la acest eveniment, prezentat de lect. dr. Gheorghe Şfaițer şi conf. dr. Camil Mihăiescu.

Dumitru Ciurea Dick, ca şi alți artişti care au mai expus, vine format dintr-o lume a comunismului, din care a evadat în 1990 şi care a evoluat atât de diferit, poate şi pentru că a părăsit această țară până n-a fost prea târziu şi până s-a mai putut acomoda într-o altă lume, emancipată şi liberă de constrângeri.

Fotograf format în anii filmului fotografic, Dumitru Ciurea Dick a trecut cu succes la noua tehnică, încât oprindu-te în fața multora dintre lucrările sale, par mai degrabă nişte lucrări de artă şi te întrebi, involuntar, ce vezi: o pictură, o fotografie? Cât este real şi cât este imaginar din lumea cromatică prezentată pe simeze? Desigur, ştim cu toții că dincolo de prelucrările făcute digital stau imagini reale, dar modul în care ele sunt redate încântă ochiul, trezeşte fantezia din noi.

„O lume de basm" este titlul unei fotografii şi ar suna ca o invitație de a pătrunde în adâncurile acestei lumi create, adesea, cu culori pastelate, cu mult roz, mult albastru, mov şi galben, redând iarna, ploaia şi irisul. Imagini răsturnate, o lume anapoda, clădiri reflectate în apă, păduri pe înserat, par mai degrabă tablouri de natură statică decât simple fotografii. Unele privelişti par decupate din realitate, altele sunt amplasate pe câte un fundal de diferite forme şi figuri geometrice, viu colorate.

Sunt şi fotografii unicat, altele sunt reluate, ca într-un ciclu tematic al unui mare artist care prelucrează şi stăruie mult asupra unei idei, redând-o sub alte forme, reflectând starea lui de frământare, nu atât de nesiguranță, cât de căutare al unui mereu „nou", într-un alt moment de evoluție, ținând ritmul cu modernitatea şi modificarea permanentă a modalităților de redare.

www.memoriaculturii.ro

Şi, dacă tot ni se înfăţişează o lume de basm, avem şi „Celălalt tărâm”, „O pădure stranie”, o „Baba Cloanţa” – nişte straturi lemnificate, o scorbură de copac, poate, o babă înlemnită, ca să nu mai facă rău, „Ameninţări celeste” – o pădure pe înserat, „Feerie hibernală” – o imagine aparent reală, dar brăzdată de dungi orizontale, paralele şi echidistante, „Ce a mai rămas din Coliba Unchiului Tom”, „Ziua în care au fost luate păsările”, secvenţă care face poate trecerea la una dintre cele mai frumoase dar triste fotografii: o pasăre rănită, care şi-a găsit sfârşitul cu sau poate din cauza unui bob de porumb, pe care încă îl ţine încleştat în cioc: mare şi galben.

Într-o Europă cu tradiţii, avem şi noi „gemenele” noastre, nu 2 clădiri gigantice din beton şi sticlă, ci 2 turnuri simple, de biserică, cu ceas, măsurând timpul istoriei.

Dar sunt şi fotografii nostime, care strârnesc zâmbetul: „Când copacii purtau tanga” sau o reacţie de regret pentru un căţel alb, imens în raport cu restul imaginii, uitat în maşină de stăpânii săi, sau pentru un „Love story”: 2 scânduri scorojite, bătute-n lanţ cu un cui mâncat de vreme, de parcă şi între 2 elemente materiale, inerte, există mai multă dragoste decât între oamenii din ziua de astăzi.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memoriaculturii.ro

Fără frontiere: Românii din Ungaria
Corectat!!!

În câteva rânduri am fost vizitați de grupuri organizate de doamna conferențiar dr. Mihaela Bucin, în calitate de conducător al Catedrei de Limba şi Literatura Română a Facultății Pedagogice „Juhás Gyula“ din Seghedin/Szeged, Ungaria, şi de domnul lector dr. Petru Weber, de la aceeaşi instituție.

S-a creat, astfel, o punte, o legătură sufletească între români, dincolo de barierele istoriei, care s-a concretizat prin semnarea unui acord de parteneriat. Prin acest acord ne propunem să organizăm şi să promovăm activități şi evenimente culturale cu caracter istoric (de interes local, regional, național, şi internațional) o serie de seminarii, simpozioane, sesiuni de comunicări, reuniuni ştiințifice, dezbateri şi alte acțiuni specifice, în vederea promovării istoriei şi a învățământului istoric, respectând specificul fiecărei țări.

Accentul cooperării va fi pus pe dezvoltarea cercetării istorice prin accesul şi utilizarea resurselor istorice, susținerea cercetării, cunoaşterii şi conservării patrimoniului istoric comun în dimensiunile sale locale, regionale, naționale, europene şi universale; vom încuraja dialogul şi studiul în domeniul problemelor controversate ale istoriei sperând că în timp vom putea elaborara o serie de publicații cu caracter ştiințific.

Primii paşi pe care i-am parcurs împreună, ca parteneri, au fost la Micherechi (16 noiembrie), în sânul unei puternice comunități de români, şi la Szeged (21 noiembrie) în mediul universitar al românilor şi ungurilor de acolo, prilej cu care am făcut cunoscute şi peste graniță momentul 1989 printr-o expoziție itinerantă de fotografii din Revoluție, şi prin pelicula „Noi nu murim!” tradusă şi în limba maghiară.

Cuvinte-cheie: Memorialul Revoluției, Szeged, Catedra de Limba şi Literatura Română, Facultatea Pedagogică „Juhás Gyula“, conf. dr. Mihaela Bucin, lect. dr. Petru Weber, prof. dr. Gheorghe Petruşan, dr. Traian Orban, Gino Rado, Simona Mocioalcă.

În câteva rânduri am fost vizitați de grupuri organizate de doamna conferențiar dr. Mihaela Bucin, în calitate de conducător al Catedrei de Limba şi Literatura Română a Facultății Pedagogice „Juhás Gyula“ din Seghedin/Szeged, Ungaria. De asemenea, domnul Petru Weber, lect. dr. la facultatea menționată, a venit la Memorialul Revoluției atât la noul, cât şi la vechiul nostru sediu, pentru a se documenta.

www.memorialulrevoluției.ro

Treptat, s-a creat o punte, o legătură sufletească între români, dincolo de barierele istoriei, care s-a concretizat prin semnarea unui acord de parteneriat. Persoanele implicate în acest proiect din partea Catedrei de limba şi literatura română a Universităţii din Seghedin/Szeged sunt: conf. dr. Mihaela Bucin, lect. dr. Petru Weber, prof. dr. Gheorghe Petruşan, preşedintele Autoconducerii Românilor din Seghedin, şi, din partea Asociaţiei Memorialul Revoluţiei din Timişoara: dr. Traian Orban, preşedinte, Gino Rado, vicepreşedinte, şi Simona Mocioalcă, asistent manager, ghid şi traducător.

Prin acest acord ne propunem să organizăm şi să promovăm activităţi şi evenimente culturale cu caracter istoric (de interes local, regional, naţional şi internaţional), o serie de seminarii, simpozioane, sesiuni de comunicări, reuniuni ştiinţifice, dezbateri şi alte acţiuni specifice, respectând specificul fiecărei ţări.

Participarea fiecărei părţi la iniţierea şi derularea acestor proiecte, activităţi culturale şi reuniuni istorice de interes comun va fi în funcţie de posibilităţi, dar ne vom acorda informare reciprocă şi asistenţă şi ne vom consulta în vederea rezolvării unor probleme şi activităţi de interes comun.

Accentul cooperării va fi pus pe dezvoltarea cercetării istorice prin accesul şi utilizarea resurselor istorice, susţinerea cercetării, cunoaşterii şi conservării patrimoniului istoric comun în dimensiunile sale locale, regionale, naţionale, europene şi universale; vom încuraja dialogul şi studiul în domeniul problemelor controversate ale istoriei. Sperăm că, în timp, se vor putea elabora, prin toate cercetările noastre comune, publicaţii cu caracter ştiinţific şi metodic în vederea promovării cercetării istorice, prin care să eliminăm prejudecăţile şi clişeele de gândire în abordarea istoriei.

Alte obiective ale acordului sunt: promovarea experienţei pozitive în domeniul cercetării istoriei privind utilizarea surselor istorice, cercetarea individuală şi colectivă, apropierile trans- şi multidisciplinare şi dezvoltarea resurselor.

Primii paşi pe care i-am parcurs împreună, ca parteneri, au fost la Micherechi (16 noiembrie), în sânul unei puternice comunităţi de români, şi la Szeged (21 noiembrie), în mediul universitar al românilor şi ungurilor de acolo, prilej cu care am făcut cunoscute şi peste graniţă Momentul 1989 printr-o expoziţie itinerantă de fotografii din Revoluţie, precum şi prin pelicula „Noi nu murim!”, tradusă şi în limba maghiară.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memorialulrevolutiei.ro

Atunci şi acum...
Prof.dr.Johannes Poigenfürst – salvator de vieți

Corectat!!!

Prof. dr. Johannes Poigenfürst şi-a legat numele definitiv de Timişoara în Decembrie 1989 când a venit cu un tren special din Viena, aducând ajutoare, medicamente, ocazie cu care văzând situația dramatică a pacienților, a început să-i opereze. Din inițiativa sa, două secții ale Spitalului Clinic Județean de Urgență (Chirurgie Plastică şi Politraumatologie), la care se adaugă: un compartiment propriu de Anestezie şi Terapie Intensivă, serviciu de radiologie, compartiment de kinetoterapie, unitate de primire a urgențelor, şi bloc operator, au fost mutate în 2003 într-o clădire nouă, Casa Austria... Acum peste ani, Prof.dr.Johannes Poigenfürst, care resimte povara anilor, şi-a vizitat primul pacient pe care l-a operat la Timişoara în Decembrie 1989, căruia i-a redat sănătatea, şi nu în ultimul rând viața, şi care conduce acum cu succes singurul Memorial dedicat Revoluției din România. Întâlnirea, vizitarea muzeului, au fost profund marcate de momente deosebite de încărcătură emoțională...

Cuvinte-cheie: Prof. dr. Johannes Poigenfürst, Casa Austria, Viena, Austria, Memorialul Revoluției, dr. Traian Orban, răniți, Decembrie 1989, Revoluție.

Prof. dr. Johannes Poigenfürst s-a născut la Viena, la 19 martie 1929, şi este un eminent chirurg specializat în tratarea pacienților care au suferit traume grave. După studiile făcute la Viena, Berlin, respectiv în Suedia, Anglia şi S.U.A. (New York), devine profesor universitar în 1983, exercitându-şi, cu devotament, profesia la Spitalul Lorenz-Böhler din Viena.

Din inițiativa prof. dr. Johannes Poigenfürst, două secții ale Spitalului Clinic Județean de Urgență din Timişoara (chirurgie plastică şi politraumatologie), la care se adaugă un compartiment propriu de anestezie şi terapie intensivă, serviciul de radiologie, compartimentul de kinetoterapie, unitatea de primire a urgențelor şi blocul operator, au fost mutate în 2003 într-o clădire nouă: Casa Austria...

Prof. dr. Johannes Poigenfürst şi-a legat numele definitiv de Timişoara în Decembrie 1989: „În ştirile din Austria, în 23 decembrie s-a anunțat că Armata Română şi Securitatea trag în spitalele din România şi, după câteva minute de la aceste ştiri, domnul primar, dr. Zilk, m-a sunat şi mi-a spus că un tren din Viena va pleca spre România, pentru a ajuta victimele, şi dacă nu cumva din spitalul în care fusese domnia sa director vrea cineva să meargă. Deci acesta a fost începutul... Următoarea zi a fost duminică, 24 decembrie, şi

www.memorialulrevolutiei.ro

am primit aprobarea să se meargă şi din spitalul nostru personal. În data de 25 am plecat din Viena şi în 27 decembrie dimineața trenul a ajuns în Timişoara. A fost un tren special, construit în Viena, cu ajutoare şi cu personal medical, care a vrut să ajute medicii din România. (...)

Când am ajuns (la Spitalul de Ortopedie, n.n.), deja au aflat mulți de la ştiri că o să vină un tren din Viena. La spital ne-au aşteptat medicii, spunându-ne că totul este în ordine, să lăsăm ajutoarele şi apoi putem să ne întoarcem; toți răniții sunt în regulă. Din conducerea trenului s-au dus câțiva la Spitalul Județean să ajute, unde erau 14-15 răniți, împuşcați în piept şi abdomen, bine îngrijiți, cu o singură excepție. Şi de la acest spital medicii noştri au primit asigurări că situația este sub control şi că se pot întoarce. Eu am spus că vreau să văd personal secția; a fost foarte greu să primesc aprobare. Ajuns acolo, am întrebat: *Unde sunt ceilalți răniți*? şi mi s-a răspuns că nu mai sunt alți răniți. Doamna dr. Andreicovici, n-am cunoscut-o, dar am aflat, ulterior, numele ei, a spus că nu este adevărat, că suntem mințiți. Pentru că trenul urma să plece seara, am strâns personalul meu; doi medici s-au întors la Viena, pentru că era nevoie de ei şi acolo, dar asistentele au dorit să rămână. Dimineața ne-am dus la Ortopedia veche. Răniții stăteau acolo şi câte 15 într-un salon, în decembrie, fără căldură, geamurile erau sparte, se vedeau urmele de gloanțe. A fost o

www.men

situație de nedescris. Şi dumneavoastră, dr. Traian Orban, a-ți fost acolo, internat de câteva zile, cu o împuşcătură în picior. Îmi amintesc că piciorul dumneavoastră, la 90°, era lipit de cearceaf, aveați temperatura de peste 39°, erați aproape inconştient, cu o privire spre «dincolo», şi n-am ştiut dacă am voie să operez în Timişoara. Am întrebat în franceză dacă am voie să operez şi mi s-a răspuns: *Dacă doriți...* şi după două ore v-am operat. Asistentele din Austria au pregătit, împreună cu cele din Timişoara, sala de operație, cu toate ustensilele şi medicamentele. A doua zi, au venit şi alți medici de la alte spitale şi ne-au spus: *Şi noi avem pacienți,* pe care i-am trimis apoi la Ortopedie şi la Spitalul de Copii".

Solidaritatea medicilor austrieci s-a manifestat în condițiile în care se trăgea în România, prof. dr. Johannes Poigenfürst amintindu-şi că se trăgea chiar şi în fața spitalului.

Primăriei din Viena şi în special domnului primar de atunci i se datorează totul: transportul, spitalizarea din Austria, recuperarea pacienților, care au stat mai multe luni de zile în diferite spitale de acolo. De fapt, după ce au tratat răniții, doctorii au considerat că, pentru a fi vindecați complet, se impune internarea lor şi în alte spitale şi sanatorii.

Ulterior, primele planuri ale prof. dr. Johannes Poigenfürst au fost legate de renovarea şi reamenajarea actualului Spital de Ortopedie, a venit chiar şi cu un arhitect, dar acesta a considerat că nu se pot amplasa lifturi şi singura soluție viabilă a rămas construirea unui spital nou.

Imediat după acest demers, s-a prezentat în Austria un film documentar despre şederea de aici a medicilor în Decembrie 1989, s-a expus situația dramatică din România şi s-a propus construirea unui nou spital; s-a deschis un cont şi, în scurt timp, s-au strâns 8 milioane de şilingi, s-a început elaborarea planurilor şi s-a trecut la aplicarea proiectului. Pe scurt, aceasta este „istoria" Casei Austria, un loc în care de 10 ani se salvează atâtea vieți. Clădirea este construită din bunăvoința poporului austriac, care prin fundații, companii sau prin donații individuale au strâns fondurile necesare unui spital care funcționează la standarde europene: dotat, utilat şi pregătit pentru a salva pacienți în stare critică, prin tehnici multidisciplinare.

Acum, peste ani, prof. dr. Johannes Poigenfürst, care resimte povara anilor, şi-a vizitat primul pacient pe care l-a operat la Timişoara în Decembrie 1989, căruia i-a redat sănătatea şi, nu în ultimul rând, viața, şi care conduce acum cu succes singurul Memorial din România dedicat Revoluției din 1989. Întâlnirea, vizitarea muzeului, au fost profund marcate de momente deosebite de încărcătură emoțională...

Simona **MOCIOALCĂ**

memorialulrevolutiei.ro

Memorialul-Mereu spre viitor

Corectat

Memorialul Revoluției își elaborează și eșalonează planuri pe diferite intervale de timp și este important că aceste proiecte se materializează, cu toate că trăim vremuri grele, de criză, care încetinesc realizarea unora dintre ele.

Anul 2014 va marca aniversarea a 25 de ani de la Revoluția Română din Decembrie 1989, iar Memorialul Revoluției, fiind o instituție care promovează această secțiune a istoriei orale, se pregăteşte intens pentru acest eveniment.

În primul rând, vom organiza un simpozion internațional la care, alături de nume de seamă din țara noastră, vor lua parte reprezentanți importanți din fostele țări comuniste (Germania, Ungaria, Polonia, fosta Republică Cehoslovacia, fosta Republică Federativă Iugoslavia etc.).

Vom organiza competițiile sportive devenite, deja, tradiționale: Cupa „Eroilor Neamului" şi Cupa „Memorialul Revoluției", împreună cu tinerii şcolari timişoreni, vom face turul monumentelor dedicate Revoluției pe biciclete, vom derula proiecte comune cu instituții din Berlin, Leipzig şi Szeged, vom expune în diferite localități, vom găzdui şi expoziții de artă, pentru a atrage şi alte categorii de vizitatori. Ne preocupă continuu creşterea numărului de vizitatori, iar în acest scop tipărim diferite materiale promoționale, pe care le punem la dispoziția Infocentrului Turistic timişorean.

Pe plan editorial, pe lângă numerele 13 şi 14 ale buletinului nostru ştiințific şi de informare, va vedea lumina tiparului şi unul în limba germană, cu cele mai reprezentative cercetări, studii şi articole apărute de-a lungul vremii în numerele precedente, pentru ca şi vizitatorii străini interesați să le poată lectura, şi vom publica o lucrare de bază, cu caracter enciclopedic, pe care o pregătim de câțiva ani, ca un omagiu pentru toate victimele şi pentru toți cei care au avut de suferit în urma Revoluției.

Biserica a jucat un rol important în căderea lui Ceauşescu, iar acum, după 24 de ani, ne-a ajutat în eforturile depuse pentru realizarea unei capele ecumenice la noul sediu, o capelă în memoria tuturor celor ce şi-au pierdut viața în Revoluție.

Vrem să ajutăm oraşul nostru şi să-i dăm o dimensiune europeană, alăturându-ne Asociației Culturale „Timişoara – Capitală Europeană", participând activ la toate demersurile întreprinse pentru a câştiga acest titlu şi făcând din Memorial unul din reperele cele mai căutate ale Timişoarei.

Cuvinte-cheie: **Memorialul Revoluției, Timişoara, Revoluția din 1989, simpozion internațional 2014, Capela Eroilor, Biserica, Episcopia**

www.memorialulrevolutiei.ro

Romano-Catolică din Timişoara, Episcopia Ortodoxă din Caransebeş, Arhiepiscopia Timişoarei, Arhiepiscopia Aradului.

Ca orice instituţie care se respectă, şi Memorialul Revoluţiei îşi elaborează şi eşalonează planuri pe diferite intervale de timp. Dincolo de toate, este important că aceste proiecte se materializează, cu toate că trăim vremuri grele, de criză, care încetinesc realizarea unora dintre ele.

Anul 2014 va marca aniversarea a 25 de ani de la Revoluţia Română din Decembrie 1989, iar Memorialul Revoluţiei, fiind o instituţie care promovează această secţiune a istoriei orale, se pregăteşte intens pentru acest eveniment.

Cum este şi firesc, în Decembrie 2014 vom avea cele mai multe activităţi, dintre care amintim, în primul rând, simpozionul internaţional la care, alături de nume de seamă din ţara noastră, vor lua parte reprezentanţi importanţi din fostele ţări comuniste (Germania, Ungaria, Polonia, fosta Republică Cehoslovacia, fosta Republică Federativă Iugoslavia etc.).

Acţiunile comemorative se vor întinde pe tot parcursul anului, vom organiza competiţiile sportive devenite, deja, tradiţionale: Cupa „Eroilor Neamului" şi Cupa „Memorialul Revoluţiei", împreună cu tinerii şcolari timişoreni vom face turul monumentelor dedicate Revoluţiei pe biciclete, în scopul apropierii generaţiei tinere de evenimentele istorice de care ne ocupăm.

Am fost deja contactaţi de instituţii din Leipzig şi Berlin pentru a demara proiecte comune, pe care le vom derula în anul aniversar 2014. Relaţii de colaborare am stabilit şi cu catedra de limba română din Szeged, cu care vom pregăti, în parteneriat, evenimente aniversare.

În ceea ce priveşte sediul actual, de pe Strada Oituz, avem în vedere mai multe lucrări de proiectare, reabilitare şi amenajare a parterului, pe care le vom extinde ulterior, în funcţie de fondurile alocate şi de posibilităţi, pentru ca Memorialul Revoluţiei, singura instituţie de acest gen din ţară, să funcţioneze într-o clădire renovată, atractivă pentru vizitatorii care vin din toate colţurile lumii.

În ciuda faptului că ne-am schimbat locaţia şi a trebuit să ne re-introducem în circuitul turistic, să fim menţionaţi cu noua adresă şi în noile ghiduri de călătorie ale turiştilor străini, până la sfârşitul anului vom avea cel mai mare număr de vizitatori de la înfiinţare, în jur de 5000. Ne preocupă continuu creşterea numărului de vizitatori, iar în acest scop tipărim diferite materiale promoţionale şi le punem la dispoziţia Infocentrului Turistic timişorean, cu care avem strânse relaţii de colaborare. Infocentrul Turistic timişorean tipăreşte, la rândul său, pliante în care suntem şi noi menţionaţi, difuzate, ulterior, turiştilor. De asemenea, zeci, poate chiar sute de turişti ajung

www.memorialulrevolutiei.ro

la noi la îndrumarea personalului de acolo, deoarece recenta schimbare de sediu, apoi de denumire a străzii a creat multe confuzii.

În cei 15 ani de când avem şi spaţii expoziţionale, pe lângă propriile noastre expoziţii am prezentat mereu şi alte tipuri de exponate, pentru că suntem deschişi la nou, sprijinim arta, cultura şi artiştii şi dorim să atragem, pe lângă vizitatorii care ne cunosc deja, şi alt gen de public. Este vorba de oameni care nu cunosc, nu cred sau nu sunt interesaţi de Revoluţie, de istoria contemporană, fie din ignoranţă, fie din deziluzie. Venind aici, datorită filmului nostru documentar şi exponatelor noastre şi, nu în ultimul rând, în urma ghidajului care se face, chiar şi individual, pleacă impresionaţi, cu informaţii noi şi cu o altă viziune.

Pe măsură ce anii trec, apar generaţii tot mai tinere, care nu cunosc istoria recentă, iar noi trebuie să găsim modalitatea de a-i aduce la Memorialul Revoluţiei. Profesorii pot ţine ore neconvenţionale de istorie, în afara sălilor de clasă, respectiv în sălile noastre expoziţionale, să facă împreună cu elevii un tur al monumentelor dedicate Revoluţiei sau să organizeze ore de dirigenţie despre Eroi, despre ce înseamnă dragostea de ţară, apoi să elaboreze cu ei diferite proiecte.

Nu numai Săptămâna „Şcoala altfel" trebuie să ne aducă mulţi elevi, ci dorim să avem, prin strânsa colaborare iniţiată cu Inspectoratul Şcolar Timiş şi cu anumite şcoli din oraş, pe tot parcursul anului şcolar, cât mai mulţi tineri vizitatori, cărora să le prezentăm filme documentare şi expoziţii, să le formăm o viziune obiectivă despre comunism, Revoluţie şi anul 1989, în România şi în celelalte ţări ex-comuniste europene.

În anul 2014, când se va sărbători un sfert de veac de la izbucnirea Revoluţiei, prioritatea este să ne prezentăm expoziţiile în foarte multe localităţi din ţară, fiindcă în anii trecuţi Memorialul Revoluţiei a fost deja invitat în diferite ţări.

Pe plan editorial, pe lângă numerele 13 şi 14 ale buletinului nostru ştiinţific şi de informare, va vedea lumina tiparului şi unul în limba germană, cu cele mai reprezentative cercetări, studii şi articole apărute de-a lungul vremii în numerele precedente, pentru ca şi vizitatorii străini interesaţi să le poată lectura.

Referitor la lucrarea de bază, cu caracter enciclopedic, pe care o pregătim de câţiva ani, ea va apare în anul aniversar 2014, ca o încununare a efortului colectiv al colegilor noştri, ca un omagiu pentru toate victimele şi toţi cei care au avut de suferit în urma Revoluţiei.

Fără credinţă, fără Dumnezeu, fără biserică, idealurile de schimbare a regimului totalitar nu s-ar fi putut împlini. Biserica, atunci, a jucat un rol important în căderea lui Ceauşescu, iar acum, după 24 de ani, ne-a ajutat în

www.memorialulrevolutiei.ro

eforturile depuse pentru realizarea unei capele ecumenice la noul sediu, o capelă în memoria tuturor celor ce şi-au pierdut viaţa în Revoluţie.

Aşa cum Eroii Revoluţiei au fost de diferite confesiuni, tot aşa mai multe culte au considerat că pot îmbrăţişa cauza noastră, astfel că Episcopia Romano-Catolică a Timişoarei, Episcopia Ortodoxă a Caransebeşului, Arhiepiscopia Timişoarei, Arhiepiscopia Aradului, Înalt Preasfinţitul Nicolae, Mitropolitul Banatului, Preasfinţitul Părinte Lucian Mic, Episcop al Caransebeşului, Preasfinţitul Martin Roos, Episcop Romano-Catolic de Timişoara şi Înalt Preasfinţitul Părinte Dr. Timotei Sevicu, Arhiepiscop al Aradului, ne-au ajutat concret cu fonduri pentru a putea începe pictarea capelei cu artistul Casian Murarașu.

Alături de ei, avocaţii dr. Petre Petrişor şi prof. univ. dr. Motica au sprijinit, prin donaţii, acest proiect.

Au fost pictaţi doi pereţi, reprezentând scena Învierii Domnului şi pe cea a Răstignirii Domnului, au fost trecute numele Eroilor Martiri, s-a scris cu corp de literă „arhaic românesc" rugăciunea „Tatăl nostru" în limba latină şi suntem în faza de finalizare a tavanului, unde artistul va realiza un medalion cu Isus Pantocrator şi un al doilea medalion, cu Sfânta Treime, iar pe pereţii laterali vor sta „de strajă" Sfântul Iosif de la Partoş, ocrotitorul credincioşilor ortodocşi din Banat, şi Sfântul Gerhardinum, ocrotitorul spiritual al credincioşilor catolici.

Casian Murarașu a obţinut autorizaţia de pictor bisericesc de mai bine de patru ani, în urma unui examen riguros, dar, înainte de asta, lucrase deja în domeniu, timp de cinci ani, ca ucenic al pictorului Mihail Moroşanu, la Mănăstirea Putna (3 ani) şi la Biserica Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena din Braşov. Artistul şi-a lăsat amprenta şi asupra altor lăcaşuri de cult din ţară: Catedrala Mitropolitană din Rădăuţi, Biserica Sf. Nectarie din Iaşi, Biserica Sfântul Mina din Suceava şi, în prezent, la Biserica cu Hramul Sfintei Cuvioase Parascheva din Timişoara, din Zona Tipografilor. Casian Murarașu a fost atras de artele frumoase cu mult înainte de a-şi fi descoperit chemarea pentru pictura religioasă, fiind absolvent al Liceului de Arte Plastice „Octav Băncilă" din Iaşi şi al Universităţii de Arte Decorative şi Design „George Enescu" din acelaşi oraş.

Vrem să ajutăm oraşul nostru şi să-i dăm o dimensiune europeană, alăturându-ne Asociaţiei Culturale „Timişoara – Capitală Europeană", participând activ la toate demersurile întreprinse pentru a câştiga acest titlu şi făcând din Memorial unul din reperele cele mai căutate ale Timişoarei.

Simona **MOCIOALCĂ**

www.memorialulrevolutiei.ro

Micherechi- vatra unei comunității româneşti din Ungaria

Rezumat

Primăria din Micherechi împreună cu Catedra de limba română din Seghedin a organizat în data de 16 noiembrie vernisajul expoziției *Decembrie.Momentul Timişoara* precum şi proiecția filmului documentar „Noi nu murim!" la Casa căsătoriilor din Micherechi. Despre importanța Revoluției, cât şi despre propriile amintiri legate de participarea directă la Timişoara, începând cu ziua de 18 decembrie 1989 a vorbit domnul Gino Rado, istoric şi vicepreşedintele Asociației „Memorialul Revoluției din Timişoara".

Evenimentul de la Micherechi a reunit numeroase oficialități, reprezentând ambele țări: Excelența Sa Alexandru Victor Micula, Ambasador Extraordinar şi Plenipotențiar al României în Ungaria, dl. Trandafir Florin Vasiloni, Consulul general al României la Gyula, Titu Nicolae Gheorghiof, Consulul României la Gyula, Prof. dr.Gheorghe Petruşan, preşedintele Autoconducerii Românilor din Seghedin, doamna conferențiar dr. Mihaela Bucin, şefa Catedrei de Limba şi Literatura Română a Facultății Pedagogice Juhás Gyula din Seghedin, şi din localitate Viceprimarul Berthold Netea, şi Doamna Ana Sárközi, Directoarea Şcolii Generale. Din partea Asociației Memorialul Revoluției au participat: Simona Mocioalcă, Gino Rado şi Eugen Gheorghioiu.

Cuvinte cheie: Micherechi, Revoluția din Decembrie 1989, Alexandru Victor Micula, Trandafir Florin Vasiloni, Titu Nicolae Gheorghiof, Prof. dr. Gheorghe Petruşan, conferențiar dr. Mihaela Bucin, Berthold Netea, Ana Sárközi, Simona Mocioalcă, Gino Rado, Eugen Gheorghioiu

Primăria din Micherechi împreună cu Catedra de limba română din Seghedin a organizat în data de 16 noiembrie vernisajul expoziției *Decembrie.Momentul Timişoara* precum şi proiecția filmului documentar „Noi nu murim!" la Casa căsătoriilor din Micherechi. Despre importanța Revoluției, cât şi despre propriile amintiri legate de participarea directă la Timişoara, începând cu ziua de 18 decembrie 1989 a vorbit domnul Gino Rado, istoric şi vicepreşedintele Asociației „Memorialul Revoluției din Timişoara". După prezentarea filmului, câțiva participanți şi-au şters discret câteva lacrimi, impresionați, aşa cum de multe ori o fac şi turiştii care ne vizitează, şi aşa cum declara dl. Trandafir Florin Vasiloni, Consulul general al României la Gyula, subiectul Revoluției are impact peste tot, pentru '89 mai este

www.memorialulrevoluției.ro

interes, şi merită să ducem expoziția, chiar şi pentru un singur om, să-i ajutăm pe românii din „afară”. În mijlocul dezbaterii Excelența Sa domnul ambasador Alexandru Victor Micula, s-a alăturat lui Gino Rado, vicepreşedintelui Asociației „Memorialul Revoluției din Timişoara”, lămurind audiența referitor la câteva întrebări puse despre dosarele Revoluției, despre torționari, şi instituții care se ocupă cu cercetarea lor, şi despre cum s-au soluționat în Ungaria unele dosare politice chiar dacă acestea se refereau la cel de-al doilea război mondial.

Discuțiile libere au fost moderate de Gino Rado; oamenii au pus fost puse foarte multe întrebări şi s-au interesat de felul în care s-au petrecut evenimentele din 1989, care a fost implicarea personală a vicepreşedintelui în Revoluție, şi dacă ulterior s-a autodenunțat vreun vinovat. Gino Rado şi-a amintit cum a venit de la Peciu Nou la Timişoara, cu curiozitatea firească a unui tânăr care a aflat că în oraş s-a întâmplat ceva, şi din acel moment a rămas, alăturându-se celorlați tineri, până la sfârşitul evenimentelor, zile şi nopți, pe străzi, contribuind la reuşita evenimentelor; spre norocul său el nu a fost atins de gloanțe, şi nici arestat, dar are păstrate încă multe amintiri din ‘89.

S-a constatat că românii din diaspora maghiară au o timiditate legată de felul în care vorbesc româneşte (graiul bihorean), dar că aceştia având un specific aparte, au multe de povestit despre comunismul din Ungaria, şi pot contribui la o bază de date despre această perioadă istorică care ne interesează şi pe noi. Urmează ca pe viitor, să organizăm o tabără de vară, de câteva zile, la Micherechi, în parteneriat cu catedra de Limba Literatura Română a Facultății Pedagogice Juhás Gyula din Seghedin condusă de doamna conferențiar dr. Mihaela Bucin, împreună cu studenți, să fim astfel aproape de comunitatea românilor de acolo şi să realizăm mai multe studii şi înregistrări de istorie orală, pentru a îmbogăți şi baza de date a Memorialului Revoluției cu noi mărturii. Şirul colaborărilor va continua; urmează să prezentăm expoziția şi la Şcoala românească din Micherechi. Aşa cum şi la Timişoara tineretul face parte din grupul țintă cărora ne adresăm, în dorința de a le face cunoscută istoria recentă a țării noastre, dorim ca şi tinerii români, din țara vecină să fie informați despre istoria României.

Evenimentul de la Micherechi a reunit numeroase oficialități, reprezentând ambele țări: Excelența Sa Alexandru Victor Micula, Ambasador Extraordinar şi Plenipotențiar al României în Ungaria, dl. Trandafir Florin Vasiloni, Consulul general al României la Gyula, Titu Nicolae Gheorghiof, Consulul României la Gyula, Prof. dr. Gheorghe Petruşan, preşedintele Autoconducerii Românilor din Seghedin, doamna conferențiar dr. Mihaela Bucin, şefa Catedrei de Limba şi Literatura Română a Facultății Pedagogice

www.memorialulrevolutiei.ro

Juhás Gyula din Seghedin, şi din localitate Viceprimarul Berthold Netea, şi Doamna Ana Sárközi, Directoarea Şcolii Generale. Din partea Asociației Memorialul Revoluției au participat: Simona Mociolcă, Gino Rado şi Eugen Gheorghioiu.

Simona Mociolcă

www.memorialulrevolutiei.ro

COLABORATORI

Georg Herbstritt, cercetător, Institutul Gauck, Berlin

Richard Andrew Hall, cercetător, Indiana University, S.U.A.

Ana Blandiana, poetă, publicistă, Academia Civică, Bucureşti

Romulus Rusan, scriitor, publicist, Academia Civică Bucureşti

Lucia Hossu-Longin, realizator de emisiuni TVR, Bucureşti

Dumitru Tomoni, profesor doctor în istorie, Făget

Marius Mioc, revoluționar şi publicist, Timişoara

www.memorialulrevolutiei.ro